

ΑΘΗΝΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΗΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

(ΕΒΡΑΒΕΥΘΗ ΥΠΟ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ)

ΤΟΜΟΣ ΕΞΗΚΟΣΤΟΣ ΤΡΙΤΟΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΙΣ ΜΗΝΑ Δ. ΜΥΡΤΙΔΟΥ
1959

Ε.γ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

Ο «ΦΑΙΔΡΟΣ» ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΚΑΙ Ο ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΡΩΤΟΣ ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΛΥΣΙΟΥ

« Ἐν δὲ τῇ περιόδῳ καθορᾷ μὲν (ἢ ψυχῇ) αὐτὴν δικαιοσύνην, καθορᾷ δὲ σωφροσύνην, καθορᾷ δὲ ἐπιστήμην, οὐχ ἢ γενεαίς πρόσσειεν, οὐδ' ἢ ἐστὶν που ἕτερα ἐν δειρῷ οὔσα ὣν ἡμεῖς νῦν ἄντων καλοῦμεν, ἀλλὰ τὴν ἐν τῷ ὄντι ὄντως ἐπιστήμην οὖσαν· καὶ τᾶλλα ὡσαύτως τὰ ὄντα ὄντως θρασυμένη καὶ δοσιαθεῖσα, ὅσα πάλιν εἰς τὸ εἶσος τοῦ οὐρανοῦ, οἴκαδε ἦλθεν ».

Πλάτ. Φαίδρ. 247de

Ὁ Πλάτων ὡς ἀπαράμιλλος τεχνίτης τοῦ λόγου καὶ μέγας ἐραστής τοῦ «καλοῦ», διατριβῶν συνεχῶς περὶ τοῦτο καὶ ἀποβλέπων διὰ παντός τοῦ βίου εἰς αὐτὸ ὡς εἰς πρῶτιστον καὶ κυρίως εἰπεῖν μόνον σκοπὸν τοῦ βίου, σκηνογραφεῖ οὐχὶ σπανίως ἐν τοῖς διαλόγοις αὐτοῦ καὶ φιλοτεχνεῖ ὡς ἐν εἶδει εἰσαγωγῆς εἰκόνας ἄκρως γοητευτικᾶς, συντονιζομένας ἐκάστοτε κατὰ τινα τρόπον πρὸς τὸ θέμα τοῦ διαλόγου, τὸ ὁποῖον μέλλει ἔπειτα οὗτος νὰ διαπραγματευθῆ διεξοδικῶς.

Ἡ εὐχή τοῦ Σωκράτους κατὰ τὸ τέλος τοῦ «Φαίδρου», ὅπως οἱ θεοὶ βοηθήσωσιν, ἵνα παρασκευάσῃ ἑαυτὸν «καλὸν» ἐσωτερικῶς, διάγων βίον σώφρονος καὶ σοφοῦ ἀνθρώπου (279bc «ὦ φίλε Πάν τε καὶ ἄλλοι ὄσοι τῆδε θεοί, δοίητέ μοι καλῶ γενέσθαι τᾶνδοθεν· ἔξωθεν δὲ ὅσα ἔχω, τοῖς ἐντὸς εἶναι μοι φίλια, πλοῦσιον δὲ νομίζοιμι τὸν σοφόν· τὸ δὲ χρυσοῦ πλήθος εἶη μοι ὅσον μήτε φέρειν μήτε ἄγειν δύναιτο ἄλλος ἢ ὁ σώφρων»), εἶναι κυρίως εὐχὴ τοῦ Πλάτωνος αὐτοῦ, προσέτι δὲ καὶ κοινὴ εὐχὴ ὑπὲρ πάντων τῶν φίλων τοῦ Σωκράτους καὶ τοῦ Πλάτωνος, τῶν συνδεομένων διὰ τῆς κοινότητος τῶν αὐτῶν ἐπιθυμιῶν, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τῶν λεγομένων ὑπὸ τοῦ Φαίδρου ἀποκρινομένου πρὸς τὸν ἐρωτῶντα Σωκράτη· «Καὶ ἔμοι ταῦτα συνεύχου· κοινὰ γὰρ τὰ τῶν φίλων».

Ἡ εὐχὴ αὕτη τοῦ Σωκράτους ἀπηχεῖ τὸν ἔρωτα τοῦ Πλάτωνος πρὸς τὸ «καλὸν» καὶ ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν καθόλου Πλατωνικὴν ἰδεολογίαν, ἀποβλέπουσαν εἰς μὲν τὸ κάλλος τῆς ψυχῆς ὡς εἰς τὴν κυρίαν καὶ μόνην ἀξίαν λόγου περιουσίαν τοῦ ἀνθρώπου, εἰς δὲ τὰ ἐξωτερικὰ ἀγαθὰ, τὸν πλοῦτον καὶ τὰ ἄλλα, ὡς εἰς δυσβάστακτον καὶ

ἀφόρητον βάρος ἄξιον νὰ ἀπορριφθῆ ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου ὡς ἀχρηστον καὶ ἐπιβλαβές. Πρὸς τὴν εὐχὴν ταύτην τοῦ Σωκράτους, ὅπως διαφυλάξῃ ἑαυτὸν ὠραῖον ἐσωτερικῶς, ἔχων τὸ πλῆθος τοῦ χρυσοῦ, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ φέρῃ μόνον ὁ σώφρων, διότι οὕτω θὰ διασωθῆ ὡς ἀνθρώπος, συμπορεύεται ἐπίσης καὶ τὸ πολιτικὸν ἰδεῶδες τοῦ Πλάτωνος, ὁ ὁποῖος ἐν τῇ «Πολιτείᾳ» (416d-417b) λέγει, ὅτι ἡ σωτηρία τῆς πόλεως καὶ τῶν πολιτῶν τότε μόνον θὰ ἐπιτευχθῆ, ὅταν οἱ φύλακες τῆς πόλεως ἀποβῶσιν ἄνδρες σώφρονες καὶ ἀνδρείοι διασφύζοντες ἀκήρατον καὶ ἀκίβδηλον τὸν ἐν ἑαυτοῖς χρυσὸν τῆς ψυχῆς, μὴ φέροντες μεθ' ἑαυτῶν οὐδὲν μῦθος χρυσοῦ ἢ ἀργυρίου ἀνθρωπίνου ἅτε ἔχοντες ἐν τῇ ψυχῇ αὐτῶν θεῖον χρυσόν· «...τὰ δ' ἐπιτήδεια, ὅσων δέονται ἄνδρες ἀθληταὶ πολέμου σώφρονές τε καὶ ἀνδρείοι, ταξιμένους... χρυσοῦν δὲ καὶ ἀργύριον εἰπεῖν αὐτοῖς ὅτι θεῖον παρὰ θεῶν αἰεὶ ἐν τῇ ψυχῇ ἔχουσι καὶ οὐδὲν προσδέονται τοῦ ἀνθρωπείου, οὐδὲ ἴσθα τὴν ἐκείνου κτήσιν τῇ τοῦ θνητοῦ χρυσοῦ κτήσει ἐυμειγνύοντας μιᾶναι, διότι πολλὰ καὶ ἀνόσια περὶ τὸ τῶν πολλῶν νόμισμα γέγονεν, τὸ παρ' ἐκείνοις δὲ ἀκήρατον· ἀλλὰ μόνους αὐτοῖς τῶν ἐν τῇ πόλει μεταχειρίζεσθαι καὶ ἄπτεσθαι χρυσοῦ καὶ ἀργύρου οὐ θέμις... Καὶ οὕτω μὲν σφύζοντό τ' ἂν καὶ σφύζοιεν τὴν πόλιν... »¹.

1. Πρβλ. καὶ Φαίδρ. 241c, 278b, Ἄπωλ. Σωκρ. 304b.

Τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ Σωκράτους κατὰ τὸ τέλος τοῦ «Φαίδρου» ὡς εὐχὴ πρὸς τοὺς θεοὺς ὑπάρχουσιν ἀντιστοιχῶς πρὸς τὰ ἐν ἀρχῇ τοῦ διαλόγου λεγόμενα ὑπὸ τοῦ Φαίδρου, ὅτι θὰ προσέτιμα τὴν χάριν τῶν λόγων μίλλον ἢ πολὺ χρυσόν· «καίτοι ἐβουλόμην γ' ἂν μᾶλλον ἢ μοι πολὺ χρυσίον γενέσθαι» (228a). Πρβλ. καὶ 235de. Πρβλ. ὡσαύτως καὶ τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ Ἑρμείου· «Εὐ δὲ ὁ Φαίδρος τοῦ ἐν ὕλῃ κάλλους ὑπεροφῶν καὶ τοῦ ἐν αἰσθήσει (τοῦτο γὰρ σημαίνει διὰ τοῦ χρυσοῦ) καὶ ἐπὶ τὸ ἐν λόγοις καλὸν ἀνασοφῶν (ἐπιστρέφον) καὶ τοῦτο ἔρων, ὃ ἔστιν ἀυλότερον». Κατὰ ταῦτα ὁ Φαίδρος καὶ ὁ Σωκράτης ἀπορρίπτοντες τὸν χρυσὸν τῶν ἀνθρώπων συνταυτίζονται εἰς τὴν κοινὴν ἐπιθυμίαν τῶν λόγων περὶ τοῦ καλοῦ ὡς ἀγόντων εἰς τὴν οὐσίαν τῶν πραγμάτων καὶ τὴν ἀλήθειαν.

Ἐπὶ τὴν αὐτὴν περίπου πρὸς τὴν ἐν τῇ «Φαίδρῳ» μορφήν, ὡς εὐχὴν «μετρίαν» («ἐμοὶ μὲν γὰρ μετρίως ἤδεται»), ἀπευθύνει ὁ Σωκράτης εὐχὴν πρὸς τοὺς θεοὺς καὶ ἐν τῇ «Ἀλκιβιάδῃ δευτέρῃ», εὐχὴν ἀποδίδουσαν καὶ ἀποπνεύουσαν τὸ ψυχικὸν κάλλος τοῦ Σωκράτους καὶ ἀπηλλαγμένην μίση τοῦ βάρους τῶν δώρων, τὰ ὁποῖα συνοδεύουσι συνήθως τὰς εὐχὰς τῶν ἀνθρώπων πρὸς τοὺς θεοὺς διὰ τῆς προσφορᾶς πολυτελῶν θυσιῶν. Ὁ Σωκράτης λοιπὸν λέγει, ὅτι οἱ θεοὶ δὲν παραπεύθονται ὑπὸ δώρων ὡς κακοὶ τοκισταὶ (1-19c), ἀλλὰ ἀρκούνται εἰς ἀπλὴν εὐφημίαν ὡς πρὸς εὐχὴν, προτιμῶντες αὐτὴν μᾶλλον ἢ πᾶσας τὰς ἄλλας πολυτελεῖς θυσίας (149b), διότι ἀναβλέπουσι πρὸς τὴν ψυχὴν,

Αί ἐν τοῖς Πλατωνικοῖς διαλόγοις σκηνογραφίαι αἱ ὡς ἐν μέρει φυσικοῦ πλαισίου διασκευαζόμεναι δὲν παρέχονται ὡς τι ἀνεξάρτητον τοῦ διαλόγου τμήμα οὐδὲ δύναται νὰ βοηθῶσι καθ' ἑαυτάς. Ὑπάρχουσιν ὡς ἀναπόσπαστον μέρος τοῦ διαλόγου, ὡς τμήμα συνδεδεμένον ἀρρήκτως μετὰ τοῦ ὅλου, καὶ εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀποχωρισθῶσι τοῦ λοιποῦ μέρους τοῦ διαλόγου.

Τοῦτ' αὐτὸ παρατηρεῖται καὶ εἰς πᾶσαν καθόλου τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν γραμματείαν. Αἱ ἐκ τῆς φύσεως εἰκόνας, αἱ ἄλλως ἐγκατεσπαρμέναι μετὰ πλείστης φειδοῦς εἰς τὰ συγγράμματα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, δὲν λαμβάνονται ὡς αὐτοτελεῖς καὶ ἀνεξάρτητοι πίνακες, δυνάμενοι ἑαφ' ἑαυτῶν νὰ διεγείρωσι τὸ διαφέρον τοῦ ἔρευνητοῦ ἢ τοῦ ἀναγνώστου, ἀλλὰ προσφέρονται ὡς χρωματισμοὶ πολυσυνθέτου τινὸς εἰκόνας, ἐν τῇ ὁποίᾳ τὴν πρώτην καὶ κυρίαρχον θέσιν κατέχουσιν ὁ ἀνθρώπος καὶ τὰ πολλὰ καὶ ποικίλα διαφέροντα αὐτοῦ. Τὸ φυσικὸν στοιχείον μεταχειρίζεται ἡ ἀρχαία Ἑλληνικὴ λογοτεχνία τόσον μόνον ὅσον βοηθεῖ εἰς τὴν ἔξαρσιν καὶ διαφώτισιν τῶν καθ' ἀνθρώπον, καὶ ἔχει τοῦτο σχέσιν πρὸς τὰ πράγματα τῶν ἀνθρώπων· δὲν λαμβάνεται ὡς τι ἔξω τοῦ ἀνθρώπου. Τὸ αὐτὸ δύναται τις νὰ παρατηρήσῃ καὶ εἰς τὴν Βυζαντιακὴν λογοτεχνίαν, τὴν τε θύραθεν καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν,

ἂν τις δηλαδὴ τογχήν νὰ εἶναι ὄσιος καὶ δίκαιος (149e). Πρὸβλ. καὶ Ἄλκιβ. 150ab «οἱ δὲ (θεοί), ἅτε οὐ δωροδόχοι ὄντες, καταφρονοῦσιν ἀπάντων τούτων, ὡς φησὶν ὁ θεὸς καὶ θεῶν προσήτης, κινδυνεύει γούν καὶ παρὰ θεοῖς καὶ παρ' ἀνθρώποις ταῖς νοῦν ἔχουσι δικαιοσύνη τε καὶ φρόνησις διαφερόντως τετιμῆσθαι· φρόνιμοι δὲ καὶ δίκαιοι οὐκ ἄλλοι τινές εἰσιν [ἢ] τῶν εἰδόντων ἅδει πρῶττειν καὶ λέγειν καὶ πρὸς θεοὺς καὶ πρὸς ἀνθρώπους».

Ὅτω καὶ ἐν τῷ «Ἄλκιβιάδῃ δευτέρῳ», ὡς καὶ ἐν τῷ «Φαίδρῳ», ἡ εὐχή τοῦ Ἄλκιβιάδου πρὸς τοὺς θεοὺς πρέπει νὰ ἔχῃ ὡς σκοπὸν κατὰ τὰς συμβουλὰς τοῦ Σωκράτους ὅπως, ἀφαιρουμένης ἀπὸ τῆς ψυχῆς τῆς ἀχλύος ἢ οἰουδῆποτε ἄλλου ὄλικοῦ τινος ἐμποδίου, παρασκευασθῇ αὐτὸς προσηκόντως πρὸς τὸ νὰ ὑπάρξῃ βελτίων, πρῶτων πάντων τὰ προσταττόμενα ὑπὸ τοῦ Σωκράτους, ὁ ὁποῖος ἔχει τὴν ἐπιμέλειαν καὶ φροντίδα περὶ αὐτοῦ· «Ἀφαιρείτω, εἴτε βούλεται τὴν ἀχλὺν εἴτε ἄλλο τι· ὡς ἐγὼ παρεσκευάσμαι μηθὲν ἂν φυγεῖν τῶν ὑπ' ἐκείνου προσταττόμενων, ὅστις ποτ' ἐστὶν ἀνθρώπος, εἰ γε μέλλοιμι βελτίων γενέσθαι» (150c).

Ὁ Wilamowitz (Platon I 375, 1) γράφει, ὅτι ἤδη κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ὁ «Ἄλκιβιάδης δευτέρος» ἐθεωρεῖτο νόθος διάλογος, νομίζετο δὲ τοῦτον ἄνευ σπουδαιότητος. Περὶ δὲ τοῦ ἐτέρου νομίζων, ὅτι ἀπηχεῖ γνήσιος τοῦ Ἀλοχίνου τοῦ σοφιστοῦ, ἀποδίδει αὐτόν εἰς συγγραφεῖα ἄνευ ἰδιοφυΐας, ὁ ὁποῖος «hat so viel hier und daher aufgenommen, dass alles verschwimmt».

ἀκολουθοῦσαν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦταν εἰς τὰ ἔχνη τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων.

Οὕτω καὶ παρὰ τῷ Πλάτῳ αἱ φυσικαὶ σκηνογραφίαι, αἱ ὑπάρχουσαι ἐν τισὶ τῶν διαλόγων αὐτοῦ, συγκοινοῦνται ὡς ἀναιπόσπαστον μέρος τοῦ ὅλου διαλόγου, ἐξαιρουμένη καὶ φωτίζουσα τὸ κύριον μέρος αὐτοῦ, μετακινούμεναι δὲ αὐταὶ ἢ ἐλλείπουσαι διαταράσσουσι καὶ τὸν ὅλον διάλογον. Ἐν προκειμένῳ συμβαίνει ὅ,τι λέγει ὁ Ἀριστοτέλης (Περὶ ποιητ. 1451a 30 κέξ.)¹ ἐν σχέσει πρὸς τὰ μέρη τῆς τραγωδίας, ὅτι δηλαδὴ πρέπει ταῦτα νὰ συνδέωνται τόσο ἀρρήκτως πρὸς ἄλληλα, ὥστε μετακινούμενου τοῦ ἑνὸς ἢ ἀποβυλλομένου νὰ ταυρίσῃται καὶ τὸ ὅλον.

Ἐκαστὴ τοιαύτη σκηνογραφία, ὡς φιλοτεχνεῖ αὐτὴς ὁ Πλάτων ἐν τοῖς διαλόγοις αὐτοῦ, παρέχεται ὑπὸ τοῦ φιλοσόφου οἷον τις ὡς προεισαγωγή, προπαρασκευάζουσα τὸν ἀναγνώστην καὶ τὰ μετέχοντα τοῦ διαλόγου πρόσωπα — κυρίως αὐτὰ — εἰς τὴν ἀκολουθοῦσαν « ἀγω-

1. Πρβλ. καὶ 1459a 18 κέξ. « Ὅτι δεῖ τοὺς μύθους, καθήκει ἐν ταῖς τραγωδίαις, συνιστάναι δραματικούς, καὶ περὶ μίαν πρᾶξιν ὅλην καὶ τελείαν, ἔχουσαν ἀρχὴν καὶ μέσον καὶ τέλος, ἵνα ὡσπερ ζῆλον ἐν ὅλῳ ποιῇ τὴν οἰκείαν ἡδονήν, δηλον ».

Τὰ λεγόμενα ἐνταῦθα ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους περὶ τοῦ χαρακτήρος τῶν δραματικῶν μύθων καὶ τῆς συνθέσεως τῆς τραγικῆς πρᾶξεως, λαμβανομένης ὡς ὅλου, ἔχοντος ἀρχὴν, μέσον καὶ τέλος, ἀπηχοῦσιν ἀναμειβόλως μετ' ἐπιχειρήσεως γνάμης τοῦ Πλάτωνος, ὁ ὅποιος λέγει ἐν τῷ « Φαίδρω » (261c) « Ἀλλὰ τόδε γε οἶμαι σε φάναι ἄν, δεῖν πάντα λόγον ὡσπερ ζῆλον συνεστάναι σῶμά τι ἔχοντα αὐτὸν αὐτοῦ, ὥστε μήτε ἀκέφαλον εἶναι μήτε ἄκρον, ἀλλὰ μέσα τε ἔχειν καὶ ἄκρα, πρέποντα ἀλλήλοις καὶ τῷ ὅλῳ γεγραμμένα ». Πρβλ. καὶ 261d « Καὶ οὗτοι ἄν... καταγελῶν, εἰ τις οἶεται τραγωδίαν ἄλλο τι εἶναι ἢ τὴν τούτων σύστασιν, πρέπουσαν ἀλλήλοις τε καὶ τῷ ὅλῳ συνασταμένην ». Σχετικῶς πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους λεγόμενα περὶ τῆς τραγωδίας κατὰ τὰ διδάγματα τοῦ Πλάτωνος πρβλ. καὶ Σπυρ. Μαγγίνα, Ὁ χαρακτήρ τῆς τραγικῆς περιπέτειας κατὰ τὸν Πλάτωνα, ἐν περιοδ. « Πλάτωνι » τ' (1954), σ. 45 κέξ.

Παρόμοιον συμβαίνει καὶ περὶ τῶν σκηνογραφικῶν τούτων ἐν τοῖς διαλόγοις τοῦ Πλάτωνος. Εἶναι δηλαδὴ αὐταὶ συνδεδεμέναι ἀρρήκτως μετὰ τοῦ λοιποῦ τμήματος τοῦ διαλόγου καὶ συναποτελοῦσαι μετ' αὐτοῦ ἐν σῶμα ὡς ζῶντα ὄργανισμὸν, ἔχον ἀρχὴν, μέσον καὶ τέλος.

Ὡς πρὸς τὰ παρεμβαλλόμενα ἐν πολλοῖς τῶν Πλατωνικῶν διαλόγων ἐπισόδια, τὰ ὅποια φαίνονται μὲν ὡς ξένα πρὸς τὸν ὅλον διάλογον, πραγματικῶς συνάπτονται στενῶς καὶ φυσικῶς πρὸς αὐτόν, πρβλ. Κων. Γεωργίου, Ἡ ἐν τῷ « Πρωταγόρα » τοῦ Πλάτωνος ἔρμηνεία τοῦ Σιμωνιδεοῦ εἰς τὸν Σκόπαν ζσηματος, ἐν περιοδ. « Πλάτωνι » θ' (1957), 203 κέξ.

νίαν» τῶν λόγων. Ἡ «ἀγωνία» αὐτῆ τῶν λόγων λαμβάνει παρὰ τῷ Πλάτωνι τὴν μορφήν διαλεκτικῆς δραματικότητος, θέσεως δηλαδή καὶ ἀντιθέσεως ἐν διαλόγῳ — ἐν ἐρωτήσῃ καὶ ἀποκρίσῃ —, ἐκάστη δὲ σκηνογραφία προσφέρεται εἰς ταῦτα, τὰ διαλεγόμενα πρόσωπα καὶ τὸν ἀναγνώστην, ὡς τις πρώτη ἐξ ἀρχῆς ἀνάπαυλα κατὰ τὴν διαλεκτικὴν μακρὰν καὶ ἐπίπονον διαπορείαν, τὴν ὁποῖαν μέλλουσιν αὐτὰ νὰ διανύσωσι πρὸς ἀνίχνευσιν καὶ καθορισμὸν καὶ λύσιν τοῦ ὑποτιθεμένου προβλήματος.

Ἐκτὸς ταιαύτης φυσικῆς σκηνογραφίας, μάλιστα γοητευτικῆς, διεξάγεται καὶ ἡ συζήτησις ἐν τῷ «Φαίδρῳ». Τῆς ἐν τῷ Πλατωνικῷ τούτῳ διαλόγῳ προτασσομένης ὥρας φυσικῆς σκηνογραφίας ἐξήγησιν παρέχει κατὰ τρόπον ὁπωσοῦν ἀρνητικὸν ὁ αὐτὸς οὗτος ὁ Σωκράτης. Εἰς τὴν παρατήρησιν δηλαδή τοῦ Φαίδρου, ὅτι συνεχῶς ἐπιδημεῖ ἐν τῇ πόλει, οὐδέποτε ἐξερχόμενος αὐτῆς, ἀποκρινόμενος ὁ Σωκράτης λέγει

1. Ἡ ἀρνητικότης τοῦ τρόπου καθ' ὃν ὁ Σωκράτης παρέχει ἐξήγησιν τοῦ πράγματος, τῆς ἀδιαλείπτου δηλαδή ἐν τῷ ἄστει διατριβῆς αὐτοῦ, ἐγκρίνεται εἰς τὸ ὅτι εἰκονίζεται οὗτος ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος λέγων περίπου τὰ ἑξῆς: «Δὲν ἐξέρχομαι τῆς πόλεως, διότι τὰ ἔξω αὐτῆς ὑπάρχοντα δένδρα καὶ χωρία οὐδὲν με διδάσκουσιν». Ἡ πρόταξις ἄρα ἐν τῷ «Φαίδρῳ» τῆς φυσικῆς ταύτης σκηνογραφίας, τιθεμένης ὡς ἀρνήσεως τοῦ συνήθους τρόπου διαβίωσης τοῦ Σωκράτους, μηδέποτε ἐξερχομένου τοῦ ἄστεως, παρέχει ἀφορμὴν εἰς τὸν Σωκράτη νὰ εἴπῃ περὶ τῆς φιλομαθείας αὐτοῦ, πρὸς τὴν ὁποῖαν ἀντιτίθενται τὰ χωρία καὶ τὰ δένδρα, ὡς μηδὲν διδάσκοντα αὐτόν, καὶ περὶ τοῦ ἀγῶνος, τὸν ὁποῖον διεξάγει, ὅπως βεβαιώσῃ τὸ Δελφικὸν ρητὸν «γνώθι σαυτὸν», ἐρευνῶν νὰ μάθῃ, ἂν εἶναι «θηρίον πολυτλοκώτερον Τυφῶνος καὶ μᾶλλον ἐπιτεθυμημένον» ἢ ἕξον ἡμερῶν μετέχον θείας τινὸς καὶ ἀτόφου φύσεως. Τὴν δυσκολίαν τοῦ «γνώθι σαυτὸν» ἐννοῶν ὁ Σωκράτης ἔχει ὡς μόνην ἀσχολίαν τοῦ βίου τὸ σπουδάζειν ἑαυτόν. Περβλ. καὶ Ἄλκιβ. 124ab, 128e - 129a, 130e - 131a, 132c.

Ἴνα δὲ ἐξάρῃ ὁ Πλάτων τὴν φιλομίθειαν τοῦ Σωκράτους, συμπληροῖ τὴν εἰκόνα τῆς ἐκ τῆς φύσεως ἐν τῷ «Φαίδρῳ» σκηνογραφίας διὰ τῆς προσθήκης καὶ τῶν τεττίγων ὡς συμβόλου τῆς φιλομαθείας, τοῦ μύθου λέγοντος, ὅτι οἱ τέττιγες, πρὶν ἀναφανῶσιν αἱ Μοῦσαι, συγκατελέγοντο εἰς τοὺς ἀνθρώπους, παραμελήσαντες δὲ μετὰ τὴν ἐμφάνισιν τῶν Μουσῶν τῆς τροφῆς καὶ τοῦ ποτοῦ ἀπέθανον, λαβίντες τοῦτο ὡς γέρας, νὰ ἔδωσι δηλαδή ἄσιτοι καὶ ἀποταί μέχρι θανάτου (Φαίδρ. 258e - 259d).

Ὁ ἀρνητικὸς οὗτος τρόπος, τὸν ὁποῖον μεταχειρίζεται ὁ Σωκράτης, ἐνέχει μεγάλην σημασίαν, διότι εἶναι ἰδιάζων χαρακτηριστικὸν τῆς τεχνικῆς οἰκονομίας τῶν διαλόγων τοῦ Πλάτωνος, ὁρομημένου σχεδὸν πάντοτε εἰς τὴν ἀντιθέσιν τῶν ἔργων αὐτοῦ ἀπὸ τινος ἀρνήσεως, τιθεμένης συνήθως ὑπὸ προσώπων δευτερευόντων τῶν διαλόγων αὐτοῦ.

πρὸς αὐτόν, ὅτι τοῦτο συμβαίνει, διότι τὰ δένδρα καὶ αἱ ὄφραϊαι τοποθεσθαι οὐδὲν δύνανται νὰ διδάξωσιν αὐτόν, ἀλλὰ μόνον οἱ ἐν τῷ ἄστει κατοικοῦντες ἄνθρωποι· « Συγγίγνωστέ μοι, ὦ ἄριστε, φιλομαθῆς γάρ εἰμι· τὰ μὲν οὖν χωρῖα καὶ τὰ δένδρα οὐδὲν μ' εἰτέλει διδάσκειν, οἱ δ' ἐν τῷ ἄστει ἄνθρωποι, σὺ μέντοι δοκεῖς μοι τῆς ἐμῆς ἐξόδου τὸ φάρμακον εὐρηκέναι, ὥσπερ γὰρ οἱ τὰ πεινῶντα θρέμματα θαλλῶν ἢ τινα καρπὸν προσείλοντες ἄγουσιν, σὺ ἐμοὶ λόγους αὐτῶ προτεινῶν ἐν βιβλίοις τὴν τε Ἄττικὴν φαίνει περιεῖχειν ἀπασιν καὶ ὅποι ἂν ἄλλοσε βούλη »¹.

Διὰ τῆς σκηνογραφίας ταύτης ὁ Πλάτων ἐξαιρεῖ τὴν φιλομαθῆειν τοῦ Σωκράτους καὶ καθόλου προάγει εἰς τὸ φῶς τὸ Ἑλληνικὸν ἰδεῶδες, ὅτι ἡ μάθησις καὶ ἡ πρόσκτησις κρίσεως ἀρετῆς εἶναι « ἀγωνία » διὰ λόγων, εἶναι διάλογος διεξαγόμενος ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὴν πρὸς ἀλλήλους κοινωνίαν. Τὰ δὲ λεγόμενα ἐνταῦθα ὑπὸ τοῦ Σωκράτους περὶ τῆς συνεχοῦς αὐτοῦ ἐν τῷ ἄστει παρρημονῆς, ὡς παρρημονῆς τὴν εὐκαιρίαν πρὸς μάθησιν καὶ πρὸς ἀσκήσιν τῆς ἀρετῆς, ἐκφραίνονται τὴν ἀνθρωποπλαστικὴν ἐπίδρασιν, τὴν ὁποῖαν ἤσκει ἡ πρὸς ἀλλήλους ἀναστροφή τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, οἱ ὅποιοι τὴν ἐπιστήμην, νοουμένην ὑπὸ τὴν Πλατωνικὴν ἐπένδυσιν ὡς ἀγῶνι πρὸς κατὰκτησιν τῆς ἀληθείας, καὶ τὴν ἄλλην πᾶσαν ἀρετὴν δὲν ἐλίμβανον διὰ τῆς ἐν κλειστῷ χώρῳ μελέτης καὶ τῆς μονήρους διαβιώσεως, ἀλλὰ προσηκῶντα αὐτὰ ἀμοιβαίως ἐν τῇ πρὸς ἀλλήλους « ὁμιλίᾳ »² καὶ τῇ κοινῇ « ὁμιλογίᾳ », τοῦ λόγου μηνύοντος πάντοτε καὶ ἀποκαλύπταντος τὴν ἀλήθειαν.

Ἡ ἐξοδος δὲ τοῦ Σωκράτους εἰς τόπον ἔξω τοῦ ἄστεως τῶν Ἀθηναίων, ὀφειλομένη εἰς τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ Φαίδρου, ἡ ὁποῖα διαδραματίζεται κατὰ τὴν χαρακτηριστικὴν παρομοίωσιν τοῦ Πλάτωνος πρόσωπον παρόμοιον πρὸς τὸ τοῦ κλάδου δένδρου ἢ τοῦ καρποῦ τοῦ σειωμένου ὑπὸ τινος

1. Πλάτ. Φαίδρ. 290de. — Τὸ φιλεπίδημον καὶ φιλόπολι, οὐχὶ ὅμως καὶ τὸ φιλομαθῆς, τοῦ Σωκράτους μνημονεύεται καὶ ἐν τῷ « Κρίτωνι » (52b), ἐνθα ἐξαιρεται διὰ στόματος τῶν νόμων, οἱ ὅποιοι προσηγορευοῦνται, ὅτι εἰς τὸν Σωκράτη « ἀρέσκει διαφερόντως ἡ πόλις » καὶ ὅτι δὲν κατέλαβεν αὐτὸν ἐπιθυμία νὰ γνωρίσῃ ἄλλην πόλιν οὔτε ἄλλους νόμους.

2. Πρὸβλ. καὶ τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος ἐν Ἑπιστολῇ Ζ' (327cd) ἐν σχέσει πρὸς τὴν εὐεργετικὴν ἐπίδρασιν, τὴν ὁποῖαν ἤσκει ἐπὶ τὸν Λίαντα ἢ μετ' αὐτοῦ ἀναστροφή· « πρὸς δὴ τούτοις φήθη (δηλ. ὁ Λίαν) ὅτιν ἐκ παντὸς τρόπου εἰς Συρακούσας ὅτι τάχιστα ἐλθεῖν ἐμὲ κοινωνῶν τούτων, μεμνημένος τὴν τε αὐτοῦ καὶ ἐμὴν συνουσίαν ὡς εἰπεταῖς ἐξηγησίατο εἰς ἐπιθυμίαν ἐλθεῖν αὐτόν τοῦ καλλίστου τε καὶ ἀρίστου βίου ».

πρὸ τῶν ζώων, ὅτι θὰ ἐκθέσῃ τὸ περιεχόμενον λόγου τοῦ Λυσίου περὶ τοῦ ἔρωτος, δὲν παρέχεται ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος ὡς παραβίασις τῆς Σωκρατικῆς ἀρχῆς, ὅτι δηλαδή ἡ μάθησις ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς πρὸς ἀλλήλους ὁμιλίας τῶν ἀνθρώπων. Εἶναι τοῦναντίον ἡ ἔξοδος αὕτη τοῦ Σωκράτους ἐπιβεβαιώσεις τῆς βασικῆς ἀρχῆς αὐτοῦ, ὅτι ἡ μάθησις εἶναι ὁμολογία ἀνθρώπων διεξαγομένη καὶ συντελουμένη ἐν τῇ πρὸς ἀλλήλους ὁμιλίᾳ. Ἐν τῷ παρὰ τὸν Ἰλισὸν τοπίῳ θὰ λάβῃ πράγματι χώραν ἡ περὶ τοῦ ἔρωτος ὁμιλία τοῦ Σωκράτους καὶ τοῦ Φαίδρου¹.

Ἐν τῷ «Φαίδρῳ» λοιπὸν ὁ Πλάτων προεισάγει ὄρωσιότατην τινὰ φυσικὴν εἰκόνα, προπαρασκευαστικὴν τρόπον τινὰ τῶν ὄρωσιων λόγων, οἱ ὁποῖοι μέλλουσι νὰ ἀκουσθῶσι περὶ ὄρωσιου ὄσαύτως πράγματος, τοῦ ἔρωτος. Ὁ Πλάτων ἐν τῷ διαλόγῳ τούτῳ, ὥσει πράγματι ἀποβλέπων εἰς τὸ νὰ ἐναρμονίσῃ τὸ ὄρωσιον περὶ τοῦ ἔρωτος περιεχόμενον τῶν λόγων τῶν διαλεγομένων προσώπων πρὸς τὴν σκηνὴν, ἐν τῇ ὁποίᾳ διεξάγεται ἡ συζήτησις, καὶ ὡς εἰς ἀνταπόκρισιν καὶ συντονισμόν τῶν περὶ τοῦ «καλοῦ» λόγων, οἱ ὁποῖοι θὰ ἀναπτυχθῶσιν ἐν αὐτῷ, πρὸς τὸ θελκτικὸν περιβιάλλον τῆς Ἰταλικῆς γῆς, μεταφέρει τὴν συζήτησιν ἐκ τινος οἰκίας² εἰς τινὰ ὄρωσιον τοποθεσίαν οὐχὶ πολὺ μικρὰν τοῦ ἀστεως

1. Πρβλ. καὶ τὰ παρὰ Ἡροδότῳ (4, 95) περὶ Σαλμόξιος λεγόμενα: «Ἄτε δὲ κακοβίων τε ἐόντων τῶν Θρηίκων καὶ ὑπαφρονεστέρων, τὸν Σάλμοξιν τοῦτον ἐπιστάμενον δίαίτῃν τε Ἰάδα καὶ ἤθεα βαθύτερα ἢ κατὰ Θρηίκας, οἳ Ἕλλησι τε ὁμιλήσαντα καὶ Ἕλλήνων οὐ τῷ ἀσθνεστάτῳ σοφιστῇ Πυθαγόρῳ, κατὰσκευάσασθαι ἀνδρεῶνα, ἐς τὸν πανδοκεύοντα τῶν ἀσίων τοὺς πρώτους καὶ εὐωχέοντα ἀναδιδιάσκειν...».

² Ὡς πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν τῆς μετὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ὁμιλίας, ὡς μέσου πρὸς πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν προαγωγὴν, χαρακτηριστικὰ εἶναι καὶ τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ Σωκράτους ἐν ἀρχῇ τοῦ διαλόγου πρὸς τὸν Φαίδρον: «Τί δέ; οὐκ ἂν οἶσι με κατὰ Πίνδαρον καὶ ἀσχολίας ὑπέριεργον πρᾶγμα ποιήσασθαι τὸ σὴν τε καὶ Λυσίου διατριβὴν ἀκοῦσαι;» (Φαίδρ. 227b). Πρβλ. καὶ 227d.

³ Ἡ ἐπιθυμία τῶν λόγων ὑπὸ τοῦ Σωκράτους, ἀντιστοιχοῦσιν δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ Φαίδρου, ὡς ἀπηχοῦντων χαρακτηριστικῶς τὴν κοινὴν ἐπιθυμίαν πρὸς τοὺς λόγους πάντων τῶν Ἕλλήνων, παρέχεται καὶ δι' ὅσων λέγει κατωτέρω ἐν τῷ «Φαίδρῳ» ὁ Σωκράτης, ἀμυγνίζων ἑαυτὸν ὡς ἐραστὴν τῶν λόγων: «ἀπαντήσας δέ (δηλ. ὁ Φαίδρος) τῷ νοσοῦντι περὶ λόγων ἀκοῆν, ἰδὼν μὲν ἤσθη, ὅτι ἔξει τὸν συγκορυβαντιῶντα, καὶ προάγειν ἐκέλευε, δεομένου δὲ τοῦ τῶν λόγων ἐραστοῦ...» (228bc).

2. Ἐν τῷ «Φαίδρῳ» δὲν διεξάγεται τῇ ἀληθείᾳ συζήτησις ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἐν τῇ ὁποίᾳ εὗρισκετο καὶ ὁ Λυσίας, ἀλλ' ὑποτίθεται, ὅτι ἐγένετο, παρευρίσκοντο δὲ κατ' αὐτὴν ἐκτὸς τῶν ἄλλων καὶ τὰ ἐν τῷ «Φαίδρῳ» πρᾶσιμα (πλὴν τοῦ Σωκράτους), δηλαδή ὁ Φαίδρος καὶ ὁ Λυσίας. Ὁ τελευταῖος οὗτος

τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων. Μεταφέρει ὁ Πλάτων τὴν συζήτησιν ἐκ τῆς οἰκίας τοῦ Μορύχου εἰς τὸ ὄραιο γυναικῶν περιβῆλλον τοῦ Ἰλισσοῦ ποταμοῦ. Ἐκεῖ που λοιπὸν παρὰ τὸν Ἰλισθὸν ἔξω τοῦ τείχους ἐν μέσῳ τῆς ἐξόχως συναρπαστοῦς ἀτμοσφαιρῆς τῆς τοποθεσίας ἐκείνης¹, τὴν ὁποῖαν τὰ ἀκμαζόντα ἀνθη παρέχουσι εὐωδιστίτην, ὑπὸ τὴν ἀμυρλαφῆ σκιάν ὑψηλῶν καὶ πυκνοφύλλων δένδρων, τῶν ὁποῶν δεσπόζει ἐπιβλητικὴ ἡ πλατάνος², καὶ πλησίον τῶν ἡρέμας ρεόντων ὑδάτων τοῦ Ἀθηναϊκοῦ ποταμοῦ, ἐν χώρῳ ἀφιερωμένῳ εἰς τὰς Νύμφας³, ὁ Σωκράτης διαλέγεται πρὸς τὸν Φαῖδρον⁴, νέον φιλομαθῆ τῶν Ἀθηναίων, ὁ ὁποῖος πρὸ ὀλίγου μόλις χρόνου εἶχε καταλίπει τὸν ρήτορα Λυσίαν, πρὸς τὸν ὁποῖον ὁ Φαῖδρος ἀπονέμει μεγάλην τιμὴν διὰ τὴν ρητορικὴν αὐτοῦ δεινότητα⁵.

* * *

Ὁ Φαῖδρος κρατεῖ ἐν τῇ ἀριστερῇ ὑπὸ τὸ ἱμῆτιον βιβλίον, περιέχον λόγον τοῦ Λυσίου περὶ τοῦ ἔρωτος, ἀλλὰ κατ' ἀρχὰς ἀποκρούει αὐτό,

ἐν τῷ « Φαῖδρῳ » ἐμφανίζεται διὰ τοῦ λόγου, τὸν ὁποῖον ἀπαγγέλλει ἐξ ὀνόματος δῆθεν αὐτοῦ ὁ Φαῖδρος.

1. Ἡ περιγραφή τοῦ τοπίου γίνεται ἐν τῷ « Φαῖδρῳ » ἀπὸ 229a - 231d.

2. Φαῖδρ. 230b « Νῆ τὴν Ἴεραν, καλὴ γὰρ ἡ καταγωγὴ. ἢ τε γὰρ πλατάνος αὕτη μίλλ' ἀμφιλαφῆς τε καὶ ὑψηλὴ, τοῦ τε ἄγνου τὸ ὕψος καὶ τὸ σῆσιον πάγκαλον, καὶ ὡς ἀκμὴν ἔχει τῆς ἀνθης, ὡς ἂν εὐωδίστατον παρέχοι τὸν τόπον· ἢ τε αὕτη πηγὴ χαριστιὰ ἐπὶ τῆς πλατάνου ἕλ μῖλλα ψυχροῦ ὕδατος, ὥστε γὰρ τῷ ποδὶ τεκμήρασθαι ».

3. Ὁ ἱερὸς χώρος τῶν Νυμφῶν βοηθεῖ εἰς τὸν « ἐνθουσιασμὸν » τοῦ Σωκράτους, ὁ ὁποῖος γίνεται « νοσηλῆτος »· « ...ἐὰν δ' ἐκταίνῃ τὸν ἕτερον ἄφρομαι, τί με οἶει ποιήσῃ; ἀρ' ἴσθ' ὅτι ὑπὸ τῶν Νυμφῶν, εἰς με αὐτὸ πρόβαλες ἐκ προνοίας, σαφῶς ἐνθουσιασῶ; » (Φαῖδρ. 241e).

4. Παρομοίαν τιὰ πρὸς τὴν ἐν τῷ « Φαῖδρῳ » προεισαγωγὴν, προπαρασκευαστικὴν τῶν λόγων, οἱ ὁποῖοι θὰ ἀκολουθήσωσιν, εὐρίσκει τις καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς « Πολιτείας », σχεδὸν δὲ καὶ ἐν πᾶσι ταῖς Πλατωνικοῖς διαλόγοις. Θὰ ἠδύνατό τις ὁσαύτως νὰ ὑπομνήσῃ καὶ τὴν ὄραιο σκηνογραφίαν, τὴν ὁποῖαν ὁ Πλάτων φιλοτεχνεῖ ἐν ταῖς « Νόμοις » ὡς προεισαγωγὴν τῶν ἀκολουθούντων λόγων, παρέχουσαν εἰς τὰ διαλεγόμενα πρόσωπα ποιῶν τινα ἀνάπαυαν οὐχὶ τόσον ἐκ τοῦ ἐπικρατοῦντος πνίγους ἕνεκα τοῦ θέρους καὶ τῆς εἰς τὸ ἄντρον ἀκίντους πορείας, ὅσον μάλιστα ἐκ τῆς ἀγωνίας τῶν λόγων.

5. Φαῖδρ. 227d - 228a « Πῶς λέγεις, ὦ βέλτιστε Σώκρατες; ὅτι με, εἰ Λυσίας ἐν πολλῷ χρόνῳ κατὰ σχολὴν συνέθηκε, δεινότητος ὄν τῶν νῦν γράφειν, ταῦτα ἰδιώτην ὄντα ἀπομνημονεύσειν ἀξίως ἐκείνου; πολλοῦ γὰρ δεῖ καίτοι ἐβουλόμην γ' ἂν μᾶλλον ἢ μοι καλὸν χρεῖστον γενέσθαι ».

Ταῦτα βάλλει μὲν ὁ Πλάτων εἰς τὸ στόμα τοῦ Φαῖδρου κατὰ τὴν κοινὴν

προφασίζεται δέ, ὅτι δὲν φέρει μεθ' ἑαυτοῦ λόγον τινά, ἰσχυριζόμενος, ὅτι διέτριψε μὲν ἐπὶ πολλὸν χρόνον παρὰ τῷ ῥήτορι Λυσία ἀκούων λόγον αὐτοῦ ἔρωτικόν, δὲν κατώρθωσεν ὅμως νὰ ἀπομνημονεύσῃ αὐτὸν ὀλόκληρον, ἀλλὰ δύναται μόνον νὰ μεταδώσῃ εἰς τὸν Σωκράτη κεφαλαιωδῶς τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ¹. Ὁ Σωκράτης ὅμως γνωρίζων τόσον καλῶς τὸν Φαῖδρον, ὅσον καὶ ἑαυτόν, δὲν πείθεται εἰς τὰς ἀντιρρήσεις τοῦ Φαίδρου. Τοῦναντίον ἐκφράζει τὴν βεβαιότητα ὁ Σωκράτης, ὅτι ὁ Φαῖδρος ἀποχωρῶν ἐκ τοῦ Λυσίου συμπαρέλαβε μεθ' ἑαυτοῦ τὸ βιβλίον τὸ περιέχον τὸν περὶ ἔρωτος λόγον αὐτοῦ· «εὖ οἶδα ὅτι Λυσίου λόγον ἀκούων ἐκεῖνος (δηλ. ὁ Φαῖδρος) οὐ μόνον ἅπαξ ἤκουσεν, ἀλλὰ πολλάκις ἐπαναλαμβάνων ἐκέλευέν οἱ λέγειν, ὃ δὲ ἐπέθιτο προθύμως. τῷ δὲ οὐδὲ ταῦτα ἦν ἱκανά, ἀλλὰ τελευτῶν παραλαβὸν τὸ βιβλίον ἃ μάλιστα ἐπέθιμι ἐπεσκόπει, καὶ τοῦτο δρῶν ἐξ ἐωθινοῦ καθήμενος ἀπειπὼν εἰς περίπαιτον ἦει, ὡς μὲν ἐγὼ οἶμαι, νῆ τὸν κύνα, ἐξεπιστάμενος τὸν λόγον, εἰ μὴ πάνυ τι ἦν μακρὸς. ἐπορεύετο δ' ἐκτὸς τείχους, ἵνα μελετῆ. ἀπαντήσας δὲ τῷ νοσοῦντι περὶ λόγων ἀκοήν, ἰδὼν μὲν ἦσθη,

ὥσως περὶ τῆς ρητορικῆς δεινότητος τοῦ Λυσίου γνώμην τῶν Ἀθηναίων, ἀλλὰ πάντως εἰρωνικῶς. Οὕτω καὶ ἐν τῇ «Πολιτεία» κατὰ τὴν κοινῇ πιθανῶς κρατοῦσαν ἀντίληψιν χαρακτηρίζει ὁ Πλάτων διὰ στόματος τοῦ Σωκράτους τὸν Θερασόμαχον σοφόν (337a), ἀλλὰ βεβαίως εἰρωνεύεται αὐτόν. Καθόλου δὲ ὁ Πλάτων κατὰ ἕηλον προφανῶς τραγικὸν τὰ πρόσωπα τῶν διαλόγων αὐτοῦ ἐξαιρεῖ μὲν ἐν ἀρχῇ ὡς σπουδαία, εἰρωνευόμενος αὐτὰ ὡς οἱ τραγικοὶ ποιηταὶ τὰ ἐν ταῖς τραγωδίαις δρῶντα πρόσωπα, ἔπειτα ὅμως ἐν τῇ ἀνελιξίᾳ τοῦ διαλόγου ἐκρίπτει αὐτὰ ὡς παντελῶς ἄχρηστα πλέον εἰς τὸν προτεθειμένον σκοπὸν, καταλείπων μόνον κυρίαρχον τοῦ πεδίου τῆς διαλεκτικῆς πάλης τὸν Σωκράτη.

Ὁ ἔπαινος ὑπὸ τοῦ Φαίδρου τῆς ρητορικῆς δεινότητος τοῦ Λυσίου παρέχεται προσέτι ἐξ ἀρχῆς τοῦ διαλόγου καὶ ὡς προοίμιον τῆς συζητήσεως, ἢ ὅποια ἐν τῷ δευτέρῳ μέρει τοῦ διαλόγου θὰ εἶναι καθόλου περὶ τῆς ρητορικῆς τέχνης, ἐξ ἀφορμῆς τοῦ περὶ τοῦ ἔρωτος λόγου τοῦ Λυσίου.

1. Φαῖδρ. 228d «Τῷ ὄντι γάρ, ὦ Σώκρατες, παντὸς μᾶλλον τὰ γε ῥήματα οὐκ ἐξέμαθον· τὴν μὲντοι διάνοιαν σχεδὸν ἀπάντων, οἷς ἔφη διαφέρειν τὰ τοῦ ἔρωτος ἢ τὰ τοῦ μῆ, ἐν κεφαλαίοις ἕκαστον ἐφεξῆς δέειμι, ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ πρώτου».

Ὁ Φαῖδρος εἶπεν εἴπει πρότερον πρὸς τὸν Σωκράτη (228a), ὅτι δὲν ἠδυνήθη αὐτός, μάλιστα ὄν ἰδιώτης, νὰ ἀπομνημονεύσῃ ἀξίως αὐτοῦ τὸν λόγον τοῦ Λυσίου, δεινοτάτου τῶν συγχρόνων περὶ τὸ γράφειν. Ἡ τοιαύτη ἀπομνημόνευσις τῶν λόγων ὑπάρχει καὶ ἐν τῷ «Παρμενίδῃ» (126c «...πολλάκις ἀκούσας τοῦ Πυθαγόρου ἀπομνημονεύει») καὶ ἐν τῷ «Συμπόσιῳ» (177d «...ἃ δὲ μάλιστα καὶ ὄν ἐδοξέ μοι ἀξιομνημόνευτον...») καὶ ἐν τῷ «Φαίδρῳ» ὡς παρεχούσα ἀφορμὴν πρὸς ἀσκήσιν τῶν διαλεγόμενων προσώπων ἐν τοῖς λόγοις.

ὅτι ἔξοι τὸν συγκορυβαντιῶντα, καὶ προϊέναι ἐκέλευε »¹. Οὕτω, κατὰ τὰ συνήθως συμβαίνοντα εἰς πάντα περιόδου τὰ πρόσωπα τῶν Πλατωνικῶν διαλόγων², ὁ Φαῖδρος ἀναγκάζεται διὰ τῆς ἀσκήσεως βίας τινὸς ὑπὸ τοῦ Σωκράτους νὰ ἀναγνώσῃ τὸν λόγον τοῦ Λυσίου, ἀφοῦ ἐπορεύθησαν οὗτοι εἰς τὸ παρὰ τὸν Ἰλιστὸν ἀραιὸν τοπίον.

Τίθεται ἤδη τὸ ζήτημα: Εἰς ποίαν τεχνικὴν οἰκονομίαν ἢ φιλοσοφικὴν ἀκαίτησιν ἢ εἰς ποίου ἄλλου εἴδους ἀνάγκην ὑποκαίον ὁ Πλάτων ἐμφανίζει τὸν Φαῖδρον ἀρνούμενον νὰ ἀπαγγεῖλῃ ἐκ τοῦ βιβλίου, τὸ ὁποῖον κατέχει, τὸν λόγον τοῦ Λυσίου καὶ προσκαυούμενον, ὅτι δὲν φέρει μετ' ἑαυτοῦ λόγον ἐρωτικὸν αὐτοῦ; Ὁ Φαῖδρος αὐτὸς μετὰ τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ Σωκράτους, ὅτι κρατεῖ πρόγμυται ἐν τῇ ἀριστερῇ ὑπὸ τὸ ἱμάτιον γραπτὸν λόγον τοῦ Λυσίου (228d), ἀποκρινόμενος εἰς τὸν Σωκράτη, ὁ ὁποῖος ἐκάλεσεν αὐτὸν νὰ δειξῇ, τί φέρει ὑπὸ τὸ ἱμάτιον, λέγει «ἐκκέκρουκας με ἐλπίδος... ἦν εἶχον ἐν σοὶ ἐγγυμνασόμενος» (228e). Ὁ Φαῖδρος λοιπὸν ἀποκαλύπτει περὶ ἑαυτοῦ, ὅτι ἀρνούμενος νὰ ἀπαγγεῖλῃ τὸν γραπτὸν λόγον τοῦ Λυσίου, τὸν ὁποῖον ἐκρυπτεν ἐπιμελῶς ὑπὸ τὸ ἱμάτιον, ἀπέβλεπε διὰ τῆς ἀπὸ μνήμης προφορικῆς μετιδόσεως τῶν κεφαλαιωδῶν μόνων μερῶν τοῦ λόγου τοῦ Λυσίου νὰ «ἐγγυμνασθῇ» εἰς τὸν Σωκράτη. Πρὸς τοῦτον δὲ ἐκφράζει ἤδη καὶ τὴν δυσαρτέτησιν αὐτοῦ, διότι ἀποκαλυφθέντος τοῦ πράγματος ὁ Σωκράτης ἐδήλωσε πρότερον, ὅτι ἐπειδὴ εἶναι παρών καὶ ὁ Λυσίας, ὑπάρχει δηλαδὴ παρὰ τῷ Φαίδρῳ ὁ γραπτὸς λόγος αὐτοῦ, καίτοι ἀγίασθ τὸν Φαῖδρον, ἔλαβε τὴν ἀπόφασιν νὰ μὴ παράσχη ἑαυτὸν εἰς τὸν Φαῖδρον πρὸς ἀσκήσιν αὐτοῦ («ἐμαυτὸν σοὶ ἐμμελετῶν παρέχειν οὐ πίνυ δέδουκται» 228e). Τοῦναντίον ὁ Σωκράτης φαίνεται ἀποβλέπων εἰς τὸ νὰ «ἐγγυμνάσῃ» ἑαυτὸν κατὰ τὰ ἐρωτικὰ διὰ τοῦ Φαίδρου, παρόντος καὶ τοῦ Λυσίου, οὐχὶ βεβαίως αὐτοπροσώπως, ἀλλὰ διὰ τοῦ λόγου αὐτοῦ, τὸν ὁποῖον φέρει ὁ Φαῖδρος. Παρόμοιον γίνεται καὶ ἐν τῇ «Πολιτείᾳ», ἐν τῇ ὁποίᾳ, παρεμβαίνοντας τοῦ Θρασυμάχου κατὰ τὸν διάλογον τοῦ Σωκράτους πρὸς τὸν Παλέμαρχον καὶ τοὺς ἐταίρους αὐτοῦ περὶ τῆς δικαιοσύνης, ὁ Σωκράτης δὲν παρέχει ἑαυτὸν εἰς τὸν Θρασυμάχον πρὸς ἀσκήσιν αὐτοῦ εἰς τὰ περὶ δικαιοσύνης καὶ ἀδικίας, ἀλλ' ἀντιθέτως ἐπιτυγχάνει διὰ τοῦ προσφόρου χειρισμοῦ τοῦ διαλόγου, ὥστε ὁ Θρασυμάχος νὰ παράσχη ἑαυτὸν εἰς τὸν Σωκράτη πρὸς ἀσκήσιν εἰς τὰ περὶ τῶν διεξάγεται ὁ λόγος, τέλος δὲ ἀναγκάζει αὐτὸν ὁ Σωκράτης

1. Φαῖδρ. 228ab.

2. Ἴδὲ κατωτέρω.

της να αποχωρήση παντελῶς ἐκ τοῦ πεδίου τῆς συζητήσεως διὰ τῆς ἀναγνωρίσεως τῆς ἡττης αὐτοῦ. Τοῦτο εἶναι ἡ τεχνικὴ διαλεκτικὴ δεξιότης καὶ τὸ ἀκαταμάχητον τοῦ Σωκράτους κατὰ τοὺς διαλεκτικούς ἀγῶνας, γνωρίζοντας «λόγον τε δοῦναι καὶ δέξασθαι», περὶ τοῦ ὁποίου ἐκφράζεται μετὰ θαυμασμοῦ ὁ Ἀλκιβιάδης ἐν τῷ «Πρωταγόρῃ»¹. Ὁ Σωκράτης ὡσεὶ πράγματι μετέχων πάλης ἢ πυγμαχίας ἢ ἄλλου ἀγῶνος κατὰ τὰς διαλεκτικὰς ζητήσεις, μεταχειριζόμενος εὐστόχως τὰς «λαβὰς», τὰς ὁποίας παρέχει εἰς αὐτὸν ὁ ἐν διαλόγῳ ἀντίπαλος, καταπολεμεῖ αὐτὸν ἐπιτυχῶς. Περὶ τούτου λέγει αὐτὸς ὁ Σωκράτης κατὰ τὸν διάλογον αὐτοῦ πρὸς τὸν Φαῖδρον· «Ἐσπούδακας, ὦ Φαῖδρε, ὅτι σου τῶν παιδικῶν ἐπελαβόμεν ἔρεσχηλῶν σε, καὶ οἶει δὴ με ὡς ἀληθῶς ἐπιχειρήσειν εἰπεῖν παρὰ τὴν ἐκείνου σοφίαν ἕτερόν τι ποιικιλότερον;» Ἴδὲ δὲ ἀπάντησις τοῦ Φαῖδρου ὑπομιμνήσκει τῇ ἀληθείᾳ ἀγῶνα πάλης· «Περὶ μὲν τούτου, ὦ φίλε, εἰς τὰς ὁμοίας λαβὰς ἐλήλυθας. ῥητέον μὲν γάρ σοι παντὸς μᾶλλον οὕτως ὅπως οἶός τε εἶ...» (Φαῖδρ. 236b)².

Ἡ ἐκ τῶν προτέρων δὲ ληφθεῖσα ἀπόφασις ὑπὸ τοῦ Σωκράτους ἐν τῷ «Φαῖδρῳ», ὅπως μὴ παρίσχη ἑαυτὸν εἰς τὸν Φαῖδρον πρὸς ἄσκησιν αὐτοῦ εἰς τὰ τοῦ ἔρωτος, ἀλλὰ τοῦναντίον ὅπως λάβῃ αὐτὸς τὸν Φαῖδρον, ἵνα «ἐγγυμνάσῃ» δι' αὐτοῦ ἑαυτὸν εἰς τὰ ἐρωτικά, δύναται νὰ θεωρηθῇ καὶ ὡς μία πρώτη ἀπόδειξις περὶ τοῦ ὅτι ὁ ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Λυσίου ἐν τῷ «Φαῖδρῳ» φερόμενος ἐρωτικὸς λόγος εἶναι τοῦ Πλάτωνος αὐτοῦ. Προσέτι δὲ παρέχει αὕτη καὶ τὸν χαρακτήρα τῆς τεχνικῆς οικονομίας καὶ τῆς συνθετικῆς διαρθρώσεως τῶν διαλόγων τοῦ Πλάτωνος, ἐν τοῖς ὁποίοις ἐμφανίζεται σχεδὸν πάντοτε ὁ Σωκράτης «ἐμμελετῶν» καὶ «ἐγγυμνάζων» ἑαυτὸν εἰς τὰ διαλεγόμενα μετ' αὐτοῦ

1. 316bc «Ἐπολαβὸν οἶν ὁ Ἀλκιβιάδης· Οὐ καλῶς λέγεις, ἔφη, ὦ Καλλία· Σωκράτης μὲν γὰρ ὅδε ὁμολογεῖ μὴ μετεῖναι οἱ μακρολογίας καὶ παραχωρεῖ Πρωταγόρῃ, τοῦ δὲ διαλέγεσθαι οἶός τ' εἶναι καὶ ἐπίστασθαι λόγον τε δοῦναι καὶ δέξασθαι θαυμάζοιμ' ἂν εἴ τῳ ἀνθρώπῳ παραχωρεῖ».

Ἁ ἔπαινος τοῦ «διαλέγεσθαι», ὅπερ εἶναι ἡ χαρακτηριστικὴ ἰδιότης τοῦ Σωκράτους, παρέχεται ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος καὶ ἐν Ἐπιστ. Β 314d «ἐγὼ δὲ καὶ περὶ Λυκόφρονος καὶ τῶν ἄλλων τῶν παρὰ σοὶ ὄντων λέγω καὶ πάλαι καὶ νῦν τὸν αὐτὸν λόγον, ὅτι πρὸς τὸ διαλεχθῆναι καὶ φύσει καὶ τῇ μεθόδῳ τῶν λόγων πάμπολυ διαφέρεις αὐτῶν, καὶ οὐδεὶς αὐτῶν ἐκὼν ἐξελέγχεται, ὡς εἶνες ὑπολαμβάνουσιν, ἀλλ' ἄκοντες».

2. Πρβλ. καὶ Φαῖδρ. 265c, 265e, 266d. Πρβλ. καὶ τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ Ἑρμεῖου· «Ἀπὸ μεταφορᾶς εἰρηται τῶν παλαιόντων...». Πρβλ. καὶ Πλάτ. Πολ. β' 14a «Ἠλίην τοίνυν, ὡσπερ καλιαιστής, τὴν αὐτὴν λαβὴν παρέχε, καὶ τὸ αὐτὸ ἐμοῦ ἐρομένου πειρῶ εἰπεῖν ἄπερ τότε ἔμελλες λέγειν».

πρόσωπα. Κατά τινα δὲ τρόπον διὰ τῶν λόγων τούτων τοῦ Φαίδρου πρὸς τὸν Σωκράτη, ὅτι δηλαδὴ ἀπέκρυψε τὸν γραπτὸν λόγον τοῦ Λυσίου, διότι ἐπεδίωκε νὰ « ἐγγυμνασθῇ » εἰς τὸν Σωκράτη διὰ τῆς προφορικῆς μεταδόσεως ἐν γενικαῖς γραμμαῖς τοῦ λόγου τοῦ Λυσίου καὶ διὰ τοῦ μέλλοντος νὰ ἀκολουθήσῃ διαλόγον πρὸς τὸν Σωκράτη, προσημαίνεται ἐνταῦθα ὡς ἐκ προοιμίου ἢ σπουδαιότης, τὴν ὁποίαν μέλλει νὰ ἀποδώσῃ ὁ Πλάτων ἐν τῷ δευτέρῳ μέρει τοῦ διαλόγου εἰς τὸν προφορικὸν λόγον, καὶ προκαθορίζεται ἡ ὑπεροχὴ τοῦ προφορικοῦ ἔναντι τοῦ γραπτῶν λόγου ὡς πρὸς τὸ « ἡμελετῶν » καὶ « ἐγγυμνάζεσθαι » τὰ διαλεγόμενα πρόσωπα. Ὁ γραπτὸς λόγος, θὰ εἴπη κρίγματι ἐν τῷ δευτέρῳ μέρει τοῦ διαλόγου ὁ Σωκράτης, δὲν παρέχει τοιαύτην εὐκαιρίαν ἀσκήσεως καὶ μελέτης, διότι ἐν μόνον σημαίνει, πάντοτε τὸ αὐτό, μὴ δυνάμενος ὡς ἐκ τούτου νὰ δώσῃ οὐδεμίαν ἀπόκρισιν περὶ οὐδενὸς ἐκ τῶν προβλημάτων, τὰ ὁποῖα γεννῶνται ἐκ τῆς ἀναγνώσεως αὐτοῦ, παραμένων ἀμετακίνητος ὡς ζωγραφίημα, φαινόμενον μὲν ὡς ζῶν, ἀλλὰ πάντοτε σιγῶν, διὸ καὶ ἔχει ἀνάγκην τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ὡς βοηθοῦ¹.

Ἡ ἀρνησις τοῦ Σωκράτους² νὰ παρίσχη ἑαυτὸν εἰς τὸν Φαῖδρον πρὸς μελέτην ἐκφραίνει πρὸς τούτοις καὶ τὸ καθολικὸν χαρακτηριστικὸν τοῦ Σωκράτους, ὁ ὁποῖος οὐδέποτε ἐμφανίζεται αὐτὸς ἔχων ἐτοιμὴν λύσιν εἰς τὰ τιθέμενα προβλήματα, ἀλλὰ πάντοτε διὰ τῆς ἐν διαλόγῳ ἐξετάσεως καὶ ζητήσεως ἐν προϋπόθεσι λογικῆς πορείας ἀσχολεῖται περὶ τὰ διάφορα προβλήματα καὶ προχωρεῖ διαλεκτικῶς εἰς τὴν λύσιν αὐτῶν. Λιὰ τοῦτο ὁ Σωκράτης οὐδέποτε ἐμφανίζεται διδάσκων τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ

1. Φαῖδρ. 275de « Δεινὸν γάρ ποῦ, ὃ Φαῖδρε, τοῦτ' ἔχει γραφή, καὶ ὡς ἀληθῶς ὅμοιον ζωγραφίᾳ. καὶ γὰρ τὰ θεῖνης ἔκγονα ἕστηκε μὲν ὡς ζῶντα, εἰάν δ' ἀνέρη τι, σμινῶς πίνυ σιγῆ. ταῦτόν δὲ καὶ οἱ λόγοι· δόξαις μὲν ἂν ὡς τι φρονούοντας αὐτοὺς λέγειν, εἰάν δέ τι ἔρη τῶν λεγομένων βουλόμενος μαθεῖν, ἐν τι σημαίνει μόνον ταῦτόν ἀεὶ. ὅταν δὲ ἀπαξ γραφῆ, κυλινοῦται μὲν πανταχοῦ πᾶς λόγος ὁμοίως παρὰ τοῖς ἐπαίουσιν, ὡς δ' αὐτὸς παρ' οἷς οὐδὲν προσήκει, καὶ οὐκ ἐπίσταται λέγειν οἷς δεῖ γε καὶ μὴ. πλημμελούμενος δὲ καὶ οὐκ ἐν δίκῃ λαιδορηθεὶς τοῦ πατρὸς ἀεὶ δέεται βοηθοῦ· αὐτὸς γάρ οὔτ' ἀμύνασθαι οὔτε βοηθῆσαι δυνατὸς αὐτῷ ».

2. Ὁ Σωκράτης ἀρνούμενος νὰ χαρίσῃται ἑαυτὸν πρὸς μελέτην δεξιότητι καὶ τὴν δυσπιστίαν αὐτοῦ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, συμφώνως πρὸς τὰ διδύγματα τῶν σοφωτέρων αὐτοῦ, ἀποβλέπων πρὸς τοῦτο μόνον εἰς τοὺς θεοὺς ὡς εἰς δεσπότης ἀγαθοῦ· πρβλ. Φαῖδρ. 273e - 274a « οὐ γάρ δή ἄρα, ὦ Τισίαι, φησὶν οἱ σοφώτεροι ἡμῶν, ὁμοδοῦλοις δεῖ χαρίζεσθαι μελετῶν τὸν νοῦν ἔχοντα, ὅτι μὴ πάροργον, ἀλλὰ δεσπότηαις ἀγαθοῖς τε καὶ ἐξ ἀγαθῶν ».

πάντοτε μανθάνων· «Αὕτη δὴ... ἡ Σωκράτους σοφία, αὐτὸν μὲν μὴ ἐθέλειν διδάσκειν, παρὰ δὲ τῶν ἄλλων περιόντα μανθάνειν... "Ὅτι μὲν... μανθάνω παρὰ τῶν ἄλλων, ἀληθῆ εἶπες...» (Πολ. 338b).¹ Ὁμοια λέγει ὁ Σωκράτης καὶ πρὸς τοὺς δικαστὰς κατὰ τὴν ἀπολογία αὐτοῦ, ὑποστηρίζων, ὅτι οὐδενὸς οὐδέποτε ὑπῆρξε διδάσκαλος, παρέχει δὲ ἑαυτὸν εἰς πάντας, πλουσίους καὶ πτωχοὺς, νὰ ἐρωτῶσιν αὐτὸν ἐπιτρέπων εἰς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι εἶναι διατεθειμένοι νὰ ἀποκρίνονται εἰς τὰς ὑποβαλλομένας ὑπ' αὐτοῦ ἐρωτήσεις, νὰ ἀκούωσιν αὐτὸν περὶ ὧσιν καὶ ὁποῶν λέγει.¹

Ὁ Φαῖδρος λοιπὸν σχεδὸν ἀναγκάζεται ὑπὸ τοῦ Σωκράτους νὰ ἀναγνώσῃ τὸν λόγον τοῦ Λυσίου, τὸν ὅποιον φέρει μεθ' ἑαυτοῦ ὑπὸ τὸ ἱμάτιον, ἔπειτα δὲ ὁ Σωκράτης συμπληροῖ τοῦτον διὰ τῶν δύο ἐτέρων περὶ τοῦ ἔρωτος λόγων αὐτοῦ, καὶ οὕτω συνεχίζεται καθ' ὅλον τὸ πρῶτον μέρος τοῦ διαλόγου ἢ συζήτησις περὶ τοῦ ἔρωτος, τρέπεται δὲ ἀκολουθῶς ὁ διάλογος ἐν τῷ δευτέρῳ τμήματι περὶ τὴν ρητορικὴν. Τὸ θέμα τῆς ρητορικῆς ἐν τῷ δευτέρῳ μέρει τοῦ «Φαίδρου» συνάπτεται πρὸς τὸ περὶ τοῦ ἔρωτος καὶ τῆς ψυχῆς θέμα τοῦ πρώτου μέρους αὐτοῦ καθ' ὃν τρόπον καὶ ἐν τῷ «Γοργίᾳ» τὸ θέμα τῆς ρητορικῆς ἐν τῷ πρώτῳ τμήματι τοῦ διαλόγου συνυφαίνεται πρὸς τὰ περὶ τῆς ψυχῆς, τὰ δίκαια καὶ τὰ ἀδίκαια, περὶ ὧν ὁ λόγος ἐν τῷ δευτέρῳ μέρει.² Ὡσαύτως πρὸς τὸν ἐν τῷ «Φαίδρῳ» τρόπον ὁ Πλάτων ἐν τῷ δεκάτῳ βιβλίῳ τῆς «Πολιτείας» ἀρχεται ἀπὸ τῆς ἐξετάσεως τῆς ποιήσεως, περὶ τῆς ὁποίας ἐγένετο λόγος καὶ ἐν τῷ τρίτῳ βιβλίῳ, ἰδιαίτατα δὲ τῆς μιμητικῆς ποιήσεως, δηλαδὴ τῆς τραγικῆς, καὶ τελευτᾷ εἰς τὰ περὶ τῆς ψυχῆς καὶ τὴν ἀθανασίαν αὐτῆς.

Ἡ συμπλήρωσις τοῦ ὡς Λυσιακοῦ φερομένου πρώτου λόγου ἐν τῷ «Φαίδρῳ» γίνεται κυρίως διὰ τοῦ πρώτου λόγου τοῦ Σωκράτους, ὁ ὅποιος (λόγος) βαίνων ἐπὶ τὰ ἔχνη τοῦ Λυσιακοῦ λόγου καὶ ἀνελάσσειν κυρίως ἰδέας, ἐνυπαρχούσας ἐν τούτῳ, ἐπενδεδυμένας σχεδὸν διὰ τῶν αὐτῶν λέξεων, χρησιμοποιεῖται μάλιστα ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος ὡς διάμεσόν τι, ὡς μέση τουτέστι βαθμὶς μεταξὺ τοῦ πρώτου ἐν τῷ «Φαίδρῳ» λόγου, τοῦ ὡς Λυσιακοῦ ἀναγραφομένου, καὶ τοῦ τρίτου, τοῦ δευτέρου δηλαδὴ λόγου τοῦ Σωκράτους, τῆς παλινοφθίας. Χρησιμοποιεῖται δὲ προσέτι ὁ πρῶτος λόγος τοῦ Σωκράτους καὶ ὡς ἐρμηνεύων

1. Ἀπολ. Σωκρ. 33ab.

2. Τὰ περὶ τῆς σχέσεως τοῦ «Γοργίου» πρὸς τὸν «Φαίδρον» ἰδὲ κατωτέρω.

τρόπον τινά τὰ τοῦ Λυσιμαχοῦ λόγου καὶ ἀντίγων εἰς τὴν παλινορθίαν καὶ ὡς διαπεραιῶν τὰ λεγόμενα ἐν τῇ παλινορθίᾳ ὑπὸ τοῦ Σωκράτους εἰς τὸν Λυσιμαχὸν λόγον καὶ τὰ τοῦ Λυσιμαχοῦ λόγου εἰς τὴν παλινορθίαν. Θὰ ἠδύνατό τις δεῖν τὰ εἶπα, καθορίζων τὴν σχέσιν τῶν τριῶν τούτων ἐν τῷ «Φαίδρω» λόγῳ πρὸς ἀλλήλους καὶ ἀποβλέπων εἰς τὸν δεύτερον λόγον ὡς εἰς ἐρμηνευτικὸν καὶ διαίρεσιν μεταξὺ τοῦ πρώτου καὶ τοῦ τρίτου καὶ ὡς εἰς συμπλήρωσι αὐτῶν, ὅ,τι λέγει ἡ Μαντινικὴ Διοσίμα ἐν τῷ «Συμπόσιῳ» πρὸς τὸν Σωκράτη περὶ τοῦ Ἑρωτος ὡς δαιμόνος λατρεμένη μεταξὺ θνητοῦ καὶ ἀθανάτου, μεταξὺ ἀνθρώπου δηλαδὴ καὶ θεῶν, καὶ ἐρμηνεύοντος καὶ μεταβιβάζοντος τὰς παρὰ τῶν ἀνθρώπων δεήσεις εἰς τοὺς θεοὺς καὶ τὰ παρὰ τῶν θεῶν μηνύματα εἰς τοὺς ἀνθρώπους· «Ἄλλὰ τί μὴν; --- Ὅσαυτ' τὰ πρότερα, ἔρη, μεταξὺ θνητοῦ καὶ ἀθανάτου. --- Τί οὖν, ὦ Διοσίμα; --- Δαίμων μέγας, ὦ Σώκρατες· καὶ γὰρ πᾶν τὸ δαιμόνιον μεταξὺ ἐστὶ θεοῦ τε καὶ θνητοῦ. --- Ἴνα, ἦν δ' ἐγώ, δύναμιν ἔχον; --- Ἐρμηνεύον καὶ διαπορισμῶνον θεοῖς τὰ παρ' ἀνθρώπων καὶ ἀνθρώποις τὰ παρὰ θεῶν, τῶν μὲν τὰς δεήσεις καὶ θυσίας, τῶν δὲ τὰς ἐπιτιμίας τε καὶ ἀποτίμιας τῶν θνητῶν, ἐν μέσῳ δὲ ὄν ἀμφοτέρων συμπληροῖ, ὥστε τὸ πᾶν αὐτὸ αὐτῷ συνδεδέσθαι» (202de).

Ἢ δὲ συμπλήρωσις ὑπὸ τοῦ Σωκράτους τοῦ ὡς Λυσιμαχοῦ φερομένου λόγου περὶ τοῦ Ἑρωτος, τὸν ὁποῖον ἀπήγγειλεν ὁ Φαίδρος, συντονίζεται, ὡς εἶκος, πρὸς τὴν Πλατωνικὴν περὶ τοῦ Ἑρωτος ἰδεολογίαν, ὁ ὁποῖος περιγυρίεται ὡς τάσις, μᾶλλον δέ, ἐν μεταχειρισθῶ Πλατωνικὴν λέξιν, ὡς «ἐπιαναβασιμὸς» πρὸς αὐτὸ τὰ «καλόν», τὴν ἰδέαν δηλαδὴ τοῦ καλοῦ, πρὸς τὴν ὁμοίαν τείνει ἐκ φύσεως ἡ ψυχὴ.

* *

Εἶπον ἄνωτέρω, ὅτι τὸν λόγον τοῦ Λυσιμαχοῦ ὁ Σωκράτης, ἀρᾶν ἀνέτρεψε πρότερον τὴν ἀπόπειραν τοῦ Φαίδρου, ὅπως ἐγγυμνασθῆ ὁὗτος εἰς ἐκεῖνον, λαμβάνει πρὸς γύμνασιν ἑαυτοῦ εἰς τὰ ἐρωτικά. Ὁ ὡς μέσον δὲ πρὸς γύμνασιν ἑαυτοῦ λαμβανόμενος ὑπὸ τοῦ Σωκράτους πρῶτος οὗτος λόγος ἐν τῷ «Φαίδρω», ὁ ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Λυσιμαχοῦ φερόμενος, παρέχεται ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος ὡς «ὁπόθεσις» — κατὰ τὴν Πλατωνικὴν ἔννοιαν τῆς λέξεως —, ὡς ἀρετηρία δηλαδὴ καὶ «δομῆ»¹

1. Περὶ Πόλ. 511b «Τὸ τοίνυν ἕτερον μάνθανε γίμνησιν τοῦ νοητοῦ λέγοντά με ταῦτο οὐδ' αὐτὸς ὁ λόγος ἕπεται τῇ τοῦ διαλέγεσθαι δυνάμει, τὰς

εἰς τὴν διαλεκτικὴν πορείαν πρὸς ἀποκάλυψιν τοῦ ἔρωτος καὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ.

Ἡ «ὕποθεσις» λαμβάνεται κυρίως ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος οὐχὶ ὡς αὐταπόδεικτος ἀρχή, ἀλλ' ὡς τι τεθειμένον ἐκ τῶν προτέρων, πρὸς ἀπόδειξιν καὶ ἔλεγχον οὐχὶ μόνου τῆς ἀληθείας αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀποκάλυψιν τοῦ ἐν αὐτῷ ψεύδους¹. Εἶναι δὲ ἀνάγκη κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος φιλοσοφηθεῖσαν τεχνικὴν τοῦ διαλόγου καὶ τὴν ὅλην αὐτοῦ φιλοσοφικὴν θεωρίαν ἢ «ὕποθεσις» νὰ μὴ περιορίζηται μόνον εἰς τὴν θέσιν (τοποθέτησιν) τινὸς ὡς ὑπάρχοντος, ἔπειτα δὲ νὰ ἀνιχνεύωνται τὰ ἐκ τῆς θέσεως ταύτης ἐπακολουθοῦντα, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἀντιθέτου τοῦτο, τὸ ἐξ ἀρχῆς ταυτέστι τεθὲν ὡς ὑπάρχον, πρέπει νὰ τίθεται ὑπὸ τὴν ἀρνητικὴν ὄψιν, ὡς μὴ ὑπάρχον, οὕτως ὥστε ἐξεταζομένων καὶ τῶν ἀντιθέτων καὶ ἐλεγχομένων αὐτῶν νὰ ἀποκαθαίρηται καὶ ἀποκαλύπηται ἡ ἀλήθεια τοῦ ὄντος ὄντος (τοῦ ὑπάρχοντος τῷ ὄντι). Εἶναι δηλαδὴ κατὰ τινὰ τρόπον ἡ «ὕποθεσις» παρὰ τῷ Πλάτωνι «γυμνασία» τῶν διαλεγομένων προσώπων πρὸς εὑρεσιν τῆς ἀληθείας καὶ ὡς τοιαύτην λαμβάνει αὐτὴν ὁ Πλάτων, οὐχὶ μόνον ἵνα ἐπιληθεύσῃ τι ληθὲν ὡς ὑπάρχον, ὑποθέτων αὐτὸ ὡς τοιοῦτον, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου ἵνα ἐξελέγξῃ καὶ ἀποκαλύψῃ τὸ ψεῦδος αὐτοῦ διὰ τῆς ἀντιθέσεως, τῆς θέσεως δηλαδὴ τοῦ ἀντιθέτου πρὸς αὐτό, ἐκφαινομένου οὕτω τοῦ πράγματος ἀπειλωμένου καὶ ἐλευθέρου ἀπὸ παντὸς ἐπιπροσθιούτος ἐμποδίου.

Τοιαύτην γύμνασιν τῶν διαλεγομένων προσώπων πρὸς ἀνεύρεσιν τῆς ἀληθείας τοῦ ἐξεταζομένου θέματος παρέχει ὁ Πλάτων καὶ ἐν τῷ «Ἀλκιβιάδῃ», ἐν τῷ ὁμοίῳ τοῦ λόγου ὄντος περὶ τοῦ ἄν τὸ δίκαιον εἶναι ἐνίοτε ἀσύμφορον ὁ Σωκράτης λέγει πρὸς τὸν Ἀλκιβιάδην

ὕποθεσις ποιούμενος οὐκ ἀρχὰς ἀλλὰ τῷ ὄντι ὑποθέσεις, οἷον ἐπιβάσεις τε καὶ ὁρμάς... >.

1. Περὶ τῆς «ὕποθεσεως» παρὰ Πλάτωνι πρβλ. καὶ Κω ν. Γ ε ω ρ γ ο ὕ λ η ν, Ἡ ἔννοια τῆς ἀναίρεσεως τῶν ὑποθέσεων παρὰ Πλάτωνι (ἐν περιοδ. «Πλάτωνι» Ζ', 1955, σ. 179-182). Πρβλ. Πλάτ. Ἐπιστ. Ζ Β44ab «...οὐδένεες ταύτων (ὅσοι δηλαδὴ εἶναι δυσμαθεῖς καὶ ἀμνήμονες) μήποτε μάθωσιν ἀλήθειαν ἀρετῆς εἰς τὸ δυνατόν οὐδὲ κακίας. ἅμα γάρ αὐτὰ ἀνάγκη μανθάνειν καὶ τὸ ψεῦδος ἅμα καὶ ἀληθές τῆς ὕλης οὐσίας, μετὰ τριβῆς πείσης καὶ χρόνου πολλοῦ, ὅπερ ἐν ἀρχαῖς εἶπον· μόγις δὲ τριβόμενα πρὸς ἄλληλα αὐτῶν ἕκαστα, ὀνόματα καὶ λόγοι ὄψεις τε καὶ αἰσθήσεις, ἐν εὐμενέσιν ἐλέγχους ἐλεγχόμενα καὶ ἄνευ φθόνων ἐρωτήσεων καὶ ἀποκρίσεων χρωσμένων, ἐξέλαμψε φρόνησις περὶ ἕκαστον καὶ νοῦς, συντείνων ὅτι μάλιστα εἰς δόναμιν ἀνθρωπίνην >. Πρβλ. καὶ Β41b-e.

« Ἴθι νῦν, ἐπειδὴ τοῦ αὐτοῦ φαίνεται πολλοὺς τε καὶ ἓνα πείθειν, ἐν ἔμοι ἐμμελέτησον καὶ ἐπιχείρησον ἐπιδειξαι ὡς τὸ δίκαιον ἐνίοτε οὐ συμφέρει. — Ὑβριστὴς εἰ, ὦ Σώκρατες. — Νῦν γοῦν ὑπ' ὕβρεως μέλλω σε πείθειν τάναντία εἰς σὺ ἐμὲ οὐκ ἐθέλεις » (114d). Ὁμοίως καὶ ἐν τῷ « Θεαιτήτῳ » ὁ Πλάτων εἰκονίζει τὸν Σωκράτη ἐνδεδυμένον, ὅπως ὁ πολεμιστὴς ἐνδύεται τὴν πανοπλίαν αὐτοῦ, τὸν δεινὸν ἔρωτα πρὸς τὴν περὶ τὴν διαλεκτικὴν « γυμνασίαν » καὶ ὡς « προσπαλαίοντα ἐν τοῖς λόγοις » πρὸς τὰ διαλεγόμενα μετ' αὐτοῦ πρόσωπα, τὰ ὅποια ἀπογυμνῶν ἀναγκάζει νὰ παρέχωσιν ἑαυτὰ πρὸς ἔλεγχον¹.

Τοιοῦτο προσέτι χαρακτηριστικὸν παρὰδειγμα τῆς « ὑποθέσεως » ὡς γυμνάσεως πρὸς λήψιν τῆς ἀληθείας καὶ διόρασιν τοῦ ἀληθοῦς προσφέρει εἰς ἡμᾶς ὁ Πλάτων μάλιστα ἐν τῷ « Παρμενίδῃ ». Ἐν τῷ διαλόγῳ τούτῳ ὁ Πλάτων ἐμφανίζει τὸν γηραιὸν Παρμενίδην διαλεγόμενον πρὸς τὸν νέον Σωκράτη. Ὁ Παρμενίδης ἐπιδιώκει νὰ χειρωγώγησιν τὸν Σωκράτη πρὸς ἀσκήσιν τῆς διαλεκτικῆς, ἵνα καταστῆ οὗτος ἱκανὸς εἰς τὸ νὰ ἠρξῆται εἰς τὰς ἰδέας τῶν ὄντων.

Κατὰ τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ Παρμενίδου ἐν τῷ φερωνύμῳ διαλόγῳ τοῦ Πλάτωνος, ἐπειδὴ εἶναι ἀδύνατον νὰ μετέχη ὁ ἄνθρωπος τῆς « ἀκριβεστάτης ἐπιστήμης », τὴν ὅποιαν μόνον ὁ θεὸς δύναται νὰ κατέχη, ἐπειδὴ ἄρα ἐκ τούτου παριμένει ἄγνωστος εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἡ οὐσία αὐτοῦ τοῦ καλοῦ (« αὐτὸ τὸ καλὸν ὃ ἔστι » 134b) καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀγαθοῦ, ὁμοίως δὲ καὶ πάντα τὰ ἄλλα, ὅσα ὡς ἰδέας ὑπαρχούσας θεωροῦμεν, εἶναι ἄγνωστα εἰς τοὺς ἀνθρώπους, διὰ ταῦτα κατ' ἀνάγκην καταλαμβάνεται ὑπὸ ἀπορίας ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἀκούει περὶ τούτων, καὶ διαφιλονικεῖ περὶ τῆς ὑπάρξεως καὶ τῆς ἀληθείας αὐτῶν. Ἴσάν δὲ ὄντως ὑπάρχωσι ταῦτα, παριμένονσι πάντως ἄγνωστα εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν. Εἶναι δὲ ἴδιον ἀνθρώπου εὐφυοῦς τὸ νὰ δυνήθῃ νὰ μάθῃ, ἀκούων οὗτος παρ' ἄλλων, ὅτι ὑπάρχει πράγματι « γένος τι ἐκί-

1. Θεαιτ. 169bc «...σὺ δὲ κατ' Ἄνταϊόν τί μοι μᾶλλον δοκεῖς τὸ δρᾶμα δρᾶν' τὸν γὰρ προσελθόντα οὐκ ἀνίης πρὶν (ἂν) ἀναγκάσῃς ἀποδίσσας ἐν τοῖς λόγοις προσπαλαίσαι. — Ἀριστὰ γε, ὦ θεᾶδαρε, τὴν νόσον μου ἀσκήσιας' ἰσχυρικώτερος μέντοι ἐγὼ ἐκείνων. μῆτις γὰρ ἤδη μοι Ἰρακλῆες τε καὶ Θησῆες ἐντυχόντες καρτεροὶ πρὸς τὸ λέγειν μίλ' εὐ ξυγκεκόφισαι, ἀλλ' ἐγὼ οὐδέν τι μᾶλλον ἀφίσταμαι' αὐτοὶ τις ἔρωσ δεινὸς ἐνδεδύκε τῆς περὶ ταῦτα γυμνασίας... — Οὐδὲν ἔτι ἀντιλέγω, ἀλλ' ἄγε ὕπη θέλεις' πάντως τὴν περὶ ταῦτα εἰμασμένην, ἣν (ἂν) ἐπικλώσῃς, δεῖ ἀνατλήναι ἐλεγχόμενον, οὐ μέντοι περαιτέρως γε ὄν προτίθεσαι οἷός τ' ἔσομαι κερμασεῖν ἑμαυτόν σοι », Περσλ. καὶ 162b.

στον και οὐσία αὐτὴ καθ' αὐτήν», περισσότερον ὅμως ἄξιος θαυμασμοῦ εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος θὰ εὖρη μόνος πάντα ταῦτα και θὰ καταστῆ δυνατὸς νὰ διδάξῃ αὐτὰ και τοὺς ἄλλους, ἀφοῦ πρότερον διευκρινήσῃ αὐτὰ ἱκανῶς (135ab). (Προβλ. και Ἑσ. Ἔργ. και Ἑμ. 293-297).

Ἄλλὰ εἰάν τις λέγει ὁ Παρμενίδης πρὸς τὸν Σωκράτη, ἀποβλέπων πρὸς πάντα ταῦτα δὲν ἀναγνωρίζῃ τὴν ὑπαρξιν τῶν «εἰδῶν τῶν ὄντων», οὐδὲ θὰ δυναθῆ νὰ θρίσῃ τὴν ἰδέαν ἐνὸς ἐκάστου, οὔτε θὰ ἔχη ποῦ νὰ στρέψῃ τὴν διάνοιαν αὐτοῦ, ἐπειδὴ δὲν ἀναγνωρίζει, ὅτι ἡ ἰδέα ἐκάστου τῶν ὄντων εἶναι πάντοτε ἡ αὐτή, οὔτω δὲ θὰ καταστρέψῃ ἐξ ὀλοκλήρου τὴν δύναμιν τῆς διαλεκτικῆς (135bc).

Τί λοιπὸν θὰ πράξῃ, ἐρωτᾷ ὁ Παρμενίδης τὸν Σωκράτη, ὡς πρὸς τὴν φιλοσοφίαν; ποῦ θὰ στραφῆς, ἀφοῦ ταῦτα ἀγνοοῦνται; Δὲν εἶναι δυνατόν, λέγει ὁ Παρμενίδης, πρὶν γυμνασθῆς, νὰ ἀναλάβῃς ὅπως καθορίσῃς τί εἶναι καλὸν και δίκαιον και ἀγαθὸν και μίαν ἐκάστην τῶν ἄλλων ἰδεῶν. Ἀπαραίτητος ἄρα προϋπόθεσις τούτου εἶναι ἡ «γυμνασία»¹, διότι ἄνευ αὐτῆς ἡ ὁρμὴ τοῦ Σωκράτους εἰς τοὺς λόγους εἶναι μὲν καλὴ και θεία, ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ αὐτὴ μόνη εἰς τὴν λήψιν τῆς ἀληθείας.

Εἶναι οὕτως ἀνάγκη κατὰ τὸν Παρμενίδην νὰ γυμνάσῃ ὁ Σωκράτης ἑαυτὸν διὰ τῆς μεθόδου ἐκείνης, ἡ ὁποία φαίνεται εἰς τοὺς πολλοὺς ὡς ἀχρηστος και θεωρεῖται ἄνευ ἀξίας τινὸς και ὀνομάζεται ὑπ' αὐτῶν «ἀδολεσχία»², δηλαδὴ διὰ τῆς μεθόδου τῆς διαλεκτικῆς (135cd). Ποῖος ὅμως εἶναι ὁ τρόπος τῆς «γυμνασίας», τὸν ὁποῖον πρέπει κατὰ τὸν Παρμενίδην νὰ ἐκμάθῃ ὁ Σωκράτης; Εἶναι ἐκεῖνος, λέγει ὁ Παρ-

1. Ἡ διὰ τῶν μικρῶν και τῶν συνήθων ἀσκήσις και προπαρασκευὴ πρὸς τὰ μεγάλα εἶναι ὁ χαρακτηριστικὸς τρόπος τοῦ Σωκράτους, διὰ τοῦ ὁποῖου προάγει τὰ διαλεγόμενα μετ' αὐτοῦ πρόσωπα εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν μεγάλων προβλημάτων· προβλ. Μέν. 75a «Τί ἐστὶν ἐπὶ τῷ στρογγύλῳ και εὐθεῖ και ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ἢ διὰ σχήματα καλεῖς ταῦτόν ἐπὶ πᾶσιν; πειρῶ εἰπεῖν, ἵνα και γένηται σοι μελέτη πρὸς τὴν περὶ τῆς ἀρετῆς ἀπόκρισιν». Προβλ. και Σοφ. 218cd κέξ.

2. Τὴν αὐτὴν ὀνομασίαν τῆς «ἀδολεσχίας» ἀπονέμει ὁ Πλάτων εἰς τὴν διαλεκτικὴν και ἐν τῷ «Φαίδρω» (269e-270a), ἐν «Κρατύλῳ» (401b), ἐν «Πολιτικῷ» (299b) κ.ά.

Ἐὸ Schleiermacher (Platons Werke I 1, σ. 394) ἔγραψεν, ὅτι ὁ χαρακτηρισμὸς αὗτος τῆς διαλεκτικῆς ὡς ἀδολεσχίας ἀφείλεται εἰς τὴν ρητορικὴν, ἡ ὁποία προσένευε τὴν ὀνομασίαν ταύτην εἰς τὴν φιλοσοφίαν ὡς ψόγον. Ὁ Πλάτων ὅμως λέγει σαφῶς, ὅτι ἡ ὀνομασία αὕτη ἀνήκει εἰς τοὺς πολλοὺς, τὸ μέγα δηλαδὴ πλῆθος τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι προσέβλεπον εἰς τὴν διαλεκτικὴν ὡς εἰς ἀχρηστὸν τι πρᾶγμα (Παρμ. 135d).

μενίδης, τὸν ὁποῖον ἤκουσεν ὁ Σωκράτης παρὰ τοῦ Ζήνωνος διαλεγόμενον περὶ τοῦ ἑνὸς καὶ τῶν πολλῶν. Ἀλλὰ εἶναι ἀναγκαῖον πρὸς τοῦτοις, προσθέτει ὁ Παρμενίδης, νὰ πράξης καὶ τοῦτο, οὐχὶ μόνον ὑποθέτων ἕκαστον, εἶναι πράγματι τοῦτο ὑπάρχει, νὰ ἐξετάζης μόνον τὰ ἐπακόλουθα ἐκ τῆς ὑποθέσεως ταύτης, ἀλλὰ θέτων καὶ τὸ ἀντίθετον τούτου, εἴαν δηλαδὴ τὸ αὐτὸ τοῦτο δὲν ὑπάρχει, νὰ ἐπισκοπῆς ἔπειτα καὶ τὰ ἐκ τῆς ὑποθέσεως ταύτης προκύπτοντα. Οὕτω πράττων, λέγει ὁ Παρμενίδης πρὸς τὸν Σωκράτη, *θα γυμνασθῆς περισσότερον* (Παρμ. 135c-136a «*χαρὴ δὲ καὶ τοῦδε ἔτι πρὸς τούτῳ ποιεῖν, μὴ μόνον εἰ ἴσθιν ἕκαστον ὑποτιθέμενον σκοπεῖν τὰ συμβαίνοντα ἐκ τῆς ὑποθέσεως, ἀλλὰ καὶ εἰ μὴ ἔστι τὸ αὐτὸ τοῦτο ὑποτιθεσθαι, εἰ βούλει μᾶλλον γυμνασθῆναι*»). Παρέχει δὲ ὁ Παρμενίδης ὡς τοιοῦτον παρδείγμα τὴν ὑπόθεσιν, τὴν ὁποῖαν ὑπέβαλεν ὁ Ζήνων, ἂν δηλαδὴ ὑπάρχωσι πολλὰ, τί εἶναι ἀνάγκη νὰ συμβῆ εἰς ταῦτα τὰ πολλὰ καὶ ὡς πρὸς ἑαυτὰ καὶ ὡς πρὸς τὸ ἓν, καὶ τί *θα* συμβῆ εἰς τὸ ἓν καὶ ὡς πρὸς ἑαυτὸ καὶ ὡς πρὸς τὰ πολλὰ καὶ τὰνάπαυιν εἶναι ἀνάγκη νὰ τεθῆ ἡ ἀντίθεσις πρὸς τὴν πρώτην ὑπόθεσιν, ἂν δηλαδὴ τὰ πολλὰ δὲν ὑπάρχωσι τῷ ὄντι, τί δέον νὰ ἐπακολουθήσῃ εἰς τὸ ἓν καὶ εἰς τὰ πολλὰ καὶ ὡς πρὸς αὐτὰ καὶ ἑαυτὰ καὶ ὡς πρὸς τὰς πρὸς ἀλλήλα σχέσεις αὐτῶν. Τὸν τοιοῦτον τρόπον ἐξετάσεως καὶ ἐλέγχου ἐπεκτείνει ὁ Παρμενίδης καὶ εἰς τὴν ὁμοιότητα καὶ τὸ ἀντίθετον αὐτῆς, τὴν ἀνομοιότητα, καὶ εἰς τὴν κίνησιν καὶ τὴν γένεσιν καὶ τὸ εἶναι καὶ εἰς τὰ ἀντίθετα αὐτῶν, δηλαδὴ τὴν στάσιν, τὴν φθορὰν καὶ εἰς τὸ μὴ εἶναι. Καθόλου δὲ ἐν ἐνὶ λόγῳ περὶ οἰουδήποτε τινος τεθῆ ἡ ὑπόθεσις «*ὡς ὄντως καὶ ὡς οὐκ ὄντως καὶ ὁτιοῦν ἄλλο κίχθος πύσχοντος*» πρέπει νὰ ἐξετάζωνται τὰ συμβαίνοντα καὶ ὡς πρὸς αὐτὸ καὶ ἑαυτὸ καὶ ὡς πρὸς ἓν ἕκαστον τῶν ἄλλων καὶ ὡς πρὸς τὰ πλείονα, ὁμοίως δὲ καὶ ὡς πρὸς σῆμαντα. Ἐξετάζων προσέτι καὶ τὰ ἄλλα πάντα κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον, λέγει ὁ Παρμενίδης πρὸς τὸν Σωκράτη, θέτων δηλαδὴ ἐκείνο τὸ ὁποῖον ὑπέθεσες ὡς ὑπάρχον, τὸ αὐτὸ δὲ ἀντιθέτων καὶ ὡς μὴ ὑπάρχον, καὶ ἐπισκοπῶν τὰ ἐκ τῶν ὑποθέσεων τούτων συμβαίνοντα, *θα λήβῃς τελείαν γύμνασιν καὶ θα διδῇς τὴν ἀλήθειαν* (Παρμ. 136c «*καὶ τὰλλα αὐτὸ πρὸς αὐτὰ τε καὶ πρὸς ἄλλο ὅ,τι ἂν προιασῆ ἀεὶ, εἴντε ὡς ὄν υποθῆ ὁ ὑπετίθετο, ἄντε ὡς μὴ ὄν, εἰ μέλλεις τελέως γυμνασιόμενος κυρίως διάφρασθαι τὸ ἀληθές*»).

Ἡ τοιαύτη ἐπισκόπησις καὶ ὁ τοιοῦτος ἐλέγχος τῶν πραγμάτων ὁ γινόμενος ὑπὸ τοῦ Παρμενίδου ἐν τῷ φερωνύμῳ Πλατωνικῷ διαλόγῳ ὑπὸ θετικὴν καὶ ἀντιθετικὴν ὄψιν πρὸς διάρρισιν τοῦ ἀληθοῦς εἶναι κυρίως τοῦ Πλάτωνος αὐτοῦ. Ὁ Πλάτων παρέχει τῇ ἀληθείᾳ ἐν τῷ

« Παρμενίδη » χαρακτηριστικῶς ὡς ἐν σχεδιογραφίᾳ, καθ' ἃ ἀνωτέρω ἐλέχθησαν, τὸν τρόπον τῆς « γυμνασίας », καθ' ὃν ἀποβλέπει εἰς τὰ ποικίλα προβλήματα, τὰ ἐν τοῖς διαλόγοις αὐτοῦ ἐξεταζόμενα, ἐπισκοπῶν καὶ ἐλέγχων αὐτὰ παντοιοτρόπως, ἵνα ἐπιτύχη τῆς ἀληθείας¹. Ἡ ἐν τῷ « Παρμενίδῃ » δὲ παρεχομένη ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος μέθοδος αὕτη, ἡ ἀποβλέπουσα εἰς τὴν πολυμερῆ καὶ ἀπὸ πάσης πλευρᾶς ἐξετάσιν τῶν πραγμάτων, ὑπάρχει ὁμοία καὶ ἐν τῷ « Φαίδρῳ », ἐνθα ὁ Πλάτων λέγει τὰ ἐξῆς: « Τὸ τοίνυν περὶ φύσεως σκοπεῖ, τί ποτε λέγει Ἴπποκράτης τε καὶ ὁ ἀληθὴς λόγος. ἄφ' οὐχ ὧδε δεῖ διανοεῖσθαι περὶ ὄτουσῶν φύσεως; πρῶτον μὲν, ἀπλοῦν ἢ πολυειδές ἐστιν οὐ πέρι βουλησόμεθα εἶναι αὐτοὶ τεχνικοὶ καὶ ἄλλον δυνατοὶ ποιεῖν, ἔπειτα δέ, ἂν μὲν ἀπλοῦν ἢ σκοπεῖν τὴν δύναμιν αὐτοῦ, τίνα πρὸς τί πέφυκεν εἰς τὸ δρᾶν ἔχον ἢ τίνα εἰς τὸ παθεῖν ὑπὸ τοῦ, ἐὰν δὲ πλείω εἶδη ἔχη, ταῦτα ἀριθμησάμενον, ὅπερ ἐφ' ἑνός, τοῦτ' ἰδεῖν ἐφ' ἑκάστου, τῷ τί ποιεῖν αὐτὸ πέφυκεν ἢ τῷ τί παθεῖν ὑπὸ τοῦ; » (270cd, πρβλ. καὶ 271ab καὶ 274ab).

Κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον ἀποβλέπων ὁ Πλάτων εἰς τὰ ὑποτιθέμενα προβλήματα, ἀφ' ἑνός μὲν δηλαδὴ θέτων τι ὡς ὑπάρχον καὶ ἀφ' ἑτέρου ἀντιθέτων πρὸς αὐτὸ τὸ ἐναντίον, ἐπισκοπῶν δὲ καὶ ἀνιχνεύων² τί θὰ ἐπακολουθήσῃ ἐκ τούτων κατὰ τὸν πολυμερῆ καὶ διὰ πάντων ἔλεγχον αὐτῶν³, ὑπερβάλλει τέλος ἀμφοτέρως τὰς ὑποθέσεις — τὴν πρώτην ὡς

1. Παρμ. 136e « ἀγνοοῦσιν γὰρ οἱ πολλοὶ ὅτι ἄνευ ταύτης τῆς διὰ πάντων διεξόδου τε καὶ πλάνης ἀδύνατον ἐντυχόντα τῷ ἀληθεῖ νοῶν σχεῖν ».

2. Παρμ. 128bc « καίτοι ὥσπερ γε αἱ Λάκαιναι σκύλακες εὖ μεταθεῖς τε καὶ ἰχνεύεις τὰ λεχθέντα ». — Τὴν παρομοίωσιν ταύτην τοῦ « ἰχνεύειν » καὶ « μεταθεῖν » τὰ πράγματα ὅπως κύνες Λακωνικαὶ λαμβάνει ὁ Πλάτων παρὰ τοῦ Σοφοκλέους (Λί, 5 - 8) « ...πάλαι κυνηγετοῦντα καὶ μετρούμενον | ἴχνη τὰ κείνου νεοχάραχθ', ὅπως ἰδῆς | εἶτ' ἔνδον εἶτ' οὐκ ἔνδον. εὖ δέ σ' ἑκφέρει | κύνος Λακαίνης ὡς τις εὐρινος βίσις ».

3. Ἡ « γυμνασία » παρὰ τῷ Πλάτῳ συμπύπτουσα πρὸς τὸν « πόνον » εἶναι ὡς τις προβαθμῆς τοῦ μανθάνειν καὶ ἀναγκαῖα προπαρασκευὴ πρὸς πρόσκτησιν τῆς ἀρετῆς. Ἀντιστοιχεῖ δὲ κατὰ τινα τρόπον ἡ συζυγία αὕτη τοῦ γυμνάζεσθαι - μανθάνειν πρὸς τὴν συνωρίδα τοῦ πάθος - μάθος, ἡ ὁποία διὰ τοῦ πόνου παρέχει ὡς ἀμοιβὴν τὸ σωφρονεῖν. Πρβλ. Λίσχ. Ἄγ. 174 κέξ. « Ζῆνα δὲ τις... τεύξεται φρονεῖν τὸ πᾶν τὸν φρονεῖν βροτοὺς ὀδύσαντα, τὸν πάθει μάθος θέντα κυρίως ἔχειν. σταΐζει δ' ἀνθ' ἕπνου πρὸ καρδίας μνησιπέμων πόνος καὶ παρ' ἄκοντας ἦλθε σωφρονεῖν ». Πρβλ. καὶ 249 - 250 « Δίκα δὲ τοῖς μὲν παθεῖσι μαθεῖν ἐπιτρέπει ». Πρβλ. καὶ Πλάτ. Συμπ. 222b « ...ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἡμετέρων παθημάτων γνόντα εὐλαβηθῆναι, καὶ μὴ κατὰ τὴν παρομοίαν ὥσπερ νήπιον παθόντα γνῶναι ».

⁴ Ὡσαύτως διὰ τῶν πόνων ἢ μάθησις παρασκευάζει κατὰ τὸν Δημόκριτον

θετικήν, τὴν δευτέραν ὡς ἀρνητικήν — καὶ ὑπερβιβαίνων αὐταὶς ἀπελευθεροῖ οὕτω τὰ πράγματα ὑπὸ τῆς ἀρχαῆς αὐτῶν ἀρετηρίας καὶ ἀνηφοῖ εἰς τὸν κόσμον τῶν ἰδεῶν, ἐνθα θεῖται αὐτὰ γυμνῆ ἢ ψυχῆ ἀπηλλαγμένα καὶ ἐλεύθερα τῶν ἐξ ἀρχῆς τιθεμένων προὑποθέσεων, ὁ δὲ λόγος, ὁ καθαρὸς νοῦς, ἀπτεταὶ τότε διὰ τῆς διαλεκτικῆς δυνάμεως (« τῆ τοῦ διαλέγεσθαι δυνάμει ») τοῦ νοητοῦ, μηδὲν παντελῶς αἰσθητὸν μεταχειριζόμενος, ἀλλὰ μόνον τὰς ἰδέας αὐταῖς, καὶ δι' αὐτῶν ἀποβλέπων εἰς αὐταῖς καταλήγει εἰς τὰς ἰδέας (« αἰσθητῶ πανταίπασιν οὐδενὶ προσχωμένος » ὁ λόγος), ἀλλ' εἶδεν αὐταῖς δι' αὐτῶν εἰς αὐτὰ, καὶ τελευτᾷ εἰς εἶδη » Πολ. Β' 116).

Τοῦτο αὐτὸ συμβαίνει καὶ ὡς πρὸς τὸ πρόσβλημα τοῦ ἔρωτος ἐν τῷ « Φαίδρω ». Ὁ λόγος τοῦ Λυσίου ἐν τῷ διαλόγῳ τούτῳ εἶναι τῷ ὄντι ἡ πρώτη « ἐπίβουσις », κατὰ τὴν Πλατωνικὴν λέξιν, ἡ πρώτη τουτέστι βίβησις, ἐκ τῆς ὁποίας « ὀρμᾶται » ὁ Πλάτων (τὴν λέξιν « ὀρμᾶται » μεταχειρίζομαι ἐνταῦθα κατὰ τὴν αὐτὴν ἔννοιαν, τὴν ὁποίαν ὁ Πλάτων

τὰ κατὰ πράγματα, τὰ δὲ αἰσχρὰ ἔρχονται αὐτόματα ἄνευ πόνων (« τὰ μὲν κατὰ χρήματα τοῖς πόνους ἢ μάθῃσις ἐξεργάζεται, τὰ δ' αἰσχρὰ ἄνευ πόνων αὐτόματα καρποῦται » Δημοκρ. Β 182, Diels II° 182, 5). Ἀπαραίτητος εἶναι ἐπίσης ὁ πόνος εἰς τὸν δρόμον τῆς ἀρετῆς· κερβ. Ἰσο. Ἐργ. καὶ Ἰμ. 289 « τῆς ἀρετῆς προαίρουθε θεοὶ ἰδρῶτα ἔθῃσαν ».

Περὶ τοῦ « μάθος - μάθος » κερβ. H. Dörrie, Leid und Erfahrung, Die Wort- und Sinn-Verbindung καθῆν - μαθεῖν im griechischen Denken (Akademie der Wissenschaften und der Literatur, Abhandlungen der Geistes- und Sozialwissenschaftlichen Klasse, Jahrgang 1956, Nr. 5, Verlag der Akademie der Wissenschaften und der Literatur in Mainz, σ. 311 κξ.).

Τὴν αὐτὴν σημασίαν πρὸς τὴν καθὰ Πλάτωνι « γυμνασίαν » ὡς προπαρασκευὴν τῆς μαθήσεως ἔχουσι καὶ τὰ παρὰ τῷ Αἰσχόλῳ ἐν « Προμηθεὶ δεσμώτῃ » (585 κξ.) λεγόμενα κατὰ τὸν διάλογον τῆς Ἰούς πρὸς τὸν Προμηθεά « αἶδην με πολὺπλανοὶ κλίνα γεγυμνάσασιν, οὐδ' ἔχω μαθεῖν ὄση πημονῆς ἀλλῶ... — Πῶς δ' οὐ κλύω τῆς ἀστεροδινῆται κόρης, ..., ἤ... καὶ νῦν τοὺς ὑπερμήκεις δρόμους Ἦρα στεγνῶς πρὸς βίαν γυμνάζεται ; ». Τὸ γεγυμνάσασιν ἐν τῇ φράσει « αἶδην με πολὺπλανοὶ κλίνα γεγυμνάσασιν », ὡς καὶ τὸ γυμνάζεται ἐν τῷ στίχῳ « τοὺς ὑπερμήκεις δρόμους... πρὸς βίαν γυμνάζεται » δὲν πρέπει νὰ νοηθῶσι κατὰ τὴν φαινομενικὴν ἔννοιαν τοῦ κατατρέχειν « κατατρέχεσθαι (τοῦ κοινῶς λεγομένου βιασινίσειν - βιασινίεσθαι), ἀλλὰ ὡς ἡ ἀσκησις, ὡς ὁ μόχθος καὶ ὁ πόνος τοῦ διδάσκειν - διδάσκεσθαι, καθὼς φαίνεται ἐκ τοῦ ἑπομένου μαθεῖν. Καίτοι δηλαδὴ, θέλει νὰ εἴπῃ ἡ Ἰώ, πολλὰ με ἐδίδαξαν αἱ πολλαὶ περιπλανήσεις, ὅμως δὲν δύναμαι εἰσεῖν νὰ μάθω, κοῖνον τέλος θὰ ἔχωσι τὰ « βίασινά » μου. Τὸ μέγα τουτέστι « βίασινον » τῆς Ἰούς δὲν εἶναι αἱ ἀτελεῖται περιπλανήσεις, ἀλλὰ τὸ μαθεῖν.

ἀποδίδει εἰς τὴν λέξιν « ἄρμας » ἐν τῇ « Πολιτείᾳ » 511b, ἵνα προσδιορίσῃ κοινῇ μετὰ τῆς λέξεως « ἐπιβάσεις » τὸν χαρακτήρα καὶ τὸ περιεχόμενον τῆς « ὑπόθεσεως ») πρὸς ἐξέτασιν τῆς οὐσίας τοῦ ἔρωτος καὶ ἀποκάλυψιν τῆς ἐν ταύτῃ ἀληθείας καὶ τοῦ ψεύδους αὐτῆς.

Ἡ « ὑπόθεσις » τοῦ λόγου τοῦ Λυσίου εἶναι : Τὸ χαρίζεσθαι εἰς τὸν μὴ ἐραστήν¹. Διὰ παντὸς δὲ τοῦ λόγου τούτου ἐπιδιώκεται νὰ ἀποδειχθῇ, μᾶλλον δὲ καὶ καταστῇ φανερὸν εἰς τὸν ἐρώμενον, ὅτι εἶναι προτιμότερον καὶ ὠφελιμώτερον εἰς αὐτὸν νὰ χαρίζηται εἰς τὸν μὴ ἐραστήν ἢ τὸν ἐραστήν. Ἀλλὰ ὁ Πλάτων ἐν τῇ « Συμπόσῳ » διὰ τοῦ λόγου τοῦ Πausανίου, τοῦ δευτέρου κατὰ σειρὰν ἐκ τῶν ἐν τῇ διαλόγῳ τούτῳ ἀπαγγελλομένων ἕξ περὶ τοῦ ἔρωτος λόγων, εἶχεν ἤδη θέσει τὴν ἀντίθετον πρὸς τὴν ἐν τῇ λόγῳ τοῦ Λυσίου ἐν « Φαίδρῳ » ὑπόθεσιν, ἥτοι τὸ χαρίζεσθαι εἰς τὸν ἐραστήν. Ἄπας δὲ ὁ λόγος τοῦ Πausανίου ἐν τῇ « Συμπόσῳ » ἔχει ὡς κύριον σκοπὸν, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸν ἐν τῇ « Φαίδρῳ » λόγον τοῦ Λυσίου, ὅπως ἀποδείξῃ, ὅτι εἶναι ἀγαθὸν καὶ ὠφελίμον εἰς τὸν ἐρώμενον τὸ χαρίζεσθαι εἰς τὸν ἐραστήν, ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν βεβαίως, ὅτι τοῦτο θὰ διαπραττῆται κατὰ τὸν δέοντα τρόπον καὶ καλῶς.

Ὡς βασικὴν δηλαδὴ ἀρχὴν τοῦ λόγου αὐτοῦ ὁ Πausανίας λαμβάνει τὸ ὅτι ἡ ἀξία ἐκάστης πράξεως ἢ ἡ ἀπαξία αὐτῆς δὲν ἐξαρτᾶται ἐξ ἑαυτῆς, θεωρουμένης αὐτῆς καθ' αὐτήν, ἀλλὰ ἐκ τοῦ τρόπου κατὰ τὸν ὁποῖον διεξάγεται ἡ πράξις. Οὕτως ἐὰν αὕτη ἐκτελεῖται καλῶς, καὶ τὸ ἐξ αὐτῆς ἀποβαῖνον θὰ εἶναι καλὸν καὶ ὠφελίμον, τοῦναντίον ὅμως ἢ πράξις θὰ εἶναι αἰσχροῦ, ἐὰν μὴ ἐκτελεῖται καλῶς καὶ ὀρθῶς. Κατὰ ταῦτα καὶ τὸ ἐρᾶν καὶ ὁ ἔρως δὲν εἶναι κατὰ αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ, οὐδὲ ἀξία νὰ ἐγκωμιάζωνται καὶ ἐπαινῶνται, ἀλλὰ μόνον ὅταν διαπραττῶνται καλῶς².

1. Ἐκ τῶν προτέρων ὁ Φαίδρος ἐν ἀρχῇ τοῦ διαλόγου μετὰ τοῦ Σωκράτους καθόρισε τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Λυσιακοῦ λόγου διὰ τῶν ἑξῆς : « γέγραφε γὰρ δὴ ὁ Λυσίας πειρώμενόν τινα τῶν καλῶν, οὐχ ὑπ' ἐραστοῦ δέ, ἀλλ' αὐτὸ δὴ τοῦτο καὶ κεκόμψεται· λέγει γὰρ ὡς χαριστεῖον μὴ ἐρῶντι μᾶλλον ἢ ἐρῶντι » (Φαίδρ., 227c).

2. Πλάτ. Συμπ. 180e - 181a « πᾶσα γὰρ πράξις ἢδ' ἔχει αὐτὴ ἐφ' ἑαυτῆς κρατιομένη οὔτε καλὴ οὔτε αἰσχροῦ, ὅλον ὃ νῦν ἡμεῖς ποιοῦμεν, ἢ κίεριν ἢ ἰδίειν ἢ διαλέγεσθαι, οὐκ ἔστι τούτων αὐτὸ καλὸν οὐδέν, ἀλλ' ἐν τῇ πράξει, ὡς ἂν πραχθῇ, τοιοῦτον ἀπέβη· καλῶς μὲν γὰρ κρατιόμενον καὶ ὀρθῶς καλὸν γίγνεται, μὴ ὀρθῶς δὲ αἰσχροῦν. οὕτω δὴ καὶ τὸ ἐρᾶν καὶ ὁ ἔρως οὐ πᾶς ἐστὶ καλὸς οὐδὲ ἀξίος ἐγκωμιάζεσθαι, ἀλλὰ ὁ καλῶς προτροπῶν ἐρᾶν ». Πρβλ. καὶ 183d « τὸ δὲ (δηλ. τὸ χαρίζεσθαι ἐραστῇ), οἶμαι, ἢδ' ἔχει οὐχ ἀπλοῦν ἐστίν, ὅπερ ἐξ ἀρχῆς ἐλέχθη (ἐν 180e - 181a) οὔτε καλὸν εἶναι αὐτὸ

ὄντω δὲ καὶ τὸ χαρίζεσθαι εἰς τὸν ἐρωστὴν δὲν εἶναι πάντοτε καλόν, ἀλλ' ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ τρόπου καθ' ὃν τοῦτο διαπραττεται, ψέγεται ὅμως πολλοῖς αὐτὸ ὡς αἰσχρόν διὰ τὴν ἀκαιρίαν καὶ ἀδικίαν τῶν « πανδήμων ἐρωστῶν ». Ἄλλῃ εἰς μίαν μόνην περίπτωσιν τὸ νὰ χαρίζηται ὁ ἐρώμενος εἰς τὸν ἐρωστὴν εἶναι καλόν, εἰς ἐκείνην κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ ἐρωστὴς καὶ ὁ ἐρώμενος θὰ ἀποβλέπωσιν ἀμοιβαίως εἰς τὸ καλὸν ἀλλήλων καὶ τὸ συμφέρον ἑαυτῶν, ὁ μὲν ἐρωστὴς παρέχων πᾶσαν δικαίαν ὑπηρεσίαν εἰς τὸν ἐρώμενον, ὁ ὁποῖος χαρίζεται εἰς αὐτόν, οὗτος δὲ πάλιν δι' ὅσα καλὰ κίσχει ὑπὸ τοῦ ἐρωστοῦ, ἐπειδὴ ἀποβιβάνει σοφὸς καὶ ἀγαθός, ἀποδίδων τὰς ἀρειολομένας ἀμοιβάς. Κατὰ τὴν μοναδικὴν ταύτην περίπτωσιν, λέγει ὁ Πλωταίνιος ἐν τῷ « Συμπόσιῳ », κατὰ τὴν ὁποίαν ἐπιτρέπεται εἰς τὸν ἐρώμενον νὰ χαρίζηται εἰς τὸν ἐρωστὴν, θὰ ὑπάρξῃ σύμπτωσις δύο νόμων ἐπὶ τὸ αὐτό, τοῦ νόμου δηλαδή τοῦ ἀναφερομένου εἰς τὴν παιδευμασίαν καὶ τοῦ ἑτέρου, τοῦ περὶ τὴν φιλοσοφίαν καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν νόμου· « δεῖ δὴ τὸ νόμον τοῦτω συμβαλεῖν εἰς ταῦτόν, τὸν τε περὶ τὴν παιδευμασίαν καὶ τὸν περὶ τὴν φιλοσοφίαν τε καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν, εἰ μέλλει συμβῆναι καλὸν γενέσθαι τὸ ἐρωστῆ παιδικὰ χαρίζεσθαι. ὅτιαν γὰρ εἰς τὸ αὐτὸ ἐλθῶσιν ἐρωστὴς τε καὶ παιδικὰ, νόμον ἔχων ἐκίτερος, ὁ μὲν χαρισσάμενος παιδικοῖς ὑπηρετῶν ὅτιοῦν δικαίως ἂν ὑπηρετεῖν, ὁ δὲ τῷ ποιῶντι αὐτὸν σοφόν τε καὶ ἀγαθὸν δικαίως αὐ ὅτιοῦν ἂν ὑπουργῶν (ὑπουργεῖν), καὶ ὁ μὲν δυνά-

καθ' αὐτὸ οὔτε αἰσχρόν, ἀλλὰ καλῶς μὲν κριτούμενον καλόν, αἰσχρῶς δὲ αἰσχρόν ».

Τὰ λεγόμενα ἐνταῦθα ἐν τῷ « Συμπόσιῳ » ὑπὸ τοῦ Πλωταίνου περὶ κρίσεως πράξεως, ὡς καλῆς μὲν αἴτιας, εἴαν ἐκτελεῖται καλῶς, αἰσχρῆς δέ, εἴαν αἰσχρῶς, ὑπάρχουσιν ὡς ἐκ προοιμίου εἰς ὅσα θὰ εἴπῃ ὁ Πλάτων ἐν τῷ « Φαίδρῳ » περὶ τοῦ λέγειν καὶ γράφειν, τῶν ὁποίων ἡ ἀξία, ὅπως καὶ πάσης ἄλλης πράξεως, ἔγκειται εἰς τὸν τρόπον καθ' ὃν γίνονται ταῦτα. Πρωτ. Φαίδρ. 258d « Τοῦτο μὲν ἄρα πανεὶ δήλον, ὅτι οὐκ αἰσχρόν αὐτὸ γὰρ τὸ γράφειν λόγους. — Τί γάρ; — Ἄλλ' ἐκεῖνο οἶμαι αἰσχρόν ἤδη, τὸ μὴ καλῶς λέγειν τε καὶ γράφειν ἀλλ' αἰσχρῶς τε καὶ κακῶς ».

Ἀνερχόμενος δὲ ὁ Πλάτων οὐχὶ ἄνευ « πολλῆς πραγματείας » τὴν διαλεκτικὴν κλίμακα κατὰ τὴν πρὸς τὰ ἄνω πορείαν ἐκ τῶν ἀνθρώπων πρὸς τοὺς θεοὺς ἐπιχειρεῖ νὰ συναναβιβάσῃ καὶ τὸ λέγειν καὶ πράττειν πρὸς ἀνθρώπους εἰς λέγειν καὶ πράττειν πᾶσαν πράξιν κευχαρισμένως κατὰ τὸ δυνατόν εἰς τοὺς θεοὺς. Πρωτ. Φαίδρ. 273e « ταῦτα δὲ οὐ μὴ ποτε κτήσηται ἄνευ πολλῆς πραγματείας· ἦν οὐδ' ἕνεκα τοῦ λέγειν καὶ πράττειν πρὸς ἀνθρώπους δεῖ διατηρεῖσθαι τὸν σώφρονα, ἀλλὰ τοῦ θεοῦ κευχαρισμένως μὲν λέγειν δύνασθαι, κευχαρισμένως δὲ πράττειν τὸ πᾶν εἰς δύναμιν ». Πρωτ. καὶ 249cd « Ἐξιστάμενος δὲ τῶν ἀνθρωπίνων σπουδασμάτων καὶ πρὸς τῷ θεῷ γινόμενος, ... ».

μενος εις φρόνησιν και την ἄλλην ἀρετήν συμβάλλεσθαι, ὁ δὲ δεόμενος εις παιδευσιν και την ἄλλην σοφίαν κτᾶσθαι, τότε δὴ τούτων συνιόντων εις ταύτων τῶν νόμων μοναχοῦ ἐνταῦθα συμπίπτει τὸ καλὸν εἶναι παιδικὰ ἔραστῇ χαρίσασθαι, ἄλλοθι δὲ οὐδαμοῦ»¹. Καθόλου δὲ κατὰ πάντα τὸν λόγον τοῦ Πausανίου ἐν τῷ «Συμπόσιῳ» ἐκφαίνεται ἀγωνιώδης ἢ προσπᾶθεια αὐτοῦ νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι εἶναι καλὸν εις τὸν ἐρωμένον νὰ χαρίζεται εις τὸν ἔραστήν, ἐὰν τοῦτο διαπραττεται καλῶς², ὑποστηρίζει δὲ προσέτι ὁ Pausanias τὴν ὑπαρξιν δύο Ἐρωτῶν ἀντιστοίχως πρὸς τὰς δύο Ἀφροδίτας³.

1. Πλάτ. Συμπ. 184c-e.

2. Πλάτ. Συμπ. 184e-185a, 185b, 182a.

3. Ὁ Wilamowitz (Platon I, σ. 362) γράφει, ὅτι ὁ διττὸς ἔρωσ, τὸν ὁποῖον εἰσάγει ὁ Pausanias διὰ τοῦ λόγου αὐτοῦ, ὁ πάνδημος δηλαδὴ ἔρωσ και Ὁ οὐράνιος, δὲν ἐμφανίζεται πρῶτον παρὰ τῷ Πλάτωνι. Ὁ Εὐριπίδης ἔχει ἤδη εἶπει πολλάκις περὶ αὐτοῦ. Ἐν τῷ προλόγῳ τῆς «Σθενεβοίας», ἐπισημαίνει ὁ Wilamowitz ἐν τῇ ὑποσ. 2 τῆς αὐτῆς σελίδος, ἐγένετο λόγος ὑπὸ τοῦ Εὐριπίδου περὶ τοῦ διττοῦ ἔρωτος, ὡσαύτως και ἐν τινι ποιήματι, τὸ ὁποῖον παρελάβεν ὁ λυρικὸς ποιητὴς Κερκίδας ἐν μιμιάμφῳ αὐτοῦ πρὸς παραίνεσιν. Ἡ διττὴ ἐπίσης Ἀφροδίτη, ὡς πάνδημος και οὐράνια, συνεχίζει ὁ Wilamowitz, ἀπαντᾷ ἐν τῇ «Ἰριγενείᾳ τῇ ἐν Ἀθλίδι» 548 κέξ.

Ὁ Friedländer (Platon II, σ. 302, 1) ἀντιπροσέτι τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ Wilamowitz λυγρίζεται τούναντίον, ὅτι ὁ Εὐριπίδης δὲν ἀναφέρεται εις δύο ἔρωτας, ἀλλὰ εις ἓνα μόνον ἔρωτα, ἔχοντα «δίδυμα τόξα» ἢ «δισσὰ πνεύματα». Γράφει πρὸς τούτους ὁ Friedländer, ὅτι ὁ Εὐριπίδης δὲν ἀπέβλεψεν, ὅπως ὁ Πλάτων, εις τὴν οὐσίαν τοῦ ἔρωτος, ἀλλὰ εις τὰ ἐπακολουθήματα αὐτοῦ. Προτιμᾷ δὲ ὁ Friedländer γὰ ἀποβλέψῃ εις τὴν διττὴν ἔριν παρὰ τῷ Ἡσιόδῳ ὡς εις πρότυπον τῆς παρὰ τῷ Πλάτωνι διττῆς ὀνομασίας τῆς Ἀφροδίτης, παρεχούσης τὰς ἀντιθετικὰς μορφὰς τῆς οὐσίας αὐτῆς.

Ὁ Friedländer ἔχει ἐν νῷ προφανῶς τοὺς παρ' Ἡσιόδῳ («Ἐργ. και Ἡμέρ. II κέξ») στίχους, διὰ τῶν ὁποίων εἰκονίζεται ἡ Ἔρις ὡς ἔχουσα ἐπὶ τῆς γῆς δύο γένη, και ἡ μὲν εἶναι ἀξία ἐπαίνου, ἡ δὲ ἑτέρα πρέπει νὰ τύχῃ ψόγου και μομφῆς διὰ τὰς συμφορὰς, τῶν ὁποίων γίνεται παρὰίτιος εις τοὺς ἀνθρώπους. Ἡ μὲν πρώτη εἶναι ἡ ἐγείρουσα τοὺς πολέμους και τὰς μάχας εις τοὺς ἀνθρώπους, διὰ τοῦτο και ὑπὸ οὐδενὸς τούτων φιλεῖται, τούναντίον δὲ ἡ δευτέρα εἶναι πρῶξενος πολλῶν ἀγαθῶν εις τοὺς ἀνθρώπους διὰ τὴν ἀμίλλαν, τὴν ὁποῖαν ἐγείρει εις αὐτοὺς πρὸς τὰ καλὰ ἔργα («ἢ τε και ἀπάλαμὸν περ ὁμῶς ἐπὶ ἔργον ἐγειρεν... ἀγαθὴ δ' Ἔρις ἦδε βροτοῖσιν»).

Ἐροκρίνω τὴν παρὰ τῷ Wilamowitz προσέγγισιν τοῦ Πλάτωνος πρὸς τὸν Εὐριπίδην ἢ πρὸς τὸν Ἡσιόδον, ὡς νομίζει ὁ Friedländer. Καὶ καλλὰ ἄλλα στοιχεῖα ἐκ τῶν Πλατωνικῶν διαλόγων και δὴ και τοῦ «Συμποσίου» ἀγούσι τὸν Πλάτωνα ἐγγὺς τοῦ Εὐριπίδου. Ἠρβλ. και Στ. υλ. Κερκ. ἐν, Ἡ ἐπὶ τὸν Πλάτωνα ἐπίδρασις τοῦ Εὐριπίδου (Φοίνισσαι - Κεῖται) (ἐν περιοδ. «Πλάτωνι» 9 (1953), σ. 120-125).

Κατὰ τὰ ἀνωτέρω λεχθέντα ἀποβλέπει ἀνεγκαιῶν νὰ καταλήξῃ τις εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ὁ τύπος τοῦ « μὴ ἐραστοῦ », ὁ ὁποῖος ὑπάρχει εἰς τὸν πρῶτον λόγον ἐν τῷ « Φαῖδρω », τὸν ὡς Λυσιακὸν φερόμενον, ὡς ἀντίτυπος πρὸς τὸν ἐραστὴν, εἶναι κλάσμα τοῦ Πλάτωνος αὐτοῦ, ὁ ὁποῖος κατασκεύασεν αὐτὸν ἀποβλέπων πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον: ἵνα ἀντιτάξῃ δηλαδὴ αὐτὸν πρὸς τὸν ἐραστὴν¹. Ἐμφωτέχνητος δὲ ὁ Πλάτων τὸν τύπον τοῦ « μὴ ἐραστοῦ »² ἐν τῷ « Φαῖδρω » ἀκονείας εἰς

1. Ἡ ἀντίταξις αὕτη τοῦ μὴ ἐραστοῦ πρὸς τὸν ἐραστὴν γίνεται ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος κατὰ τὰ παρὰ τοῖς τριγωνοῖς ποιηταῖς κριτούμενα. Οὕτως κατὰ τὰ παρὰ τῷ Αἰσχύλῳ ἐν τοῖς « Ἐπιτάφια Ἑλένης » συμβαίνονται ἀντιτάσεις ὁ Πλάτων ἐν τῇ « Πολιτείᾳ » τὸν « τελείως ἀδίκων » πρὸς τὸν « ὄντως δίκαιον ». Πρὸβλ. Πολ. Ββ' 376c « Τοῦτον δὲ (δηλ. τὸν « τελείως ἀδίκων ») τισούτων θέντες τὸν δίκαιον παρ' αὐτὸν ἰστώμεν τῷ λόγῳ, ἀνδρα ἀπλοῦν καὶ γενναῖον, κατ' Αἰσχύλῳ οὐ δοκεῖν, ἀλλ' εἶναι ἀγαθὸν ἐθέλοντα. Ἀφαιρτέον δὲ τὸ δοκεῖν... Γυμνωτέος δὲ πάντων (δηλ. ὁ « ὄντως δίκαιος ») πλὴν δικαιοσύνης καὶ ποιητέος ἐναντίως διακείμενος τῷ πρῶτῳ (δηλ. τοῖς « τελείως ἀδίκῳ ») μηδὲν γὰρ ἀδίκων δόξαν ἔχεται τὴν μεγατέην ἀδικίας, ἵνα ἢ βεβηωσιαισμένως εἰς δικαιοσύνην τῷ μὴ τέγγεσθαι ὑπὸ κακοδοξίας καὶ τῶν ἀπ' αὐτῆς γενημένων ἀλλὰ ἔστω ἀμεταίστατος μέχρι θανάτου... ». -- Περὶ τῆς σχέσεως τῆς « Πολιτείας » πρὸς τὸν « Φαῖδρον » ἰδὲ κατωτέρω.

2. Τὸν τύπον τοῦ « μὴ ἐραστοῦ », εἰς τὸν ὁποῖον πρέπει κατὰ τὸν λόγον τοῦ Λυσίου νὰ χωρίζεται ὁ ἐρωόμενος, ὁ Friedländer (Πλάτων II, σ. 487), μὴ ἀποδίδων εἰς αὐτὸν σπουδαιότητά τινα, ἀντιτάσκει εἰς τοῦς « Λυσιαῖς λόγους » ἢ τὰς « Αἰαλέξις ». Ἐν τῷ συγγράμματι τούτῳ, τὸ ὁποῖον παρεδόθη ἄνευ ἐπιγραφῆς καὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ συγγραφέως ἢ ἐπιγραφῆς « Αἰαλέξις » ὑπερίκειται εἰς τὸν Ἑρμῆον Σάφεινον περὶ τοῦ χωρικηθῆρος καὶ τῆς κριτικῆς τοῦ συγγράμματος τούτου ἰδὲ παρὰ Die Is. Fragm. d. Vorsokr. 2, σελ. 407 --, ἐν τῷ δευτέρῳ κεφαλαίῳ « Περὶ καλοῦ καὶ αἰσχροῦ » § 2 λέγονται τὰ ἑξῆς: « κάγῳ πειρασεῖμαι, τόνδε τὸν τρόπον ἐξαγγέλλω. αὐτίκα γὰρ παιδί ὡραῖον ἐραστῆ μὲν [χρηστῷ] χωρίζεσθαι καλόν, μὴ ἐραστῆ δὲ [καλῷ] αἰσχρόν ».

Τὰς δύο λέξεις *χρηστῷ* καὶ *καλῷ* ὀβελίσκει ὁ Wilamowitz, ὁ δὲ Rohde τὴν φράσιν « μὴ ἐραστῆ δὲ καλῷ » μετέστρεψεν εἰς « ἐραστῆ δὲ μὴ καλῷ ».

Ἀνεξαρτήτως τοῦ ὅτι τὸ χωρίον τοῦτο παρεδόθη νοσοῦν καὶ ἐρραρμένον, ὥστε νὰ μὴ δυνάμεθα ἐπ' αὐτοῦ νὰ στηρίξωμεν ἀσφαλῆ γνώμην, καὶ ἂν ἔτι δεχθῶμεν κατὰ τὸν Wilamowitz ὡς ὀβελιστάς τις λέξεις *χρηστῷ* καὶ *καλῷ*, ὥστε νὰ ἔχομεν γυμνὸν τὸ ἀντιθετικὸν ζεύγος τοῦ « ἐραστοῦ » καὶ τοῦ « μὴ ἐραστοῦ », πάλιν δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἀχθῶμεν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ὁ Πλάτων παρίλαβε τὸν τύπον τοῦ « μὴ ἐραστοῦ » ἐκ τοῦ συγγράμματος τούτου. Τοῦτο δὲ, διότι οὐδὲν στοιχεῖον χωρικηριστικὸν τοῦ τύπου τοῦ « μὴ ἐραστοῦ », ὅπως ἐξαικόνισεν αὐτὸν ὁ Πλάτων διὰ τοῦ λόγου τοῦ Λυσίου, ἀπορρίσκωμεν εἰς τὸ σύγγραμμα τοῦτο. Κατὰ ταῦτα πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὡς ἠέθαιον, ὅτι ὁ τύπος τοῦ « μὴ ἐραστοῦ » εἶναι προῖόν τῆς γραφίδος τοῦ Πλάτωνος αὐτοῦ.

αὐτὸν πάσας τὰς ιδιότητες τὰς ἀντιθετικάς πρὸς τὰς τοῦ ἐραστοῦ. Ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ ὑπόθεσις τοῦ χαρίζεσθαι εἰς τὸν μὴ ἐραστὴν τοῦ Λυσιακοῦ λόγου ἐν τῷ « Φαίδρω », λαμβανομένη ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν ἀντίθετον ὑπόθεσιν τοῦ χαρίζεσθαι εἰς τὸν ἐραστὴν τοῦ λόγου τοῦ Πausανίου ἐν τῷ « Συμπόσιῳ », αἱ δύο αὐταὶ ὑποθέσεις συμπορευόμεναι παραλλήλως πρὸς ἀνίχνευσιν τοῦ ἔρωτος εἶναι, δύναται τις νὰ εἴπῃ, « τρόποι γυμνασίας », ταῦς ὁποῖους μεταχειρίζεται ὁ Πλάτων, ὅπως ἐπιτύχῃ, κατὰ τὰ ἐν τῷ « Παρμενίδῃ » λεγόμενα, τοῦ σκοποῦ, τῆς διεισδύσεως δηλαδὴ εἰς τὴν οὐσίαν τοῦ ἔρωτος, ἀνερευνῶν τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ ψεῦδος αὐτῆς καὶ ἀποβλέπων εἰς τὴν ἀνοδὸν πρὸς τὴν ἰδέαν τοῦ καλοῦ καὶ τὴν ἐπιστήμην αὐτήν, « τὴν ἐν τῷ ὄντι ὅτι ἐστὶν ὄντως ἐπιστήμην οὖσαν ».

Παρόμοιον πρὸς τὸν τοῦ « μὴ ἐραστοῦ » τύπον παρέχει ὁ Πλάτων ἐν τῇ ἑβδόμῃ ἐπιστολῇ τὸν τοῦ « ὄντως μὴ φιλοσόφου », εἰς τὸν ὁποῖον ἀπαθίδει τὰς ἀντιθέτους πρὸς τὰς τοῦ « ὄντως φιλοσόφου » ιδιότητας, καθ' ὃν τρόπον καὶ ἐν τῷ « Φαίδρω » εἰς τὸν μὴ ἐραστὴν προσάπτει ιδιότητας ἀντιθέτους πρὸς τὰς τοῦ ἐραστοῦ.

Ὁ « ὄντως φιλόσοφος » κατὰ τὸν Πλάτωνα, ὅταν ἀκούσῃ τί εἶναι « πᾶν τὸ πρᾶγμα » καὶ ὁποῖον καὶ ὁπόσας ἐνοχλήσεις καὶ ὀπόσους μόχθους παρέχει εἰς ἐκείνον, ὁ ὁποῖος μέλλει νὰ ἀσχοληθῇ περὶ αὐτό, ἅτε οἰκείος ὢν καὶ ἄξιος τοῦ πράγματος, νομίζει, ὅτι ἔχει ἀκούσει περὶ τινος θαυμαστῆς ὁδοῦ, πρὸς τὴν ὁποῖαν πρέπει νὰ ἀχθῇ συντόμως, καὶ πρέπει πρὸς τούτοις νὰ διάγῃ τὸν βίον μὴ πράττων οὐδὲν ἄλλο ἢ ἀποβλέπων εἰς μόνην τὴν φιλοσοφίαν. Ἐπισπεύδων δὲ ὁ ὄντως φιλόσοφος πρὸς τὴν ὁδὸν ταύτην τῆς φιλοσοφίας καὶ ἀναγκάζων προσέτι καὶ τὸν ὀδηγοῦντα αὐτὸν νὰ σπεύδῃ, δὲν ἐγκαταλείπει τὴν προσπάθειαν ταύτην, πρὶν ἢ ἐπιθέσῃ τέλος εἰς πάντα, ἢ ἀποκτήσῃ τὴν δύναμιν, ὥστε νὰ ποδηγετῇ αὐτὸς ἑαυτὸν ἄνευ τῆς βοηθείας τοῦ ὀδηγοῦ. Κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον διανοούμενος καὶ ταύτας ἔχων τὰς σκέψεις ὁ ἀληθὴς φιλόσοφος διέρχεται τὴν ζωὴν προσαρμόζων πρὸς ταῦτα τὰς πράξεις αὐτοῦ, πάντοτε κατὰ πάντα ἀντεχόμενος τῆς φιλοσοφίας καὶ ἐκείνης τῆς παιδείσεως, ἣ ὁποία μάλιστα θὰ καταστήσῃ αὐτὸν ἱκανὸν νὰ μανθάνῃ εὐκόλως καὶ νὰ εἶναι μνήμων καὶ δυνατὸς νὰ διανοῆται « ἐν αὐτῷ νήφων »· μισεῖ δὲ οὗτος τὴν ἀντίθετον πρὸς ταύτην παιδείαν (Ἐπιστ. Ζ 340b - d)¹.

1. Τὸν τύπον τοῦ φιλοσόφου, τοῦ μοχθοῦντος καὶ πονοῦντος ὑπὲρ τῆς ἀληθείας, παρέχει ὁ Πλάτων καὶ ἐν τῷ « Φαίδρω » ἐν 247bc, 248b, 252e - 253a· πρβ. καὶ Σημπ. 210e - 211c.

Ἄντιθέτους ιδιότητες πρὸς τὰς τοῦ ὄντως φιλοσόφου ἔχουσιν οἱ ὄντως μὴ φιλόσοφοι· « οἱ δὲ ὄντως μὲν μὴ φιλόσοφοι, δόξαις δ' ἐπι-
 κεχρωσμένοι, καθίκετο οἱ τὰ σώματα ὑπὸ τῶν ἡλίων ἐπικεκαυμένοι,
 ἰδόντες τε ἕσαι μαθήματα ἔστιν καὶ ὁ πόνος ἡλικίος καὶ δίαιτα ἢ καθ'
 ἡμέραν ὡς πρόπανσι ἢ κοσμίᾳ τῷ πράγματι, χαλεπὸν ἠγησάμενοι καὶ
 ἀδύνατον αὐταῖς, αὐτὰ δὴ ἐπιτηδεύειν δυνατοὶ γίνονται, ἔνιοι δὲ αὐτῶν
 πεύθουσιν αὐταῖς ὡς ἱκανῶς ἀκηροότες εἶσιν τὸ ὄλον, καὶ οὐδὲν ἔτι
 δέονται τῶν πραγμάτων, ἢ μὲν δὴ κείρα αὕτη γίνεται ἢ σαφῆς τε
 καὶ ἀσφαλεστάτη πρὸς τοὺς τρυφῶντας τε καὶ ἀδυναίτους διακονεῖν, ὡς
 μηδέποτε βλαβεῖν ἐν αἰτίᾳ τὸν δεικνύοντα ἀλλ' αὐτὸν αὐτόν, μὴ δυνάμε-
 νον πάντα τὰ προσφορα ἐπιτηδεύειν τῷ πράγματι » (Ἐπιστ. Ζ' 340d-
 341a).

Κατὰ τὴν παρεχομένην ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος ἐν τῇ ἑβδόμῃ ἐπιστολῇ
 εἰκόνα τῶν ὄντως μὴ φιλοσόφων, οὗτοι, καθὼς οἱ ἔχοντες τὰ σώματα
 αὐτῶν ἐπιμενεσιακῶς κεκαυμένα ὑπὸ τοῦ ἡλίου, εἶναι εὐλαφῶς κεχω-
 ρατισμένοι διὰ δοξῶν καὶ ἀποφεύγουσι τὰ μαθήματα τῆς φιλοσοφίας
 καὶ τοὺς μεγάλους πόνους καὶ τὴν ἄλλην κοσμίαν δίαιταν τὴν ἀρμό-
 ζουσαν εἰς τὴν φιλοσοφίαν, ἐπειδὴ δὲ θεωροῦσι ταῦτα δύσκολα καὶ
 ἀδύνατα εἰς ἑαυτούς, δὲν ἀποβιβάζουσιν ἱκανοὶ νὰ ἀσκήσῃ ταῦτα.

Συμφώνως πρὸς τὸν τύπον τοῦτον τοῦ μὴ φιλοσόφου παρέχει ὁ
 Πλάτων ἐν τῷ « Φαίδρω » τὴν εἰκόνα τοῦ ἐρωμένου, ὁποῖον ἐπιθυμεῖ
 αὐτὸν ὁ ἐραστής κατὰ τὸν πρῶτον λόγον τοῦ Σωκράτους· « Τὴν δὲ τοῦ
 σώματος ἕξιν τε καὶ θεραπείαν οἶαν τε καὶ ὡς θεραπεύσει αὐὸν ἂν γένη-
 ται κύριος, ὅς ἢδὲ πρὸ ἀγαθοῦ ἠνιγκαστία διοικεῖν, δεῖ μετὰ ταῦτα
 ἰδεῖν, ὁφθῆσεται δὴ μαλθακὸν τινα καὶ οὐ στερεὸν διώκων, οὐδ' ἐν
 ἡλίῳ καθαρῷ τεθριαμμένον ἀλλὰ ὑπὸ συμμιγῆ σκιᾷ, πόνων μὲν ἄν-
 δροίων καὶ ἰδρώτων ξηρῶν ἀπειρον, ἔμπειρον δὲ ἀπαιλῆς καὶ ἀνιένδρον
 διαίτης, ἀλλοτροῖς χρώμασι καὶ κόσμοις χήτει οικείων κοσμούμενον,
 ὅσα τε ἄλλα τοῖτοις ἔπειτα πάντα ἐπιτηδεύοντα, ἃ δῆλα καὶ οὐκ ἄξιον
 περαιτέρω προσβαίνειν, ἀλλὰ ἐν κερφαίλαιον ὀρισμένους ἐπ' ἄλλο ἵναί·
 τὸ γὰρ τοιοῦτον σῶμα ἐν πολέμῳ τε καὶ ἄλλαις χρεῖαις ὅσαι μεγάλαι
 οἱ μὲν ἐχθροὶ θαρροῦσιν, οἱ δὲ φίλοι καὶ αὐτοὶ οἱ ἐρασταὶ φοβοῦνται »
 (239cd).

Ὁ ἐραστής, λέγει ὁ Σωκράτης ἐν τῷ πρῶτῳ λόγῳ αὐτοῦ, ἐπειδὴ
 εἶναι ἠνιγκασμένος νὰ ἐπιδιώκῃ τὸ ἢδὲ ἀντὶ τοῦ ἀγαθοῦ, νὰ θηρεύῃ
 τὴν ἡδονὴν ἀντὶ τῆς ἀρετῆς, ἐπιθυμεῖ, ὅπως ὁ ἐρώμενος αὐτοῦ εἶναι
 μαλθακὸς καὶ οὐχὶ εὐτονος καὶ σταθερός, οὐδὲ ἀνατεθριαμμένος εἰς τὸ
 καθαρὸν φῶς τοῦ ἡλίου, ἀλλὰ ὑπὸ πυκνὴν σκιάν ἐν χῶρῳ κλειστῷ· καὶ

φωρᾶται πράγματι καταδιώκων τοιοῦτον ἐρώμενον. Ἐπιθυμεῖ προσέτι ὁ ἐραστής νὰ εἶναι ὁ ἐρώμενος ὑπ' αὐτοῦ ἀπειρος πόνων ἀρμοζόντων εἰς ἄνδρας καὶ ἰδρώτων ξηρῶν, γὰρ διάγῃ δὲ τὸν βίον κατὰ τρόπον ἀπαλὸν καὶ ξένον πρὸς ἄνδρας, κοσμούμενος ἑλλείπει ἰδίων διὰ ξένων χρωμάτων καὶ κοσμημάτων καὶ ἀσκῶν πάντα τὰ παρόμοια ἔργα, ὅσα ἔπονται εἰς ταῦτα.

Πρὸς τοῦτον τὸν ἐρώμενον, τὸν μαλθακόν, τὸν « ὑπὸ συμμιγεῖ σκιᾷ τεθραμμένον », τοῦ ὁποῦ τοῦ ἀσθενικὸν σῶμα ἐν πολέμῳ καὶ ἐν ἄλλαις μεγάλας ἀνάγκαις οἱ μὲν ἐχθροὶ προσβλέπουσι μετὰ θάρρους, οἱ δὲ φίλοι καὶ αὐτοὶ οἱ ἐρασταὶ φοβοῦνται, ἀντιπαραβάλλεται κατ' ἀντίθεσιν ἐν τῷ « Συμπόσιῳ » ὁ Σωκράτης ὡς πολεμιστῆς ἀνδρείοτατος, διεγείρων τὸν θαυμασμὸν πάντων τῶν συμμαχητῶν αὐτοῦ, ὡς ὑπομένων πάντας τοὺς πόνους τοῦ πολέμου, φοβερὸς εἰς τοὺς ἐχθροὺς (ἐν τῷ « Φαίδρῳ » τὸν ἐρώμενον διὰ τὴν σωματικὴν αὐτοῦ ἀσθένειαν καὶ τὴν μαλθακότητα φοβοῦνται οἱ φίλοι καὶ οἱ ἐρασταί), ἔχων τὸ σῶμα τοσοῦτῳ ἡσκημένον, ὥστε νὰ ὑφίσταται ἀνωδύνως πᾶσαν κακουχίαν. Τὴν εἰκόνα τοῦ Σωκράτους ὡς πολεμιστοῦ ἐφιλοτέχνησεν ἐν τῷ « Συμπόσιῳ » ὁ Ἀλκιβιάδης διὰ τοῦ ἐπαινοῦ, τὸν ὁποῖον ἀπένειμεν εἰς τὸν Σωκράτη, ὡς ἐπιστέγασμα καὶ κορωνίδα τῶν προηγηθέντων λόγων περὶ τοῦ ἔρωτος καὶ ὡς ζῶσαν καὶ ἀποκαλυπτικὴν καὶ φωτεινοτάτην ἐνσάρκωσιν τῶν περὶ αὐτοῦ λεχθέντων. Τὸν πολεμιστὴν Σωκράτη ὁ Ἀλκιβιάδης εἰκονίζει κατὰ τὴν ἐν Ποτιδαίᾳ μάχην, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Σωκράτης ἀνεδείχθη καρτερικώτατος, ἀνεχόμενος κατὰ θαυμαστὸν τρόπον καὶ τὰς ἄλλας τὰς συνήθεις κατὰ τὰς ἐκστρατείας στερήσεις καὶ κακουχίας, ὡς εἶναι πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἡ ἔλλειψις τροφῶν, καὶ μάλιστα τὰ ψυχή τῶν τόπων ἐκείνων, ἐν τοῖς ὁποίοις οἱ χειμῶνες εἶναι δεινοί, ὑπερβάλλων οὕτω πάντας τοὺς στρατιώτας, οἱ ὁποῖοι ὑπέβλεπον αὐτὸν ὡς καταφρονοῦντα ἑαυτῶν (Συμπ. 219c - 220d). Ἀλλὰ περισσότερον ἄξιος θεᾶς ὑπῆρξεν ὁ Σωκράτης συμφώνως πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ Ἀλκιβιάδου λεγόμενα κατὰ τὴν ἐν Δηλίῳ μάχην, κατὰ τὴν ὁποίαν συνεπολέμησε μετ' αὐτοῦ, ὡς καὶ κατὰ τὴν ἐν Ποτιδαίᾳ μάχην. Ἡττηθέντων δηλαδὴ τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ στρατοπέδου αὐτῶν διαλυθέντος, τότε, λέγει ὁ Ἀλκιβιάδης, ὁ ὁποῖος ἦτο ἔρικπος καὶ διὰ τοῦτο κατείχετο ὑπὸ μικροτέρου φόβου, ἐν τῷ Δηλίῳ « καὶ κάλλιον ἐθεασάμην Σωκράτη ἢ ἐν Ποτιδαίᾳ... πρῶτον μὲν ἕσον περιῆν Λάχηςτος τῷ ἔμψρων εἶναι... ἔπειτα ἔμοιγ' ἐδόκει, ὡ Ἀριστόφανες, τὸ σὸν δὴ τοῦτο, καὶ ἐκεῖ διαπορεύεσθαι ὡσπερ καὶ ἐνθάδε... ἡρέμα παρασκοπῶν καὶ τοὺς φίλους καὶ τοὺς πολεμίους, δῆλος ὢν παντὶ καὶ πάνυ πόρρωθεν

ὅτι εἴ τις ἀρεταί τούτου τοῦ ἀνδρός, μάλιστα ἐρροσιμένως ἀμυνεῖται, διὰ καὶ ἀσφαλῶς ἀπῆει καὶ οὗτος καὶ ὁ ἐκείνος· σχεδὸν γάρ τι τῶν οὕτω διακειμένων ἐν τῷ πολέμῳ οὐδὲ ἴστανται, ἀλλὰ τοὺς προτροπὰς φεύγοντας διώκουσιν» (Συμπ. 221a - c).

Ἡ εἰκὼν ἐκείνη τοῦ ἐρροσιμένου, ὡς φιλοτεχνεῖ αὐτήν ὁ Σωκράτης ἐν τῷ «Φαίδρω» διὰ τοῦ πρώτου λόγου αὐτοῦ, εἶναι τρόπον τινά συμπλήρωσις τῆς εἰκῆνος τοῦ ἐρροσιμένου, ἢ ὁποῖα παρέχεται διὰ τοῦ λόγου τοῦ Λυσίου συμπτώτως πρὸς τὰς ἀρεσκείας τοῦ ἐρροσιτοῦ, οἷον εἰκονίζει αὐτὸν ὁ λόγος τοῦ Λυσίου. Ἀλλὰ αἱ ἰδιότητες αὐταὶ τοῦ ἐρροσιμένου, τὰς ὁποίας ἑπιτελεῖ ὁ ἐρροσιτὴς πρὸς αὐτοῦ, ἀντιπαρακλῶσι βεβαιότατα καὶ αὐτὸν τοῦτον τὸν ἐρροσιτὴν καὶ διαζωγραφουῖσι τὸν τύπον αὐτοῦ. Ὁ τοιαύτας ἔχων διαθέσεις ἐρροσιτὴς περὶ τοῦ ἐρροσιμένου αὐτοῦ ἀποκαλύπτει ἀνιωματισθητέως καὶ ἑαυτὸν καὶ ἐδήλωσε, κατὰ τὴν Πλατωνικὴν φράσιν, τὰ κατὰ αὐτόν. Κατὰ ταῦτα ἡ εἰκὼν τοῦ ἐρροσιμένου τοῦ Λυσιακοῦ λόγου, εἰς τὴν ὁποίαν προστίθεται ὡς συμπλήρωσις ἢ κατασκευασμένη ὑπὸ τοῦ Σωκράτους εἰκὼν ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ αὐτοῦ, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν τοῦ ἄνδρος μὴ φιλοσόφου, εἶναι προϊόν τῆς γραφίδος τοῦ Πλάτωνος.

Ἡ εἰκὼν εἰκονίζεται ἐν τῷ «Φαίδρω» ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος ὡς ἐν τριπτόχῳ ζωγραφικῷ πίνακι, ὁ ὁποῖος φιλοτεχνεῖται διὰ τριῶν λόγων, τοῦ πρώτου τοῦ ὡς Λυσιακοῦ φερομένου καὶ τῶν ἀκολουθούντων δύο λόγων τοῦ Σωκράτους. Ἡ τοιαύτη τριπτὴ διὰ τῶν τριῶν τούτων λόγων ἔξεικόνισις τοῦ ἐρροσιτοῦ ἐν τῷ «Φαίδρω» εὗρισκει τὸ ἀντίστοιχον αὐτῆς ἐν τῇ τριμερεῖ διαιρέσει τῆς ψυχῆς εἰς ἐπιθυμητικὴν, θυμοειδῆ καὶ λογιστικὴν, ἢ ὁποῖα παρέχεται ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος πολλαχοῦ τῶν ἔργων αὐτοῦ, μάλιστα δὲ ἐν τῇ «Πολιτείᾳ» καὶ τῷ «Φαίδρω»¹.

1. Εἰς τὴν τριμερῆ διαιρέσει τῆς ψυχῆς ἀναφέρει ὁ Πλάτων καὶ τὴν ἐν τῷ «Φαίδρω» εἰκὼνα τοῦ ἠνιόχου καὶ τῆς συνοριδῆος τῶν ἵππων· «Περὶ μὲν οὖν ἀθανασίας αὐτῆς ἱκανῶς» περὶ δὲ τῆς ἰδέας αὐτῆς ὅσα λεκτέον, οἷον μὲν ἔστι, πάντῃ πάντως θείας εἶναι καὶ μικρὰς διηγῆσεως, ἢ δὲ ἴσικεν, ἀνθρώπινος τε καὶ ἐλάττωτος· ταύτῃ οὖν λέγομεν, εὐκρέτω δὴ ξυμφορῆς δυνάμει ὑπερέρου ζεύγους τε καὶ ἠνιόχου» (216a). Ἠρβλ. καὶ Βίβελ «Καθάρως ἐν ἀρχῇ τοῦδε τοῦ μύθου τριχῇ διελόμεν ψυχὴν ἐκάστην, ἱερομόρφου μὲν δύο τινὲ πῖδη, ἠνιοχικὸν δὲ εἶδος τρίτον, ...».

Τὴν παρομοίωσιν τῶν ἀλόγων ὁρμηῶν καὶ ἐρροσιῶν τῆς ψυχῆς πρὸς ἵππους καὶ τοῦ λόγου ὡς ὁδηγοῦ αὐτῶν ἀνευρίσκωμεν καὶ παρὰ τῷ Παρμενίδῃ, παρὰ

Ἡ ἀντιστοιχία αὕτη τῶν τριῶν ἐν τῷ «Φαίδρω» λόγων περὶ τοῦ ἔρωτος πρὸς τὴν τριμερῆ διαίρεσιν τῆς ψυχῆς διανοίγει οἶονεὶ ὡς ἐκ προοιμίου καὶ τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος περὶ τοῦ τίς εἶναι ὁ συγγραφεὺς τοῦ πρώτου ἐρωτικοῦ λόγου ἐν τῷ «Φαίδρω», ὁ Λυσίας ἢ ὁ Πλάτων. Ἡ τοιαύτη δηλαδὴ ἀντιστοιχία προϋποθέτει βεβαιότατα ὡς συγγραφέα καὶ τοῦ πρώτου τούτου ἐρωτικοῦ λόγου τὸν Πλάτωνα, ὁ ὅποιος εἶναι καὶ ὁ διαιρέσας τὴν ψυχὴν εἰς τρία μέρη.

Κατὰ τινὰ τρόπον ὁ ὡς τοῦ Λυσίου φερόμενος λόγος εἶναι, δύναται τις νὰ εἴπῃ, τὸ πρῶτον δράμα τῆς ἐρωτικῆς ἐν τῷ «Φαίδρω» τριλογίας, ἢ ὅποια ἀρχομένη ἀπὸ τοῦ λόγου τούτου ὡς ἀπὸ ἀφετηρίας, παρέχοντας τὰ ὑλιστικὰ στοιχεῖα τοῦ ἔρωτος, ἀνέρχεται διὰ τοῦ πρώτου λόγου τοῦ Σωκράτους εἰς τὴν περαιτέρω σπουδὴν τοῦ ἔρωτος ὡς ὑλιστικοῦ κυρίως φαινομένου καὶ αἴρεται ἔπειτα διὰ τοῦ δευτέρου λόγου αὐτοῦ, τῆς καλινφδίας, εἰς τὴν σφαιρὰν τῆς διαλεκτικῆς καὶ τῆς ποιήσεως, ἐνθα ὁ ἔρως λαμβάνει τὴν ἀποθέωσιν αὐτοῦ ἐν μέσῳ τοῦ κόσμου τῶν θεῶν, τῶν ὁποίων ἠγεῖται ὁ Ζεὺς, καὶ τῶν ὑπερουρανίων ἰδεῶν, τῶν ὁποίων ἠγεμῶν εἶναι τὸ ἀγαθόν, καὶ ὡς ἔκφρασις αὐτοῦ λαμπρὰ ἐν τῷ κόσμῳ τῶν αἰσθητῶν τὸ καλόν¹.

τοῦ ὁποίου παρέλαβε προφανῶς ὁ Πλάτων· «Ἴπποι ταί με φέρουσιν, ὅσον τ' ἐπὶ θυμῷ ἰκάνοι, | πέμπον, ἐπεὶ μ' ἐς ὄδον βῆσαν πολύφημον ἄγουσαι | δαίμονες, ἢ κατὰ πάντ' ἄστη φέρει εἰδὸτα φῶτα· | τῇ φερόμην· τῇ γάρ με πολύφημοισι φέρον Ἴπποι | ἄρμη τιταίνουσαι, καθραὶ δ' ὄδον ἠγεμόνευον...» (παρὰ H. Diels, Die Fragm. d. Vorsokr. 1, 228, ἀπ. 2). Πρβλ. καὶ τὰ παρὰ Σέξτ. Ἐμπ. 7, 114 λεγόμενα· «ἐν τούτοις γὰρ ὁ Παρμενίδης Ἴππους μὲν φησὶν αὐτὸν φέρειν τὰς ἀλόγους τῆς ψυχῆς ὁρμῆς τε καὶ ὀρέξεις, κατὰ δὲ τὴν πολύφημον ὄδον πορεύεσθαι τὴν κατὰ τὸν φιλόσοφον λόγον θεωρίαν, ὅς λόγος προπομποῦ δαίμονος τρόπον ἐπὶ τὴν ἰκάντων ὁδηγεῖ γινῶσιν, κούρας δ' αὐτοῦ προάγειν τὰς αἰσθήσεις...».

1. Ἡ ἀνοδος αὕτη τοῦ Πλάτωνος ἀπὸ τῶν αἰσθησιακῶν στοιχείων τοῦ ἔρωτος, τὰ ὅποια παρέχονται διὰ τοῦ Λυσιακοῦ λόγου καὶ τοῦ πρώτου λόγου τοῦ Σωκράτους, πρὸς τὸ ἕψηλόν ἐπίπεδον τῆς διαλεκτικῆς, διὰ τῆς ὁποίας ὁ ἔρως ἀποημιλοῦται πάσης ὑλιστικότητος καὶ ὑψοῦται εἰς τὰς ἰδέας ὡς ἀβυποστατοῦς ὀντότητας, ὑπαρχούσας καθ' ἑαυτὰς ἔξω τοῦ κόσμου τῶν αἰσθητῶν, ἔκφραίνει ἰσαύτως καὶ τὸν χαριεκτήρα τῆς τεχνικῆς διαρθρώσεως τῶν Πλατωνικῶν διαλόγων καὶ τῆς φιλοσοφικῆς θεωρήσεως τοῦ Πλάτωνος, ὁραμένου ἀπὸ τοῦ αἰσθητοῦ κόσμου καὶ ἀναβαίνοντος πρὸς τὰς ἰδέας. Τὸν δεσμὸν τοῦ Πλάτωνος ὡς φιλοσόφου πρὸς τὸν κόσμον τῶν αἰσθητῶν, τὰ ὅποια αἴρει ἔπειτα αὐτὸς πρὸς τὰς ἰδέας, ἀποκαθιστῶν οἷτως αὐτὰ, καθορίζει ὁ Θεόφραστος παραλληλίζων τὸν Πλάτωνα πρὸς τὸν Δημόκριτον· «Δημόκριτος δὲ καὶ Πλάτων ἐπὶ πλείστον εἰσιν ἡμίμοι, καθ' ἕκαστον γὰρ ἀφορίζουσι· πλὴν ὁ μὲν οὐκ

‘Ο Φαίδρος, ὁ ὁποῖος ἀπαγγέλλει τὸν πρῶτον ἐρωτικὸν λόγον ἐν τῷ φερωνύμῳ διαλόγῳ, τὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Λυσίου ἀναγραφόμενον, εἰκονίζεται ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος ὡς τρεῖς μὲν διαμέτρων πρὸς τὰ ἐρωτικά. Ἐν τῷ διαλόγῳ τούτῳ φέρεται, ὅτι εἶναι αἷτιος πολλῶν λόγων ἢ αὐτὸς ἀπαγγέλλων ἢ ἄλλους ἀναγκάζων κατὰ τινὰ τρόπον νὰ ἀπαγγέλωσι λόγους· «οἷμαι γὰρ ἐγὼ (λέγει ὁ Σωκράτης πρὸς τὸν Φαίδρον) τῶν ἐπὶ τοῦ σοῦ βίου γεγονότων λόγων μηδένα κλείουσ ἢ σὲ πεποιηκῆναι γεγενησθαι ἤτοι αὐτὸν λέγοντα ἢ ἄλλους ἐνὶ γὰρ τῷ τρόπῳ προσαναγκάζοντα. Συμμίαν Ἑθελίων ἐξιαρῶ λόγον· τῶν δὲ ἄλλων πάμπολυ κρατεῖς· καὶ νῦν αὖ δοκεῖς αἷτιός μοι γεγενησθαι λόγῳ τινὶ θηθῆναι» (242a1).

‘Ο Φαίδρος ἐμφανίζεται λοιπὸν ἐνταῦθα ὑπὸ τοῦ Σωκράτους ὡς αἷτιος τοῦ νὰ ἔχῃσι λεχθῆ πολλοὶ μέχρι τοῦδε λόγοι. Καὶ νῦν δὲ ὁμοίως ὁ Φαίδρος λέγεται ὑπὸ τοῦ Σωκράτους, ὅτι παρέχει ἀφορμὴν νὰ λεχθῆ καὶ τις ἄλλος νῦν λόγος ὡς πρόσθετος εἰς τὸν μέγαν ἀριθμὸν τῶν ἄλλων λόγων, ἅσοι ἐξ αἷτιος αὐτοῦ ἐλέχθησαν μέχρι σήμερον. Ἐννοεῖ βεβαίως ὁ Σωκράτης τὸν λόγον, τὸν ὁποῖον μέλλει μετ’ ὀλίγον οὔτως νὰ εἴπῃ, τὸν δεῦτερον δηλαδὴ λόγον αὐτοῦ. Ἐὰν λεγόμενα ἐνταῦθα ὑπὸ τοῦ Σωκράτους περὶ τοῦ Φαίδρου ὡς αἷτιου πολλῶν λόγων παρέχουσι προσέτι καὶ λίαν ἰσχυράν, ἐξωτερικὴν βεβαίως, ἀπόδειξιν, ὅτι ὁ ὑπὸ τοῦ Φαίδρου ἐκφωνηθεὶς λόγος τοῦ Λυσίου εἶναι αὐτοῦ τοῦ Πλάτωνος. Ὅπως δηλαδὴ ὁ ὑπὸ τοῦ Σωκράτους λεγόμενος λόγος, τοῦ ὁποῖου αἷτιος ἐγένετο ὁ Φαίδρος, εἶναι τοῦ Πλάτωνος, οὔτως καὶ ὁ τοῦ Λυσίου λόγος, τοῦ ὁποῖου πάλιν αἷτιος ἐγένετο ὁ Φαίδρος, εἶναι ὁμοίως τοῦ Πλάτωνος. ‘Ο Φαίδρος ἐν τῷ φερωνύμῳ διαλόγῳ (236e) φέρεται ὡσαύτως ὡς ὁ αἷτιος τοῦ πρώτου λόγου τοῦ Σωκράτους¹.

ἀποστρεφῶν τὸν αἰσθητῶν τὴν φύσιν, Ἀριστοκρίτος δὲ πάντῃ πάθῃ τῆς αἰσθήσεως ποιῶν, πατέρως μὲν οὖν ἔχει τὰληθῆς οὐκ ἂν εἴη (νῦν) λόγος. ἐφ’ ὅσον δὲ ἐκάτερος ἦται καὶ πῶς ἀφώριξε, πειρασθῆμεν ἀποδοῦναι πρότερον εἰπόντες τὴν ὅλην ἐροδὸν ἐκατέρω. Ἀριστοκρίτος μὲν οὖν οὐχ ὁμοίως λέγει περὶ πάντων, ἀλλὰ τὰ μὲν τοῖς μεγέθεσι, τὰ δὲ τοῖς σχήμασι, ἕνα δὲ τάξει καὶ θέσει διορίζει. Πλάτων δὲ σχεδὸν ἅπαντα πρὸς τὰ πάθῃ καὶ τὴν αἰσθησὶν ἀποδίδουσιν, ὥστε δόξειεν ἂν ἐκάτερος ἐναντίως τῇ ὑποθέσει λέγειν. ὁ μὲν γὰρ πάθῃ ποιῶν τῆς αἰσθήσεως καθ’ αὐτὰ διορίζει τὴν φύσιν· ὁ δὲ καθ’ αὐτὰ ποιῶν ταῖς οὐσίαις πρὸς τὰ πάθῃ τῆς αἰσθήσεως ἀποδίδουσι» (Περὶ αἰσθ. καὶ αἰσθ. 60 - 61). Περὶ αἰσθ. καὶ Κων. Γεωργίου Ἰ. Πρωτοτύπων, Πρωτοτύπων εἰς Πλάτωνος Συμπόσιον, σ. 14, πρὶν καὶ Friedländer, Πλάτων II.

1. Ὅμοιος ὁ Σωκράτης ἐν 243e - 244a τὸν μὲν λόγον, τὸν ὁποῖον μέλλει μετ’ ὀλίγον νὰ εἴπῃ, τὸν δεῦτερον δηλαδὴ λόγον, τὸν πρὸς ἀποκρίσασθαι τοῦ

Ἐν δὲ τῷ «Συμπόσιῳ» (177d) ἐμφανίζεται ὁ Φαῖδρος ὡς ὁ πατὴρ τοῦ λόγου περὶ ἔρωτος καὶ ὡς τοιοῦτος ἀνοίγει πρῶτος τὴν συζητήσιν περὶ αὐτοῦ. Δὲν θὰ ἠδύνατο ὅμως νὰ εἶπῃ καὶ αὐτός, ὡς λέγει ὁ Σωκράτης περὶ ἑαυτοῦ, ὅτι οὐδὲν ἄλλο γνωρίζει ἢ τὰ ἐρωτικά¹, καὶ ὅτι πᾶσα προᾶξις, καὶ ἡ ἐρωτικὴ ἀρα προᾶξις, πρέπει νὰ τελῆται «τῶν καλῶν χάριν» καὶ ὅτι ὁ περὶ μουσικῆς λόγος, ἴσως δὲ καὶ πᾶς λόγος, «δεῖ τελευτᾶν εἰς τὰ τοῦ καλοῦ ἐρωτικά» (Πολ. 403c). Ὁ Σωκράτης εἶναι ὡς ἀληθῶς ὁ μακαδικός, ὁ εἷς, καὶ δύναται νὰ μετέχη μόνος αὐτὸς πάντοτε τῶν καλῶν, αὐτοῦ δὲ παρόντος εἶναι ἀδύνατον εἰς ἄλλον τινὰ νὰ μεταλαμβάνῃ αὐτῶν (Συμπ. 223a). Ὁ Σωκράτης ἐπίσης καὶ ἐν ταῖς εὐχαίαις εἶναι ὁ μόνος, ὁ ὁποῖος δύναται νὰ ἀπολαύῃ καὶ τῶν ἄλλων καὶ τοῦ πίνειν, εἰς τὸ ὅποιον πάντας ὑπερέβυλλε, καὶ τὸ πάντων ἀξίον θαυμασμοῦ «Σωκράτη μεθύοντα οὐδεὶς πάποτε ἐώρακεν ἀνθρώπων» (Συμπ. 220a). Ἀλλὰ θὰ ἦτο δυνατόν νὰ λεχθῆ καὶ περὶ τοῦ Φαῖδρου ὅ,τι λέγει ὁ Σωκράτης περὶ τοῦ Ἀριστοφάνους, ὅτι δηλαδὴ πᾶσα αὐτοῦ ἡ διατριβὴ εἶναι περὶ τὸν Διόνυσον καὶ τὴν Ἀφροδίτην².

Τὸ πρὸς τὰ ἐρωτικά διαφέρον τοῦ Φαῖδρου καταφαίνεται καὶ ἐξ ὅσων λέγει περὶ αὐτοῦ ἐν τῷ «Συμπόσιῳ» (177a-c) ὁ Ἐρυξίμαχος, ὁ ὁποῖος παρέχει αὐτὸν ἀγανακτοῦντα, διότι οὐδεὶς τῶν ποιητῶν ὕμνησέ ποτε μέχρι τοῦδε ἑπαξίως τὸν Ἔρωτα, καίπερ ὄντα καὶ τοῦτον μέγαν

ἔρωτος εἰς τὴν ὀρθὴν θέσιν λεγόμενον, ἀποδίδει εἰς τὸν Σησίχορον, τὸν ποιητὴν τῆς παλινοῦδίας, τὸν δὲ πρότερον εἰς αὐτὸν τὸν Φαῖδρον.

Ὁ Σωκράτης ὁσαύτως ἐν 242de τὸν πρῶτον αὐτοῦ λόγον θεωρεῖ ὡς λόγον λεχθέντα μὲν ὑπ' αὐτοῦ, ἀλλὰ ἀνήκοντα εἰς τὸν Φαῖδρον, εἰρωνευόμενός πως αὐτόν, ὅτι ἐπῆρξεν ὁ αἴτιος τοῦ λόγου τούτου, διότι καταφαρμάκευσε τὸ στόμα αὐτοῦ διὰ τοῦ Λυσιακοῦ λόγου: «Οὐ τι ὑπὸ γε Λυσίου, οὐδὲ ὑπὸ τοῦ σοῦ λόγου, ὡς διὰ τοῦ ἐμοῦ στόματος καταφαρμακευθέντος ὑπὸ σοῦ ἐλέχθη».

1. Συμπ. 177d «...ὡς οὐδὲν φημι ἄλλο ἐπίστασθαι ἢ τὰ ἐρωτικά...». Ηερβλ. καὶ 216d «ὄρατε... ὅτι Σωκράτης ἐρωτικῶς διάκειται τῶν καλῶν καὶ αἰεὶ περὶ τούτους ἐστὶ καὶ ἐκπέληκται...».

2. Συμπ. 177e. — Ὁ Wilamowitz (Pintor I, σ. 365, 1) γράφει, ὅτι τὸ λεχθὲν ὑπὸ τοῦ Σωκράτους περὶ τοῦ Ἀριστοφάνους ἐν τῷ «Συμπόσιῳ», ὅτι πᾶσα αὐτοῦ ἡ διατριβὴ εἶναι περὶ τὸν Διόνυσον καὶ τὴν Ἀφροδίτην, πρέπει νὰ νοηθῆ ὡς ἀνυπερόμενον εἰς τὸν Ἀριστοφάνη οὐχὶ ὡς εἰς ἀνθρώπον, βλέποντα πρὸς τὴν οἰνοποσίαν καὶ ἔκδοτον εἰς τὰς ἐρωτικὰς ἡδονάς, ἀλλὰ ὡς εἰς τὸν κομικὸν ποιητὴν, ὁ ὁποῖος ποιεῖται ἐν τοῖς δράμασιν αὐτοῦ λόγον περὶ τοῦ ἔρωτος καὶ εἶναι ἀφωσιωμένος εἰς τὸν Διόνυσον ὡς εἰς τὸν θεὸν πρῶτά-την τῆς δραματικῆς ποιήσεως. Πάντως δέχεται ὁ Wilamowitz, ὅτι τούτο ἐλέχθη περὶ τοῦ Ἀριστοφάνους ὑπὸ τοῦ Σωκράτους μετὰ τίνος σκωπτικότητος (Das ist freilich nicht ohne einigen Spott gesagt).

καὶ πολλοῦ λόγου ἄξιον θεόν. Τοῦνομιαν ὑπέθεσαν κατὰ τὸν Φαῖδρον πολλοὶ ποιηταί, οἱ ὅποιοι ἕμνησαν καὶ ἐνεκομίωσαν ἄλλους θεούς, πολὺ ὅμως ὀλιγώτερον ἄξιολόγως τοῦ θεοῦ Ἐρωτος. Λιαισώζεται δὲ προσέτι καὶ βιβλίον, ἐν τῷ ὁποίῳ δύνανται τις νὰ ἀναγνώσῃ τὸν ἔπαινον ἀσημαίντων καὶ ἀχεδῶν γελοίων κραιγμάτων. Λιὰ ταῦτα πάντα ὁ Φαῖδρος εἶναι πρόθυμος νὰ καταβιάσῃ διαφυλῆ καὶ πλούσιον κατὰ τὴν αὐτοῦ δύναμιν τὸν ἴσθρ τοῦ θεοῦ Ἐρωτος ἴδιον αὐτοῦ ἔρινον καὶ νὰ τιμήσῃ διὰ λόγου ἐπαξίαν τὸν μέγιστον ταῦτων θεόν. Οὕτω δὲ ἀπαγγέλλει τῷ ὄντι ὁ Φαῖδρος ἐν τῷ « Συμποσίῳ » τὸν πρῶτον περὶ τοῦ ἔρωτος ἔπαινον ὡς κατῆρ τοῦ λόγου.

Οὕτως ἔχει πρὸς τὸν ἔρωτα ὁ Φαῖδρος, ὅπως παρῆχει αὐτὸν ὁ Πλάτων ἐν τῷ « Συμποσίῳ » καὶ τῷ φερωνύμῳ αὐτοῦ διαλόγῳ, καθίσταται βεβαίως καὶ ὁ περιωσώτερον κιντὸς ἄλλου ἄξιως καὶ κατείλλητος νὰ ἀπαγγέλλῃ καὶ ἐν τῷ « Φαῖδρῳ » τὸν πρῶτον περὶ τοῦ ἔρωτος λόγον τὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Λυσίου φερόμενον, ἀφοῦ ἔχει ἤδη οὗτος ὑπέθεξε ὁ αἴτιος, ὡς ἐλέχθη ἀνωτέρω, καὶ πολλῶν ἄλλων ἔρωτικῶν λόγων.

Ἐξ τὸν Φαῖδρον πρὸς τούτοις ὁ Πλάτων προσάπτει ἐν τῷ φερωνύμῳ διαλόγῳ καὶ ἄλλα τινὰ χαρακτηριστικὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα ἄγουσιν αὐτὸν ἐγγύτατα ἑτέρων προσώπων τῶν Πλατωνικῶν διαλόγων. Οὕτως εἰς τὸν Φαῖδρον ὁ Πλάτων προσνέμει ἐν πολλοῖς τὰς αὐτὰς χαρακτηριστικὰς ιδιότητας, διὰ τῶν ὁποίων ἐσκιαιγριώρησε καὶ τὸν Θρασύμαχον ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ τῆς « Πολιτείας », τὸ ὁποῖον φέρει καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Κατὰ ἔμμεσον δὲ πως τρόπον ὁ Πλάτων ὑπεδείλωσε καὶ ὁπωσδήποτε ζωηρῶς ὑπενέχθη τὴν σχέσιν τοῦ Θρασύμαχου πρὸς τὸν Φαῖδρον, ἀποβλέψας εἰς αὐτὸν διὰ μέσον τοῦ Λυσίου, τοῦ ὁποίου τὴν ρητορικὴν δεινότητα καὶ ὑπεροχὴν περὶ κλειστόν ἔχει ὁ Φαῖδρος, δι' ὅσων λέγει περὶ τῆς συγγενείας τῆς τέχνης τοῦ Θρασύμαχου καὶ τοῦ Λυσίου: « Ἴδὲ μὲν δύνασθαι, ὦ Φαῖδρε, ὥστε ἀγωνιστὴν τέλειον γενέσθαι, εἰκόσ, ἴσως δὲ καὶ ἀναγκάσιον, ἔχειν ὡσπερ τέλλαι' εἰ μὲν σοὶ ὑπάρχει φύσει ῥητορικῶ εἶναι, ἔσαι ῥήτωρ ἐλλόγιμος, προσλαβὼν ἐπιστήμην τε καὶ μελέτην' ὅταν δ' ἂν ἐλλίπης τούτων, ταύτη ἀτελής ἔσαι. ὅσον δὲ αὐτοῦ τέχνη, σὸχ ἢ Λυσίας τε καὶ Θρασύμαχος πορεύεται δοκεῖ μοι φαίνεσθαι ἢ μέθοδος » (Φαῖδρ. 269d).

Ὁ Θρασύμαχος ἐν τῇ « Πολιτείᾳ » εἰκονίζεται ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος ὅτι κατέχεται μὲν τῷ ὄντι ὑπὸ τῆς ἰσχυρῆς ἐπιθυμίας νὰ λάβῃ τὸν λόγον περὶ τοῦ ἐξεταζομένου θέματος, δηλαδὴ τῆς δικαιοσύνης, προσπαθεῖται ὅμως, ὅτι δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ μετίσχη τῆς συζητήσεως, καὶ πᾶσαν

μετέρχεται μηχανήν, ὅπως ἀποφύγη δῆθεν τοῦτο¹. Ὁμοίως καὶ ὁ Φαῖδρος φαίνεται, ὅτι δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ ἀπαγγεῖλη λόγον περὶ τοῦ ἔρωτος. Ἄγονται δὲ καὶ τὰ δύο ταῦτα πρόσωπα σχεδὸν διὰ τῆς βίας ὑπὸ τοῦ Σωκράτους εἰς τὸ προσηκόντων τοῦ διαλόγου, ἐνθα ὕστερον, ἐνῶ ἐφαίνοντο ἔξ ἀρχῆς ἀδιάφοροι καὶ ξένοι πρὸς τὸ ὑπὸ συζήτησιν θέμα, καταλαμβάνουσιν οὗτοι, ὁ Θρασύμαχος καὶ ὁ Φαῖδρος, πρωτεύουσιν καὶ κυρίαρχον θέσιν.

Εἶναι τοῦτο ἐνδεικτικόν, χαρακτηρίζον ἐντονώτατα τὴν συγγραφικὴν τέχνην τοῦ Πλάτωνος καὶ παρέχον ἐν τι προσέτι δεῖγμα, ἐκφαίνον τὸν δραματικὸν χαρακτήρα τῶν διαλόγων αὐτοῦ καὶ ἀποκαλύπτει τὰς σχέσεις τοῦ φιλοσόφου πρὸς τοὺς τραγικοὺς ποιητάς. Ὡς δηλαδὴ ἐν ταῖς τραγωδίαις τῶν μεγάλων τραγικῶν ποιητῶν τὰ δρῶντα πρόσωπα, ἰδιαίτερα δὲ καὶ μάλιστα τὰ πρωταγωνιστοῦντα, ἔχουσι πολλὰ πρὸς ἀλλήλα κοινὰ χαρακτηριστικὰ στοιχεῖα, παρέχοντα τὸ μέτρον τῆς συγγενείας αὐτῶν καὶ πιστοῦντα τὴν κοινὴν κατάρτητά, οὕτω καὶ παρὰ τῷ Πλάτῳ μεταξὺ τῶν σπουδαιότερων προσώπων τῶν διαλόγων αὐτοῦ, οἷον ὡς ἐνταῦθα μεταξὺ τοῦ Θρασυμέχου καὶ τοῦ Φαῖδρου, ὑπάρχουσι πολλὰ κοινὰ χαρακτηριστικὰ στοιχεῖα, τὰ ὅποια ὑπομνησκουσιν ἀλλήλα καὶ προσδίδουσι τὸν κοινὸν δημιουργόν, τὸν αὐτὸν τουτέστι συγγραφέα.

Ὁ Σωκράτης ἐν τῷ « Φαῖδρῳ » ἐμριμνίζει τὸν ὁμιλητὴν αὐτοῦ Φαῖδρον προφρασιζόμενον, ὅτι δὲν ἐπιθυμεῖ δῆθεν νὰ διαπραγματευθῆι περὶ τοῦ ἔρωτος, διὰ τῶν ἐξῆς· « δεομένου δὲ λέγειν τοῦ τῶν λόγων ἔραστοῦ (δηλ. τοῦ Σωκράτους), ἐθροῦπιτω² (ὁ Φαῖδρος) ὡς δὴ οὐκ ἐπιθυμῶν λέγειν τελευτῶν δὲ ἐμελλε καὶ εἰ μὴ τις ἐκῶν ἀκούοι βία ἔρειν³, σὺ οὖν, ὦ Φαῖδρε, αὐτοῦ δεήθητι ὅπερ τάχα πάντως ποιήσει νῦν ἤδη ποιεῖν » (Φαῖδρ. 228c). Κατὰ τὸν αὐτὸν περίπου τρόπον, μεταχειριζό-

1. Καθ' ὅμοιον πρὸς τὸν δι' οὗ καὶ τὸν Θρασύμαχον τρόπον εἰσάγει ὁ Πλάτων καὶ τὸν Πρωταγόραν τὸν σοφιστὴν εἰς τὸν φερώνυμον διάλογον. Πρβλ. Πρωτ. 333e, 334a, 339de.

2. Κατωτέρω (ἐν 236e) ὁ Φαῖδρος ἀνταποδίδει εἰς τὸν Σωκράτη, προσποιούμενον καὶ αὐτὸν, ὅτι δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ εἴπῃ περὶ τοῦ ἔρωτος ἀλλὰ παρὰ τὰ λεχθέντα ὑπὸ τοῦ Φαῖδρου, τοὺς αὐτοὺς λόγους, τοὺς ὁποίους ἤκουσεν εἰρωνικῶς λεγομένους ὑπὸ τοῦ Σωκράτους.

3. Ἐνῶ ὁ Φαῖδρος προσποιεῖται κατὰ τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ Σωκράτους ὅτι δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ εἴπῃ περὶ τοῦ ἔρωτος λόγον τινά, τῇ ἀληθείᾳ ὁμοῦς ἠελπιθεῖ αὐτοῦ νὰ εἴπῃ εἶναι τόσον ἰσχυρά, ὥστε καὶ εἰς τοὺς μὴ θέλοντας νὰ ἀκούσωσιν αὐτὸν θὰ ἀπήγγελε τὸν λόγον καὶ διὰ τῆς βίας.

μενος τὰς αὐτὰς σχεδὸν λέξεις, καὶ ἐν τῇ « Πολιτείᾳ » ὁ Σωκράτης εἰκονίζει τὸν Θρασύμαχον προσπορευόμενον, ὅτι δὲν θέλει δῆθεν νὰ μετασχηματισθῆται αὐτὸς τοῦ διαλόγου περὶ τοῦ ἐξεταζομένου προσβλήματος, καίπερ παρακαλούμενος καὶ πιεζόμενος, καθὼς ὑπὸ τοῦ Σωκράτους ὁ Φαίδρος, ὑπὸ τοῦ Γλαύκωνος καὶ τῶν ἄλλων παρόντων κατὰ τὸν διάλογον προσώπων· « *Ἐλπὼντος δέ μιν* (δηλ. τοῦ Σωκράτους) *ταῦτα, ὃ τε Γλαύκων καὶ οἱ ἄλλοι ἐθέοντο αὐτοῦ (τοῦ Θρασυμάχου) μὴ ἄλλως ποιεῖν, καὶ ὁ Θρασύμαχος φανερός μὲν ἦν ἐπιθυμῶν εἰπεῖν, ἴν' εὐδοκμηήσειεν, ἠγαθήμηνος ἔχειν ἐλόκριον κυγκυλίην· προσεποιεῖτο δὲ φιλονικεῖν πρὸς τὸ ἐμὲ εἶναι τῶν ἀποκρινόμενον· τελευταίων δὲ συνεχώμασεν...* » (Πολ. 338a).

Ἡ χαρακτηριστικὸς ὡσαύτως τρόπος τοῦ Φαίδρου, ὁ ὁκοῖος εἰκονίζεται προσέτι ὑπὸ τοῦ Σωκράτους ὡς κατεχόμενος ὑπὸ τῆς διαθέσεως καὶ βίαι ἔτι νὰ μετέλθῃ, ἵνα εἴπῃ τὸν λόγον αὐτοῦ, ἂν τις δὲν ἤκουεν αὐτὸν ἐκουσίως (« ...καὶ εἰ μὴ τις ἐκὼν ἀκούει βίᾳ ἐρεῖν... »), ὑπομνήσκει παρόμοιον τρόπον, τὸν ὁκοῖον ὁ Μενέλαος ἐν τῇ « Ἰφιγενείᾳ τῇ ἐν Αὐλίδι » τοῦ Εὐρυκίδου ἀπονέμει εἰς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἀγαμέμνονα, ἀποβλέποντα διὰ πίσεως μηχανῆς καὶ σπινδαῖζοντα διὰ πίντων τῶν μέσων, ὅπως ἀναλίθῃ τὴν ἀρχὴν τῶν Ἑλλήνων, ἐνῶ ἐφαίνεται, ὅτι δὲν ἐπεδίωκε τοῦτο, διὰ τῶν ἐξῆς στίχων· « *οἶσθ' ὅτι ἑσπινδαῖζεσθε ἄρχην Δαναῶναις πρὸς Ἴλιον, | τῷ δοκεῖν μὲν οὐχὶ χυρῆων, τῷ δὲ φούλεσθαι θέλιον, | ὡς ταπεινὸς ἦσθε, πίσεως δεξιᾶς προαθιγγάνων | καὶ θύρας ἔχων ἀκλήστους τῷ θέλοντι δημοτῶν | καὶ διδοῦς πρῶταρην ἐξῆς πᾶσι, καὶ μὴ τις θέλοι, | τοῖς τρόποις ζητῶν πρῖσθαι τὸ φιλότιμον ἐκ μέσου;* » (337 κξ.)¹.

Ἡ ὁκοῖος τοῦ Λυσίου ἐμμενίζει τὸν ἔρωτα ὑπὸ ἀρνητικὴν μορφήν. Εἶναι κυρίως εἰπεῖν ὁ λόγος οὗτος ἐγκόμιον καὶ ἔπιανος τοῦ « μὴ ἐρωῶντος », ἐὰν ἠδύνατο τις δὲ νὰ εἴπῃ, ὅτι ὁ λόγος τοῦ Λυσίου ἐν τῷ

1. Περὶ τῶν ἄλλων ὁμοιοτήτων τοῦ Φαίδρου πρὸς τὸν Θρασύμαχον ἰδὲ κατωτέρω.

Ἐν τῇ « Ἰφιγενείᾳ τῇ ἐν Αὐλίδι » εἰς τοὺς στίχους « *μικαρες εἴ μετριάσθευθ' | μετὰ τε σπινδαῖζοντα μετρίσθων λέκτρων Ἀφροδίτας, | γυλανεῖα χαμηρόροι | μαριάδων οἰστρον, ... ἀπενίπαι νιν (τὸν μινικὸν ἔρωτα) ἀμετέρων, | Ἄκρη καλλίστα, θαλάμων, | εἴη δὲ μοι μετρία μὲν | χύρις, πῖθος δ' ὄσται, | καὶ μετέχοιμι τῆς Ἀφροδίτης, πολλὰν δ' ἀποθνήσκω* » (313 κξ.) ἐπιρροοῦσιν ἀπὸ τῆς ἐξῆς περὶ τοῦ ἔρωτος λόγου τοῦ Πλάτωνος· « Ὁ δὲ ὁμοῖος ἔρωτος πέ-

«Φαίδρω» ὡς ἔπαινος τοῦ μὴ ἐρωῶντος προσφέρεται τρόπον τινὰ ὡς προέκτασις καὶ ὡς ἐν προσθήκης μέρει τῶν πρώτων λόγων τῶν ἀπαγγελλομένων ἐν τῷ «Συμπόσιῳ», ὑπὸ τῶν ὁποίων κυρίως ἐπαινεῖται ὑπὸ τὰ ποικίλα αὐτοῦ σχήματα ὁ ἔρωσ. Ἄλλὰ ἡ προέκτασις αὕτη τῶν ἐπαινῶν τοῦ ἔρωτος διὰ τοῦ λόγου τοῦ Λυσίου γίνεται κατὰ τρόπον ἀρνητικόν· διότι δὲν ἐπαινεῖται ὁ ἔρωσ αὐτὸς καθ' αὐτόν, ἀλλὰ ὁ μὴ ἐρωῶν ὡς ἀντίθεσις τοῦ ἐρωῶντος καὶ τοῦ ἔρωτος αὐτοῦ.

Ὁ ἔρωσ διὰ τοῦ λόγου τοῦ Λυσίου παρέχεται τῇ ἀληθείᾳ ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος, ὡς καὶ ἀνωτέρω ἐλέχθη, ὑπὸ μορφὴν ἀρνητικὴν. Παρέχεται δηλαδὴ ὡς ἀντίθεσις πρὸς τὴν σωφροσύνην, ὡς ἀμέλεια τῶν οικείων καὶ ἀφροντιστία τῶν κοινῶν, ὡς ἀρνησις καθόλου πάντων ἐκείνων, τὰ ὅποια προσιδιάζουσιν εἰς τὸν μὴ ἐραστήν, ὁ ὁποῖος εἶναι ἢ ἀντίθεσις τοῦ ἐραστοῦ. Εἰκονίζεται πρὸς τούτοις ὁ ἐραστής ὡς ἀποβλέπων εἰς τὴν ἀπομόνωσιν καὶ τὴν κατὰ μόνας διαβίωσιν τοῦ ἐρωμένου, ἵνα οὗτος κρατῆται μακρὰν τῶν ἄλλων ἀνθρώπων καὶ μὴ καρπῶται ἐκ τῆς μετ' αὐτῶν ὀμιλίας ἀφ' ἧς τίνα. Ἡ τοιαύτη ἀπομόνωσις τοῦ ἐρωμένου κατὰ τὴν δικαίῃ ἐπιθυμίαν τοῦ ἐραστοῦ, ἕπως οὗτος ἐμφανίζεται ἐν τῷ λόγῳ τοῦ Λυσίου, εἶναι βεβαίως ἀντίθετος καὶ παντελῶς ξένη πρὸς τὸν κατὰ τὸ Πλατωνικὸν καὶ τὸ Ἑλληνικὸν καθόλου ἰδεῶδες ρυθμιζόμενον τρόπον τοῦ βίου, συμφώνως πρὸς τὸν ὁποῖον ἢ παιδεία καὶ ἢ μάθησις εἶναι προῖοντα τῆς πρὸς ἀλλήλους ὀμιλίας τῶν ἀνθρώπων¹· διότι ὁ ἔρωσ λαμβάνεται παρὰ τῷ Πλάτωνι ὡς παιδευτικὸν κυρίως μέσον καὶ ὡς ἀγώνισμα λόγων πρὸς ἀποκάλυψιν τῆς ἀληθείας, διὸ καὶ συνάπτει ὁ Πλάτων αὐτὸν πρὸς τὴν φιλοσοφίαν καὶ τὴν πορείαν τῆς ψυχῆς πρὸς τὸν κόσμον τοῦ ὄντος ὄντος.

Τὸν ἀρνητικὸν καθόλου χαρακτῆρα τοῦ λόγου τοῦ Λυσίου, τὰ ἀρνητικὰ τουτέστι τοῦ λόγου τούτου στοιχεῖα, τὰ ὅποια ὁ Φαίδρος καθώρισεν ἀπ' ἀρχῆς τοῦ διαλόγου πρὸς τὸν Σωκράτη διὰ τῆς φράσεως «λέγει... ὡς χαριστέον μὴ ἐρωῶντι μᾶλλον ἢ ἐρωῶντι» (Φαίδρ. 227c), ἐπεκτείνει ὁ Σωκράτης, ὡς εἰς συντονισμόν ἑαυτοῦ πρὸς τὰ

φουκε κοσμίῳ τε καὶ καλοῦ σωφρονῶν τε καὶ μουσικῶς ἐρῶν; — Καὶ μᾶλα, ἢ δ' ὅς. — Οὐδὲν ἄρα προσιστέον μινικὸν οὐδὲ ξυγγενὲς ἀκολασίας τῷ ὀρθῷ ἔρωτι; — Οὐ προσιστέον. — Οὐ προσιστέον ἄρα αὕτη ἢ ἡδονὴ (δηλ. ἢ πρὸς τὰ ἀφροδίσια), οὐδὲ κοινωνητέον αὐτῆς ἐραστῇ τε καὶ παιδικῶς ὀρθῶς ἐρῶσι τε καὶ ἐρωμένοις; • (Πολ. 403ab).

Εἶναι καὶ ταῦτα δηλωτικὰ τῆς συγγενείας τοῦ Πλάτωνος καὶ τῶν στενῶν αὐτοῦ σχέσεων πρὸς τοὺς τραγικοὺς ποιητὰς, μάλιστα δὲ τὸν Εὐριπίδην.

1. Ἴδὲ καὶ ἀνωτέρω.

στοιχεῖα τοῦ Ἀρσίου λόγου, καὶ εἰς ἐαυτὸν ἀπονέμων εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἰδιότητος ἀνηθικῆς μᾶλλον ἢ θετικῆς (πένης μᾶλλον ἢ πλούσιος, πρεσβύτερος ἢ νεότερος) « Ὁ γενναῖος, εἴθε γράφειεν ὡς χοῆ (δηλ. χαρίζεσθαι) μᾶλλον ἢ πλουσίω, καὶ πρεσβύτερω ἢ νεώτερω, καὶ ὅσα ἄλλα ἐμοὶ τε πρόσφατα καὶ τοῖς πολλοῖς ἡμῶν » (Φαίδρ. 227cd).

Ἡ ἀντιθετικὴ αὐτῆ ἐξεικόνισις τῆς προσωπικότητος τοῦ Σωκράτους, τὴν ὁποῖαν αὐτὸς αὐτὸς κατασκευάζει, λέγων κατὰ τρόπον εἰρωνικόν, ὅτι ἰσχυρότερον θὰ ἦτο νὰ γράφῃ ὁ Ἀρσίος, ὅτι ὁ ἐρωώμενος πρέπει νὰ χαρίζεται καὶ εἰς τὸν πένητα καὶ εἰς τὸν γέροντα, παρεχομένη ὡς χαρισματικὴ ἰδιότης τῆς προσωπικότητος αὐτοῦ, ἀξίας νὰ τύχῃ κατὰ τὴν ἴδιαν αὐτοῦ εὐχὴν τῆς προτιμήσεως τοῦ ἐρωώμενου, ὁ ὁποῖος πρέπει κατὰ τὸν Ἀρσίου λόγον νὰ χαρίζεται εἰς τὸν μὴ ἐρωαστὴν, ὑπόκειται ἐν τῷ « Συμπόσιω », ἐν τῷ ὁποίῳ ὁ Σωκράτης ἐκαινεῖται ὑπὸ τοῦ Ἀλκιβιάδου καὶ σκυρομαρτῖα δι' εἰκόνας, αἱ ὁποῖαι φιλοτεχνοῦνται διὰ στοιχείων ἀντιθετικῶν. Τὴν διὰ τῶν ἀντιθέτων δὲ σύνθεσιν καὶ τὸ περιόδοσον τῆς προσωπικότητος τοῦ Σωκράτους παρέχει ὁ Ἀλκιβιάδης εὐθύς ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ ἐκαινετικοῦ λόγου, τὸν ὁποῖον ἀπήγγειλε πρὸς ἔκαινον τοῦ Σωκράτους, διὰ τῆς λέξεως « ἀποκία », ὡς περιληπτικῆς καὶ εἰκονίζουσας ἐναργέστατα τὸ πρόσωπον τοῦ Σωκράτους' « οὐ γὰρ τι ῥόδιον τὴν σὴν ἀποκίαν ὡδ' ἔχοντι εὐλόπως καὶ ἐργετῆς καταριθμησα » (Συμπ. 215a). Ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης εἶναι πρόσωπον παντελῶς καὶ ἐκ διαμέτρου ἀντίθετον¹ πρὸς τὸν Σωκράτη, χρησιμοποιούμενον ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος διὰ τῶν προσνευομένων εἰς αὐτὸν ἀντιθέτων τῶν τοῦ Σωκράτους ἰδιοτήτων πρὸς διαφώτισιν καὶ ἔξαρσιν καὶ ἀποκαλύψιν τῆς προσωπικότητος τοῦ Σωκράτους.

Ὁ ἐπαινος τοῦ Σωκράτους γίνεται ὑπὸ τοῦ Ἀλκιβιάδου, ὡς λέγει αὐτὸς, δι' εἰκόνας ἀντιθετικῶν οὐχὶ ἕνεκα τοῦ γελοίου, ἀλλὰ χάριν τῆς

1. Ἡ ἀντίθεσις τοῦ προσώπου τοῦ Ἀλκιβιάδου πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦ Σωκράτους ἐν τῷ « Συμπόσιῳ » βοηθεῖ μάλιστα εἰς τὴν διαφώτισιν τοῦ Σωκράτους καὶ ἐκείρει αὐτὸν διὰ τρόπον ὁμοίον πρὸς ἑκαίνον, τὸν ὁποῖον μεταχειρίζεται ὁ Πλάτων καὶ ὡς πρὸς τὰ « πράγματα », εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν ἰσχυρῶν κατὰ τὰ ἀνωτέρω λεγθέντα ὁρμάται ἀπὸ δύο ἀντιθέτων « ἀποθέσεων ». Ἐν ἀποκαλυφθῆ ἢ ἀλήθεια καὶ τὸ ψεῦδος αὐτῶν. Καὶ τὸ λεγόμενον δὲ ὑπὸ τοῦ Ἀλκιβιάδου, ὅτι ὁ ἐπαινος τοῦ Σωκράτους γίνεται δι' εἰκόνας « πρὸς ἀλήθειαν ἕνεκα » ὁποδηλοῖ, ὅτι ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Σωκράτους, ὡς θὰ εἰδῶμεν αὐτὸν ὁ Ἀλκιβιάδης, θὰ ἀποκαλυφθῆ ἢ ἀλήθεια τοῦ ἔρωτος, ἐνῶ ὁ Ἀλκιβιάδης τὸναντίον παρέχει διὰ τῶν πρᾶξεων καὶ τοῦ καθόλου βίου αὐτοῦ τὸ ψεῦδος τοῦ ἔρωτος.

ἀληθείας. Ἡ εἰκὼν τοῦ Σωκράτους, ὅποιαν παρέχει αὐτὴν ὁ Ἀλκιβιάδης, εἶναι ἢ φαινομενικὴ ὄψις, ἢ ψευδὴς δηλαδὴ ὄψις, τοῦ Σωκράτους (καὶ τοῦτο σημαίνει ἡ λέξις εἰκὼν, τούτεστι τὸ φαινόμενον, τὸ μὴ εἶναι), ὅ,τι δὲ δὲν φαίνεται κατάκειται εἰς τὸ βάθος κεκαλυμμένον καὶ ἀόρατον, ἢ δὲ ἀποκάλυψις αὐτοῦ γίνεται διὰ διανοιξέως, καὶ εἶναι τοῦτο τὸ διανοιγόμενον καὶ προαγόμενον εἰς τὸ φῶς ἢ ἀληθινὴ ὑπόστασις τοῦ Σωκράτους.

Ὁ Σωκράτης λοιπὸν εἶναι κατὰ τὸν Ἀλκιβιάδην ὁμοιότατος πρὸς τοὺς σιληνοὺς, τοὺς καίτημένους ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις τῶν γλυπτῶν, τοὺς ὁποίους κατασκευάζουσιν οἱ τεχνῖται κρατοῦντας σύριγγας ἢ αὐλοῦς. Τὰ σιληνόμορφα ὅμως ταῦτα κατασκευάσματα, ὅταν διανοιχθῶσιν εἰς δύο, ἀποκαλύπτουσιν ἔχοντα ἔσωθεν ἀγάλματα θεῶν. Ὁμοιάζει δὲ ὁ Σωκράτης καὶ πρὸς τὸν σάτυρον Μαρσύαν. Εἶναι προσέτι οὗτος ὕβριστής, ἀλλ' ἄμμι καὶ ἀθλητὴς πολὺ θαυμασιώτερος τοῦ Μαρσύου. Ὅταν δηλαδὴ ἀκούῃ τις τὸν Σωκράτη, ἢ αὐτὸν λέγοντα ἢ ἄλλον ἐκφωνοῦντα λόγους τοῦ Σωκράτους, πάντες οἱ ἀκούοντες, εἴτε γυνὴ τις εἴτε ἀνὴρ εἴτε ἔφηβος, ἴστανται ἐκπληκτοὶ καὶ κυριαρχοῦνται κατεχόμενοι ὑπὸ τῶν λόγων αὐτοῦ. Ὁ Σωκράτης πρὸς τοῦτους διαίκεται ἐρωτικῶς πρὸς τοὺς ὄφθαλμούς καὶ πάντοτε μετὰ τούτων ἀναστρέφεται καὶ ἐκπλήττεται ὑπ' αὐτῶν. Συνάμα ὅμως ἀγνοεῖ τὰ πάντα καὶ οὐδὲν γνωρίζει, ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ αὐτοῦ σχήματος. Οὕτω περιβάλλεται οὗτος ἐξωτερικῶς μορφήν γεγλυμμένου σιληνοῦ, ὁ ὁποῖος μετὰ τοῦ σατύρου προσωποποιεῖ τὴν ἐρωτικὴν μανίαν τῆς ἡδονῆς. Ἀλλὰ διανοιχθεὶς ὁ Σωκράτης ἔσωθεν ἀποδεικνύεται πλήρης σωφροσύνης καὶ ἀνδρείας καὶ φρονήσεως καὶ καρτερίας, γέμων δηλαδὴ ἰδιοτήτων ἀντιθέτων πρὸς τὰς ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ αὐτοῦ σχήματος φαινομένας, πρὸς τὰς ὁποίας ὁ Ἀλκιβιάδης, καίπερ καταφρονηθεὶς ὑπὸ τοῦ Σωκράτους, διαίκεται μετὰ θαυμασμοῦ, διότι ἐνόμιζεν, ὅτι οὐδέποτε θὰ εὔρη ἀνθρώπον ἔχοντα κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ἐξωτερικὴν αὐτοῦ ἐμφάνισιν τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα ἀγάλματα ἀρετῆς.

Ὁ Ἀλκιβιάδης εἰκονίζων τὸν Σωκράτη παρέχει καὶ τὴν ἴδιαν αὐτοῦ εἰκόνα, ἢ ὅποια εἶναι παντελῶς ἀντίθετος πρὸς τὴν τοῦ Σωκράτους. Οὕτως ὅμως ὁ Ἀλκιβιάδης διὰ τῆς ἀντιθέσεως ἑαυτοῦ πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦ Σωκράτους ἐπιτυγχάνει τὴν φωτιστὴν ζωηρῶς καὶ ἀποκάλυψιν καὶ τὰ δύο πρόσωπα, καὶ τὸν Σωκράτη δηλαδὴ καὶ ἑαυτόν. Ἡ καρτερία τοῦ Σωκράτους, ἢ ὅποια ὑπάρχει ὡς χαρακτηριστικὴ ἰδιότης αὐτοῦ ἐν παντὶ τοῦ βίου, ἀντιτίθεται πρὸς τὰ παρὰ τῷ Ἀλκιβιάδῃ συμβαλόντα, ὁ ὁποῖος ἀπέθετε τὴν καρτερίαν αὐτοῦ, ὡς ἴσως ἀναστρέ-

φρετο μετά τοῦ Σωκράτους, καί ἔπαισεν ἀκριβῶς τοὺς λόγους τοῦ Σωκράτους πολὺ περισσότερα ἢ αἱ καρτεριάζοντες, διότι ἡ καρδία αὐτοῦ ἐπήδα καὶ πολλὰ ἐξέφραεν αὐτὸς δόκρως. «καὶ ἔτι γε νῦν ξύνειδ' ἑμαυτῷ, ὅτι εἰ ἐθέλοιμι παρέχειν τὰ ῥήματα, οὐκ ἂν καρτερήσαιμι, ἀλλὰ ταῦτά ἂν πάσχοιμι» (Συμπ. 216a).

Ἡ ἀντίθεσις τοῦ Σωκράτους πρὸς τὸν Ἀλκιβιάδην παρέχουσα, ὡς καὶ ἀνωτέρω εἶπον, λαχρῶν φωτισμὸν πρὸς δήλωσιν καὶ ἀποκάλυψιν τῆς φύσεως ἐκατέρου τῶν προσώπων τούτων, γίνεται καὶ διὰ τῶν λαγομένων ὑπὸ τοῦ Σωκράτους αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἀλκιβιάδην, ὅτι ἔχει ἐν ἑαυτῷ ἑσωτερικῶς κίλλος ἄπειρον, τὸ ὁποῖον ὑπερέχει πλείστον τῆς ἔξωτερικῆς τοῦ Ἀλκιβιάδου εὐμορφίας καὶ ὑπερβιάλλει αὐτήν. «ἀμήχανόν τοι κίλλος δριμύτης ἂν ἔμοι καὶ τῆς παρὰ σοὶ εὐμορφίας πύμολον διαφύρον» (Συμπ. 218e). Ταῦτα δὲ λέγονται ὑπὸ τοῦ Σωκράτους ἀποβλέποντος εἰς τὸ ἔξωτερικὸν κίλλος τοῦ Ἀλκιβιάδου, ὃ ὁποῖος ἐνόμιζεν, ὅτι ἕνεκα τούτου ἔχει τινὰ ἀξίαν, ἐνῶ ὁ Σωκράτης τοῦναντίον καταφρόνησεν καὶ κατεγέλασεν αὐτόν. «κοιήσαντος δὲ δὴ ταῦτα ἑμοῦ οὐτως τοσοῦτον περιεγένετό τε καὶ καταφρόνησεν καὶ κατεγέλασεν τῆς ἡμῆς ὄρας καὶ ἴβρισεν καὶ περὶ ἐκείνῳ γε ἴμην τι εἶναι, ὃ ἄνδρες δικασταί· δικασταὶ γάρ ἴστε τῆς Σωκράτους ὑπερμορφίας» (Συμπ. 219c)¹. Πρὸς τὸ ἑσωτερικὸν τοῦτο κίλλος ἀποβλέπων, Ἀλκιβιάδην, εἰς ἐπιχει-

1. Τὴν καταφρόνησιν τοῦ Σωκράτους πρὸς τὰ ἔξωτερικὰ ἀγαθὰ, ὡς εἶναι τὸ ἔξωτερικὸν κίλλος τοῦ σώματος, θὰ παρατηρήσῃ τις καὶ πρὸς πάντα καθάλου τὰ «ἀνθρώπινα», πρὸς τὰ ὁποῖα προσβλέπει ὁ Σωκράτης μετὰ πλείστης περιφρονησεως καὶ νουμίζει ταῦτα ἀνάξια «μεγάλης σπουδῆς», ὡς μὴ δηλοῦνται τὸ ἐν εὐστατεῖς ἐνοπίαρχον ἀγαθὸν καὶ κακὸν καὶ ὡς παρέχοντα ἐμπόδιον εἰς τὸ «βουλεύεσθαι». Περὶ βλ. Πολ. 601a-d «λέγει μου ὁ νόμος ὅτι κίλλιστον ἔτι μάλιστα ἡουχίαν ἄγειν ἐν ταῖς ξημορφίαις καὶ μὴ ἀγανακτεῖν, ὡς οὔτε δήλου ὄντος τοῦ ἀγαθοῦ τε καὶ κακοῦ τῶν τοιοῦτων, οὔτε εἰς τὸ πρόσθεον οὐδὲν προσβαῖνον τῷ χαλεπῶς φέροντι, οὔτε τι τῶν ἀνθρωπίνων ἀξίων ὄν μεγάλῃ σπουδῆς, ὃ τι δεῖ ἐν αὐτοῖς ὅσα τάχιστα παραγίνεσθαι ἡμῖν, τοῦτο ἐμπόδιον γινώμενον τὸ λυπεῖσθαι. — Τίτι, ἢ δ' ὅς, λέγεις; — Τῷ βουλεύεσθαι... — Ὁρθότατα γοῦν ἂν τις, ἔφη, πρὸς τὰς τάχως οὕτως παραφύροιστο». — Ὁ λόγος ἐνταῦθα εἶναι κυρίως περὶ τῶν συμφορῶν καὶ τῶν τοχῶν, τὰς ὁποῖας οἱ ἄνθρωποι κατὰ τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος κρῖται νὰ φέρωσιν ἡσυχῶς, ὡς αἰδήλου ὄντος τοῦ ἐν αὐταῖς ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ. Αἱ συμφοραὶ καὶ αἱ τύχαι εἶναι γεγονότα ἔξωτερικὰ, ἔξω τῆς φυσικῆς ἰδιωματικῆς τοῦ ἀνθρώπου, εἶναι συμβεβηκότα, τὰ ὁποῖα δὲν δύνανται νὰ ἐπιδρῶσιν καλῶς ἢ κακῶς ἐπὶ τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου. Εἶναι ἄρα ἄνευ πολλῆς ἀξίας καὶ ἀνάξια «μεγάλῃ σπουδῆς», τοιοῦτον δὲ εἶναι καὶ τὸ ἔξωτερικὸν κίλλος κατὰ τὴν ἀναγνωρίσιν τοῦ Ἀλκιβιάδου. Περὶ βλ. καὶ Πολ. 398a, 399ab, Νόμ. 863h κτλ.

ρήσης, λέγει ὁ Σωκράτης, νὰ μεταλάβῃς αὐτοῦ καὶ νὰ ἀνταλλάξῃς τὸ ἴδιον σοῦ ἐξωτερικὸν κάλλος ἀντὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ κάλλους ἐμοῦ, θὰ ἔχῃς τότε ἐν νῶ νὰ πλεονεκτῆς ἐμοῦ καὶ νὰ ὑπερέχῃς παρὰ πολὺ καὶ θὰ ἐπιδιώξῃς νὰ ἀποκτήσῃς ἀντὶ τοῦ φαινομενικοῦ ἐξωτερικοῦ καλοῦ, τοῦ μὴ ἔχοντος μηδεμίαν ἀξίαν, τὰ ἀληθινὰ καλὰ τὰ βέβαια καὶ ὄντως ὄντα, ἀνταλλάσσων χαλκῶ καὶ κίβδηλα πράγματα ἀντὶ τῶν χρυσῶν καὶ γνησίων. Τὸ καλὸν τοῦτο εἶναι τὸ ἐσωτερικὸν κάλλος, περὶ τοῦ ὁποίου ὁ Σωκράτης εὐχεται ἐν τῷ «Φαίδρῳ» εἰς τοὺς θεοὺς, ὅπως παρᾶσχωσιν εἰς αὐτὸν ὡς χρυσὸν θεῖον τῆς ψυχῆς ἀντὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀνθρώπινου χρυσοῦ.

Τὰ περὶ τῆς «ἀτοπίας» τοῦ Σωκράτους λεχθέντα ὑπὸ τοῦ Ἄλκιβιάδου ἐν ἀρχῇ τοῦ ἐπαινετικοῦ λόγου αὐτοῦ εἶναι καὶ αἱ τελευταῖαι ἐπαινετικαὶ λέξεις τοῦ Ἄλκιβιάδου, κλείοντος τὸν ἐπαινον τοῦ Σωκράτους (221d). Καὶ ὡς πρὸς μὲν τὰ ἄλλα «ἐπιτηδεύματα», τὰ πολλὰ καὶ θαυμάσια, διὰ τὰ ὁποῖα εἶναι ἀξίος μεγάλου ἐπαίνου ὁ Σωκράτης, τοιαῦτα θὰ ἠδύνατό τις νὰ εἴπῃ καὶ περὶ ἄλλου τινός, ἀλλὰ τὸ μὴ ἀνῆκον εἰς οὐδένα τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, μήτε τῶν παλαιῶν μήτε τῶν συγχρόνων, τοῦτο εἶναι τὸ ἀξίον παντὸς θαυμασμοῦ. Εἶναι δὲ τοῦτο ἡ «ἀτοπία», ἡ ἰδιόζουσα μόνον εἰς τὸν Σωκράτη, διὰ τὴν ὁποίαν πρὸς μόνους τοὺς σιληνοὺς καὶ σατύρους δύναται τις νὰ προσομοιάσῃ τοῦτον, αὐτὸν καὶ τοὺς λόγους αὐτοῦ, πρὸς ἄνθρωπον δὲ οὐδένα. Καὶ οἱ λόγοι τοῦ Σωκράτους — ὅπερ παρήλιπε νὰ εἴπῃ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ὁ Ἄλκιβιάδης — εἶναι ὁμοιότατοι, καθὼς καὶ τὸ ὅλον ἐξωτερικὸν αὐτοῦ σχῆμα, πρὸς τὰ σιληνόμορφα κατασκευάσματα τῶν γλυπτῶν, τὰ ὁποῖα διανοιγόμενα ἀποφαινοῦσιν ὠριμότητα ἀγάλματα. Οἱ λόγοι δηλαδὴ τοῦ Σωκράτους, ἐπειδὴ φοροῦσιν ἐξωτερικῶς ὀνόματα καὶ ῥήματα τοιαῦτα, ὁποῖα εἶναι ἡ δορὰ σατύρου τινός ὕβριστοῦ, ἀναφερόμενοι συνεχῶς εἰς ὄνους κανθηλίους, εἰς χαλκεῖς καὶ σκυτοτόμους καὶ βυρσοδέψας, φαίνεται δέ, ὅτι ἀσχολοῦνται οἱ λόγοι οὗτοι πάντοτε περὶ τὰ αὐτὰ διὰ τῶν αὐτῶν λέξεων, ἀκούμενοι τὰ πρῶτον φαίνονται τόσον γελοῖοι, ὥστε πᾶς ἀνόητος καὶ ἄπειρος ἄνθρωπος θὰ καταγελᾷ αὐτοὺς καὶ θὰ θεωρήσῃ ὡς μηδενὸς ἀξίους. Διανοίγων τις ὅμως τοὺς λόγους τούτους τοῦ Σωκράτους καὶ εἰσχωρῶν εἰς τὸ βάθος αὐτῶν, κατὰ πρῶτον μὲν θὰ ἀποκαλύψῃ, ὅτι μόνον οὗτοι οἱ λόγοι ἔχουσιν ἐσωτερικῶς νοῦν, ἔπειτα δὲ θὰ ἀποδειχθῶσιν οὗτοι ὡς θεϊότατοι καὶ ἔχοντες ἐν ἑαυτοῖς πλεῖστα ἀγάλματα ἀρετῆς καὶ κατατείνοντες πρὸς πᾶν ὅ,τι μέλλων τις νὰ ἀποβῆ κυλὸς καὶ ἀγαθὸς πρέπει νὰ ἐπισκοπῇ (221d - 222a) ¹.

1. Τὰ λεγόμενα ἐνταῦθα ὑπὸ τοῦ Ἄλκιβιάδου περὶ τῶν λόγων τοῦ Σω-

Ἐπαινος λοιπὸν καὶ ἀνάμνησις συμμείξεις δηλαδή καὶ σύνθεσις δύο ἀντιθέτων κατὰ τὰ λεγόμενα ὑπ' αὐτοῦ, εἶναι ὁ λόγος τοῦ Ἀλκιβιάδου περὶ τοῦ Σωκράτους ἐν τῷ « Συμπόσιῳ »· « Ταῦτ' ἐστίν, ὦ ἄνδρες, ἃ ἐγὼ Σωκράτη ἐπαινῶ καὶ ἃ ἡ μέφομαι συμμείξεις ὑμῖν εἶπον ἃ με ἕβρισαν » (222a).

Ὁ Σωκράτης ἐπομένως εἶναι κατὰ τὸν Ἀλκιβιάδην ὁ σιληνός, ὁ ὁποῖος διακαταγόμενος εἰς τὴν ἐκφάνει ἀγέλιματα θεῶν. Ταύτην ὅμως τὴν κατὰ βίβητος ἀρετὴν τοῦ Σωκράτους, τὰ ἐν τῷ βίβητι τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἐναποκαίμενα ἀγέλιματα ἀρετῆς, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ σιληνωδες ἔξωτερικὸν σχῆμα, θὰ δυσκοίνη καὶ θὰ ἀποκαλύφῃ μόνον ὁ ἔμπειρος ἀνθρώπος καὶ ἰσκέινος, ὁ ὁποῖος θὰ ἐπιχειρήσῃ νὰ ἀσχημονήσῃ κατ' αὐτοῦ, ὅπως ἔπραξεν ὁ Ἀλκιβιάδης.

Οὕτως ὁ Σωκράτης εἰκονίζεται ὑπὸ τοῦ Ἀλκιβιάδου ἐν τῷ « Συμπόσιῳ » διὰ στοιχείων ἀντιθετικῶν ἀντιθετικῶν πρὸς τε ἑαυτὸν καὶ τὸν Ἀλκιβιάδην αὐτόν. Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ὁ Λυσιακὸς λόγος ἐν τῷ « Φαίδρῳ », μετὰ τοῦ πρώτου λόγου τοῦ Σωκράτους, ἀποκαλύπτει τὴν ἀρνητικὴν κυρίως μορφήν τοῦ ἔρωτος, εἶναι ἡ ἀντίθεσις πρὸς τὸν δεῦτερον λόγον τοῦ Σωκράτους - ἀντίθεσις ὅμως, ἡ ὁποία παρέχει τὰ βασικὰ καὶ κύρια στοιχεῖα τῆς συνθέσεως τοῦ δευτέρου λόγου, ἀκριβῶς ὅπως τὸ πρόσωπον τοῦ Ἀλκιβιάδου διὰ τῆς ἀντιθέσεως αὐτοῦ πρὸς τὸν Σωκράτη παρέσχεεν εἰς τὸν Πλάτωνα τὰ κύρια στοιχεῖα πρὸς ἔξελξιν τῆς προσωπικότητος τοῦ Σωκράτους. Ὁ ὡς Λυσιακὸς φερόμενος λόγος, ὑπάρχων μετὰ τοῦ πρώτου λόγου τοῦ Σωκράτους ὡς ἀντίθεσις πρὸς τὸν δεῦτερον λόγον αὐτοῦ, τὴν καλινωδίαν, καθὼς ἡ ἀντίθεσις τοῦ Ἀλκιβιάδου καὶ τοῦ Σωκράτους ἐν τῷ « Συμπόσιῳ », παρέχεται ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος οὐνεὶ ὡς ἕβριστὴς τοῦ ἔρωτος καὶ ὡς διαπρωξίας ἀμάρτημα¹ περὶ τοῦτον. Κρύπτονται ὅμως ἐν τῷ βίβητι τοῦ λόγου τοῦ-

κράτους ὡς μόνον ταύτων ἔχόντων ἐν ἑαυτοῖς νόον καὶ ἐμφαινόντων ἀγέλιματα ἀρετῆς εἰς ἑκείνον, ὁ ὁποῖος διανοίγει αὐτοῦς, καὶ τεινόντων εἰς κίον, ὥστε νὰ ἀποβῇ τις, ἔξελξιν τὰ πράγματα κατὰ τὸ προσηκόν μέτρον, καλῶς κἀγαθός, ἀπομνησκασι τὰ περὶ τῆς ρητορικῆς, ὡς ἀποβλεπούσης εἰς τὸ γυμνασθαι, καὶ τῆς φιλοσοφίας, ἐχούσης ὡς σκοπὸν τὸ εἶναι, λεγόμενα ἐν τῷ δευτέρῳ μέρει τοῦ « Φαίδρου », ἐν τῷ « Γοργία » καὶ ἄλλοις Πλατωνικοῖς διαλόγοις. Ἴδὲ καὶ κατωτέρω.

1. Περὶ τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ Σωκράτους ἐν « Φαίδρῳ » (249d) πρὸς τῆς διαπρωξείσεως κατὰ τοῦ ἔρωτος ἀμαρτίας ὑπὸ τῶν δύο πρώτων λόγων, τοῦ Λυσιακοῦ καὶ τοῦ πρώτου Σωκρατικοῦ· « Ὅτι ἐπὶ ὑπὸ γε Λυσίου, οὐδὲ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ λόγου, ὡς διὰ τοῦ ἑμοῦ ἀτόματος καταφρασμακροβήσεως ὑπὸ αὐτοῦ ἐλέγθη. εἰ δ' ἐστίν, ὥσπερ οὐδὲ ἔστι, θεός ἢ τι θεῖον ὃ ἔβριος, οὐδὲν ἔν κακὸν εἶη,

του και τὰ στοιχεῖα πρὸς σύνθεσιν τοῦ ἑπαίνου τοῦ ἀληθινοῦ ἔρωτος, τὰ ὁποῖα θὰ ἀποκαλύψῃ μόνον ὁ Σωκράτης, καθὼς τὸν Σωκράτη θὰ ἀποκαλύψῃ μόνον ὁ Ἀλκιβιάδης. Ὁ ἔρωτος, λέγεται ἐν τῷ Λυσιακῷ λόγῳ, εἶναι μανία καὶ νόσος. Ναι, θὰ εἴπῃ βραδύτερον καὶ ὁ Σωκράτης, ὁ ἔρωτος εἶναι τῷ ὄντι μανία — μανία ὅμως οὐχὶ ἀνθρωπίνη, ἀλλὰ θεία, ἡ ὁποία ξεκαλλάσσοις τὰ ἀνθρώπινα μετατάσσει αὐτὰ καὶ μεθίστησιν εἰς τὰ θεία· εἶναι δὲ πρὸς τούτοις ἡ μανία ἡ παρέχουσα εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὰ μέγιστα τῶν ἀγαθῶν, δῶρημα οὐσα καὶ αὐτὴ τῶν θεῶν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους!

τὸ δὲ λόγῳ τῷ γῶν δὴ περὶ αὐτοῦ εἰπέτην ὡς τοιαύτου ὄντος· ταύτη τε οὖν ἡμαρτανύτην περὶ τὸν ἔρωτα, ἔτι τε ἡ εὐθήθεια αὐτοῖν πάνυ ἀστεία, τὸ μηδὲν ἄγχις λέγοντα μηδὲ ἀληθῆς σεμνίνεσθαι ὡς τι ὄντα, εἰ ἄρα ἀνθρωπίσκους τινας ἔξαπατήσαντε πῶδακμίσετον ἐν αὐτοῖς». Πρὸβλ. καὶ 242c, ἔνθα ὁ Σωκράτης λέγει, ὅτι ἀναγνωρίζων τὸ ἁμάρτημα αὐτοῦ περὶ τὸν ἔρωτα, τὸ ὁποῖον διῶτραξεν ἀπαγγελίας τὸν πρῶτον λόγον αὐτοῦ, ἐροβεῖται μήπως κατὰ τοὺς στίχους τοῦ Ἰβύκου ἁμαρτήσας πρὸς τοὺς θεοὺς τύχῃ τιμῆς παρὰ τοῖς ἀνθρώποις. Κατωτέρω ὅμως ὁ Σωκράτης θὰ εἴπῃ ἀντιθέτως, ὅτι καὶ οἱ λόγοι καὶ αἱ πράξεις αὐτοῦ θὰ γίνονται κεχαρισμένως εἰς τοὺς θεοὺς, οὐχὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ἵνα μὴ ἁμαρτάνῃ εἰς ἐκείνους.

Τὸ βλασφημικὸν δὲ ἁμάρτημα τοῦ λόγου τοῦ Λυσίου παρέχουσι κατὰ κύριον λόγον τὸ ἄτεχνον αὐτοῦ καὶ ἡ ἀγνοία τῆς ἀληθείας. Πρὸβλ. Φαῖδρ. 262c-e «Λόγων ἄρα τέχνην, ὦ ἴταίρε, ὁ τὴν ἀλήθειαν μὴ εἰδώς, δόξας δὲ τεθηρευκώς, γελοῖαν τινά, ὡς εἶπαι, καὶ ἄτεχνον παρέξεται... τί δὴ οὖν οὗτος ἁμαρτάνει καὶ ἄτεχνον ποιεῖ, λικτέον».

1. Τῆς θείας μανίας ὁ Πλάτων διακρίνει τέσσαρα μέρη, ἀναφέρων ἕκαστον τούτων εἰς θεὸν τινα, τὴν *μουσικὴν* εἰς τὸν Ἀπόλλωνα, τὴν *τελεστικὴν* εἰς τὸν Διόνυσον, τὴν *ποιητικὴν* εἰς τὰς Μοῦσας, τὴν δὲ τετάρτην, τὴν *ἔρωτικὴν μανίαν*, εἰς τὴν Ἀφροδίτην καὶ τὸν ἔρωτα (Φαῖδρ. 265b). Ἡ ἔρωτικὴ μανία εἶναι ἡ ὑπερέχουσα τῶν ἄλλων καὶ ἀρίστη πασῶν.

Ὁ Πλάτων τὰ μέγιστα τῶν ἀγαθῶν τὰ ὑπάρχοντα εἰς τοὺς ἀνθρώπους θεωρεῖ πάντοτε ὡς δωρήματα τῶν θεῶν πρὸς αὐτούς. Ὡς δὲ ἡ θεία μανία, τῆς ὁποίας διακρίνονται τέσσαρα μέρη, εἶναι δῶρημα τῶν θεῶν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, ἵνα διὰ ταύτης παρέχωνται εἰς αὐτοὺς τὰ μέγιστα τῶν ἀγαθῶν (Φαῖδρ. 241a), οὕτω καὶ οἱ ἀντιστοιχοῦς ἔχοντες πρὸς τὰ μέρη τῆς θείας μανίας θεοί, ὁ Ἀπόλλων, αἱ Μοῦσαι καὶ ὁ Διόνυσος, ἐδορήθησαν ὡς συγχορευταὶ καὶ χορηγοὶ κατὰ ἕλεος τῶν θεῶν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους· πρὸβλ. Πλάτ. Νόμ. 868a «θεοὺς δὲ ἔραμεν ἐλεσθῆναις ἡμῶς συγχορευτάς τε καὶ χορηγοὺς ἡμῶν δεδωκέναι τὸν τε Ἀπόλλωνα καὶ Μοῦσας, καὶ δὴ καὶ τρίτον ἔραμεν, εἰ μεμνήμεθα, Διόνυσον». Ὁμοίως ἡ μουσικὴ καὶ ἡ γυμναστικὴ, ἀποβλέπουσαι ἢ μὲν πρώτη εἰς τὸ φιλόσοφον μέρος τῆς ψυχῆς, ἢ δὲ εἰς τὸ θυμωδέες, εἶναι δύο τέχναι διορηθήσασαι ὑπὸ θεοῦ τινος εἰς τοὺς ἀνθρώπους· πρὸβλ. Πολ. 411e «Ἐπεὶ δὴ δύο ὄντα ταύτω, ὡς εἶπαι, δύο τέχναι θεὸν ἔραγον· ἂν τινα ταύτην δε-

Ἡ ἰδέα τοῦ Λυσίου κατὰ τὸν Σωκράτη φαίνεται, ὅτι παρέχει πολλὰ παραδείγματα, πρὸς τὰ ὅποια ἀποβλέπων τις δύναται νὰ ἀφελθῇ, ἂν μὴ ὁμοῦ ἐπιχειρῇ νὰ μιμηταὶ αὐτὰ παρὰ πολὺ¹.

Ἡ ἰδέα τοῦ Ἑρμείου τὰ παραδείγματα ταῦτα τοῦ Λυσιακοῦ λόγου, περὶ τῶν ὁποίων λέγει ὁ Σωκράτης, ὅτι ἀποβλέπων τις εἰς αὐτὰ δύναται νὰ ἔχη ὠφελείας, νομίζει, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ Σωκράτους, ὅτι εἶναι ἀμάρτηματα μόνον, πρὸς τὰ ὅποια τις ἀποβλέπων καὶ μὴ μεταχειριζόμενος αὐτὰ δύναται νὰ ἀφελθῇ. Ἐν ἄλλοις λόγοις ὁ Ἑρμεῖος νομίζει ταῦτα ὡς παραδείγματα πρὸς ἀποφυγὴν, οὐχὶ ἄξια πρὸς μίμησιν, ἕνα προφυλασσόμεθα ἀπ' αὐτῶν, καὶ ἂν τρόπον καὶ οἱ ἱεροὶ γνωρίζοντι μὲν τὰ δηλητηριώδη φάρμακα, οὐχὶ ὁμοῦ ἵνα μεταχειρίζονται αὐτὰ, ἀλλ' ἵνα προφυλάσσωνται ἐαυτοὺς καὶ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ἀπὸ τούτων. Ὑπερλοῦσι λοιπὸν ἡμῶς κατὰ τὸν Ἑρμεῖον οἱ λόγοι τοῦ Λυσίου « εἰς τὸ μὴ χρησιμεῖν αὐτοῖς »².

Τὰ λεγόμενα ἐνταῦθα ὑπὸ τοῦ Ἑρμεῖου ὡς ἐρμηνευτικὰ τῶν λόγων τοῦ Σωκράτους φαίνονται κίνητη ἀντιπρακτικὰ καὶ ἀντισωκρατικὰ καὶ ἐναντία καθόλου πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν ἰδιολογίαν. Κατὰ τὸν Πλάτωνα δηλαδὴ καὶ τὸν Σωκράτη ἡ ὠφελιμότης καὶ ἡ ἀξία πράγματός τινος συνεπίσχει πάντα μετὰ τῆς χρησιμότητος αὐτοῦ πρὸς τι. Ἡ ἀξία ταυτέστι τινὸς συνέσταται εἰς τὴν ἐν χρήσει καὶ δοῦσαι ὠφελιμότητα αὐτοῦ, οὐχὶ εἰς τὴν ἐν ἀδρανείᾳ καὶ ἀπραξίᾳ ἀχρησίαν αὐτοῦ. Οὐδὲν ἄρα πρᾶγμα εἶναι δυνατόν νὰ ἔχη τινὰ ἀξίαν, εἰ μὴ εἶναι χρήσιμον πρὸς τι. Πρὸς τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ Σωκράτους ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ τῆς « Πολιτείας » περὶ τῆς δικαιοσύνης ὡς χρήσιμον καὶ ἀχρηστοῦ πρᾶγματος³. Κατὰ ταῦτα καὶ ὁ ὡς Λυσιακὸς φερόμενος λόγος δὲν

δοκῆσαι τοῖς ἀνθρώποις, ρωμαϊκὴν τε καὶ γερμανικὴν εἰς τὸ θεοσεβεῖν καὶ τὸ φιλόσοφον... ». Πρὸς καὶ Νόμ. 633d.

1. Φαίδρ. 261e « Τούτων μὲν τούτων (δηλ. τῶν Λυσιακῶν λόγων)... εἰσώμεν καίτοι συχνὰ γὰρ ἔχον μοι δοκεῖ παραδείγματα πρὸς ἃ τις βλέπων δύναται ἂν, μιμησθαι αὐτὰ ἐπιχειροῦν μὴ πάντα τι ».

2. Πρὸς τὰ λεγόμενα ταῦτα ὑπὸ τοῦ Ἑρμεῖου φαίνεται συμφωνῶν καὶ ὁ Ἴω. Θεοδωρακόπουλος (ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Φαίδρου », σελ. 412-413; ὑποσημ. 2-4).

3. Πολ. 331e « Καὶ περὶ τὰλλα δὴ κίνηται ἡ δικαιοσύνη ἐκείνου ἐν μὲν χρήσει ἀχρηστοῦ, ἐν δὲ ἀχρηστίᾳ χρήσιμος; --- Κινδυνεύει. --- Ἔτι ἂν ἴδεν, ὦ φίλε, πάντα γὰρ τι σπουδαῖον εἴη ἢ δικαιοσύνη, εἰ πρὸς τὰ ἀχρηστὰ χρήσιμον ἂν τοιγάρναι ». Πρὸς καὶ Εὐθιδ. 289a1 « Ἐὶ γὰρ μὴ καὶ χρησθῆναι εἰσιστησόμεθα τῷ χρεῖσι, οὐδὲν ἕμελος αὐτοῦ εἶναι ἂν ἢ οὐ μέννησαι; Ἐφην ἔγώ, --- Πάντα γ', ἔφη, μέννηται. --- Οὐδέ γὰρ, ὡς εἶπες, τῆς ἄλλης εἰσιστήτης ἕμελος

παρέχεται ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος, ὡς νομίζει ὁ Ἑρμείας, ὡς παράδειγμα πρὸς ἀποφυγὴν, ὡς ἀχρηστὸν τι παντάπασιν, ἀνάξιον οὐδ' ἐπ' ὀλίγον νὰ χρησιμοποιηθῆται, ὡς μὴ προσκομίζον ὠφέλειάν τινα, ἀλλὰ τούναντι ὁ λόγος τοῦ Λυσίου θεωρεῖται ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος ὡς δυνάμενος νὰ παράσχη ὠφέλειάν τινα εἰς ἐκείνον, ὁ ὁποῖος προσηκόντως μεταχειρίζεται τὰ ἐν αὐτῷ ὑπάρχοντα παραδείγματα. Καὶ τοῦτο πράττει τῇ ἀληθείᾳ ὁ Σωκράτης. Μεταχειρίζεται δηλαδή οὗτος καταλλήλως καὶ κατὰ τὸν πρόποντι τρόπον τὸν Λυσιακὸν λόγον, ὥστε ἐπιτυγχάνει νὰ συγκομίσῃ ἐξ αὐτοῦ πάντα τὰ δυνατὰ ὠφελήματα, μιμούμενος αὐτὸν « μὴ πάνυ τι », ἀλλ' ὀλίγον, καθ' ἕσον μέρος εἶναι εἰς αὐτὸν τοῦτο χρησίμων¹. Τὸ ὅτι δὲ ὁ λόγος τοῦ Λυσίου χαρακτηρίζεται ὑπὸ τοῦ Σωκράτους ὡς ἀμαρτήματα περὶ τὸν θεὸν Ἔρωτα, τοῦτο βοηθεῖ εἰς τὸν προσδιορισμὸν τῆς θέσεως τοῦ Λυσιακοῦ λόγου ἐν τῷ « Φαίδρῳ » ὡς προπαρασκευαστικοῦ τοῦ πρώτου καὶ ἀκολουθῶς καὶ τοῦ δευτέρου λόγου τοῦ Σωκράτους· διὰτι καὶ εἰς τὸν πρῶτον λόγον τοῦ Σωκράτους ἀπενέμεται ὑπ' αὐτοῦ τούτου ὁ αὐτὸς πρὸς τὸν τοῦ Λυσιακοῦ χαρακτηρισμὸς— ὁ χαρακτηρισμὸς τοῦ ἀμαρτήματος (Φαίδρ. 242e). Ἄρκει ὅμως μόνον, ὅτι καὶ ὁ ὡς Λυσιακὸς φερόμενος λόγος καὶ ὁ πρῶτος λόγος τοῦ Σωκράτους, τὰ δύο ταῦτα περὶ τὸν Ἔρωτα ἀμαρτήματα, περιέχουσιν ἐν ἑαυτοῖς τὰ στοιχεῖα, διὰ τῶν ὁποίων θὰ ἐπανορθωθῆ τὸ πρὸς τὸν Ἔρωτα ἀμαρτήματα τούτων καὶ θὰ διανοιχθῆ εἰς τὸν Σωκράτη ἡ ὁδὸς πρὸς τὴν καλινωδίαν. Εἶναι δὲ εὐκόλον νὰ συμβῆ τοῦτο.

γίνεται οὐδέν, οὔτε χρηματιστικῆς οὔτε λατρικῆς οὔτε ἄλλης οὐδεμιᾶς, ἥτις ποιεῖν τι ἐπίσταται, χρῆσθαι δὲ μὴ ᾧ ἂν ποιῆσῃ· οὐχ οὕτως; — Συνέφη. — Οὐδέ γε εἰ τις ἔστιν ἐπιστήμη ὥστε ἀθανάτους ποιεῖν, ἄνευ τοῦ ἐπίστασθαι τῇ ἀθανασίᾳ χρῆσθαι οὐδέ τιότης ἔοικεν ἄρελος οὐδέν,... Τοιαύτης τινὸς ἄρα ἡμῖν ἐπιστήμης δεῖ,... ἐν ἣ συμπέπτωκεν ἅμα τό τε ποιεῖν καὶ τὸ ἐπίστασθαι χρῆσθαι τούτῳ ἢ ἂν ποιῆ. Περὶ καὶ Πολ. 601d « Περὶ ἕκαστον ταύτας τινὰς τρεῖς τέχναις εἶναι, χρησομένην, ποιήσουςαν, μιμησομένην; — Ναί. — Οὐκοῦν ἀρετὴ καὶ κάλλος καὶ ὀρθότης ἑκάστου σκεύους καὶ ζῴου καὶ πράξεως οὐ πρὸς ἄλλο τι ἢ τὴν χρείαν ἐστίν, πρὸς ἣν ἂν ἕκαστον ἢ πεποιημένον ἢ πεφοκός; — Οὕτως ».

Ὁ μεταχειριζόμενός τι θὰ ἔχη κατὰ τὸν Πλάτωνα τὴν ἐπιστήμην τούτου, ὁ δὲ κατασκευάζων αὐτὸ θὰ ἔχη μόνον τὴν « ὀρθὴν πίστιν » ὡς πρὸς τὸ κάλλος καὶ τὴν ἀκαταλληλίαν αὐτοῦ· περὶ Πολ. 601e - 602a « Τοῦ αὐτοῦ ἄρα σκεύους ὁ μὲν ποιητὴς πίστιν ὀρθὴν ἔχει περὶ κάλλους τε καὶ κονηρίας, ξυνοῦν τῷ εἰδότε καὶ ἀναγκαζόμενος ἀκροῖεν παρὰ τοῦ εἰδότες, ὁ δὲ χρώμενος ἐπιστήμην ».

1. Ἦνα στοιχεῖα μεταχειρίζεται ὁ Σωκράτης ἐκ τοῦ Λυσιακοῦ λόγου κατὰ τρόπον θετικὸν ἢ ἀρνητικόν, ἰδὲ κατωτέρω.

Ὁ Σωκράτης οὐδὲν ἄλλο ἔχει νὰ προῖξη ἢ νὰ μεταβιβῆ τὴν λαιδορίαν τοῦ ἔρωτος εἰς ἔταινον ἀντιῶ ἀποδίδων νῦν εἰς αὐτόν πάντα τὰ ἀγαθὰ τὰ ἐναντία τῶν κακῶν, ὅσα λαιδορῶν τὸν ἔρωτα καὶ ψέγων ἀπέδωκε πρότερον εἰς αὐτόν¹. Καὶ ταῦτα ἴδι προῖξη ὁ Σωκράτης ἀναγνωρίζας σαφῶς τὸ ἀμείστημι πρὸς τὸν ἔρωτα — τὸ ἀμείστημι τῶν δύο πρώτων λόγων, ἔνι ἐξίλεσθῆ καὶ ἔξαγνισθῆ². Ὑπὸ τοῦ Σωκράτους λέγεται πρὸς ταῦτα, ὅτι εἰς τοὺς δύο ἔτέλους λόγους, δηλαδὴ τοὺς δύο λόγους αὐτοῦ, δύνανται νὰ ἴδωσι τι ἀξιώλογον οἱ κατεχόμενοι ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας νὰ διατρέψωσι περὶ τὴν ἐξίτασιν λόγων ταῦτα δὲ εἶναι, ὅτι οἱ λόγοι οὗτοι ἀντιῶχονται ἐναντία ἀλλήλων, διότι ὁ μὲν πρῶτος ἔλεγεν, ὅτι ὁ ἐρώμενος πρέπει νὰ χαρίζηται εἰς τὸν μὴ ἐρώντα, ὁ δὲ ἔτερος εἰς τὸν ἐρώοντα³. Ἀλλὰ τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ Σωκράτους περὶ τοῦ πρώτου λόγου αὐτοῦ, ὅτι εἶναι ἐναντίας πρὸς τὸν δεύτερον, ὡς ἀναφραγμένον ταῦτόν εἰς ἀντίθετα, τὸν μὴ ἐρώντα καὶ τὸν ἐρώοντα, ἰσχύουσι βεβαίως καὶ περὶ τοῦ Λυσιακοῦ λόγου, ὁ ὁποῖος, καθὼς καὶ ὁ πρῶτος Σωκρατικός, λέγει, ὅτι ὁ ἐρώμενος πρέπει νὰ χαρίζηται εἰς τὸν μὴ ἐρώντα, διότι οὗτος μὲν ποικρονεῖ, ὁ δὲ ἐρώων νοσεῖ. Κατ' ἀκολουθίαν ἡ ἐναντίωσις τοῦ δευτέρου Σωκρατικοῦ λόγου δὲν ὑπάρχει μόνον πρὸς τὸν πρῶτον Σωκρατικόν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν Λυσιακὸν λόγον. Ἡ ἐναντίωσις δὲ τοῦ δευτέρου Σωκρατικοῦ λόγου πρὸς τὸν πρῶτον Σωκρατικόν καὶ πρὸς τὸν Λυσιακὸν ὑπάρχει καὶ ὡς σύμπτωσις, κατὰ τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ Σωκράτους αὐτοῦ, τοῦ πρώτου Σωκρατικοῦ λόγου πρὸς τὸν Λυσιακὸν εἰς τὸ ὅτι ἀμειότεροι οἱ λόγοι οὗτοι, ὁ τε Λυσιακὸς καὶ ὁ πρῶτος Σωκρατικός, ἐλέχθησαν ἀνιαδῶς πρὸς τὸν ἔρωτα, ὑβρισθῆ δὲ διὰ τούτων ὁ ἔρως καὶ ἐψέχθη διότι ἀμειότεροι ἔλεγον, ὅτι οἱ ἔρωταὶ ἀποβλέποντες εἰς μακρὰ μόνον ὠφελήματα ἀναλαμβάνονται μεγάλας ἔχθρας καὶ διακείνται μετὰ φθόνου πρὸς τοὺς ἐρωμένους καὶ βλαπτοῦσιν αὐτούς.

1. Φαίδρ. 211c «Ὅσα ἦσθαι, ὡ μακάριε, ὅτι ἤδη ἔπη ἠθέγγοναι ἀλλ' οὐκέτι διθυράμβους, καὶ ταῦτα ψέγων; εἴαν δ' ἐπαινεῖν τὸν ἔτερον ἄρξομαι, τί με οἶτι ποιήσιν; ἄφ' οὐδ' ὅτι ὑπὸ τῶν Νομηφῶν, αἰς με οὐ προήβαλεις ἐκ προνοίας, σαφῶς ἐνθουσιάζου; λέγω οὖν ἐνὶ λόγῳ ὅτι ὅσα τῶν ἔτερων λαιδορήσαμεν, τῷ ἔτέρῳ ἐναντία τούτων ἀγαθὰ πρόσταται».

2. Φαίδρ. 212e «...καὶ πῦνα φωνήν ἔδοξα αὐτόθεν ἀκούσαι, ἢ μὲ οὐκ εἶ ἀπιέναι, πρὶν ἂν ἀρπασώσομαι, ὡς τι ἡμαρτηρότα εἰς τὸ θείον, σαφῶς οὖν ἤδη μινθάνω τὸ ἀμείστημι».

3. Φαίδρ. 211c - 212a «εἰς δὲ τοὺς ἔτέλους λόγους ἴσμεν (δηλ. τοὺς δύο Σωκρατικούς), ἦν γάρ τι ἐν αὐτοῖς, ὡς δοκῶ, προσημασθῆναι τοὺς βλαπόμενους περὶ λόγων σκοπεῖν. ... Τὸ ποῖον δὲ λέγεις; ... Ἐναντίας πῶς ἦσαν; ὁ μὲν γάρ ὡς τῷ ἐρώοντι, ὁ δ' ὡς τῷ μὴ δεῖ χαρίζεσθαι, ἐλεγέτην».

Φαίδρ. 243c «Καὶ γάρ... ἐνναεῖς ὡς ἀναιδῶς εἴρησθον τὸ λόγῳ, οὐτάς τε καὶ ὁ ἐκ τοῦ βιβλίου θηθεῖς (δηλ. ὁ πρῶτος Σωκρατικὸς καὶ ὁ Λυσιακός). εἰ γὰρ ἀκούων τις τύχοι ἡμῶν... ..πολλοῦ δ' ἂν δεῖν ἡμῖν ὁμολογεῖν ἅ ψέγομεν τὸν Ἔρωτα;». Ὁ πρῶτος λόγος τοῦ Σωκράτους εἶναι, ὅπως καὶ ὁ Λυσιακὸς λόγος, ψόγος τοῦ ἔρωτος καὶ τοῦ ἔραστοῦ· «...συμβουλευῶ δὲ καὶ Λυσία ὅτι τάχιστα γράψαι ὡς χρὴ ἔραστῇ μᾶλλον ἢ μὴ ἔρωσιν ἐκ τῶν ὁμοίων χαρίζεσθαι» (243d). Δὲν εἶναι ἄρα ὁρθὸς καὶ ἀληθὴς ὁ λόγος (οὔτε ὁ Λυσιακὸς οὔτε ὁ πρῶτος Σωκρατικὸς), ὁ ὁποῖος λέγει, ὅτι παρόντος τοῦ ἔραστοῦ πρέπει τις νὰ χαρίζηται εἰς τὸν μὴ ἔραστὴν, διότι δῆθεν ὁ μὲν ἔραστὴς μαίνεται, ὁ δὲ μὴ ἔρων σιωπερνεῖ (244a).

Ἡ ἀντίθεσις αὕτη τοῦ δευτέρου Σωκρατικοῦ λόγου πρὸς τὸν ὡς Λυσιακὸν φερόμενον πρῶτον λόγον ἐν τῷ «Φαίδρῳ» ὑπομιμνήσκει τὰ ἐν τῇ ψυχῇ ἡμῶν δύο ἀντιτείνοντα ἀλλήλων¹. Ὑπομιμνήσκει ὡσαύτως καὶ τὴν εἰς δύο διαίρεσιν τῆς μανίας ὑπὸ τοῦ Σωκράτους ἐν τῷ «Φαίδρῳ». Ὁ Σωκράτης δηλαδὴ ἐν 265a τοῦ «Φαίδρου» τοὺς δύο λόγους αὐτοῦ, ἔχοντας ἐναντίως πρὸς ἀλλήλους, συνάπτει πρὸς τὴν μανίαν διαιρουμένην εἰς δύο, ἀντιτιθέμενα πρὸς ἀλλήλα, εἶδη, τὴν μὲν γινομένην ὑπὸ «νοσημάτων ἀνθρωπίνων», τὴν δὲ ὑπὸ «θείας ἐξαλλαγῆς τῶν εἰσθητότων νομίμων». Καὶ ὁ μὲν πρῶτος τῶν Σωκρατικῶν λόγων μετὰ τοῦ Λυσιακοῦ ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ ἐξ ἀνθρωπίνων νοσημάτων προερχόμενον εἶδος μανίας, ὁ δὲ δεύτερος πρὸς τὸ ἐκ θείας ἐξαλλαγῆς τῶν κρατούντων παρ' ἀνθρώποις νομίμων ἐπιγινόμενον. Ὁμοίως καὶ ἐν 265e - 266a τοῦ «Φαίδρου» λέγει τὰ αὐτὰ περίπου ὁ Σωκράτης, ὁ ὁποῖος ὡς τὰ τοῦ σώματος μόρια διακρίνει εἰς ἀριστερὰ καὶ δεξιὰ κατὰ τὴν φυσικὴν αὐτῶν διαίρεσιν (δηλ. εἰς ἀριστερὸν καὶ δεξιὸν ὀφθαλμὸν, ἀριστερὰν καὶ δεξιὰν χεῖρα κλπ.), οὕτω καὶ τὸν ἔρωτα ἀντιστοιχῶς πρὸς τὰ εἶδη τῆς μανίας διαστέλλει εἰς ἀριστερὸν καὶ δεξιόν, τοῦ μὲν ἀριστεροῦ ἀντιστοιχοῦντος πρὸς τὴν κακὴν μανίαν, τὴν ἀνθρωπίνην, τοῦ δὲ δεξιοῦ πρὸς τὴν ἀγαθὴν, τὴν ἐκ θεῶν, μανίαν. Ἡ συστοιχία αὕτη τοῦ ἔρωτος ὡς δεξιοῦ καὶ ἀριστεροῦ πρὸς τὰ δύο εἶδη τῆς μανίας ὑπάρχει καὶ ἐν τοῖς «Νόμοις» (633c - 634a)

1. Φαίδρ. 237de «Ἄστ' αὐτὸ νοῆσαι ὅτι ἡμῶν ἐν ἐκάστῳ δύο τινεῖς ἔσονται ἰδέα ἄρχοντες καὶ ἄγοντες, οἷν ἐπιόμεθα ἢ ἂν ἀγῆτον, ἢ μὲν ἔμφυτος οὖσα ἐπιθυμία ἡδονῶν, ἄλλη δὲ ἐπίκτητος δόξα, ἐπιμένη τοῦ ἀρίστου. τούτω δὲ ἐν ἡμῖν τὸτὲ μὲν ὁμονοεῖτον, ἔστι δὲ ὅτε σπασιάζετον· καὶ τὸτὲ μὲν ἢ ἑτέρα, ἄλλοτε δὲ ἢ ἑτέρω κρατεῖ». Πρβλ. καὶ 266ab· πρβλ. καὶ Πολ. 603a, 603ed, 604ab· πρβλ. καὶ τὰ ἐν «Νόμοις» 641c - 645b λεγόμενα περὶ ἀγωγῶν καὶ ἐλέσων.

ὡς πρὸς τὴν ἀνδρεία, ἢ ἀποὶα ἀιμαίχαι καὶ πρὸς τὰ ἀριστερά, τοὺς φάβιου δηλαδὴ καὶ τὸς λυταί, καὶ πρὸς τὰ δεξιά, τοὺς πόθου τουτέστι καὶ τὸς ἡδοναί, καὶ πρὸς τὴν φηβρὴ καλοκαυτωαίς θωπεία, αὶ ἀποὶα καὶ τῶν νομιζομένων ὅτι εἶναι αἰμαί « τοὺς θημοὺς ποιοῦσαν κηρίου », ὡς ἀντίστοιχῶ δηλαδὴ πρὸς τὴν ἀνδρεία μέρη φρυγῆς δειλῆς¹.

Ἡ δὲ παραχρῆ ὑπὸ τῆς μανία, τῆς « θεία δάμα διδομένης », τῶν μεγίστων ἀγαθῶν εἰς τοὺς ἀνθρώπου (Φαίδρ. 241a), τὰ ἀποὶα καθορῆ ἢ φρυγῆ κατὰ τὴν περίοδον αὐτῆς εἰς τὸν ὑπερνορῶν τῶν, καθορῆ δὲ ἀφῆ κατὰ τὴν καὶ αὐτὴν τὴν δικαιοσύνην, τὴν σωφροσύνην, τὴν ἀληθινήν ἐπιστήμην καὶ τὰ ἄλλα τὰ ὄντως ἄντα (241b) διὰ μόνου τοῦ νοῦ ὡς καθορῆ καὶ ἀδικοῦ τῆς φρυγῆς, γίνεται καὶ ὑπὸ τῶν νόμων ἐν τῷ φρυγῶν ἀγγεῖματι τοῦ Πλάτωνος, οἱ ἀποὶα εἶναι καὶ αὐτοὶ δωρήματα τῶν θεῶν πρὸς τοὺς ἀνθρώπου. Ἐν τοῖς « Νόμοις » ὁ Πλάτων τὰ ἀγαθὰ (καὶ εἶναι τῶν πάντων τὰ ἀγαθὰ), τὰ ἀποὶα προσαγορεύουσαν οἱ νόμοι, θεοὺς ὄντες πηγῆς καὶ προλεῶν², εἰς τοὺς ἀνθρώπου, διακρίνει εἰς διπλᾶ, ἄλλα μὲν ἀνθρώπου, ἄλλα δὲ θεῶν. Ἐκ τῶν θεῶν ἀγαθῶν βλαστῶνται τὰ ἀνθρώπου, ὅταν τὸς δὲ πόλις λαμβάνῃ τὰ μείζονα ἀγαθὰ, δηλαδὴ τὰ θεῶν, προσακτῶν τῶν καὶ τὰ κατώτερα, τὰ ἀνθρώπου ἄλλως ἀφῆται ἀμφοτέρων. Εἰς τὰ κατώτερα ἀγαθὰ καταλέγει ὁ Πλάτων πρῶτον μὲν τὴν ὑγίειαν, τὸ καλλὸς δεῦτερον, τρίτον τὴν σωματικὴν ἰσχύν, τέταρτον δὲ τὸν πλοῦτον, οὐχὶ τὸν τυφλὸν καὶ ἀόμματον, ἀλλὰ τὸ βλέποντα ὁξῶς τούτο δὲ συμβαίνει, ἂν ἀπολαυθῆ ὁυτος εἰς τὴν

1. Κατὰ τὸν Ἑρμῆν (οχόλιον εἰς Φαίδρ. 266a) ὁ Πλάτων τὸς πιστοιχίας τῶν (ὡς εἶναι ἐνταῦθα ἡ πιστοιχία τοῦ Ἑρμῆ, διαιρωμένη εἰς ἀριστερόν καὶ δεξιόν, πρὸς τὴν μανίαν, διαιρωμένην εἰς κακὴν, δηλαδὴ τὴν ἀφροσύνην, καὶ ἀγαθὴν, τὴν θείαν) βλαστῶν τῶν Ἑρμῆ καὶ τῶν Ἑρμῆ καὶ Friedländer, Platon II, σ. 492.

2. Νόμ. 633d « οὐτως... βούλομαι διεξελθεῖν πρὸς ἐν τοῖς τοῦ Λυτῆ λεγομένοις νόμοις τοῖς τε τοῦ Ἑρμῆ Ἀπολλῶνος, οὗ Μένου τε καὶ Λοκούργου ἰστέην, ἐνταῦν τε πάντα τῶν, καὶ ὅσην τῶν τῶν εἰληρότα διὰ τὴν ἰστέην τῶν πρὸ νόμων ἡμετέρων τέχνη εἶτε καὶ τῶν ἰστέην, τοῖς δὲ ἄλλοις ἡμῶν οὐδῶμῶς ἰστέν κατωρῆ » Νόμ. 634e « ...πάντας συμφορῶν ὡς πάντα καλῶς κατὰ θεῶν... ». Περβλ. καὶ Νόμ. 636d « ἐπειδὴ πρὸς Λυτῆ οὐτως οἱ νόμοι κατωρῆται ἦσαν γεγονέναι... ». Τὰ λεγόμενα ἐνταῦθα ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος πρὸς τῶν νόμων ὡς θεοὺς προλεῶν καὶ ἀρχῆς ἀφῆται μὲν κυρίως εἰς τὰ πιστευόμενα ὑπὸ τῶν Κρητῶν καὶ Λακῶν, ἀλλ' ἀπῆται καὶ τὴν ἰδίαν πίστιν τοῦ Πλάτωνος. Πρὸς τῆς θεοῦ τῶν νόμων πρβλ. καὶ Σωφ. 118, τ. 866 κτλ. « ...ὡν νόμοι προκρίνται | ἰστέν, οὐδῶμῶς ἢ αἰστέν τεκνωθῆντες, ὡν Ὀλυμπῶν | κατῆ μόνος... ». Περβλ. καὶ Ἑρμῆ καὶ Περβλ. 114 « τρέφονται πάντες οἱ ἀνθρώπου νόμοι ὑπὸ ἐνὸς τοῦ θεῶν ».

φρόνησιν. Ἐκ δὲ τῶν θείων ἀγαθῶν ὡς ἡγεμονικὸν καὶ καθοδηγοῦν πάντα πρῶτον μὲν εἶναι ἡ φρόνησις, δευτέρου δὲ ἡ σωφροσύνη (« ἡ μετὰ νοῦ σώφρων ψυχῆς ἔστις »), ἐκ τούτων δέ, ἀφοῦ συγκεκρισθῶσι μετὰ τῆς ἀνδρείας, προσέρχεται τρίτον ἡ δικαιοσύνη, τέταρτον δὲ καὶ τελευταῖον ἡ ἀνδρεία αὐτή. Καὶ τὰ μὲν λεγόμενα ἀνθρώπινα ἀγαθὰ, ὕστερα τιθέμενα ὑπὸ τῆς φύσεως τῶν θείων, πρέπει καὶ ὑπὸ τοῦ νομοθέτου νὰ τάσσωνται ὕστερον καὶ νὰ ἀποβλέπωσιν εἰς τὰ θεία καὶ εἰς ταῦτα νὰ ὑποτάσσωνται· τὰ δὲ θεία λεγόμενα πρέπει πάντα νὰ ἀποβλέπωσιν εἰς τὸν νοῦν ὡς εἰς ὄδηγόν καὶ καθηγεμόνα ἀπάντων¹. Ἀνθρώπινα δὲ λέγων ἀγαθὰ ὁ Πλάτων νοεῖ τὰ ἔχοντα σχέσιν πρὸς τὴν σωματικὴν ὑπόστασιν τοῦ ἀνθρώπου, θεία δὲ τὰ σχετιζόμενα πρὸς τὴν ψυχὴν καὶ τὸν νοῦν.

Ὅμοίως δὲ καὶ ὡς πρὸς πάντα τὰ ἄλλα τὰ ἀφορῶντα εἰς τὰ τοῦ βίου τῶν ἀνθρώπων καὶ εἰς τὰς κατὰ τὸν βίον σχέσεις αὐτῶν ἀπὸ τῆς γεννήσεως μέχρι τοῦ θανάτου, κατὰ τὸν ὅποιον καθορίζονται καὶ ὁ τρόπος τῆς ταφῆς τῶν ἀνθρώπων καὶ αἱ ἀπονεμόμεναι εἰς αὐτοὺς τιμαί, συμφώνως πρὸς τὴν, ὡς ἔξω, κατὰ τοὺς νόμους διαβίωσιν αὐτῶν, πρέπει νὰ τύχωσι πάντα ταῦτα ἐπιμελείας καὶ φροντίδος, τιμωμένων μὲν καὶ ἐπαινουμένων τῶν διαβιούντων κατὰ τοὺς νόμους, ἀτιμαζομένων δὲ καὶ ψεγομένων τῶν ἐναντία πρὸς τούτους πραττόντων. Καὶ τὰ κατὰ τὰς λύπας καὶ τὰς ἡδονὰς καὶ τὰς ἐπιθυμίας καὶ πάντας τοὺς ἔρωτας θὰ εἶναι ὑπὸ παραφύλαξιν καὶ ἐπίσκεψιν. Καθόλου δὲ ὡς πρὸς τὴν καλὴν καὶ ὀρθὴν διάθεσιν πάντων τῶν ἀνθρωπίνων καὶ τὴν δικαίαν καὶ εὐτακτὸν διευθέτησιν αὐτῶν θὰ ὑπάρχη ἐπίβλεψις ὑπὸ τῶν νόμων, ὡς δωρητῶν καὶ χορηγῶν πάντων τῶν ἀγαθῶν, θείων τε καὶ ἀνθρωπίνων, εἰς τοὺς ἀνθρώπους². Ὁ νοῦς τέλος θὰ ἀποτελέσῃ τὸν σύνδεσμον πάντων καὶ τὸν κοινὸν ἡγεμόνα, παρέχων εἰς τοὺς φύλακας τῶν νόμων τὴν φρόνησιν καὶ τὴν ὀρθὴν γνώμην καὶ ἀναγκάζων πάντα τὰ κατὰ τοὺς ἀνθρώπους νὰ ἀκολουθῶσιν εἰς τὴν σωφροσύνην καὶ τὴν δικαιοσύνην καὶ οὐχὶ εἰς τὸν πλοῦτον καὶ τὴν ἐπιδίωξιν τιμῶν³.

1. Νόμ. 631b - d.

2. Νόμ. 631c - 632c.

3. Νόμ. 632cd « κατιδὼν δὲ ὁ θεὸς τοὺς νόμους ἅπασιν τούτοις φύλακας ἐπιστήσαι, τοὺς μὲν διὰ φρονήσεως, τοὺς δὲ δι' ἀληθοῦς δόξης λόγους, ὅπως πάντα ταῦτα συνδέσας ὁ νοῦς ἐκόμενα σωφροσύνη καὶ δικαιοσύνη ἀπορήνῃ, ἀλλὰ μὴ πλοῦτον μηδὲ φιλοτιμίαν ». Περὶ καὶ Πολ. 431cd « Τὰς δὲ γε ἀκλῆς τε καὶ μετρίας (δηλ. ἐπιθυμίας καὶ ἡδονὰς καὶ λύπας), αἵ δὲ μετὰ τοῦ τε καὶ δόξης ὀρθῆς λογισμῶ ἴσονται, ἐν ὀλίγοις τε ἐπιτεύξει καὶ τοῖς βέλτεσι μὲν

Τὰ περὶ τῆς μανίας δὲ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ Σωκράτους ὡς χαρακτηριστικοῦ καὶ κυρίαν στοιχείου τοῦ ἔρωτος, μᾶλλον δὲ ὡς ἀποτελοῦσης ταύτης τὴν οὐσίαν καὶ τὸ ἀληθὲς περιεχόμενον αὐτοῦ, μνημονεύονται ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος καὶ ἐν τῷ λόγῳ τοῦ Λυσίου, ἐν τῷ ὁποίῳ ὅμως ἡ ἐρωτικὴ μανία θεωρεῖται ὡς ἀντίθετος τῆς ἀνθρωπίνης σωφροσύνης¹. Ἄλλὰ ταύτην τὴν μανίαν τὴν ὁποίαν ἀπορρίπτει ὁ Λυσιακὸς λόγος ὡς ἀντιπροσφέρνην πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην σωφροσύνην², λαμβάνει ὁ Σωκράτης, κατανοῶν αὐτὴν εἰς δύο, τὴν ἕξ ἀνθρωπίνων νοσημάτων γινωσκόμενὴν καὶ τὴν ἄλλην τὴν κατὰ θεῖαν δωρεάν διὰ τῆς μεταβολῆς τῶν ἰσχυρότερων νομήμων διδομένην, ὡς ἀφρτηρίαν, ἕνα ἀναγκῆ εἰς τὴν θεῖαν τοῦ ἔρωτος καὶ ὄριση τὴν οὐσίαν καὶ τὴν ἀληθινὴν φύσιν αὐτοῦ.

Τὸ στοιχείον λοιπὸν τῆς μανίας ὡς τὸ οὐσιώδες τοῦ ἔρωτος δὲν ὑπάρχει μόνον εἰς τοὺς δύο Σωκρατικὸς λόγους, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν Λυσιακόν. Ὁ Σωκράτης ὅμως τὴν ἐρωτικὴν μανίαν ἀπομακρύνει ἀπὸ τῆς ὡς ἀνθρωπίνου νοσήματος ἐν τῷ Λυσιακῷ λόγῳ θεωρουμένης καὶ ἀναβιβάζει αὐτὴν εἰς τὸ ἐπίπεδον τῆς ὑπὸ «θεῖας ἐξαλλαγῆς τῶν εἰσθότων νομήμων γιγνομένης». Ἐξαιρεῖ ἄρα καὶ ἀναβιβάζει αὐτὴν εἰς τὸ θεῖον. Δύο λοιπὸν εἶδη ὑπάρχουσι μανίας, δύο κατὰ ταῦτα καὶ εἶδη ἔρωτος, τὸ μὲν ἀνταποκρινόμενον εἰς τὰ ἀνθρώπινα νοσήματα, νόσημα ὄν καὶ οὗτος τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, κρατούμενης ὑπὸ τοῦ ἐν αὐτῇ κακοῦ, τοῦ ἐπιθυμητικοῦ, καὶ δουλειώσεως εἰς αὐτό, τὸ δὲ εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἐξηλλαγμένον, συντονιζόμενον πρὸς τὸ ἐν τῇ ψυχῇ βέλτιστον

φύσιν, βέλτιστα δὲ παιδεύονται... ὄρας... κρατούμενας ἀκόσμη τὰς ἐπιθυμίας τὰς ἐν τοῖς πολλοῖς τε καὶ φαύλοις ὑπὸ τοῦ τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ τῆς φρονήσεως τῆς ἐν τοῖς ἐλάττωι τε καὶ εὐνοικιστέρας; ».

Ὁμοίως καὶ ἐν τῇ «Φιλίππῳ» ὁ Πλάτων παρέχει εἰς τὴν ἡδονὴν, ὡς μετέχουσαν καὶ τοῦ ἰλικκοῦ κόσμου, ὡς ἰλικκὴν κυρίως ἐκδήλωσιν, θέσιν μετὰ τὸν νοῦν καὶ τὴν φρόνησιν καὶ κατατάσσει αὐτὴν ὑπέρβαν τοῦ νοῦ καὶ τῆς φρονήσεως καὶ τῶν ἄλλων τοιούτων, εἰς τὰ ὁποῖα ἀκόσμητι· πρβλ. Φίλ. 11bc, 13c, 21bc κ.ά.

1. Πρβλ. καὶ τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ σχολιασταῦ ἐν σχέσει πρὸς ταῦτα· «ἐκίτερος αὐτῶν (δηλ. τῶν λόγων) μανίαν τινὰ ἔλεγεν τὸν ἔρωτα. Καὶ γὰρ καὶ ὁ Λυσίας ἔλεγε μὴ δεῖν χαρίζεσθαι τῷ ἔρωτι, ἐπειδὴ ὁ μὲν μανίται, ὁ δὲ σωφραγεῖ, καὶ ὁ Πλάτων τῇ αὐτῇ ἀρχῇ ἐχρήσατο τῇ μανίᾳ, καὶ διείλε τὴν μανίαν εἰς δύο, τὴν μὲν ἀνθρωπίνην, τὴν δὲ θεῖαν καλῶν μανίας δὲ εἶδη δύο ἢ μὲν χεῖρον τῶν ἀνθρωπίνων, ἢ δὲ κρείττον, ἦντινα εἰς τρίασμα κατέστηεν».

2. Ἡ ἀνθρωπίνη αὐτὴ σωφροσύνη, ἢ «τις ἀνθρώπων γινωσκόμενη» εἶναι κατὰ τὸν Σωκράτη κατωτέρα τῆς μανίας «τῆς ἐκ θεοῦ», ἢ ὁποῖα εἶναι τοῦναντίον «τελειότερα καὶ ἐντελετέρα» τῆς ἀνθρωπίνης σωφροσύνης.

μέρος αὐτῆς, τὸ λογιστικὸν καὶ τὸν θεῖον νοῦν. Πρὸς τὴν μανίαν ὡς νόσημα ἀνθρώπινον ἀντιστοιχεῖ ὁ Λυσιακὸς λόγος — λόγος γεγραμμένος καὶ ἄβρυχος, πρὸς δὲ τὴν ἄλλην μανίαν, τὴν χορηγὸν καὶ δότεραν πάντων τῶν ἀγαθῶν εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ὡς διὰ θείας δωρεᾶς παρεχομένην εἰς αὐτούς, ἀντιστοιχεῖ ὁ δεύτερος Σωκρατικὸς λόγος — ὁ ἄγραφος καὶ ἔμψυχος λόγος.

Ἡ ἀντίθεσις τοῦ δευτέρου λόγου τοῦ Σωκράτους πρὸς τὸν Λυσιακὸν καὶ ἡ ἀμοιβαία τούτων ἐν ἀντιθέσει ἀνταπόκρισις — τοῦ μὲν Λυσιακοῦ λοιδοροῦντος καὶ ψέγοντος μετὰ τοῦ πρώτου Σωκρατικοῦ τὸν ἔρωτα, τοῦ δὲ δευτέρου Σωκρατικοῦ ἐπαινοῦντος αὐτὸν — γινομένη κατ' ἀκριβῆ καὶ σχεδὸν ταυτόσημον ἀντιστοιχίαν¹, οἶονεὶ ὡς διαλογικῆ συζήτησις, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐκάστη φράσις τοῦ Λυσιακοῦ λόγου εὐρίσκει τὸ ἀντίστοιχον αὐτῆς εἰς τὸν δεύτερον λόγον τοῦ Σωκράτους, ὑποκειμένησκεισι καὶ τὴν ἀντίθεσιν τοῦ Ἀλκιβιάδου πρὸς τὸν Σωκράτη² ἐν τῷ « Συμπόσιῳ », ταῦτα προϋποθέτουσι βεβαιότατα κοινὸν συγγραφέα καὶ τῶν δύο τούτων λόγων καὶ παρέχουσι καὶ εἰς τὸν Λυσιακὸν λόγον γνησίαν τὴν σφραγιδα τῆς Πλατωνικῆς γραφίδος. Περαιτέρω δὲ ἐν τῷ δευτέρῳ μέρει τοῦ διαλόγου, τὸ ὅποιον ἀναφέρεται εἰς τὴν ρητορικὴν τέχνην καὶ τὴν οὐσίαν αὐτῆς, ὁ λόγος τοῦ Λυσίου, ὡς χαρακτηριστικὸν καὶ ἀκραιφνὲς προῖόν τοῦ γεγραμμένου καὶ ἄβρυχου λόγου, τίθεται εἰς τὴν κατωτάτην βαθμίδα τοῦ λόγου καθόλου καὶ εἰς τὰ ἔξω καὶ εἰς τὰ πρὸ τῆς ἀληθινῆς ρητορικῆς τέχνης. Ἐἰς τὴν ἀληθινὴν αὐτὴν ρητορικὴν τέχνην ἡ ἀνάβασις γίνεται διὰ τοῦ δευτέρου Σωκρατικοῦ λόγου, ὁ ὁποῖος παρέχεται ὡς πρότυπον τοῦ ζῶντος καὶ αὐτοκινήτου — ὡς ὄντος ἔμψυχου — λόγου, τοῦ μὴ δεομένου τοῦ πατρὸς ὡς βοηθοῦ, τοῦ ὁποῖου ἔχει ἀντιθέτως ἀνάγκη ὁ γεγραμμένος λόγος τοῦ Λυσίου. Ταῦτα ἐκφαίνουσι συμβολικῶς τὴν ἐξελικτικὴν πορείαν τοῦ Πλάτωνος καὶ τὴν ἀνάβασιν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ὕλικῶν στοιχείων, τὰ ὁποῖα παρέχουσιν αἱ αἰσθησεις, πρὸς τὰ πνευματικὰ καὶ θεῖα στοιχεῖα τὰ προσκτιόμενα διὰ τοῦ νοῦ καὶ τοῦ λογισμοῦ. Ἡ ἀνάβασις δὲ αὕτη ὡς πορεία πνευματικῆ ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς γνώσεως τῆς ἀληθείας, τὴν ὁποίαν προσκτιταί τις διὰ μεθόδου, τῆς ὁποίας καλλίων οὔτε ὑπάρχει οὔτε δύναται νὰ ὑπάρξῃ καὶ πρὸς τὴν ὁποίαν ἔρχεται κατόπισθεν ὡς ἔραστῆς καὶ διώκτης ὁ Πλάτων' διὰ μεθόδου οὐχὶ μὲν πάνυ δυσκόλως

1. Περὶ τοῦτου ἰδὲ κατωτέρω.

2. Περὶ τῆς ἀντιθέσεως τοῦ Σωκράτους πρὸς τὸν Ἀλκιβιάδην εἶπον ἀνωτέρω.

δυναμμένης να δηλωθῆ, ἀλλὰ λίαν δυσκόλου νὰ χρησιμοποιηθῆ. Ἐἶναι δὲ αὕτη ἡ ἀποφάνεισσι τὰ πρῶτα καὶ ἄγονται αὐτὰ εἰς « μίαν ἰδέαν »¹.

Οὕτω τῇ ἀληθείᾳ ὁ Πλάτων ἀποκαλύπτει διὰ τῶν τριῶν τούτων ἐν τῷ « Φαίδρω » λίγων τῶ μόνον τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἄνοδον, γενομένην διὰ λίαν ἐπιμύθηον καὶ ἀγωνιστικῆς πεφύκειας, ἀπὸ τῶν χαμηλῶν μορφῶν τῆς ζωῆς τῶν ἐν αἰετῇ καὶ ὑποτυπώδαι κατωστίασει καὶ ἐν ὑλιστικῇ, ἀενάῳ γενομένη καὶ φθειρομένη, ὑπὲρ ὑπαρχουσῶν, πρὸς τὰς ὑψηλὰς σφαιρὰς τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ἀληθείας, ὀδηγοῦντος καὶ προεξάρχοντος τοῦ ἔρωτος ὡς θείας δυνάμεως καὶ ὡς δόξου διαθέντος εἰς τοὺς ἀνθρώπους ὑπὸ τῶν θεῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν καθολικὴν κίνησιν τοῦ ἀνθρώπου πνεύματος πρὸς τὸ ὄντως ἂν καὶ τὴν ἀληθινὴν ζωὴν τὴν κίνησιν πρὸς αὐτὴν τουτέστι τὴν ἀλήθειαν τοῦ θείου καὶ τοῦ φωτός, ἣ ὁμοίᾳ ἐξενίσταται ὡς ὑπερουράνιος τόπος τῶν ἰδεῶν καὶ τῆς ἀφθάρτου καὶ αἰδίου οὐσίας εἰς ἕκτιστον, ὁ ὁμοίως ὑπὸ τοῦ ἔρωτος κινούμενος, μοχλοῦν καὶ περιτρεχόμενος ὑπὸ ἰδρωτός, ἀπολαύει τέλος τῆς ἀπολύτου ἀληθείας καὶ τοῦ αἰωνίου καὶ ἀκαταλύτου κάλλους τῆς ἀληθινῆς ζωῆς καὶ τοῦ ὄντως ὄντος².

Ἡ δὲ σύμμετρις ἐπαίνου καὶ μομφῆς, περὶ τῆς ὁμοίας εἶπον ἀνωτέρω, ἡ γενομένη ὑπὸ τοῦ Ἀλκιβιάδου ἐν τῷ « Συμποσίῳ », πρὸς δήλωσιν τῆς παραδόξου ἀντιθετικῆς προσωπικότητος τοῦ Σωκράτους, κατανεμομένη μετὰ καιδιᾶς καὶ σπουδῆς, ἡ ἰκίων τοῦ Σωκράτους καίτοι φιλοτεχνεῖται ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος διὰ στόματος τοῦ Ἀλκιβιάδου ἔνεκα τῆς ἀληθείας καὶ οὐχὶ τοῦ γελίου³, περιέχει ὅμως ἐν ἑαυτῇ καὶ στοιχεῖα τοῦ γελίου, ὡς εἶναι μάλιστα ἡ παρομοίωσις τοῦ ἐξωτερικοῦ σχήματος τοῦ Σωκράτους πρὸς οὐλητὸν καὶ σάτυρον - ὑπαίρχη καὶ ἐν

1. Πλάτ. Φιλ. 115b-d « οὐ μὲν ἔστι καλλίων ὁδὸς αὐτῷ ἂν γένοιτο, ἢς ἐγὼ ἔρωστος μὲν εἰμι ἀεὶ, καλλίως δὲ με ἤδη διαφυγεῖσσι ἔρημον καὶ ἄτακτον κατέστησεν... Ἦν δηλώσαι μὲν οὐκ αἶνον χαλεπὸν, χρησθῆναι δὲ παγχάλειον πάντα γὰρ ἴσθαι τέχνης ἐχόμενα ἀνηρέθη κόποις διὰ ταύτης φανερὰ γέγονε... δεῖν οὖν ἡμᾶς τοῦτον οὕτω διασκεπασθῆναι ἀπὸ μίαν ἰδέαν περὶ πάντας ἐκείνους θεμένους ἰδεῖν ἑαυτῶν γὰρ ἐνόησαν ». Περὶ Πλάτ. καὶ Φαίδρ. 250e, 260e, 261a.

2. Πλάτ. Συμπ. 211b, Φαίδρ. 247b « ἔνεκα δὲ κόπος τε καὶ ἄγων ἔσχατος προχῆ πρόκειται... αἱ δὲ θεωροῦσι τὰ ἔξω τῶν οὐρανῶν ». Περὶ Πλάτ. καὶ Φαίδρ. 247d, 248b.

3. Τὸ « γέλιον » λαμβάνεται ὡς συνώνυμον καὶ ταυτοσημῶν πρὸς τὴν « καιδίαν ». Περὶ τῆς ἀντιθέσεως τοῦ γελίου πρὸς τὸ ἀληθὲς ὡς ἀποκλειστικῆς μετὰ τῆς συγγενεῖς συνθετικῆς « καιδίας - σπουδῆς » πρὸς Κ. Παναρῶβιτς, Παιδιά καὶ καιδία (ἐν Ἐκπαιδ. Ἐπιστ. Φιλοσ. Σχολ. Παναρῶβιτς, Ἀθην., 1955-1956, σ. 499 - 508).

τῷ «Φαίδρω» ὡς ἔπαινος καὶ ψόγος τοῦ ἔρωτος ἐν τοῖς λόγοις τοῦ Λυσίου καὶ τοῦ Σωκράτους. Ταῦτα ὁ Σωκράτης, διαστέλλων τὸν ψόγον τοῦ ἔρωτος ὑπὸ τῶν δύο πρώτων λόγων ἐν τῷ «Φαίδρω» ἀπὸ τοῦ ἔπαινου αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ τρίτου λόγου, καθορίζει διὰ τῶν ἐξῆς: «Οὐκ ἦσθου... ὅτι ἤδη ἔπη φθέγγομαι ἀλλ' οὐκέτι διθυράμβους, καὶ ταῦτα ψέγων; ἔάν δ' ἐπαινεῖν τὸν ἕτερον ἀρξωμαι, τί με οἶει ποιήσῃν; ἀο' οἴσθ' ὅτι ὑπὸ τῶν Νυμφῶν, αἷς με σὺ προύβαλες ἐκ προνοίας, σαφῶς ἐκθουσιάζω;» (241c)· πρβλ. καὶ 265c «Τόδε τοίνυν αὐτόθεν λάβωμεν, ὡς ἀπὸ τοῦ ψέγειν πρὸς τὸ ἐπαινεῖν ἔσχεν ὁ λόγος μεταβῆναι». Οὕτως ὁ λόγος τοῦ Λυσίου ἐν τῷ «Φαίδρω» καὶ ὁ πρῶτος Σωκρατικὸς μετὰ τοῦ δευτέρου λόγου τοῦ Σωκράτους ἀποτελοῦσι σύμμεξιν ψόγου καὶ ἔπαινου τοῦ ἔρωτος. Κατὰ ταῦτα ὡς ἡ ὑπὸ τοῦ Ἀλκιβιάδου ἐν τῷ «Συμπόσιῳ» σύμμεξιν ἔπαινου καὶ μομφῆς τοῦ Σωκράτους, παρεχομένου ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος ὡς ζώσης καὶ κινουμένης μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ἐνσαρκώσεως τοῦ ἔρωτος (τοῦ ἔρωτος νοουμένου κατὰ τὸν τρόπον τοῦ Πλάτωνος ὡς ὀρμῆς πρὸς τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν ἀλήθειαν), εἶναι ἔργον τοῦ Πλάτωνος, οὕτω καὶ ἡ ἐν τῷ «Φαίδρω» σύμμεξιν ὑπὸ τῶν τριῶν ἐν αὐτῷ λόγων ἔπαινου καὶ ψόγου τοῦ ἔρωτος φέρει γνησίαν τὴν σφραγίδα τῆς τεχνικῆς οἰκονομίας τοῦ Πλάτωνος καὶ σαφῆ καὶ ἀδρὰ τὰ στοιχεῖα τοῦ Πλατωνικοῦ καλάμου.

* Ἀλλὰ ἡ μετάβασις αὕτη ἀπὸ τοῦ ψόγου τοῦ ἔρωτος ἐν τῷ «Φαίδρω» εἰς τὸν ἔπαινον αὐτοῦ — ἀπὸ τοῦ ψόγου τοῦ ἔρωτος ἐν τῷ Λυσιακῷ λόγῳ καὶ τῷ πρώτῳ Σωκρατικῷ εἰς τὸν ἔπαινον διὰ τοῦ δευτέρου λόγου τοῦ Σωκράτους — δὲν προσφέρεται ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος ὡς συνήθους ἀντιθετικῆς ἀσκήσεως, ὡς λόγος καὶ ἀντίλογος, ἀλλὰ γίνεται καθ' ὃν τρόπον λέγει ὁ Πλάτων ἐν τοῖς «Νόμοις» ἀποβλέπων νὰ δηλώσῃ τὴν «ὀρθὴν μέθοδον» περὶ ἀπάντων πρὸς γνῶσιν καὶ ἀποκάλυψιν τῆς ἀληθείας ἐκείστου. Ὁ Πλάτων ἀναφερόμενος ἐν τοῖς «Νόμοις» εἰς τὰ περὶ μέθης κραιτοῦντα ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν τισιν ἄλλοις τόποις καὶ καθόλου εἰς τὰ περὶ ἡδονῶν καὶ λυπῶν, αἱ ὁποῖαι (ἡδοναὶ καὶ λῦπαι) εἶναι δύο πηγαὶ καὶ «μεθεῖνται φύσει ῥεῖν», πορίζουσαι εἰς τὸν μὲν ἀντλοῦντα ἐξ αὐτῶν κατὰ τὸν δέοντα τρόπον καὶ τὸν κατάλληλον καιρὸν καὶ τὸ ὀρθὸν ποσὸν εὐδαιμονίαν¹, εἰς δὲ τὸν ἀρυτόμενον ἐξ αὐτῶν κατὰ τρόπον ἀνεπιστήμονα καὶ ἀκαίρως δυστυχίαν, λέγει περὶ τῶν ἐπαινούμενων καὶ ψεγόντων τι, χωρὶς τὴν κατὰ βῆθος καὶ ὀρθὴν ἐξέτασιν τῶν πραγμάτων, τὰ ἐξῆς, τὰ ὁποῖα βάλῃ εἰς τὸ στόμα

1. Νόμ. 636de.

τοῦ Ἀθηναίου· Οἱ ψέγοντες ἢ ἐπαινοῦντες τι ἐπιτήδευμα, εὐθὺς ὡς ἀκούσῃσι περὶ τούτου, λέγει ὁ Ἀθηναῖος, ἄνευ δηλαδὴ τῆς ἐπιμελοῦς καὶ βαιθείας ἐξετάσεως αὐτοῦ, δὲν πρίττουσι θεόντως, ἀλλὰ πρίττουσι τὸ αὐτὸ ὅλον ἐκεῖνος ὁ ὀπαδός, ἀκούσας τινὰ ἐπαινοῦντα τὸν σίτον ὡς ἀφέλμιον τροφήν, ἀμέσως ψέγει αὐτόν, μὴ λαβὼν πρότερον γνῶσιν πάντων τῶν κατὰ τὸν σίτον¹. Ὁμοίως συμβαίνει καὶ ὡς πρὸς τὴν μέθην· οἱ ἀκαιοῦντες μόνον τὸ ὄνομα αὐτῆς, εὐθὺς ἄλλοι μὲν ἐπαινοῦσιν, ἄλλοι δὲ ψέγουσιν αὐτήν· τοῦτο ὅμως εἶναι ἄτοπον. Οἱ μὲν δηλαδὴ ἐπαινοῦντες προσαίγοντες πολλοὺς μάρτυρας καὶ ἐπαινέτας τῆς μέθης νομίζουσι, ὅτι λέγουσιν τι ἀξιόλογον περὶ αὐτῆς, οἱ ἄλλοι ὅμως ψέγουσι τὴν μέθην, διὰτι βλέπουσι τοὺς ἀποψεύγοντας αὐτήν καὶ μὴ μεθύνοντας γὰρ νικῶσι κατὰ τὰς μάχας². Ἐάν λοιπόν, λέγει ἔν συνεχείᾳ ὁ Ἀθηναῖος, περὶ ἑνὸς ἑκάστου καὶ περὶ τῶν ἄλλων « νομίσμων » κρίνωμεν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ψέγοντες δηλαδὴ ἢ ἐπαινοῦντες τι, εὐθὺς ὡς λεχθῆ τὸ ὄνομα αὐτοῦ, δὲν εἶναι τοῦτο ὁ ἀριστότερος τρόπος ἐξετάσεως αὐτῶν· διὸ καὶ πρέπει νὰ ἐξευρεθῆ ἄλλος τρόπος ὁριθῶς, διὰ τοῦ ὁποίου θὰ δηλωθῆ « ἢ περὶ ἀκρίντων τῶν τοιούτων ὁριθῆ μέθοδος »³. Ἡ μέθοδος δὲ αὕτη, τουτέστιν ἡ διαλεκτικὴ, εἶναι ἢ διὰ πάντων ἀποβλέπουσα εἰς τὸν καθορισμὸν τῆς οὐσίας ἑκείνων⁴. Κατὰ ταῦτα καὶ ὁ ἔπαινος τοῦ ἔρωτος ὑπὸ τοῦ Σωκράτους ἔν τῳ « Φαίδρῳ » διὰ τοῦ δευτέρου λόγου αὐτοῦ δὲν εἶναι ἀπλῆ ἀντίθεσις πρὸς τὸν διὰ τοῦ πρώτου λόγου αὐτοῦ καὶ διὰ τοῦ Λουκιανῶ ἀποδοθέντα εἰς τὸν ἔρωτα

1. Νόμ. 638c.

2. Νόμ. 638d.

3. Νόμ. 638c. Ἠρβλ. καὶ Πολιτ. 262ab, 268c.

4. Ἡ μέθοδος αὕτη εἶναι ἡ διώκουσα, καθὼς αἱ ἰχθυόουσαι κόνες, τὰ ἴχνη τῆς ἀληθείας τῶν πραγμάτων, ἵνα ἀγάγῃ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἀληθείας. Ὁ Πλάτων πολλαχῶς τῶν ἔργων αὐτοῦ παραβάλλει πρὸς κόνες ἰχθυοῦσας τοὺς ἀναζητοῦντας τὴν ἀλήθειαν καὶ ἀντηρηνῶντας ἔν τοῖς λόγοις τὴν οὐσίαν τῶν πραγμάτων· Νόμ. 631c « Ταῦθ' ἄρα μετὰ τοῦθ' ἡμῖν αὐ καθήκει κοινῇ ἰχθυοῦσας διτρευνητέον, σχήμα τε καλὸν καὶ μέλος... » Φαίδρ. 266b « Τούτων δὲ ἔγωγε αὐτός τε ἔρωστίης... τῶν διαιρέσεων καὶ συναγωγῶν... εἴν τί τιν' ἄλλον ἠγγήσωμαι δυνατὸν εἰς ἓνα καὶ εἰς πολλά περὶκαθ' ὅριον, ταῦταν δευκω κατόπισθε μετ' ἰχθιον ὥστε θεοῖο... » Παιρμ. 1281a « καίτοι ὄσοις γε αἱ Λακκαῖνια σκύλακες εὐ μεταθεῖς τε καὶ ἰχθυόεις τὰ λεχθέντα ». Ἡ ἔρσιον αὕτη φαίνεται ἀνήκουσα εἰς τὸν Σωφοκλέα καὶ τὸν Ὀμηρον· Ἠρβλ. Σωφ. Αἴ. β-8 « ...καίλα κωνηγετοῦντα καὶ μετροῦμενον ἴχνη τὰ κείνου νοητοῦμαχθ'... εὐ δὲ σ' ἔκρῆται κόνος Λακκαίνης ὡς τις εὐθινοῦς βίσις » Ὀμ. Ὀδ. ε 191 καὶ η 38 « ὁ δ' ἔπειτα μετ' ἴχνια βλαίνε θεοῖο ».

ψόγον, κατὰ τὸν τρόπον δηλαδὴ τὸν ἐκτεθέντα ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος ἐν τοῖς «Νόμοις»¹, ἀλλὰ προσέχεται ἐξ ἐπιμελοῦς καὶ κατὰ πάντα βαθείας ἐξετάσεως τῶν πραγμάτων, διεξαγομένης κατὰ τὴν «ὀρθὴν μέθοδον», ἡ ὁποία ἀποβλέπει εἰς τὸ «γνῶναι τὰς φύσεις τε καὶ ἕξεις τῶν ψυχῶν τέχνη»². Ὁμοίως καὶ τοῦ Σωκράτους ὁ ἔπαινος ὑπὸ τοῦ Ἀλκιβιάδου ὡς ἀντίθεσις πρὸς τὴν κατ' αὐτοῦ μομφὴν καὶ ἐν συμμείξει μετ' αὐτῆς πηγάζει ἐκ τῆς βαθείας γνώσεως τῆς ψυχῆς τοῦ Σωκράτους, ἡ ὁποία εἶναι ὅλως ξένη πρὸς τὸ σιληνωδὸς ἐξωτερικὸν σχῆμα αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον πάντως παρέχει τὴν πρώτην αὐτοῦ γνωριμίαν, ὡς ὁ λόγος τοῦ Λυσίου παρέχει τὴν πρώτην ἐπιαιρὴν, ἀλλ' ἄνευ ὅμως τῆς βαθείας γνώσεως, πρὸς τὸν ἔρωτα.

Ἔβλεπον ἀνωτέρω, ὅτι ὁ Πλάτων ἐξεικόνισε τὸν Σωκράτη ἐν τῷ «Συμπόσιῳ» ὡς ἀντίθετον πρὸς τὸν Ἀλκιβιάδην καὶ ἀπένειμεν εἰς αὐτῶν ἀντιθετικὰς ἰδιότητες — ἀντιθετικὰς καὶ πρὸς αὐτὸν καὶ πρὸς τὸν Ἀλκιβιάδην. Λιὰ τῶν προσώπων τούτων, ἀντιτιθεμένων πρὸς ἀλλήλα καὶ πρὸς ἑαυτὰ, ὁ Πλάτων ἀπέβλεψεν εἰς τὴν φύσιν τοῦ ἔρωτος, ὁ ὁποῖος ἀνταποκρινόμενος εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου ἔχει ἐν ἑαυτῷ δύο ἀντιθέτους τίσεις, τὴν μὲν βλέπουσαν πρὸς τὰ ἄνω, τὸν ὑπερουράνιον τύπον τῶν ἰδεῶν καὶ πρὸς τὸ ὄντως ὄν, τὴν δὲ ἔλκουσαν πρὸς τὰ κάτω, πρὸς τὴν πλήρωσιν τῶν ἡδονῶν.

Ἐπαύχουσι προσέτι καὶ ἄλλα παραλληλεπαι στοιχεῖα μεταξὺ τοῦ ἐν τῷ «Φαίδρῳ» Σωκράτους ἐν ἀναφορῇ πρὸς τὸν ἔρωτα καὶ τῆς ἐν τῷ «Συμπόσιῳ» ἀντιθετικῆς συνωρίδος Σωκράτους καὶ Ἀλκιβιάδου.

Ὁ «ἐνθουσιασμός» τοῦ Σωκράτους ὑπὸ τῶν Νυμφῶν³, μέλλοντος μάλιστα νὰ ἐπαινήσῃ τὸν ἀληθινὸν ἔρωτα, δύναται νὰ παραλληλισθῇ πρὸς τὰ ἐν τῷ «Συμπόσιῳ» λεγόμενα ὑπὸ τοῦ Ἀλκιβιάδου, ὁ ὁποῖος «ἐκπλήττεται» καὶ «κατέχεται», ὅταν ἀκούῃ τὸν Σωκράτη λέγοντα ἢ ἄλλον τινὰ ἀπαγγέλλοντα λόγους τοῦ Σωκράτους⁴.

1. Ἰδὲ ἀνωτέρω.

2. Νόμ. 650b. Περὶ καὶ Φαίδρ. 270b - 271b. Ὁμοίως καὶ ἐν τῇ «Πολιτείᾳ» ὁ ἔπαινος τοῦ δικαίου καὶ ὁ ψόγος τοῦ ἀδίκου παρέχονται ὡς λόγος ἀληθείας, ὡς λόγος δηλαδὴ λέγων τὴν ἀλήθειαν, ἡ ὁποία ἀνηυρέθη μετὰ τὴν πολυμερῆ καὶ βαθεῖαν καὶ τὴν διὰ πάντων ἐξέτασιν τῶν πραγμάτων. «Κατὰ πάντα τρόπον δὴ ὁ μὲν τὰ δίκαια ἐγκωμιάζων ἀληθῆ ἂν λέγοι, ὁ δὲ τὰ ἀδίκαια ψεύδοιτο. πρὸς τε γὰρ ἡδονὴν καὶ πρὸς εὐδοξίαν καὶ ὠφελίαν σκοπούμενος ὁ μὲν ἐπαινήτης τοῦ δικαίου ἀληθεύει, ὁ δὲ ψέκτης οὐδὲν ὑγιὲς οὐδ' εἰδὸς ψεύγει ὅ τι ψεύγει» (589bc).

3. Φαίδρ. 211e.

4. Συμπ. 215d' περὶ καὶ 216e. Πρὸς τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ Ἀλκιβιάδου

Ὁ Σωκράτης ἐν τῷ «Φαίδρω», ἀπαιγγέλλας τὸν πρῶτον περὶ τοῦ ἔρωτος λόγον, τὸν ὁποῖον ἀνάγκασεν ἕτερον ἀμαρτήματα πρὸς τὸν θεὸν ἔρωτα, «ἐνθουσιάζου» ὑπὸ τῶν Νημερῶν καὶ τοῦ ἔρωτος, πρὸ τῆς ἐκφρονήσεως τοῦ δευτέρου λόγου, παρασκευάζεται νὰ διαβῇ τὸν ποταμὸν καὶ νὰ ἀπέλθῃ ἐκεῖθεν, ἐκ τοῦ παρὰ τὸν Ἴλισσον τόπου, «πρὶν ὑπὸ τοῦ Φαίδρου μεῖζόν τι ἀναγκασθῆναι» (242a). Παροίλληλον χωρίον δύναται τις νὰ ἀνεύρῃ ἐν «Συμπόσιῳ» περὶ τοῦ Ἀλκιβιάδου καὶ τοῦ Σωκράτους, οἱ ὁποῖοι ἴστανται πρὸς ἀλλήλους καὶ ἀποσβέπουσιν ὁ ἕτερος πρὸς τὸν ἕτερον, ὁ Ἀλκιβιάδης πρὸς τὸν Σωκράτη, ὡς ὁ Σωκράτης ἐν τῷ «Φαίδρω» πρὸς τὸν ἔρωτα. Ὁ Ἀλκιβιάδης ἐν τῷ «Συμπόσιῳ» κατεχόμενος ὑπὸ τῶν λόγων τοῦ Σωκράτους καὶ ἐκπληττόμενος ὑπ' αὐτῶν, ὡσεὶ ἦκουε τὸ ἄσμα τῶν Σειρήνων καὶ ἀδύηματα ἀδλητοῦ θιαυμασιωτέρου τοῦ Μιαυρίου, κρατῆ βιαίως κεκλεισμένα τὰ ὦτα καὶ θέλει νὰ φύγῃ μακρὰν τοῦ Σωκράτους, ἵνα μὴ προσβῇ εἰς τὸ ἔσχατον γῆρας παριμένων πλησίον αὐτοῦ «βία γὰρ ἄν ἴσταντο ἀπὸ τῶν Σειρήνων¹ ἐπισχόμενος τὰ ὦτα οἴχομα φεύγων, ἵνα μὴ αὐτοῦ καθήμενος παρὰ τούτῳ καταγερῶσω» (216a).

Ὁ Σωκράτης ἴσως ἐμποδισθεὶς ἐν τῷ «Φαίδρω» ὑπὸ τοῦ δαιμονίου δὲν ἀπῆλθεν, ἀλλ' ἠναγκάσθη νὰ παραμείνῃ καὶ νὰ εἴπῃ τὸν δεύτερον περὶ τοῦ ἔρωτος λόγον, τὴν καλινερδίαν, πρὸς ἐπανόρθωσιν τοῦ ἐκ τοῦ πρῶτου λόγου ἀμαρτήματος καὶ πρὸς ἔπαινον τοῦ ἔρωτος «Ἴνικ' ἔμελλον, ὦ γαῖε, τὸν ποταμὸν διαβῆναι, τὸ δαιμόνιον τε καὶ τὸ εἰωθὸς σημεῖόν μοι γίνεσθαι ἐγένετο' ἀεὶ δέ με ἐπίσχει ὃ ἂν μέλλω πράττειν, καὶ τινα φωνὴν ἔδοξα αὐτόθεν ἀκοῦσαι, ἣ με οὐκ ἔῃ ἀπιέναι πρὶν ἂν ἀφοσιώσωμαι, ὡς τι ἡμαρτηκότα εἰς τὸ θεῖον» (242bc). Ὁμοίως καὶ ὁ Ἀλκιβιάδης ἐν τῷ «Συμπόσιῳ», καίτοι κολλιέως θέλει νὰ μὴ ἴδῃ τὸν Σωκράτη μεταξὺ τῶν ζώντων, ὅμως ἀναγκάζεται ὑπὸ τῶν ἀδλημάτων αὐτοῦ νὰ παραμείνῃ παρ' αὐτοῦ «κατεχόμενος» καὶ «ἐκπληττόμενος»² ὑπὸ τῶν λόγων αὐτοῦ καὶ τέλος ἀπαιγγέλλει τὸν ἔπαι-

ἐν τῷ «Συμπόσιῳ», οἱ ἀκούον τὸν Σωκράτη λέγοντα «ἐκπλήττεται» καὶ «κατέχεται» πρβλ. καὶ τὰ ἐν Φαίδρ. 231d «Δαιμόνιος μὲν γὰρ ὁ εἶπαίρε, ὥστε με ἐκπλαγῆναι», τὰ ὁποῖα λέγει ὁ Σωκράτης ἀκούσας τὸν ὅπῃ τοῦ Φαίδρου ἀναγνωσθέντα λόγον τοῦ Λυσίου. Πρῶστει τὰ ἐν Φαίδρ. 231d λεγόμενα ὑπὸ τοῦ Σωκράτους «...καὶ ἐπόμενος συνεβόλεσθαι μετὰ σοῦ» καὶ 232b «τρίτη δὲ ἀπὸ Μουσῶν κατοικισθῆναι τε καὶ μανία, ...ἐγείρωσιν καὶ ἐμβλασθήσουσα...» πρβλ. πρὸς τὰ ἐν Συμπ. 218b λεγόμενα ὑπὸ τοῦ Ἀλκιβιάδου «πάντες γὰρ κεκαιονήκατε τῆς φιλοσόφου μανίας τε καὶ βλασφείας».

1. Περὶ τῶν Σειρήνων πρβλ. καὶ Φαίδρ. 250ab.

2. Πρὸς τὰ ἐν Φαίδρ. 250ab λεγόμενα ὑπὸ τοῦ Σωκράτους (ἐν τῷ δευ-

νον αὐτοῦ μετὰ τὴν μομφήν, τὴν ὅποιαν ἀπέδωκεν εἰς αὐτὸν ὀνομάσας αὐτὸν σιληνὸν (216c).

Ἐν τῷ «Φαίδρῳ» ὁ Σωκράτης ἐν ἀρχῇ τοῦ δευτέρου λόγου αὐτοῦ λέγει περὶ τῶν δύο πρώτων λόγων, ὅτι ἡμάρτησαν περὶ τὸν Ἔρωτα, διότι ἐνεφάνισαν αὐτὸν ὡς τι κακόν, οὐχὶ ὡς θεὸν ἢ τι θεῖον, ὡς τῷ ὄντι εἶναι ὁ Ἔρωσ. Τὸ δὲ ἀστεῖον εἶναι, ὅτι ἂν καὶ οἱ δύο οὗτοι λόγοι οὐδὲν ὑγιᾶς οὐδὲ ἀληθῆς εἶπον, ὅμως σεμνύονται ὅτι εἶναι τι τὸ σπουδαῖον· «εἰ δ' ἔστιν, ὥσπερ οὖν ἔστι, θεὸς ἢ τι θεῖον ὁ Ἔρωσ, οὐδὲν ἂν κακὸν εἴη, τῷ δὲ λόγῳ τῷ νῦν δὴ περὶ αὐτοῦ εἰπέτην ὡς τοιούτου ὄντος· ταύτη τε οὖν ἡμαρτανέτην περὶ τὸν Ἔρωτα, ἔτι τε ἢ εὐήθεια αὐτοῖν πᾶν ἀστεία, τὸ μὴδὲν ὑγιᾶς λέγοντε μὴδὲ ἀληθῆς συμνύνεσθαι ὡς τί ὄντε, εἰ ἄρα ἀνθρώπισκους τινὰς ἐξαπατήσαντε εὐδοκίμησεται ἐν αὐτοῖς» (242e - 243a). Παρόμοια πρὸς ταῦτα λέγει καὶ ὁ Ἀλκιβιάδης ἐν τῷ «Συμπόσιῳ», ὁ ὁποῖος ἐνόμιζε μὲν πρότερον, ὅτι τὸ ἐξωτερικὸν αὐτοῦ κάλλος εἶναι τι σπουδαῖον, ἢ ἐπαρῆ ὅμως μετὰ τοῦ Σωκράτους καὶ ἡ γνωριμία αὐτοῦ ἀπεκάλυψε τὴν μηδαμινότητα τοῦ κάλλους αὐτοῦ· ἐξαίρεται οὕτω διὰ τῆς συγκρίσεως ταύτης ἢ προσωπικότης τοῦ Σωκράτους καὶ αὐξάνεται ἡ μέγιστη αὐτοῦ ὑπεροχή, ὡς ἔχοντος ἀμήχανον κάλλος ἐν ἑαυτῷ ἔναντι τῆς ἐξωτερικῆς εὐμορφίας τοῦ Ἀλκιβιάδου· «ἡγούμενος δὲ αὐτὸν ἐσπουδακῆναι ἐπὶ τῇ ἐμῇ ὥρᾳ ἔρμαιον ἠγησάμην εἶναι καὶ εὐτύχημα ἐμὸν θαυμαστόν, ὡς ὑπάρχον μοι χαρισσαμένῳ Σωκράτει πᾶντ' ἀκοῦσαι ὅσαπερ οὗτος ἴδει· ἐφρόδουν γὰρ δὴ ἐπὶ τῇ ὥρᾳ θαυμάσιον ὅσον» (217a)¹· πρβλ. καὶ 219c «ποιήσαντος δὲ δὴ ταῦτα

τέρῳ λόγῳ αὐτοῦ) «ὀλίγοι δὴ λείπονται εἰς τὸ τῆς μνήμης ἱκανῶς πάρεσθαι· αὐτὰ δέ, ὅταν τι τῶν ἐκεῖ ὁμοίωμα ἴδωσιν, ἐκπλήττονται καὶ οὐκέτ' (ἐν) αὐτῶν γίγνεται, ἢ δ' ἔστι τὸ πάθος ἀγνοῦσαι διὰ τὸ μὴ ἱκανῶς διασθένεσθαι» καὶ 251a «...καὶ εἰ μὴ ἐδάδιε τὴν τῆς σφύδρα μανίας δόξαν, θύοι ἂν ὡς ἀγάλματι καὶ θεῷ παιδικοῖς» πρβλ. τὰ ἐν Συμπ. 215d «...ἐκνευληγμένοι ἐσμέν καὶ κατεχόμεθα, ἐγὼ γοῦν... εἰ μὴ ἐμελλον κορυμῇ δόξαι μεθύειν, εἶπον ὁμόσας ἂν ὑμῖν οἶα δὴ κέκονθα αὐτὸς...καὶ πάσχω ἔτι καὶ νυνί», 216cd «εὐ γὰρ ἴστε ὅτι οὐδεὶς ὑμῶν ταῦτον γινώσκει...», 216d «...καὶ ἐκπέπληκται, καὶ αὐτὸς ἀγνοεῖ πάντα καὶ οὐδὲν οἶδεν».

Πρὸς τὰ περὶ τῆς σωφροσύνης τοῦ Σωκράτους ὑπὸ τοῦ Ἀλκιβιάδου λεγόμενα ἐν Συμπ. 216de ὡς περὶ ἐσωτερικοῦ ἀγαθοῦ, ἀντιθέτου πρὸς τὸ ἐξωτερικὸν σχῆμα καὶ ἀσφάτου εἰς τοὺς πολλούς, πρβλ. τὰ ἐν Φαίδρ. 250b περὶ τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς σωφροσύνης λεγόμενα, ὅτι δὲν παρέχουσιν αὐταῖς εἰς τὰ ἐπὶ γῆς ὁμοιώματα αὐτῶν οὐδὲν ἴσως, ἀλλὰ μετὰ δυσκολίας καὶ ὀλίγοι θεῶνται διὰ ἀνισχύριον ὀργάνων μέσῳ τῶν ἐνταῦθα εἰκόνων τὸ πρότυπον αὐτῶν.

1. Πρβλ. καὶ Ἀλκιβ. 101a «τὸν δὲ λόγον, ὃ ὑπερπεφρόνηκας, ἐθέλει

ἔμοῦ οὕτως τοσοῦτον περιεγένετό τε καὶ κατεφρόνησεν καὶ κατεγέλασεν τῆς ἔμῃς ὄρας καὶ ἵψρισεν καὶ ποῦ ἔσθινά γε ὄρην τι εἶναι... ».

Ἐν τῷ «Φαίδρω» ὑπάρχει, πλὴν τῆς φυσικῆς σκηναγωγίας τοῦ παρὰ τὸν Ἰλιόν τόπου, περὶ τῆς ὁμοίας ἔγγραφη ἐν ἀρχῇ, καὶ μία ἰδιώτικος εἰσαγωγή, ἡ ὁμοία παρομοία ἀκριντῆ καὶ ἐν τῇ «Πολιτείᾳ» καὶ ἐν τοῖς «Νόμοις». Ἀρχεῖται δηλαδὴ ὁ διάλογος διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ Φαίδρου, ὁ ὁμοίως προερχόμενος ἐκ τοῦ Λυσίου πορεύεται εἰς περιπατικὸν ἔξω τοῦ τόπου τῶν Ἀθηναίων¹. Ἡ πορεία αὕτη τοῦ Φαίδρου ἔξω τοῦ ἄστεως, εἰς τὴν ὁμοίαν λαμβάνει οὕτως ἕνα ἕνα ὡς συγκοινωνῶν καὶ συμμετόχον τὸν Σωκράτη, προδηλοῖ κατὰ τινα τρόπον καὶ τὴν πορείαν τῶν λόγων, ταῖς ὁμοίαις μέλλουσι νὰ διελθῶσι καὶ νὰ διανύσωσιν ἐν τῇ «Φαίδρω» τὰ δύο διαλεγόμενα πρόσωπα τοῦ διαλόγου, ὁ Σωκράτης καὶ ὁ Φαίδρος: «πρῶται, εἴ σοι σχολὴ προῖδναι ἀκούειν» (227b). Τὸ «προῖδναι» λεγόμενον πρὸς τὸν Σωκράτη ὑπὸ τοῦ Φαίδρου, πορευομένου εἰς περιπατικὸν ἔξω τοῦ ἄστεως, δὲν ἔχει μόνον τὴν ἔννοιαν τοῦ προερχομένου, προχωροῦν εἰς τὴν ὁδόν, ἀλλὰ μάλιστα καὶ κυριότητα τοῦ προβαίνειν καὶ προίγεισθαι εἰς λόγους².

διελθεῖν... οἷσι γὰρ δὴ εἶναι πρότερον μὲν καλλιστότερον καὶ μέγιστον... », ἐνθα ὁ Σωκράτης κατηγορεῖ τὸν Ἀλκιβιάδην, διότι ὑπερηφανιστέον διὰ τὸ ἐξωτερικὸν αὐτοῦ κάλλος.

1. Ἐν μὲν τῇ «Πολιτείᾳ» ὑπάρχει πορεία τοῦ Σωκράτους καὶ τοῦ Γλαύκωνος ἐκ τοῦ Πειραιῶς πρὸς τὸ ἄστυ (1337a «προσερχόμενοι δὲ καὶ θεωρήσαντες ἀπέμην πρὸς τὸ ἄστυ», 1337c «δοκίμῃ μοι πρὸς ἄστυ ὄρησθαι ὡς ἀκριντῆς»), ἐν δὲ τοῖς «Νόμοις» πορεία ἀπὸ τῆς Κνωσοῦ πρὸς τὸ ἄντρον καὶ τὸ ἱερὸν τοῦ Λιῶς (625h «πάντως δ' ἢ γε ἐκ Κνωσοῦ ὁδὸς εἰς τὸ τοῦ Λιῶς ἄντρον καὶ ἱερὸν... ἱκανή... »).

2. Οὗ Friedländer, Platon II, σ. 486, τὴν ἀρχὴν τοῦ «Φαίδρου» παραβάλλει πρὸς τὴν τοῦ «Λύσιδος», διότι ἐν ἀμφότεροις τοῖς διαλόγοις τοῦτοις ὑπάρχει συνάντησις δύο προσώπων, ἀμφότερα δὲ ἄρχονται διὰ τῆς ἐρωτήσεως «ποιὸν δὴ καὶ πόθεν;». Ἀλλὰ ἡ σύνκτισσις τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ «Φαίδρου» πρὸς τὴν «Πολιτείαν» καὶ τοῖς «Νόμοις» εἶναι βιαστέρα καὶ οὐκ αὐθαιρέτα.

3. Πρβλ. καὶ 227c «πρῶται δὲ... λέγεις ἄν», 228h «ἀκριντῆς ἄν τῷ νοσοῦντι περὶ λόγων ἀκούην, ἰδὸν μὲν ἡμῶν, ὅτι ἔξω τὸν συγκοροβησάντα, καὶ προίγειν ἑαλέμε». Ἡ πορεία εἰς τὴν ὁδὸν συντασσεται πρὸς τὴν πρόδον εἰς λόγους: πρβλ. καὶ Νόμ. 635h «...καὶ ἀνίασολαι κατὰ τὴν ὁδόν... καὶ ταῖς ἡλικίαις πρόπον... τὸ διανυκτωσθαι... λόγους τε ἀλλήλους παρμυ-

Ἡ συμπόρευσις ὅμως τοῦ Σωκράτους μετὰ τοῦ Φαίδρου ἔξω τῶν Ἀθηνῶν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀποβλέπει ὁ Φαῖδρος, ἵνα ἔχη συγκοινωνὸν τῆς μελέτης περὶ ἔρωτος καὶ βελτίου, δὲν εἶναι ἐξ ἀρχῆς πολὺ εὐκολος εἰς τὸν Σωκράτη, διότι οὗτος αἰσθάνεται πάντοτε ἀκμάζουσαν καὶ πιέζουσαν τὴν ἀνάγκην νὰ διατριβῇ συνεχῶς ἐν τῷ ἄστει, ἵνα ἐνταῦθα διατελῇ εἰς ἀδιάλειπτον καὶ διαρκῆ «ὀμιλίαν» μετὰ τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ, καρπούμενος ἐξ αὐτῶν ὅσα ὠφελήματα εἶναι δυνατὸν νὰ προσπορίσῃ εἰς τινὰ ἢ μετὰ τῶν ἀνθρώπων κοινωνία πρὸς γνῶσιν ἑαυτοῦ καὶ πρὸς πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν προκοπὴν¹. Ἀλλὰ αἴρεται εὐχερῶς ἡ δυσκολία αὕτη τοῦ Σωκράτους, διότι μετὰ τῆς ἔξω τοῦ ἄστεως πορείας καὶ ὡς ἀμοιβὴ τῶν τινῶν αὐτῆς θὰ συνυπάρξῃ καὶ ἡ «ἐστίασις» τῶν λόγων. Ἡ προσφερομένη οὕτως εἰς τὸν Σωκράτη ὡς ἀμοιβὴ τῆς ἐκ τῆς πόλεως ἐξόδου ὑπὸ τοῦ συμπεριπατητοῦ καὶ συνομιλητοῦ αὐτοῦ Φαίδρου ἀκρόασις λόγων θὰ εἶναι ἡ «προσήκουσα»² εἰς τὸν Σωκράτη, ὡς ὄντος τοῦ λόγου, περὶ τὸν ὁποῖον διέτριβον ὁ Φαῖδρος καὶ ὁ Λυσίας ἐν τῇ Μορυχίᾳ οἰκίᾳ καὶ τὸν ὁποῖον μέλλει νὰ ἀνακοινώσῃ ὁ Φαῖδρος εἰς τὸν Σωκράτη, κατὰ τινὰ τρόπον ἐρωτικοῦ. Τὰ δὲ ἐρωτικά εἶναι ἡ κυρία ἀσχολία τοῦ Σωκράτους τῶν «καλῶν χάριν».

Ὁ Σωκράτης, ἀκούσας παρὰ τοῦ Φαίδρου, ὅτι ἡ ἀκρόασις τῶν λόγων θὰ εἶναι εἰς αὐτὸν ἡ «προσήκουσα», δὲν φαίνεται κατὰ τὰ ὑπὸ τοῦ Φαίδρου λεγόμενα πρόθυμος νὰ ἀφήσῃ τοῦτον, πρὶν ἀκούσῃ παρ' αὐτοῦ τὰ τῆς διατριβῆς παρὰ τῷ Λυσίᾳ καὶ τοὺς λόγους, διὰ τῶν ὁποίων «εἰστία»³ αὐτὸν καὶ τοὺς ἄλλους ὁ Λυσίας. Διὰ τοῦτο καὶ

θουμένους τὴν ὁδὸν ἄκισαν οὕτω μετὰ ῥαστώνης διαπερᾶναι». Περβλ. καὶ Σημπ. 173b.

1. Ἴδὲ καὶ ἀνωτέρω.

2. Φαίδρ. 227c.

3. Φαίδρ. 227b. Ἡ «ἐστίασις λόγων» εἶναι ἐν πολλῇ καὶ συχνῇ χρήσει ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος, ὁμοίως δὲ καὶ ἄλλαι παράλληλοι φράσεις, ὡς ἡ μετὰ τῆς λέξεως «*θολή*», δηλοῦσαι τὴν ἐν λόγοις εὐσχίαν. Περβλ. Πολ. 852b «Ἴθι δὴ... καὶ τὰ λοιπὰ μοι τῆς *ἐπιείκειας* ἀποκλήρωσον ἀποκρινόμενος ὡσπερ καὶ νῦν», 352b «*Ἐὐνοχῶ* τοῦ λόγου... *θαυρῶν*». Περβλ. καὶ Γοργ. 518e, Πολ. 354ab «*Ἐὰντα δὴ μοι... ἐπιείκεισθε ἐν τοῖς Βενδιδίοις*. — Ὑπὸ σοῦ γε... οὐ μέντοι καλῶς γε *ἐπιείκειται*, δι' ἑμαυτὸν ἀλλ' οὐ διὰ σέ», 611e-612a («...καὶ περιχρυσώθησθε (ἢ ψυχὴ) πέτρας τε..., ἅτε γῆν *ἐπιεικόμεν*»,... ὑπὸ τῶν εὐδαίμωνων λεγομένων *ἐπιείκεισθων*» Φαίδρ. 247e «καὶ τὰλλα ὡσαύτως τὰ ὄντα ὄντως θεασαμένη καὶ *ἐπιεικείσθε*...», 236e «*πῶς γὰρ ἴν οἶός τ' εἶην τοιαύτης θείης ἀπέχεσθαι*;», καὶ *πλεισιταχῶς ἄλλαχού*.

Φαίνεται πρὸς τοῦτους, ὅτι καὶ ἡ ἄλλη ἢ συχνὴ παρὰ τῷ Πλάτωνι φρά-

λέγει ὁ Φαῖδρος, ὅτι μὴ δυνάμενος νὰ πράξῃ ἄλλως θὰ ἐκθέσῃ κατὰ
 τινα τρόπον τὰ περὶ ταύτης τῆς περὶ τοῦ Λυσίου διατριβῆς « Ἐμοὶ ὡς
 ἀληθῶς πολὺ κρείττω ἐστὶν οὗτος ὅπως δύναιμι λέγειν, ὡς μοι
 δοκεῖς σὺ οὐδαμῶς με ἀγῆσαι ποῖν ἂν εἶπον ἡμῶς γέ πως. — Πάνυ
 γάρ σοι ἀληθῆ δοκῶ. — Οὕτως αὖ τόνον ποιήσω... » (228cd). Τοῦς
 λόγους ταύτους ἐπαναλαμβάνει κατωτέρω ὁ Φαῖδρος πείζων τὸν Σω-
 κράτη καὶ ἀναγκάζων αὐτὸν νὰ εἴπῃ ὅσα διαχωρίσθῃ ὁ Σωκράτης,
 ὅτι ἔχει ἐν τῷ αἰεῖν αὐτοῦ « ἀλλὰ διανοήθητι ὅτι ἐντεῦθεν οὐκ ἄκι-
 μεν ποῖν ἂν σὺ εἴπῃς ἢ ἐρημίαι ἐν τῷ αἰεῖν ἔχειν. Ἰσμέν δὲ μόνον
 ἐν ἐρημίᾳ, ἐσχωμάτῳ δ' ἐγὼ καὶ νεώτερος... καὶ μηδὲμιῶς πρὸς
 βίαν βοληθῆς, μᾶλλον ἢ ἐκὼν λέγειν » (231cd). Κατὰ παρόμοιον
 τρόπον ὁ Σωκράτης καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς « Πολιτείας » ἀναγκάζεται ὑπὸ
 τοῦ Πολυμάχου καὶ τῶν περὶ αὐτὸν νέων δικαστῶν τὴν πρὸς Ἀθή-
 νας ἀγορὰν νὰ παρῆλθῃ εἰς τὸν Παιραιὶ καὶ νὰ διαλεχθῇ μετ' αὐτῶν
 « Ἢ τόνον ταύτων... κρείττω γένεσθε ἢ μέντε' αὐτοῦ. — Οὐκοῦν...
 ἔτε ἐν λείπεια, τὸ ἦν κείσασμεν ἡμῶς ὡς χρὴ ἡμῶς ἀρεῖναι; — ... Ὡς
 τόνον μὴ ἀκουσομένων, οὕτω διανοήσθε » (Πολ., 327c).

Οὕτως, ἀφοῦ ὁ Φαῖδρος καὶ ὁ Σωκράτης, καθοδηγοῦντος καὶ
 ἡγουμένου τοῦ Φαῖδρου, ἐξῆλθον τοῦ αἵτους, ἀρίκοντο εἰς τόπον
 περὶ τὸν Ἰλισὸν ποταμὸν, ὅπου ὁ Φαῖδρος κατακλιθεὶς εἰς ὥρασαν
 τοποθεσίαν μετὰ τοῦ Σωκράτους ἀνεγινώσκει τὸν λόγον τοῦ Λυσίου.

Ὁ λόγος τοῦ Λυσίου ἐν τῷ « Φαῖδρῳ », ὡς ἀρετηρία τοῦ περὶ
 τοῦ ἔρωτος διαλόγου, μετὰ τῶν δύο ἄλλων Σωκρατικῶν λόγων — διὰ

αἰς « κατὰ τὸν λόγον » (πρβλ. Σημ. 177d) « ... ἐπειδὴ καὶ πρότως κατέκειται
 (ὁ Φαῖδρος) καὶ ἔστιν ἄρα κατὰ τὸν λόγον », Φαῖδρ. 237b κ.ά.) εἶναι εἰ-
 λεημένη ἐν τῶν συμπουσίῳ, ὅπως δηλαδὴ καὶ αἱ ἑρῶντες « εἰσὶν αἰς λόγον » καὶ
 « θάλη λόγον » καὶ τὰ ἀνεύνημα ρήματα « εἰσὶν » καὶ « εἰσὶν ».

Ὁ Σωκράτης εἰς τὰ λεγόμενα τοῦ Φαῖδρου (237b) « πύσει, εἴ σοι σχολὴ
 προῖοντι ἀκούειν - ἀπακρίνεταί, ὅτι νομίζει ἀνώτερον πάσης ἀσχολίας νὰ ἀκούσῃ
 τὰ διατριβήντα μετὰ τοῦ αὐτοῦ καὶ τοῦ Λυσίου » « οὐκ ἂν οἶα με κατὰ Πίνδα-
 ρον καὶ ἀσχολίας ἐπιτέρον πρῶτον ποιήσασθαι τὸ σὴν τε καὶ Λυσίου διατριβὴν
 ἀκούσαι; ». Παρόμοια πρὸς ταῦτα τὰ ὑπὸ τοῦ Σωκράτους λεγόμενα λέγει ὁ
 Χαιρέφρων ἐν τῷ « Γοργίᾳ » παρακαλοῦντων τὸν περὶ ρητορικῆς διήλογον τοῦ
 Γοργίου πρὸς τὸν Σωκράτη « Ἐμοὶ δ' οὐδὲν καὶ αὐτῷ μὴ γένοιτο τωσαύτη ἀσχο-
 λία, ὅσπερ τωσαύτων λόγων καὶ οὕτω λεγομένων ἀγεμένῳ προουργατέρον τι γέ-
 σθαι ἄλλο κρείτερον » (458e). Πρβλ. προῖοντι καὶ τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ Καλλι-
 κλέους, συμπληροῦντος τὸν Χαιρέφροντα « Νὴ τοῖς θεοῖς, ὁ Χαιρέφρων καὶ
 μὲν δὴ καὶ αὐτὸς πολλὰς ἤδη λόγους παραγενόμενος οὐκ οὐδ' εἴ πάποτε ἦσθην
 οὕτως ὡσπερ γυνὴ ὡστ' ἔρωγα, κἂν τὴν ἡμέραν ὅλην ἐθέλητ' ἀπαλεῖσθαι,
 χαρεῖσθε ».

τοῦ δευτέρου λόγου τοῦ Σωκράτους ἀποθεοῦται ὁ ἔρωσ καὶ εἰκονίζεται αὐτὸς ὁδεύων μετὰ τῆς ψυχῆς πρὸς τὸν ὑπερουράνιον τόπον, κατόπιν πορείας ἀνάντους καὶ τραχείας — ἀποτελεῖ τὴν τρίτην κλιμάκωσιν τῆς τεχνικῆς συνθέσεως τοῦ διαλόγου «Φαίδρου», διὰ τῆς ὁποίας ὁ Πλάτων ἀγωνιῶν καὶ μοχθῶν καὶ ἀλγῶν, ἀναβαίνει τὴν διαλεκτικὴν κλίμακα πρὸς κατὰκτησιν τῆς ἀληθοῦς γνώσεως καὶ τῆς οὐσίας τῶν πραγμάτων. Ὁ λόγος τοῦ Λυσίου εἶναι τῷ ὄντι ἡ πρώτη βαθμὶς τῆς κλίμακος τῆς ὁδηγούσης πρὸς τὸν ἀληθῆ ἔρωτα, προσδοποεῖ δὲ οὗτος τὴν ἄνοδον πρὸς τὸν πρώτον λόγον τοῦ Σωκράτους, ὁ ὁποῖος προσιβάων περαιτέρω τὸ περὶ τοῦ ἔρωτος θέμα τοῦ διαλόγου ἄγει πρὸς τὴν ὑψίστην βαθμίδα, τοῦτο δὲ κατορθοῦται διὰ τοῦ δευτέρου λόγου τοῦ Σωκράτους, τῆς καλινωδίας. Ἡ τεχνικὴ αὕτη διαβάθμισις τῶν τριῶν λόγων ἐν τῷ «Φαίδρῳ», τοῦ λόγου δηλαδὴ τοῦ Λυσίου καὶ τῶν δύο λόγων τοῦ Σωκράτους, παρασκευάζουσα τὴν ἄνοδον εἰς τὴν ἰδέαν τοῦ καλοῦ, παρέχει τὴν τυπικὴν Πλατωνικὴν κλίμακα, διὰ τῆς ὁποίας γίνεται ἡ πορεία τοῦ ἀνθρώπου διὰ τραχείας καὶ ἀνάντους ἀναβάσεως ἀπὸ τῆς ἄρεως τῶν σκιῶν πρὸς τὴν θέαν τῆς οὐσίας καὶ τοῦ ὄντως ὄντος, πρὸς τὴν θέαν τοῦ ἡλίου αὐτοῦ καθ' αὐτὸν «ἐν τῇ αὐτοῦ χώρᾳ»¹.

Ἐν τῷ λόγῳ τοῦ Λυσίου ἐμφανίζεται ἡ συζυγία τοῦ «μὴ ἔραστοῦ» καὶ τοῦ «ἐραστοῦ» ἐν ἀντιδικίᾳ κατὰ τὴν προσπιάθειαν αὐτῶν πρὸς κατὰκτησιν τοῦ ἐρωμένου. Ἡ ἀντιδικία αὕτη μεταξὺ τοῦ μὴ ἐραστοῦ καὶ τοῦ ἐραστοῦ διεξάγεται διὰ στόματος τοῦ μὴ ἐραστοῦ, ὁ ὁποῖος ἀποβλέπων εἰς τὸ νὰ κυριαρχήσῃ τοῦ ἐρωμένου ἔξαιρει μὲν τὰς ἰδίας αὐτοῦ ἀρετίας, ὑποτιμᾷ δὲ ἐκ παραλλήλου τὸν ἐραστήν, εἰς τὸν ὁποῖον ἀπονέμει κακίας μόνον καὶ ἐλαττώματα. Οὕτως ἐν τῷ Λυσιακῷ λόγῳ καταβιάλλει ὁ μὴ ἐραστὴς προσπιάθειαν νὰ ἐλαττώσῃ ἐν σχέσει πρὸς ἑαυτὸν τὸν ἐραστήν εἰς τὰ ὅμιμα τοῦ ἐρωμένου καὶ νὰ πείσῃ τὸν ἐρώμενον, ὅτι αὐτὸς ὡς «μὴ ἐραστὴς» ὑπερέχει κατὰ πολὺ τοῦ ἐραστοῦ.

Ἐκεῖνοι, λέγει ὁ μὴ ἐραστὴς περὶ τῶν ἐραστῶν, μετανοοῦσι δι' ὅσα κατὰ ἠθέλον προῖξει ὑπὲρ τοῦ ἐρωμένου, ὅταν ἡ ἐπιθυμία αὐτῶν οὐρανοῦται. Τοῦναντίον εἰς τοὺς μὴ ἐραστὰς δὲν προσφέρεται τοιαύτη εὐκαιρία νὰ μεταμεληθῶσι, διότι δὲν ἔλκονται πρὸς τὸν ἐρώμενον ὑπὸ τῆς ἀνάγκης, ἀλλὰ ἔρχονται πρὸς αὐτὸν ἐκουσίως καὶ εὐεργετοῦσιν αὐτὸν καὶ ὠφελοῦσι κατὰ τὸ δυνατόν, μὴ παραμελοῦντες ἑμῶς τὸ παρίσταν τῶν οὐκείων αὐτῶν.

Ἀλλὰ ὁ λόγος τοῦ «μὴ ἐραστοῦ» πρὸς τὸν ἐρώμενον, ἐπιδιώκον-

1. Πολ. 516c - 516b.

τος νὰ πέσει αὐτόν, ὅπως χαρακτηρῆ εἰς αὐτόν, δὲν παύζει τὴν οὐσίαν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ ἔρωτος. Εἶναι μὲν ὁ λόγος οὗτος ἐρωτικός, ἀλλὰ ἄρχεται κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ Σωκράτους ἀπὸ τῶν τελευταίων ἄρχεται ἀκόθεν θὰ ἔπρεπε νὰ λήξῃ. Σημειώτως δὲ πρὸς τὸ παριόδειγμα τῶν σοφιστῶν, οἱ ὅποιοι ἀπαγορεύει τῆς ἐπιφανείας τῶν πραγμάτων καὶ ἀποβλέπουσι μὲν εἰς μόνον τὰ φαινόμενα, ἀπαφεύγονται δὲ νὰ ἐξετάσῃσι κατὰ βίβλος τὰ πράγματα αὐτὰ, αὐτὸ καὶ ὁ λόγος τοῦ Λυσίου ἐν τῷ «Φαίδρω» ἀποφυγῶν τὴν διεπίδησιν εἰς τὴν οὐσίαν τοῦ ἔρωτος στρέφεται πρὸς τὸν καθορισμὸν τῶν ὠφελημάτων, τὰ ὅποια παύζει ὁ «μὴ ἐρωστής» εἰς τὸν ἐρώμενον, εἶναι χαρακτηρῆ οὗτος εἰς αὐτόν, καὶ τῶν βλαβῶν, τῶν ὁποίων γίνεται πρόξενος εἰς τὸν ἐρώμενον ὁ ἐρωστής. Ἀποβλέπων αὐτὸ πρὸς τὸν ἔρωτα ὁ «μὴ ἐρωστής» καὶ σταθμιώμενος μόνον καὶ λογιζόμενος τὰ ἐκ τοῦ ἔρωτος ἀποτελέσματα προσπαθεῖ νὰ πέσῃ τὸν ἐρώμενον, ἕνα χαρακτηρῆ εἰς αὐτόν, χωρὶς νὰ διδάξῃ πρότερον αὐτόν περὶ τοῦ ἔρωτος αὐτοῦ καθ' αὐτόν. Ἰσχυαίη δηλαδὴ ὁ «μὴ ἐρωστής» ἐν τῷ λόγῳ τοῦ Λυσίου εἰς ἀντίθεσιν πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὅπολον λέγει ὁ Πλάτων ἐν τοῖς «Νόμοις» καθορίζων, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐξετάζωμεν τὰ διάφορα «ἐπιτηδεύματα» ἐκ μόνων τῶν ἐξ αὐτῶν προερχομένων ἀποτελεσμάτων, ἀλλὰ πρῶτον πρέπει νὰ ἀποβλέπωμεν εἰς τὰ «ἐπιτηδεύματα» αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ, ἐξετάζοντες τὴν οὐσίαν αὐτῶν, ἂν εἶναι καθ' ἑαυτὰ καλὰ ἢ μὴ καλὰ¹, ἔπειτα δὲ νὰ ἐξετάζονται τὰ ἐκ τούτων ἀποτελέσματα.

Ἡ ἰσχυαίη τοῦ Λυσίου ἐν τῷ «Φαίδρω» παύζει, ὡς ἐλέχθη ἄνωτέρω, τὴν προσπάθειαν τοῦ ἐρωστοῦ νὰ πέσῃ τὸν ἐρώμενον, ὅπως χαρακτηρῆ εἰς αὐτόν. Εἶναι ἄρα ἐν ἀπλοῦν ρητορικῶν κατασκευάσματι, τὸ ὅπολον ἀποβλέπει κατὰ τὸν χαρακτηρῆ τῆς ρητορικῆς τέχνης, σημειώτως πρὸς τὰ περὶ τῆς ρητορικῆς διδασκαλίαι τῶν σοφιστῶν, εἰς τὴν δημιουργίαν πειθοῦς. Ἡ προσπάθεια ἡμῶς τοῦ «μὴ ἐρωστοῦ» πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τούτου δὲν στηρίζεται εἰς τὴν γνώσιν τῶν πραγμάτων, διότι ἐκ τοῦ λόγου τοῦ Λυσίου ἐλλείπει ἡ ἀληθὴ γνώσις τῆς ἀληθινῆς οὐσίας τοῦ ἔρωτος αὐτοῦ καθ' ἑαυτὸν καὶ ἀνεξαρτήτως τῶν ἐξ αὐτοῦ ὠφελημάτων ἢ βλαβῶν, τὰ ὅποια ἔρχονται ὑστερα. Τὴν ἀληθῆ γνώσιν τοῦ ἔρωτος θὰ παρῆσχη ὑστερον ὁ Σωκράτης διὰ τῶν δύο λόγων αὐτοῦ.

1. Νόμ. 638b «ἀλλὰ περὶ αὐτοῦ ἐκάστου ἐπιτηδεύματος περιφρονῆσαι λέγοντες πέθειαν ἡμῶς αὐτοῖς, νίκας δὲ καὶ ἡττας ἐκτὸς λόγου τὰ μὲν θώμεν, λέγομεν δ' ὡς τὸ μὲν τοῦνδ' ἐστὶν καλόν, τὸ δὲ τοῦνδε οὐ καλόν».

Κατὰ ταῦτα ὁ λόγος τοῦ Λυσίου εἶναι συνήθης ρητορική ἄσκησις, πρὸς τὴν ὁποίαν ὁμοίως παρεῖχον οἱ σοφισταὶ εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτῶν. Ὡς πρὸς τοῦτο δέ, ὡς πρὸς τὸν ἴδιον δηλαδὴ αὐτοῦ χαρακτήρα, ὁ λόγος τοῦ Λυσίου συμπέμπει πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ σοφιστοῦ Γοργίου ἐν τῷ φερωνύμῳ διαλόγῳ τοῦ Πλάτωνος λεγόμενα, ὅτι ἡ ρητορική εἶναι «πειθοῦς δημιουργός»¹, ἔργον δὲ αὐτῆς δὲν εἶναι τὸ διδάσκειν, ἀλλὰ τὸ πείθειν².

Τὰ περὶ τῆς πειθοῦς ἐν τῷ λόγῳ τοῦ Λυσίου λεγόμενα ἐν τῷ «Φαίδρῳ»³, ὡς χαρακτηριστικῆς ιδιότητος καὶ τοῦ «μὴ ἔραστοῦ» καὶ τοῦ ἔραστοῦ, ἐχόντων ἑκατέρου τὴν δύναμιν νὰ λέγῃ, ὅπως πείσῃ τὸν ἐρώμενον νὰ χαρισθῇ οὗτος εἰς αὐτόν, καθ' ἃ κρατοῦσιν ἐν Ἀθήναις, ἀπηχεῖται καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Παισανίου ἐν τῷ «Συμπόσιῳ» λεγόμενα, ὅτι ἐν Ἰλλίδι καὶ Βοιωτίᾳ καὶ πανταχοῦ ἔπου οἱ ἄνθρωποι δὲν ἔχουσι τὴν ἰκανότητα τοῦ λέγειν ὠρίσθη διὰ νόμου, ὅτι εἶναι καλὸν τὸ νὰ χαρίζονται οἱ ἐρώμενοι εἰς τοὺς ἔρασταίς, ἵνα οὕτως οἱ ἔρασταί, ἀδύνατοι ἄλλως τε νὰ λέγωσιν ἐν ταῖς χώραις ταύταις, μὴ ἔχωσι πράγματα προσπειθοῦντες νὰ πείσωσι τοὺς νέους, ὅπως χαρισθῶσιν εἰς αὐτούς· «ἐν Ἰλλίδι μὲν γάρ καὶ ἐν Βοιωτοῖς, καὶ οὐ μὴ σοφοὶ λέγειν, ἀπλῶς νενομοθέτηται καλὸν τὸ χαρίζεσθαι ἔρασταίς, καὶ οὐκ ἂν τις εἴποι οὔτε νέος οὔτε παλαιὸς ὡς ἀισχρόν, ἵνα, οἴμαι, μὴ πράγματ' ἔχωσιν λόγῳ πειρώμενοι πείθειν τοὺς νέους, ἅτε ἀδύνατοι λέγειν» (182b). Ὁμοίως καὶ ὁ Σωκράτης ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ αὐτοῦ ἐν «Φαίδρῳ» ὑπὸ τὸν αὐτὸν σοφιστικὸν χαρακτήρα λέγει, ὅτι ὁ «αἰμύλος ἔραστής» καταβάλλει προσπειθειαν, ὅπως πείσῃ τὸν «καλὸν παῖδα», ὅτι πρέπει ἀντὶ τοῦ ἐρώμετος νὰ προτιμήσῃ τὸν μὴ ἔραστήν· «εἷς δὲ τις αὐτῶν αἰμύλος ἦν, ὅς οὐδενὸς ἦτιον ἐρῶν ἐπεπείκει τὸν παῖδα ὡς οὐκ ἐρῶν, καὶ ποτε αὐτὸν αἰτῶν ἐπειθεν ταῦτ' αὐτό, ὡς μὴ ἐρῶντι πρὸ τοῦ ἐρώμετος δέοι χαρίζεσθαι» (237b).

1. Γοργ., 452e - 453a «Τὸ πείθειν ἔγωγ', οἷόν τ' εἶναι ταῖς λόγοις... — Νῦν μοι δοκεῖς δηλώσαι... ἐγγύτατα τὴν ῥητορικὴν ἦντινα τέχνην ἡγεῖ εἶναι, καὶ εἰ τι ἐγὼ συνίημι, λέγεις ὅτι πειθοῦς δημιουργός ἐστιν ἡ ῥητορική, καὶ ἡ πραγματεία αὐτῆς ἅπασα καὶ τὸ κεφάλαιον εἰς τοῦτο τελευτᾷ· ἢ ἔχεις τι λέγειν ἐπὶ πλέον τὴν ῥητορικὴν δύνασθαι ἢ πειθῶ τοῖς ἀκούουσιν ἐν τῇ ψυχῇ ποιεῖν;».

2. Γοργ., 458e «ῥητορικὸν γῆς ποιεῖν οἷός τ' εἶναι, ἐάν τις βούληται παρὰ σοῦ μανθάνειν; — Ναί. — Οὐκοῦν περὶ πάντων ὅσ' ἐν ἄλλῳ πιθανόν εἶναι οὐ διδάσκοντα ἀλλὰ πείθοντα; — Πάνυ μὲν οὖν».

3. 232d, 233ab.

Ὁ ἔρως, ὅπως εἰκονίζεται ἀπὸ τοῦ λόγου τοῦ Ἀριστοῦ ὑπὸ τοῦ μὴ ἔρῳντος ἐν τῇ « Φαιδρῳ », εἶναι ἔρως δουλείων εἰς τὰς ἡδονάς, εἶναι λοιπὸν ὁ ἔρως τύραννος μὴτὶ ὁ ἐλευθέρων. Τοιοῦτον τὸν ἔρῳτα εἰκονίζει ὁ Πλάτων καὶ ἐν τῇ « Πολιτείᾳ ». Ὁ ἔρως τῆς « Πολιτείας » δὲν εἶναι ἡ θεία μανία, ἡ ὁποία δίδεται ὡς δῶρημα κατὰ χάριν τῶν θεῶν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους καὶ εἶναι ἡ χορηγὸς πάντων τῶν ἀγαθῶν εἰς αὐτούς. Οὗτος τῶν κεντίων ἔργα ὑπὸ ἐπιθυμιῶν καὶ εἶναι τυραννικῶς ἐκείνου, τὸ ὁποῖον κατέχει, εἶναι ἔρως ἐν τῇ ὁποίᾳ κυριαρχεῖ τὸ « θηριώδες καὶ ἀγριεῖον » (571c), ἀποθεῖται δὲ τὸ « λογιστικὸν καὶ ἡμερον » (571c)· οὗτος δὲ ἐλευθέρως καὶ ἀπηλλαγμένως αἰσχροσύνης καὶ φρονήσεως ἀποτολμᾷ ὁ ἔρως αὐτός νὰ διαπραξῇ τὰ πάντα. Εἶναι ἔρως « ὑπάτερος καὶ μέγας κηρῆν »¹, « πρῶταίτης τῶν ἀργῶν καὶ τὰ ἔτοιμα² διενεργημένων ἐπιθυμιῶν » (572e), ἀντίθετος ἄρα πρὸς τὸν ἀληθινὸν ἔρῳτα, ὁ ὁποῖος δὲν ἀποβλέπει εἰς τὰς ἐπιθυμίας τὰς διενεργηθείσας τὰ ἔτοιμα, ἀλλὰ κινεῖται καὶ ἀγωνιᾷ πρὸς κατὰκτησιν τοῦ καλοῦ καὶ στροφήται πρὸς τὴν θέαν τοῦ ἀληθοῦς. Ὁ τοιοῦτος ἔρως, περὶ τὸν ὁποῖον βοήθησαν αἱ ἄλλαι ἀπειροὶ ἐπιθυμίαι, πλήρεις θυμηματίων³ καὶ μύρων καὶ στερῆ-

1. Παλ. 573a.

2. « Αἱ ἀργοὶ καὶ τὰ ἔτοιμα διενεργημένοι ἐπιθυμίαι » εἶναι αἱ μὴ ἐργαζόμενα καὶ κοπιῶσαι, αἱ ὁκνηραὶ καὶ νοσήραϊ ἐπιθυμίαι (δηλαδή αἱ μὴ παραξύνουσαι τοὺς ἀνθρώπους καὶ μὴ διεγείρουσαι τὸ διεγερτὸν αὐτῶν πρὸς ἐργασίαν) καὶ αἱ σκαταλόδοι καὶ κατατροφῶσαι τὰ ἔτοιμα. Αἱ ἐπιθυμίαι αὗται ἀνήκουσιν εἰς τὸν ἔρῳτα τύραννον καὶ εἰς τὸν ἀνταρτοχῶντα πρὸς αὐτὸν τυραννικὸν ἀνθρώπον. Κατέχουσαι δὲ αὗται πάντα τὰ μέρη τῆς ψυχῆς, τὸ τε λογιστικὸν καὶ τὸ θυμιώδες καὶ τὸ ἐπιθυμητικόν, καὶ ἐξαρτῶνται πᾶσαι εἰς τὴν ἄλλαν ἐπιθυμίαν καὶ ἡδονήν, ὡς εἶναι ἡ ἀπὸ τοῦ μανθάνειν ἡδονή, ἡ ὁποία προσιδιᾷται μάλιστα εἰς τὸν φιλόσοφον, δὲν ἐπιτρέψουσιν εἰς αὐτὴν νὰ ἀσχοληθῇ περὶ ἄλλο τι καὶ νὰ ἐπιμεληθῇ αὐτοῦ. Εἶναι ἄρα αἱ « τὰ ἔτοιμα διενεργημένοι ἐπιθυμίαι » ἐχθραὶ καὶ τοῦ μανθάνειν καὶ τῆς ζήτησεως τῆς ἀληθείας. Πρὸς ταῦτα δύνανται νὰ παραλληλισθῶσιν ὅσα λέγει ὁ Πλάτων περὶ τῆς ἀφροντιστίας τῶν πολλῶν πρὸς τὴν ἀλήθειαν, οἱ ὁποῖοι ἀποφεύγοντες τοὺς κόπους πρὸς ζήτησιν αὐτῆς τρέπονται εἰς τὰ ἔτοιμα· « οὗτοι ἀταλαίπωρος τοῖς πολλοῖς ἢ ζήτησις τῆς ἀληθείας καὶ ἐπὶ τὰ ἔτοιμα μᾶλλον τρέπονται » (1, 20, 3).

3. Ἡ φράσις ἐν τῇ κειμένῳ τῆς « Πολιτείας » ἔχει ὡς εἴης « ...αἱ ἄλλαι ἐπιθυμίαι, θυμηματίων τε γέρονται καὶ μύρων... » (573a). Τῶσα λέγεται ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος περὶ τῶν ἐπιθυμιῶν, ὡς νοσήματα τῆς ψυχῆς, κακοπαθοῦσαι ὑπὸ τῶν ἀπειρῶν καὶ ἀνελευθερίων ἐπιθυμιῶν τοῦ σῆματος, φέρουσιν εἰς τὴν μνήμην τὴν εἰκόνα τῆς νοσήσεως κόλτως ἐν τῇ « Οὐδισσῇ τυραννῶν » τοῦ Σοφοκλέους ἐξ αἰτίας τοῦ φόνου τοῦ Λαίου· « πόλις δ' ὁμοῦ μὲν θυμηματίων γέροι, | ὁμοῦ δὲ κακίων τε καὶ στενεγαμίτων » (4 - 6).

νων και οἴνων και τῶν ἄλλων παρομοίων ἡδονῶν, ὅταν αὐξηθῆ ἐπὶ τὸ ἔσχατον, τότε ἀκολουθεῖται ὑπὸ μανίας και κατέχεται ὑπὸ οἴστρου («οἴστρεῖ») ¹, ἐὰν δὲ εὖρη ἐν τῇ ψυχῇ οὗτος ὁ προστάτης αὐτῆς ἐπιθυμίας τινὰς χρηστὰς και αἰδήμονας και «δόξας» τοιαύτας, φρονεῖ αὐτὰς και ἔξω αὐτῆς ἀκωθεῖ, ἕως ὅτου ἀποκαθήρη αὐτὸν ἀπὸ τῆς σωφροσύνης και καταστήσῃ πλήρη «μανίας ἐπακτοῦ» (573ab). Ἡ «ἐπακτός» αὕτη μανία, εἰσελευνουσα ἔξωθεν ὡς νόσημα τῆς ψυχῆς, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ἐκ θεῶν μανίαν, κυριαρχεῖ τῆς ψυχῆς διὰ τῶν παρανόμων ἐπιθυμιῶν και κατατυραννεῖ αὐτὴν και ἔλκει πρὸς τὰ κάτω. Ὁ κατεχόμενος δὲ ὑπὸ τοιαύτης μανίας και νοσῶν τὰς φρένας (ὁ «ὀποκεκινηκός» Πολ. 573c) ² ἐπιχειρεῖ και ἐκπίπτει, ὅτι εἶναι δυνατὸς οὐ μόνον τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ και τῶν θεῶν νὰ ἄρχῃ. Τοιοῦτος ὢν ὁ «Ἔρωσ τυράννος» και ἐνοικῶν ἐντὸς τῆς ψυχῆς διακυβερονᾶ τὰ μέρη αὐτῆς ἅπαντα (573d).

Ὅτι δὲ ὑπάρχουσι πολλὰ τὰ κοινὰ μεταξὺ τοῦ ἐνῆτου βιβλίου τῆς «Πολιτείας», ἐκ τοῦ ὁποῖου παρελήφθησαν τὰ ἀνωτέρω περὶ τοῦ ἔρωτος τυράννου λεχθέντα, και τοῦ ἐν τῷ «Φαίδρῳ» ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Λυσίου φερομένου λόγου, ταῦτο ἴδι καταστή πρὸς τούτοις φανερόν και ἐκ τῆς παραθέσεως τῶν κάτωθι παραλλήλων χωρίων, ἐν τοῖς ὁποῖοις ἐκφράζεται ἡ αὕτη ἰδέα, ἵνα ἀποδείχθῃ δι' αὐτοῦ μάλιστα τοῦ Πλάτωνος δι' ἀντιμαρτυρητικῶν, ἐξ αὐτοῦ εἰλημμένων, και ἀδιαφιλονικητῶν τεκμηρίων, ὅτι ὁ ἐρωτικὸς λόγος τοῦ Λυσίου εἶναι ἔργον τοῦ Πλάτωνος.

Ἐν τῷ ἐνῆτῳ βιβλίῳ τῆς «Πολιτείας» ὁ διάλογος διεξάγεται μεταξὺ τοῦ Σωκράτους και τῶν δύο ἀδελφῶν τοῦ Πλάτωνος, τοῦ Ἀδαιμάντου δηλαδὴ και τοῦ Γλαύκωνος, και στρέφεται περὶ τὸ θέμα τῆς τυραννίδος, τῆς γενέσεως και τοῦ εἶδους αὐτῆς. Ὁ Σωκράτης εὐθύς ἐν ἀρχῇ τοῦ ἐνῆτου βιβλίου θέτει τὸ πρόβλημα ὡς ἑξῆς: «Αὐτὸς δὴ λοιπός... ὁ τυραννικὸς ἀνὴρ σκῆμασθαι, πῶς τε μεθίσταται ἐκ δημοκρατικοῦ, γενόμενός τε ποῖός τις ἔστιν και τίνα τρόπον ζῆ, ἄθλιον ἢ μακάριον» (571a). Ἀλλὰ πρὸς καθορισμὸν τοῦ τρόπου, διὰ τοῦ ὁποῖου ὁ

1. Ἡρβλ. Φαίδρ. 251e «...ὥστε πῦσα κεντωμένη κύκλω ἢ ψυχῇ οἴστρεῖ και ὀδονᾶται...».

2. Ὁ μὲν «ὀποκεκινηκός» ἐν τῇ «Πολιτείᾳ» εἶναι ὁ ὑπὸ «ἐπακτοῦ μανίας» κατεχόμενος, ὁ δὲ «κεκινημένος» ἐν τῷ «Φαίδρῳ» εἶναι ὁ ὑπὸ μανίας «γενόμενης ἀπὸ θεῶν» κατεχόμενος, αἷσις νὰ ὑπερτιμᾶται τοῦ κατ' ἀνθρώπου πάφρονος: «...μηδέ τις ἡμᾶς λόγος θεωρεῖται δεδιτάμενος ὡς πρὸ τοῦ κεντωμένου τὸν πάφρονα δεῖ προκαλεσθαι φίλον» (Φαίδρ. 251b).

τυραννικός ἀνὴρ μετατίθεται ἐκ τοῦ δημοκρατικοῦ, καὶ τοῦ εἶδους αὐτοῦ καὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ζῆ, εἶναι ἀνάγκη κατὰ τὸν Σωκράτη νὰ προσηγηθῆ ἱκανῆ καὶ σαφῆς διαίρεσις τῶν ἐπιθυμιῶν, ὅποῖαι καὶ ὀπόσαι εἶναι αὐταί, διότι μέχρι τοῦδε τὸ θέμα τοῦτο δὲν ἐξητάσθη δεόντως. Οὕτως δὲ πρὸς τὸν Ἀδείμαντον πρῶτον καὶ τὸν Γλαύκωνα ὑστερον, « τὸν διαδεξιόμενον τὸν λόγον » παρὰ τοῦ Ἀδειμάντου, διάλογος τοῦ Σωκράτους διατρέχει περὶ τὸ ποιὸν καὶ τὸ ποσὸν τῶν ἐπιθυμιῶν. Πρῶτον δὲ πρὸς τὸν χαριεκτήρα καὶ τὴν ποιότητα τοῦ τυραννικοῦ ἀνθρώπου ὁ Πλάτων κατασκευάζει τὸν ἔρωτα τύραννον, ὁ ὅποιος κατέχων πάντα τὰ μέρη τῆς ψυχῆς καὶ δεσπόζων αὐτῆς ἀναγκάζει αὐτὴν νὰ εἶναι δοῦλη εἰς αὐτὴν, ἀκριβῶς ὅπως ὁ ἀνθρώπος τύραννος ὑποδουλοῖ καὶ ὑποτάσσει εἰς αὐτὸν ὅλην τὴν πόλιν εἰς οὐδὲν ὑπέκλιον πλὴν εἰς τὰς παρανόμους ἐπιθυμίας καὶ πάντα ὧν ἔταιμος νὰ διαπραξῆ.

Αἱ ἐπιθυμίαι τοῦ ἔρωτος τυράννου, ἀντιστοιχοῦσι δὲ καὶ τοῦ τυραννικοῦ ἀνθρώπου, λέγει ὁ Σωκράτης, εἶναι πολλὰ καὶ δεινὰ, αὐταὶ δὲ συνεχῶς, ἡμέρας τε καὶ νυκτός, πληθύνονται, ἄλλων νέων ἀδιαλείπτως φρομένων παρὰ τὰς ὑπαρχούσας καλαιαίς, καὶ ἔχουσιν ἀνάγκην πολλῶν πρὸς πλήρωσιν. Αὐτὸ τοῦτο κατασπαταλῶνται αἱ πρόσοδοι καὶ ἔπειτα εἰς τοῦτο ἀκολουθοῦσι δανεισμοὶ καὶ ἀραιρέσεις τῆς ὑπαρχούσης περιουσίας. Ὅταν δὲ τὰ πάντα ἐκλείπωσιν, ἐπειδὴ αἱ μὲν ἐπιθυμίαι εἶναι πολλὰ καὶ ἀκαταπαύστως ἄλλαι νέαι καὶ σφοδρὰ ἐπράζονται, οἱ δὲ κατεχόμενοι ὑπ' αὐτῶν ὡς ἐλιανόμενοι ὑπὸ κέντρων, τοῦ τυράννου ἔρωτος ἡγουμένου τῶν ἐπιθυμιῶν ὡς δορυφόρων αὐτοῦ, μαίνονται, τότε εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐρευνησῶσιν οὗτοι ποῖος ἔχει τι, τὸ ὅποιον εἶναι δυνατόν νὰ ἀραιρέσῃ δι' ἀπάτης ἢ διὰ τῆς βίας. Καὶ εἶναι προσέτι ἀνάγκη νὰ συγκομίσωσιν οὗτοι πανταχόθεν ἢ ἄλλως νὰ κατέχωνται ὑπὸ ὀδυνῶν καὶ πόνων.

Ἐἰς τοιαύτας καὶ τοσαύτας ἐπιθυμίας δουλεύων οὗτος ὁ ὑπὸ τοῦ ἔρωτος τυράννου κρατούμενος βιάζεται¹ τέλος καὶ τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα καὶ ἀραιρεῖ ἀπ' αὐτῶν τὸ ἀνήκον εἰς αὐτοὺς μέρος.

Πολ. 574a « Ἄρ' οὖν, ὡσπερ αἱ ἐν αὐτῷ ἡδοναὶ ἐπιγιγνώμεναι τῶν ἀρχαίων πλέον εἶχον καὶ τὰ ἐκείνων ἀφηροῦντο, οὕτω καὶ αὐτὸς

1. Ὁ Πλάτων τοῦτον τὸν τυραννικὸν ἀνθρώπον ἔχει πρὸ ὀφθαλμῶν γοῦρων ἐν Ἐπιστ. Ζ 331c τὰ ἔξης « πατέρα δὲ ἢ μητέρα οὐχ ὅστιον ἡγοῦμαι προσβιάζεσθαι μὴ νόσφ παραφροσῆνης ἐχομένους, εἰάν δέ τινα καθροτάτα ζῶσι βλον, αὐτοῖς ἀρέσκοντα, ἐμοὶ δὲ μὴ, μήτε ἀπεχθάνεσθαι μήτην καθροτάτα μήτε δὴ κολακεύοντά γε ὁμηρεταῖν αὐτοῖς, πληρώσεις ἐπιθυμιῶν ὁπορεύοντα ἕς αὐτοὺς ἀσπαζόμενος οὐκ ἂν ἐθέλωμι ζῆν ».

ἀξιώσει νεώτερος ὢν πατρός τε καὶ μητρός πλέον ἔχειν, καὶ ἀφαιρεῖσθαι, ἐὰν τὸ αὐτοῦ μέρος ἀναλώσῃ, ἀπονειμάμενος τῶν πατρῶων; — Ἄλλὰ τί μήν; ἔφη».

Πολ. 574bc « Ἄλλ', ὦ Ἀδείμαντε, πρὸς Διός, ἔνεκα νεωστὶ φίλης καὶ οὐκ ἀναγκαίας ἑταίρας γεγονυίας τὴν πάλαι φίλην καὶ ἀναγκαίαν μητέρα, ἢ ἔνεκα ὄρατον νεωστὶ φίλου γεγονότος οὐκ ἀναγκαίου τὸν ἄωρόν τε καὶ ἀναγκαῖον προσβύτην πατέρα καὶ τῶν φίλων ἀρχαιότατον δοκεῖ ἂν σοὶ ὁ τοιοῦτος πληγαῖς τε δοῦναι καὶ καταδουλώσασθαι ἂν αὐτούς ὑπ' ἐκείνοις, εἰ εἰς τὴν αὐτὴν οἰκίαν ἀγάγοιτο; — Ναὶ μὰ Δία, ἢ δ' ὅς. — Σφόδρα γε μυχάριον... ἔοικεν εἶναι τὸ τυραννικὸν ὑδὺν τεκεῖν ».

Ἐν τοῖς ἀνωτέρω παρατεθεισὶ χωρίοις ὁ Σωκράτης ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν Ἀδείμαντον, τὸν ἕτερον τῶν μετ' αὐτοῦ διαλεγομένων ἀδελφῶν τοῦ Πλάτωνος, λέγει, ὅτι αἱ ἐκείναι ἐπιγινόμεναι ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ τυραννικοῦ ἀνθρώπου, τοῦ θητεύοντος εἰς τὸν ἔρωτα τύραννον, νέαι ἡδοναὶ ἐπιδιώκουσι νὰ πλεονεκτῶσι (νὰ ἔχωσι πλείονα) τῶν παλαιῶν ἡδονῶν καὶ ἀφαιροῦσι τὰ ἀνήκοντα εἰς ἐκείνας. Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ αὐτὸς ὁ τυραννικὸς ἀνθρώπος, ἐπειδὴ εἶναι νεώτερος κατὰ τὴν ἡλικίαν τοῦ τε πατρὸς καὶ τῆς μητρός, θὰ ἐγείρῃ τὴν ἀξίωσιν νὰ πλεονεκτῇ αὐτῶν καὶ θὰ ἀφαιρέσῃ, ἐὰν τὸ ἴδιον αὐτοῦ μέρος τῆς περιουσίας καταναλώσῃ, τὸ ὑπόλοιπον τῆς πατρικῆς περιουσίας.

Λέγει πρὸς τοῦτους ὁ Σωκράτης πρὸς τὸν Ἀδείμαντον, ὅτι ὁ ὑπὸ τοιοῦτου ἔρωτος κυριαρχούμενος τυραννικὸς ἀνθρώπος ἔνεκα ἑταίρας τινός, ἢ ὁποῖα μὴ αὔσια συγγενῆς ἐγένετο νεωστὶ εἰς αὐτὸν φίλην, τὴν παλαιὰν φίλην καὶ συγγενῆ μητέρα, ὁμοίως δὲ καὶ τὸν γέροντα πατέρα, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ ἀρχαιότατος τῶν φίλων, ἔνεκα νέου τινός ὄρατου φίλου παραδίδει εἰς κικώσεις ἀμφοτέρους αὐτούς, τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καὶ ἄγει αὐτούς εἰς δουλείαν ἐκείνων τῶν νέων φίλων, ἐὰν ὀδηγήσῃ αὐτούς εἰς τὴν αὐτὴν οἰκίαν.

Ἐν ἄλλοις λόγοις ὁ Σωκράτης λέγει ἐνταῦθα, ὅτι αἱ νέαι ἡδοναὶ καὶ ἐπιθυμίαι κικωποιοῦσαι τὰς παλαιὰς ἐπιθυμίας καὶ ἡδονὰς ἀποδιώκουσιν αὐτὰς ἕκ τῆς ψυχῆς τοῦ τυραννικοῦ ἀνθρώπου ὁμοίως δὲ καὶ οἱ νέαι ὄρατοὶ φίλοι αὐτοῦ κικωποιοῦσαι καὶ ὑποδουλοῦσιν εἰς ἑαυτούς τοὺς παλαιωτάτους φίλους καὶ συγγενεῖς, ὡς εἶναι μάλιστα ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ. Θέλει τουτέστιν ἐν ὀλίγοις νὰ δηλώσῃ ὁ Σωκράτης, ὅτι αἱ ἐπιθυμίαι τοῦ τοιοῦτου ἀνθρώπου καὶ αἱ ἡδοναὶ συνεχῶς ἐναλλασσόμεναι καὶ οὐδέποτε παριστάμεναι αἱ αὐταὶ παρέχουσιν αὐτὸν ἀσταθῆ καὶ ἀναξιόπιστον, ἔπειδὴ ἀντὶ τῶν παλαιῶν φίλων ἀντικαθίστῃ νέους.

Ὁ Πλάτων περιαλλήλως πρὸς ταῦτα καὶ ἐν τῇ «Πολιτείᾳ» ἐν τῷ λόγῳ τοῦ Λυσίου ἐν «Φαίδρῳ» λέγει τὰ ἑξῆς:

Φαίδρ. 231bc «ἔτι δὲ εἰ διὰ τούτου ἄξιον τοὺς ἐρωῶντας περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι, ὅτι ταύτους μάλιστα φασιν φιλεῖν ὧν ἂν ἐρωῶσιν, καὶ ἔτοιμοι εἶσι καὶ ἐκ τῶν λόγων καὶ ἐκ τῶν ἔργων τοῖς ἄλλοις ἀπεχθανόμενοι τοῖς ἐρωημένοις χαρίζεσθαι, ῥιζίδιον γινῶναι, εἰ ἀληθῆ λέγουσιν, ὅτι ὄσων ἂν ὕστερον ἐρωηθῶσιν, ἐκείτους αὐτῶν περὶ πλεονος ποιήσονται, καὶ ὄφλον ὅτι, εἰ ἐκείτους δοκῆ, καὶ τούτους κακῶς ποιήσουσιν».

Τίθεται δηλαδή τὸ ζήτημα, ἂν οἱ ἐρωῶντες εἶναι ἄξιοι προτιμήσεως ὑπὸ τῶν ἐρωημένων μᾶλλον ἢ οἱ μὴ ἐρωῶντες, ἐπειδὴ ἰσχυρίζονται οἱ ἐρωῶντες, ὅτι τοὺς ὑπ' αὐτῶν ἐρωημένους ἀγαπῶσι παρὰ πρὸς καὶ εἶναι πρὸς ταύτους ἔτοιμοι διὰ λόγων καὶ δι' ἔργων καθιστάμενοι εἰς τοὺς ἄλλους μισητοὶ νὰ χαρίζονται εἰς τοὺς ἐρωημένους. Ἀλλὰ εἶναι εὐκόλον νὰ διαπιστωθῆ, ὅτι δὲν λέγουσιν οὗτοι τὴν ἀλήθειαν, διότι ὄσους ὕστερον ἠθέλον ἀγαπήσει, ταύτους θὰ θέσωσιν εἰς ὑψηλοτέρην μοῖραν τῶν παλαιῶν ἐρωημένων, καὶ εἶναι προσηκόν φανερόν, ὅτι, εἰν φανῆ καλὸν τοῦτο καὶ εἶναι ἀρεστὸν εἰς τοὺς νέους ἐρωημένους, θὰ κακοποιήσωσιν οἱ ἐρωῶντες τοὺς παλαιούς.

Ἐὰν εἰς τὴν θέσιν τῶν παλαιῶν ἐρωημένων τοῦ Λυσιακοῦ λόγου, οἱ ὅποιοι ἔκτοπιζόνται ἐκ τῆς ψυχῆς τοῦ ἐρωῶντος ὑπὸ τῶν νέων ἐρωημένων, θέσωμεν τὰς ἐν τῇ «Πολιτείᾳ» «ἀρχαίας ἡδονάς», τὰς ὁποίας ἀπομακρύνουσι ἐκ τῆς ψυχῆς τοῦ κτεχομένου ὑπὸ τοῦ ἐρωτος τυράννου αἱ νέαι ἡδοναί, αἱ συνεχῶς παρὰ τὰς παλαιὰς «καταβλαστήνουσαι», τότε θὰ ἔχωμεν τὴν ταυτότητα τῶν χαρίων τούτων καὶ ὡς κοινὸν συγγραφεῖα αὐτῶν τὸν Πλάτωνα.

Τὸ αὐτὸ θὰ συμβῆ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ τυραννουμένου ὑπὸ τοῦ τοιούτου ἐρωτος καὶ ὡς πρὸς τὰς παλαιὰς ἀντιλήψεις, τὰς ὁποίας εἶχεν οὗτος ἐκ παιδικῆς ἡλικίας περὶ τῶν καλῶν καὶ αἰσχυρῶν. Αὗται θὰ ἔκτοπισθῶσιν ὑπὸ τῶν νέων, αἱ ὁποῖα ἀκολουθεῖσαι ὡς δορυφόροι εἰς τὸν ἐρωτα τυράννον θὰ συγχυροαρχήσωσι μετ' αὐτοῦ τῶν παλαιῶν (Πολ. 574de).

Οἱ ὑπὸ τοῦ ἐρωτος τυράννου τυραννοῦμενοι, λέγει ὁ Πλάτων ἐν τῇ «Πολιτείᾳ», διάγουσι τὸν βίον αὐτῶν ἄπεινα οὐδὲν ἔχοντες οὐδέποτε φίλον, πάντοτε δὲ εἶναι δεσπόται τινὸς ἢ δοῦλοι εἰς ἄλλο. Ἀλλὰ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἀληθῆ φιλίαν οἱ τυραννικοὶ ἄνθρωποι εἶναι πάντοτε ξένοι. Αἰὰ τοῦτο ὀρθῶς θὰ ἠδυνιήμεθα νὰ ὀνομάσωμεν τοὺς τοιούτους ἀνθρώπους, τοὺς ὑπὸ τοῦ ἐρωτος τυράννου δηλαδή

κυριαρχουμένους, αναξιοπίστους· « Ἐν παντί ἄρα τῷ βίῳ ζῶσι φίλοι μὲν οὐδέποτε οὐδενί, αἰεὶ δὲ του θεσπόζοντες ἢ δουλεύοντες ἄλλῳ, ἐλευθερίας δὲ καὶ φιλίας ἀληθοῦς τυραννικῆ φύσις αἰεὶ ἄγευστος... Ἄρ' οὖν οὐκ ὀρθῶς ἂν τοὺς τοιοῦτους ἀπίστους καλοῖμεν; » (575a).

Οἱ ἐρασταὶ ἐν τῇ «Φαίδρῳ» κατὰ τὸν λόγον τοῦ Λυσίου, ἀφοῦ πείσωσι τοὺς ἐρωμένους νὰ διακείνται ἐχθρικῶς πρὸς τοὺς ἄλλους, ἐπιτυγχάνουσι νὰ μένωσιν οἱ ἐρώμενοι ἐρημοὶ φίλων. Ὁμοίως αὐτοὶ οἱ ἐρασταὶ κατὰ τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ μὴ ἐραστοῦ, ἐὰν σβεσθῇ ἡ ἐπιθυμία αὐτῶν, εἶναι ἀδύνατον ἂν θὰ παραμείνωσι καὶ εἰς τὸ μέλλον φίλοι πρὸς τοὺς παλαιοὺς ἐρωμένους. Τοῦναντίον οἱ μὴ ἐρασταὶ ἀποβλέπουσιν ἄνευ φθόγου εἰς τὰς μετὰ τῶν ἄλλων συναναστροφὰς τῶν ἐρωμένων αὐτῶν, διότι νομίζουσιν, ὅτι θὰ ἔχωσιν ἐκ τούτων ὠφελείας οἱ ἐρώμενοι· διὰ τοῦτο ὑπάρχει πολὺ μεγαλυτέρα ἐλπίς νὰ ἀναπτυχθῇ ἐκ τούτου μεταξὺ αὐτῶν, τῶν μὴ ἐρώντων καὶ τῶν ἐρωμένων, φιλία μᾶλλον ἢ ἐχθρὰ· « πείσαντες μὲν οὖν ἀπεχθέσθαι σε τούτοις εἰς ἐρημίαν φίλων καθιστάσιν... ὅσοι δὲ μὴ ἐρώντες ἔτυχον, ἀλλὰ δι' ἀρετὴν ἔπραξαν ὧν ἐδέοντο, οὐκ ἂν ταῖς συναῶσι φθονοῖεν, ἀλλὰ τοὺς μὴ ἐθέλοντας μισοῖεν, ἠγούμενοι... ὑπὸ τῶν συνόντων ὠφελείσθαι, ὥστε πολὺ πλείων ἐλπίς φιλίαν αὐτοῖς ἐκ τοῦ πράγματος ἢ ἐχθρὰν γενέσθαι » (Φαίδρ. 232de)· πρβλ. καὶ 232c - 233a « ...ὥστε ἀδύνατον αὐτοῖς εἶ ἔτι τότε βουλήσονται φίλοι εἶναι, ἐπειδὴν τῆς ἐπιθυμίας παύσονται· τοῖς δὲ μὴ ἐρώσιν, οἱ καὶ πρότερον ἀλλήλοις φίλοι ὄντες... »¹.

Κατὰ ταῦτα ὁ ὑπὸ τοῦ ἐρωτος τυράννου κατεχόμενος ἐν τῇ «Πολιτείᾳ», ὡς καὶ ὁ ἐραστῆς τοῦ Λυσιακοῦ λόγον, καθὼς οὗτος φιλοτεχνεῖται ὑπὸ τοῦ μὴ ἐραστοῦ, οὐδεμίαν σταθερότητα φιλίας παρέχουσι, πᾶσαι δὲ αἱ πράξεις αὐτῶν φέρουσιν εἰς ἐχθρότητα πρὸς τὰ παλαιὰ ἕνεκα τῆς βουλιμίας καὶ τῆς ἀκορέστου πείνης τῶν ἐπιθυμιῶν αὐτῶν, αἱ ὁποῖαι συνεχῶς νέαι ἐπιγινόμεναι καὶ ἀλλεπάλληλοι φερόμεναι, τῶν παλαιῶν πανομένων, ἔχουσι καταστήσει δοῦλον τὸν ἔχοντα αὐτάς.

Οὕτω κατὰ τὸν Σωκράτη ἐν τῇ «Πολιτείᾳ» εἰς τὸν τυραννικὸν ἄνθρωπον, ὡς ἀντίστοιχον τοῦ ἐρωτος τυράννου, πρέπει νὰ ἀποδοθῶσιν αἱ ιδιότητες, αἱ ὁποῖαι ἀπεδόθησαν καὶ πρότερον εἰς αὐτόν, ἔτι μᾶλλον ὅταν ἔχη τὴν ἀρχήν, αἱ ιδιότητες δηλαδή τοῦ φθονεροῦ, ἀπίστου, ἀδίκου, τοῦ ἄνευ φίλων, ἀνοσίου, τοῦ ἔχοντος καὶ τρέφοντος πᾶσαν κακίαν· « Οὐκοῦν καὶ πρὸς τούτοις ἔτι ἀποδώσωμεν τῷ ἀνδρὶ (δηλ. τῷ τυραννικῷ, ὁ ὁποῖος δουλεύει εἰς τὸν ἐρωτα τύραννον) καὶ ἂν τὸ

1. Πρβλ. καὶ 233d « ...οὔτ' ἂν πιστοὺς φίλους ἐκεκτήμεθα... ».

πρότερον εἶπομεν, ὅτι ἀνάγκη καὶ εἶναι καὶ ἔτι μᾶλλον γίνεσθαι αὐτῷ ἢ πρότερον διὰ τὴν ἀρχὴν φθονερῶ, ἀπίστω, ἀδίκω, ἀφίλω, ἀνοσίφω καὶ πείσης κακίας παρορκεῖ τε καὶ τροφεῖ, καὶ ἐξ ἀπείντων τούτων μάλιστα μὲν αὐτῷ δυσταχεῖ εἶναι, ἔπειτα δὲ καὶ τοὺς πλησίον αὐτῷ τοιούτους ἀπεργίεσθαι » (Πολ. ΒΒ(β))¹.

Εἰς τὸν τυραννικὸν ἀνθρώπου ὡς τὸ ἀντίστοιχον τοῦ τυραννικοῦ ἔρωτος ἀποδίδει κατὰ ταῦτα ὁ Πλάτων ἐν τῇ « Πολιτείᾳ » ὅσοι καὶ ἐν τῇ « Φαίδρω » διὰ τοῦ λόγου τοῦ Λυσίου ἀποδίδει εἰς τὸν ἐραστήν, ὃ ὁποῖος εἰκονίζεται ὡς φθονερὸς, φθονῶν μὲν τὸν ἐρώμενον διὰ τὰς μετὰ τῶν ἄλλων πυγμασιασματικὰς καὶ τὴν ὑπεροχὴν αὐτοῦ, μισῶν δὲ τοὺς μετὰ τούτοις ἀνιστορημένους· εἰκονίζεται ὡσαύτως ὁ ἐραστὴς διὰ τοῦ λόγου τοῦ Λυσίου ὡς ἐπιδιώκων τὴν ἀπομόνωσιν τοῦ ἐρωμένου ἀπὸ

1. Παράμοιον τὸν τύπον τοῦ τυραννικοῦ ἀνθρώπου, ἀπεργισμένω φίλων καὶ πιστῶν, παρῖχει ὁ Πλάτων καὶ ἐν τῇ 'Ἐπιστολῇ Ζ' ἀποβλέπων εἰς τὸν Λιονύσιον τὸν νεώτερον, τὸν τύραννον τῶν Συρακοσιῶν· « *ἀέτης... ἦν ἀνδρῶν φίλων καὶ πιστῶν, οὗ μείζον σημεῖον εἶ; ἀρετὴν καὶ κακίαν οὐκ ἔστιν, τοῦ ἐρημῶν ἢ μὴ τοιούτων ἀνδρῶν εἶναι* » (332c).

Ταῦτα ἀφείλεται κατὰ τὸν Πλάτωνα εἰς τὰ ὅτι ὁ Λιονύσιος δὲν ἔταχε παρὰ τοῦ πατρὸς ἀρετῆς παιδείας οὐδὲ κοινωνίας μετ' ἀγαθῶν ἀνδρῶν· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Πλάτων μετὰ τοῦ Λίοντος συμβουλεύει καταλλήλως αὐτὸν· « *ἂ δὴ καὶ Λιονυσίω συμβουλεύωμεν ἐγὼ καὶ Λίον, ἐπειδὴ τὰ παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτῷ συμβεβήκει οὕτως, ἀνομιλήτω μὲν παιδείας, ἀνομιλήτω δὲ κοινωνιῶν τῶν προσηκουσῶν γινόμεναι...* » ('Ἐπιστ. Ζ' 332cd).

Ἡ ἄλλοις τοιούτων ἀνδρῶν, φίλων καὶ πιστῶν ἑταίρων, ἐμποδίζει τὸ ἠρθῶς « *διοικεῖν τὰ πολιτικά* », τὴν ἀνάληψιν δηλαδή πολιτικῆς ἐξουσίας· πρβλ. 'Ἐπιστ. Ζ' 335cd· « *... τοιούτω χυλευνότερον ἐφαίνεται ἠρθῶς εἶναι μοι τὰ πολιτικά διοικεῖν· οὕτε γὰρ ἄνευ φίλων ἀνδρῶν καὶ ἑταίρων πιστῶν οἶόν τ' εἶναι πράττειν...* ». Πρβλ. καὶ Σοφ. Οἰδ. τ. 640-642· « *ἄφ' οὐχὶ μῶρόν ἐστι τοῦχρῆσμά σου, | ἄνευ τε πλήθους καὶ φίλων τυραννίδα | θηράν, ἢ πλήθει χρημῶσιν θ'* ἄλίσκεται ; ».

Ἀντίθετος πρὸς τὸν τύπον τούτων τοῦ τυραννικοῦ ἀνθρώπου, τοῦ ἀπίστου καὶ ἀγενέστερου ἀληθινῆς φιλίας, εἶναι ὁ σόφρων ἀρχων, ὁ ἐγκρατὴς αὐτοῦ καὶ κτῶμενος πιστούς φίλους καὶ ἑταίρους, ἀντιστοιχῶν πρὸς τὸν φιλόσοφον, καθὼ συμβουλεύει ὁ Πλάτων τὸν Λιονύσιον· « *συμβουλεύειν δὲ... ὥπως ἐγκρατὴς αὐτὸς αὐτοῦ ὅτι μάλιστα ἐσθλαίει μέλλει καὶ πιστούς φίλους τε καὶ ἑταίρους κτήσεσθαι...* » ('Ἐπιστ. Ζ' 331de).

Τὴν σημασίαν τῆς παρουσίας παρὰ τῷ ἀληθεῖ ἀρχοντι βεβαίων καὶ χρηστῶν φίλων ἐξαιρεῖ ὁ Πλάτων καὶ ἀλλαγῶν πρβλ. 'Ἐπιστ. Γ' 322d· « *Ἐρημεί... οὕτε ἔαπον πλήθος οὕτε ἄλλης πολιτικῆς συμμαχίας οὐδ' αὖ χρηστοῦ προσηγομένου γένουτ' ἂν μείζων εἰς τὰ πάντα δόναμις ἢ φίλων βεβαίων τε καὶ ἴθως λχόντων ἰσχύς* ».

παντός φίλου, ἵνα μὴ ὠφελῆται, δείγμα καὶ τοῦτο τοῦ φθόνου αὐτοῦ. Ὁ μὴ ἐραστής ἔχει τάνάπαλιν ὡς κύριον σκοπὸν ἐν τῷ λόγῳ τοῦ Λυσίου τὴν ἀνάπτυξιν καὶ διατήρησιν τῆς φιλίας πρὸς τὸν ἐρώμενον καὶ τὴν διὰ παντός τοῦ βίου διαφύλαξιν αὐτῆς· Φαίδρ. 233c «ταῦτα γάρ ἐστι φιλίας πολὺν χρόνον ἐσομένης τεκμήρια», 234a «οὐδὲ τοῖς ὀλίγον χρόνον σπουδαῖουσιν, ἀλλὰ τοῖς ὁμοίως διὰ παντός τοῦ βίου φίλοις ἐσομένοις».

Πρὸς τὰ ἐν τῇ «Πολιτείᾳ» (577e) ὑπὸ τοῦ Σωκράτους λεγόμενα «Καὶ ἡ τυραννουμένη ἄρα ψυχὴ ἥκιστα ποιήσῃ ἃ ἂν βουληθῆ, ὡς περὶ ὅλης εἰπεῖν ψυχῆς· ὑπὸ δὲ οἴσιρον ἀεὶ ἐλκομένη βίᾳ ταραχῆς καὶ μεταμελείας μωστὴ ἔσται» παραβλητέα τὰ ἐν τῷ «Φαίδρῳ» περὶ τοῦ ἐραστοῦ ἐν τῷ λόγῳ τοῦ Λυσίου λεγόμενα· «ὡς ἐκείνοις μὲν (δηλ. τοῖς ἐρασταῖς) τότε μεταμέλει ὧν ἂν εὖ ποιήσωσιν,... τοῖς δὲ (μὴ ἐρασταῖς) οὐκ ἔστι χρόνος ἐν ᾧ μεταγῶναι προσήκει» (231a). Πρὸς δὲ τὰ ἐν τῇ «Πολιτείᾳ» (579bc) «...καταδεδυκῶς δὲ ...φθονῶν καὶ τοῖς ἄλλοις πολίταις, εἴαν τις ἔξω ἀποδημῇ καὶ τι ἀγαθὸν ὄρῃ» λεγόμενα περὶ τοῦ τυραννικοῦ ἀνθρώπου πρβλ. τὰ ἐν τῷ «Φαίδρῳ» (232d) λεγόμενα περὶ τῶν μὴ ἐραστῶν «...οὐκ ἂν τοῖς συννοῦσι φθονοῦεν...»¹.

Κατὰ τὰ ἀνωτέρω λεχθέντα ὁ τύπος τοῦ ἐραστοῦ, ὅπως περιγράφεται οὗτος ἐν τῷ λόγῳ τοῦ Λυσίου, συμπίπτει ἐν πολλοῖς πρὸς τὸν τύπον τοῦ τυραννικοῦ ἀνθρώπου καὶ ἀντιστοίχως τοῦ ἔρωτος τυράννου, ὅπως παρέχει τοῦτον ὁ Πλάτων ἐν τῷ ἐνάτῳ βιβλίῳ τῆς «Πολιτείας».

Ὁ λόγος τοῦ Λυσίου ἐν τῷ «Φαίδρῳ» φαίνεται, ὅτι ὑπάρχει ὡς συνέχεια ἄλλου τινὸς λόγου αὐτοῦ, ἔχοντος ὅμοιον, δηλαδὴ ἐρωτικόν, περιεχόμενον. Θὰ ἠδύνατό τις προσέτι νὰ προσθέσῃ, ὅτι ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος τοῦ ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Λυσίου ἀναγραφομένου λόγου δεικνύουσιν, ὅτι ὁ λόγος οὗτος ἀνήκει εἰς σειρὰν ἄλλων λόγων τοῦ Λυσίου, ἀναφερομένων ὁμοίως εἰς τὸ αὐτὸ περὶ τοῦ ἔρωτος θέμα². Τοῦτο

1. Τὸ φθονεῖν ἑλλείπον ἐκ τῶν μὴ ἐραστῶν ὑπάρχει ἄρα εἰς τοὺς ἐραστάς.

2. Ὁ Λυσίας παραδίδεται ὑπὸ τῶν ἀρχαίων, ὅτι ἔγραψε καὶ λόγους ἐρωτικούς· πρβλ. Διον. Ἁλικ. Λυσ. 453 «πλείστους δὲ γράψας (δηλ. ὁ Λυσίας) λόγους εἰς δικαστήριά τε καὶ βουλὰς καὶ πρὸς ἐκκλησίας εὐθέτους, πρὸς δὲ ταῦτοις πανηγυρικούς, ἐρωτικούς, ἐπιστολικούς...».

Εἰς τοὺς ἐρωτικούς λόγους τοῦ Λυσίου καταλέγονται καὶ πέντε πρὸς μειράκια. Μεταξὺ δὲ τῶν πέντε τούτων ἐρωτικῶν λόγων πρὸς μειράκια κατατάσσει ὁ Vahlen (Über die Rede des Lysias in Plato's Phaedrus, ἐν Sitzungsber. der Kön. preuss. Akad. der Wiss., 1903, σ. 796) καὶ τὸν πρῶτον ἐν τῷ «Φαίδρῳ» λόγον τὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Λυσίου φερόμενον. Τὸ ἅτι ὅμως ὁ

ὅμως, τὸ ὅτι δηλαδή ὁ παρατιθέμενος ἐν τῷ « Φαίδρω » ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος πρῶτος λόγος φέρεται ὡς συνέχει αἴτιον τινὸς λόγου, ὁ ὁποῖος, ἂν τῷ ὄντι ὑπῆρχε, θὰ ἦτο ἀνάγκη νὰ συμπαρατεθῆ ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος κοινῇ μετὰ τοῦ παρατιθέμενου μέρους, ὁδηγεῖ ἀσφαλῶς εἰς τὸ νὰ δεχθῆ τις μετὰ βεβαιότητος, ὅτι εἶναι τῇ ἀληθείᾳ ὁ λόγος οὗτος δημιουργημα αὐτοῦ τοῦ Πλάτωνος, ὁ ὁποῖος παρέχει αὐτὸν ὡς τεχνικὸν κατὰ τινα τρόπον μέσον πρὸς εὐδόωσιν τοῦ διαλόγου ἀπὸ τοῦ χαμηλοῦ ἐπέδου τῆς σοφιστικῆς καὶ κενολόγου ρητορικῆς, ὅπου τοποθετεῖται ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος δ' ὡς Λυσιακὸς φερόμενος λόγος, εἰς τὰς ὑψηλὰς κορυφὰς τῆς Πλατωνικῆς διλεκτικῆς καὶ τῆς ἀληθινῆς ρητορικῆς, εἰς τὰς ὁποίας ἀνέγιναισι οἱ δύο ἀκολουθοῦντες περὶ τοῦ ἔρωτος λόγοι τοῦ Σωκράτους, μάλιστα δὲ ὁ δεύτερος. Ἀλλὰ ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ περιπτώσει, καθ' ἣν δηλαδή ὁ πρῶτος περὶ τοῦ ἔρωτος λόγος ἐν τῷ « Φαίδρω » θὰ ἀνῆκεν ἀληθῶς εἰς τὴν γραμμίδα τοῦ Λυσίου καὶ θὰ κατελέγετο εἰς τὴν σειράν ἄλλων παρομοίων περὶ τοῦ ἔρωτος λόγων αὐτοῦ, ἢ εὐσυνειδησία τοῦ Πλάτωνος καὶ ἢ ὑπάρχουσα ἀνάγκη νὰ διεξιγῆ πολεμικὴν κατὰ τῶν σοφιστῶν καὶ τῶν κενολόγων ρητόρων διὰ μέσων τιμῶν καὶ ἀληθινῶν θὰ ἐπέβιλλον εἰς αὐτὸν τὴν ὑποχρέωσιν πρὸς παρὰθεσίαν καὶ τοῦ προηγουμένου μέρους τοῦ λόγου τοῦ Λυσίου, ἂν ὑπῆρχε τοιοῦτόν τι. Τοῦτο δὲ θὰ ἔπρεπε νὰ συμβῆ κυρίως, ἵνα μὴ ὁ Πλάτων ἀποδειχθῆ ἀδικῶν κατακρότως τὸν Λυσίαν παραθέτων μέρος μόνον τοῦ λόγου

Λυσίας ἔγραψε, καθὼς παραδίδεται, καὶ λόγους ἔρωτικούς, μεταξύ δὲ τούτων καὶ πέντε πρὸς μειράκια, τούτου δὲν ἀποδεικνύει, ὅτι καὶ ὁ ἐν τῷ « Φαίδρω » ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Λυσίου λόγος ἀνήκει τῷ ὄντι εἰς τὸν Λυσίαν. Ἀλλὰ παρέχει τούτου καὶ μίαν προσέτι εἰρήγησιν — οὐχὶ τὴν μόνην οὐδὲ τὴν σπουδαιωτέραν — διατί ὁ Πλάτων ἀναφέρει τὸν λόγον τοῦτον εἰς τὸν Λυσίαν, οὐχὶ δὲ εἰς ἄλλον τινὰ ρήτορα ἢ συγγραφεύα; διότι ὁ Λυσίας, καθὰ παραδίδεται, ἠσχολεῖτο κατὰ τὴν πρώτην περιόδον τῆς συγγραφικῆς αὐτοῦ δραστηριότητος περὶ τὴν σύνταξιν καὶ ἔρωτικῶν λόγων. Τὸ ὅτι πρὸς τούτοις ὁ λόγος τοῦ Λυσίου χαρακτηρίζεται ὑπὸ τοῦ Φαίδρου ὡς λόγος « οὐκ οἷδ' ὄντινα τρόπον ἔρωτικός » (227c), δὲν σημαίνει τούτου, ὅτι εἶναι σύγγραμμά παιδευστικόν (ein pädagogisches Schriftstück), ὅπως νοεῖται ὑπὸ τοῦ Valden, διότι προσφωνεῖται εἰς παιδᾶ τινὰ ἢ μειράκιον (...der gleichfalls an einen Knaben oder ein Mädchen sich wendet...). Ὁμοίως καὶ οἱ δύο ἀκολουθοῦντες λόγοι τοῦ Σωκράτους προσφωνοῦνται εἰς τὸν « καλὸν παῖδα » ἢ χωρὶς διὰ τούτου νὰ ἔχουσι παιδευστικὸν χαρακτῆρα. Ὁ λόγος τοῦ Λυσίου εἶναι τῷ ὄντι ἡ πρώτη βιασμία εἰς τὴν κλίμακα τῶν τριῶν λόγων, οἱ ἅποιοι παρασκευάζουσι τὴν ἀνοδὸν πρὸς τὸν ἀληθῆ ἔρωτα καὶ τὴν οὐσίαν αὐτοῦ, ἰδίως κατὰ τὸν ἴδιον αὐτοῦ τρόπον.

αὐτοῦ, ὅσον τουτέστι θὰ ἤρκει νὰ ἀποκαλύψῃ τὸν Λυσίαν ὡς ρήτορα μὲν ἀνάξιον λόγου, μὴ ἱκανὸν δὲ νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὴν οὐσίαν τῶν πραγμάτων καὶ μὴ δυνάμενον νὰ νοήσῃ ἄλλο τι περὶ τοῦ ἔρωτος ἢ τὴν ἡδονιστικὴν μόνην καὶ ὑλιστικὴν αὐτοῦ μορφήν.

Ὅτι ὅμως πράγματι ὁ λόγος τοῦ Λυσίου παρέχεται ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος ἐξ ἀρχῆς καὶ δὲν εἶναι συνέχεια ἄλλου, ὡς ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται ὅτι εἶναι, τούτου ἀπόδειξιν προσάγει ὁ Σωκράτης, ὁ ὁποῖος δις προσκαλεῖ τὸν Φαῖδρον ἐν τῷ δευτέρῳ μέρει τοῦ διαλόγου νὰ ἀναγνώσῃ τὴν ἀρχὴν τοῦ Λυσιακοῦ λόγου, ἐν 262d « Ἴθι δὴ μοι ἀναγνώθι τὴν τοῦ Λυσίου λόγου ἀρχὴν » καὶ ἐν 263c « βούλει πάλιν ἀναγνώμεν τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ ; ».

Ὁ λόγος τοῦ Λυσίου ἐν τῷ « Φαίδρῳ » δύναται κατὰ τινα τρόπον νὰ παραλληλισθῇ πρὸς τὸν ἐν τῷ « Μενεξένῳ » ἐπιτάφιον λόγον, τὸν ὁποῖον κατὰ παράκλησιν τοῦ Μενεξένου ἀπαγγέλλει ὁ Σωκράτης. Ἀμφότεροι οἱ λόγοι οὗτοι εἶναι γεγραμμένοι ὡς « ἐν παιδιᾷς μέρει » καὶ παρέχουσι τὸ μέτρον κρίσεως τῶν σοφιστικοῦ χαρακτήρος καὶ παιγνιώδους ὑφῆς λόγων¹. Ἡ δῆλωσις τοῦ Σωκράτους ἐν τῷ « Μενεξένῳ », ὅτι ὁ ἐπιτάφιος λόγος, τὸν ὁποῖον μέλλει νὰ ἀπαγγείλῃ, δὲν εἶναι αὐτοῦ, ἀλλὰ εἶναι λόγος, τὸν ὁποῖον ἔχει ἀκούσει παρὰ τῆς Ἀσπασίας², ἐνῶ ἀνήκει βεβαιότατα εἰς τὴν γραφίδα τοῦ Πλάτωνος, πρέπει πάντως νὰ ἰσχύσῃ καὶ προκειμένου τοῦ προβλήματος περὶ τοῦ λόγου τοῦ Λυσίου ἐν τῷ « Φαίδρῳ », ὁ ὁποῖος καίτοι ἀπαγγέλλεται ὡς λόγος τοῦ Λυσίου ὑπὸ τοῦ Φαίδρου, εἶναι ἀνάγκη νὰ θεωρηθῇ ὡς προῖον τοῦ καλάμου τοῦ Πλάτωνος. Τοῦτο δὲ τοσοῦτον μᾶλλον πρέπει νὰ ἰσχύσῃ καὶ ὡς πρὸς τὸν λόγον τοῦ Λυσίου, καθόσον ὁ « Μενέξενος » ἔχει πολλὰ τὰ κοινὰ πρὸς τὸν « Φαῖδρον », κατὰ δὲ τὴν μορφήν ἴσταται ὡς προοδοποίησις τρόπον τινὰ τοῦ « Φαίδρου ».

Ἡ κοινότης ἐν τοῖς δυοῖν τούτοις διαλόγοις, τῷ « Μενεξένῳ » καὶ τῷ « Φαίδρῳ », ὑπάρχει καὶ ὡς πρὸς τὸν χαρακτηρισμὸν ἀφ' ἑνὸς μὲν τοῦ λόγου τοῦ Λυσίου ὡς ἔργον, τὸ ὁποῖον συνετέθη διὰ μακροῦ χρόνου καὶ ἐν σχολῇ πάντων τῶν ἄλλων ὑπὸ ἀνδρὸς ἱκανωτάτου ἐκ πάν-

1. Περὶ βλ. καὶ E. Norden, Die antike Kunstprosa, σ. 109.

2. Μενέξ. 236ab « Καὶ τί ἂν ἔχοις εἰπεῖν, εἰ δέοι σε λέγειν ; — Αὐτὸς μὲν παρ' ἐμαυτοῦ ἴσως οὐδέν, Ἀσπασίας δὲ καὶ χθρὸς ἠκροάμενην περαινούσης ἐπιτάφιον λόγον περὶ αὐτῶν τούτων. Ἦκουσε γὰρ ἄπερ σὺ λέγεις, ὅτι μέλλοιεν Ἀθηναῖοι αἰρεῖσθαι τὸν ἐραστῆντα ἔπειτα τὰ μὲν ἐκ τοῦ παραχορήμά μοι διήκει, οἳ δέοι λέγειν, τὰ δὲ πρότερον ἐσκεμμένη, ὅτε μοι δοκεῖ συνετέθαι τὸν ἐπιτάφιον λόγον, ὃν Περικλῆς εἶπεν... ».

των τῶν συγχρόνων εἰς τὸ γράφειν λόγους, διὰ τοῦτο δὲ ὄντος τοῦ λόγου τούτου λίαν δυσκόλου εἰς τὸ νὰ ἀπομνημονευθῆ ὑπὸ ἀνδρὸς ἀπείρου περὶ τὰ ταῦτα, τοῦ Φαίδρου¹, ἂν' ἑτέρου δὲ τῶν ἐπιταυρίων λόγων ἐν τῷ «Μενεξένῳ» ὡς ἔργων, τὰ ὅποια πυρασκευάζονται ἀπὸ πολλοῦ χρόνου ὑπὸ ἀνδρῶν ποιῶν καὶ ἱκανῶν νὰ ἐπαινώσιν ἔτι καὶ πένητας καὶ ἀναξίους Ἰθίας μνηστῆρας ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι ἔλεσον ἐν πολέμῳ². Ἡ δὴλωσις ὁμοιωτικῶς τοῦ Σωκράτους ἐν τῷ «Φαίδρῳ», προεληθούσας ἐκ τῆς κριτικῆς τοῦ Φαίδρου, καθ' ἣν οὐδεὶς δύναται νὰ εἴπῃ περὶ τοῦ ἔρωτος ἄλλα περισσότερα τῶν λεχθέντων ὑπὸ τοῦ λόγου τοῦ Λυσίου καὶ περισσότερας ἀξίας, ὅτι ἀκούσας ποτέ τις λέγοντας περὶ τοῦ ἔρωτος, τὴν Σακρῶ ἢ τὸν Ἄνακρόντα ἢ ἄλλους τινὰς συγγραφεῖς, αἰσθάνεται νῦν τὸ στήθος αὐτοῦ κληρῶς ἐκ λόγων περὶ ἔρωτος καὶ δύναται ἕνεκα τούτου νὰ εἴπῃ καὶ αὐτὸς λόγον περὶ τούτου οὐχὶ κατώτερον τοῦ Λυσιακοῦ λόγου³, ἔχει τὸ ἀντιτακτικὸν αὐτῆς ἐν τῷ «Μενεξένῳ». Ἐν τῷ διαλόγῳ τούτῳ λέγεται ἐπίσης ὑπὸ τοῦ Σωκράτους, ὅτι τυχὸν ὡς διδασκάλου τῆς ρητορικῆς τῆς περιωνύμου Ἀσπασίας δύναται καὶ αὐτὸς νὰ ἀπαιγγίλῃ ἐπιτάμιον λόγον, ὡς καὶ οἱ ἄλλοι ἐπίσημοι ρήτορες οἱ ὀριζόμενοι ὑπὸ τῆς πόλεως⁴. Ἡ δὴλωσις

1. Φαίδρ. 228a «οἷα μὲ, ἡ Λυσία; ἐν πολλῷ χρόνῳ κατὰ ἀρχὴν συνέθηκεν, δευτέρως ὡν τῶν τῶν γράφειν, ταῦτα ἰδιώτην ὄντα ἀπομνημονεύσασιν ἀξίως ἐκείνου; πολλοῦ γε δέου».

Τὰ λεγόμενα ἐνταῦθα ὑπὸ τοῦ Φαίδρου, κρίνοντος τὴν ρητορικὴν τέχνην τοῦ Λυσίου καὶ χαρακτηρίζοντος τὸν μὲν Λυσίαν «δευτέρως», ἑαυτὸν δὲ «ἰδιώτην», ἀπομνημόνευσαι τὴν κρίσιν Λυονυσίου τοῦ Ἀλικαρνασσέως, λέγοντος περὶ τοῦ Λυσίου τὰ ἑξῆς: «ὁμοίως δὲ ταῖς ἰδιώταις διαλέγεσθαι δοκῶν (δηλ. ὁ Λυσίας) κλέιστον ἄνθρωπον ἰδιώτην διατρέχει καὶ γὰρ ποιητῆς κρείττους λόγων...» (Λυσ. Ἄλ. Λυσ. 459).

2. Μενέξ. 234c «...καὶ εἶναι πένης τις ὢν τελευτήσῃ, καὶ ἐπιάνου αὐτὸν ἔτι καὶ εἶναι φιλόσοφος ἢ, ὅπ' ἀνδρῶν σοφῶν τε καὶ οἷος εἰκὴ ἐπαινούμενων, ἀλλὰ ἐκ πολλοῦ χρόνου λόγους παρασκευασμένους, οἱ αὐτῶς καλῶς ἐπαινούσιν...». Ἱερβλ. καὶ Ἐπιστ. Ζ 341h «...μετὰ τριβῆς κρίσης καὶ χρόνου πολλοῦ...».

3. Φαίδρ. 235b-d «...ὥστε παρὰ τὰ ἐκείνῳ εἰρημένα μηδὲν' (αἶν) ποτε δύνασθαι εἰπεῖν ἄλλα πλείω καὶ πλείονος ἀξία. ...δῆλον δὲ ὅτι τινῶν ἀκήκου, ἢ πῶς Σακρῶς τῆς καλῆς ἢ Ἄνακρόντος τοῦ σοφῶ ἢ καὶ συγγραφεῶν τινῶν, πόθεν δὴ κερμαίζόμενος λέγῃ; κληρῶς ποσ... τὸ στήθος ἔχων αἰσθάνομαι παρὰ ταῦτα ἂν ἔχειν εἰπεῖν ἕτερα μὴ χεῖρα, ὅτι μὲν αὖν παρὰ γὰρ ἑαυτοῦ οὐδὲν αὐτῶν ἐννευόημα, εὐὸ οἶδα, συνειδῶς ἑμαυτῷ ἀμαθίαν ἄγεται δὲ, οἶμαι, ἐξ ἄλλοτριῶν πολλῶν νημάτων διὰ τῆς ἀκοῆς περληρωσθῆναι με δέκα ἢ ἄγγελον».

4. Μενέξ. 235e Ἡ οἷα οἷος τ' ἂν εἶναι αὐτῶς εἰπεῖν, εἰ δέοι καὶ ἔλαττόσε ἢ βουλή; — Καὶ ἄπο μὲν γε... οὐδὲν θαυμαστὸν αἶψα εἶναι εἰπεῖν, ὅ

αὕτη τοῦ Σωκράτους ὑπάρχουσα κοινῇ ἐν τῷ «Μενεξένῳ» καὶ τῷ «Φαίδρῳ» προσκομίζει ὁποσδήποτε καὶ αὐτὴ ἰσχυρὰν ἀπόδειξιν περὶ τοῦ ὅτι ὁ λόγος τοῦ Λυσίου εἶναι ἔργον τοῦ Πλάτωνος καὶ προσφέρεται οὗτος ὡς τὸ πρῶτον μέρος ἐνός μόνου κατ' οὐσίαν λόγου τριπτύχου περὶ τοῦ ἔρωτος, ὑπὸ τὴν καλὴν καὶ τὴν κακὴν αὐτοῦ ὄψιν, τὸν ὅποιον τριχῇ ὡς ἐν τριτῷ ζωγραφικῷ πίνακι εἰκονίζει ὁ Πλάτων ἐν τῷ «Φαίδρῳ» διὰ τῶν τριῶν κατὰ σειρὰν ἀπαγγελλομένων λόγων, τοῦ πρώτου τοῦ ὡς Λυσιακοῦ φερομένου καὶ τῶν ἀκολουθούντων δύο λόγων τοῦ Σωκράτους¹.

Ἐτέραις τις ἀντιστοιχία ὑπάρχουσα ἐν τῷ «Μενεξένῳ» καὶ τῷ «Φαίδρῳ» ὡς ἀποδεικτικὴ καὶ αὕτη τοῦ ὅτι ὁ λόγος τοῦ Λυσίου συνετέθη τῷ ὄντι ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος καὶ κατεσκευάσθη ὑπ' αὐτοῦ εἰδὼν ὡς κατωτάτη βαθμὶς, ἄγουσα ὡς εἰς κλίμακα εἰς τοὺς δύο ἄλλους λόγους, εἶναι καὶ ἡ ἐξῆς². Ἐν τῷ «Μενεξένῳ» ὁ Σωκράτης, ἀφοῦ ἐπερίεγραψε τὴν ἀπαγγελίαν τοῦ ἐπιταφίου λόγου, τὸν ὅποιον συνέθεσε δῆθεν ἡ Ἄσπασια, προσέρχεται εἰς τὴν ἀναγγελίαν, μετὰ τὴν ἔκφρασιν χάριτος ὑπὸ τοῦ Μενεξένου, ὅτι ἐκ τῆς αὐτῆς πηγῆς, δηλαδὴ τῆς Ἄσπασίας, ἔχει καὶ ἄλλους σπουδαίους πολιτικούς λόγους, τοὺς ὁποίους ἐν καιρῷ θὰ ἀπαγγείλῃ³. Τοῦτο ὑπομνησκει τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ Σωκράτους ἐν τῷ «Φαίδρῳ» (253c), περὶ τῶν ὁποίων καὶ ἀνωτέρω ἐγένετο μνεία, ὅτι δηλαδὴ καὶ οὗτος ἔχει πλήρες τὸ στῆθος ἐκ λόγων ἐρωτικῶν, τοὺς ὁποίους ἤκουσε παρὰ τινῶν συγγραφέων ἢ ποιητῶν. Ὑπομνησκει προσέτι τοῦτο καὶ τὴν δήλωσιν τοῦ Σωκράτους πρὸς τὸν Φαίδρον, ὅτι τῶν πλείστων τῶν κατὰ τὸν βίον τούτου ποιηθέντων περὶ τοῦ ἔρωτος λόγων αἴτιος ὑπῆρξεν αὐτός, καὶ νῦν δὲ φαίνεται, ὅτι εἶναι αἴτιος ὁ Φαίδρος νὰ λεχθῇ καὶ ἕτερός τις λόγος περὶ τοῦ ἔρωτος³.

Ἄλλὰ καὶ ἄλλα πρὸς τούτοις ὑπάρχουσι κοινὰ ἐν τῷ «Μενεξένῳ» καὶ τῷ «Φαίδρῳ», τὰ ὅποια προσεπικουροῦσιν εἰς τὴν γνώμην, ὅτι

τυγχάνει διδάσκαλος οἷσα οὐκ εἶναι φασίη περὶ ῥητορικῆς, ἀλλ' ἤπερ καὶ ἄλλους πολλοὺς καὶ ἀγαθοὺς πεποίηκε ῥήτορας, ἕνα δὲ καὶ διαφέροντα τῶν Ἑλληνῶν, Περικλέα τὸν Σανθίππου». — Τὸν Περικλέα ὁ Πλάτων ἐπαινεῖ καὶ ἐν «Φαίδρῳ» 269e καὶ 270a.

1. Ἠρβλ. καὶ Friedländer, ἐνθ. ἀν., σ. 491.

2. Μενέξ. 249de «Καὶ πολλὴν γε... ἐγὼ χάριν ἔχω τούτου τοῦ λόγου ἐκαίην ἢ ἐκαίην ὅστις σοὶ ὁ εἰκὼν ἐστὶν αὐτόν· καὶ πρὸς γε ἄλλην πολλὴν χάριν ἔχω τῷ εἰπόντι. — Εὐὰ ἂν ἔχοι· ἀλλ' ὅπως μου μὴ κατερῆς, ἵνα καὶ αὐθὶς σοὶ πολλοὺς καὶ καλοὺς λόγους παρ' αὐτῆς πολιτικούς ἀπαγγέλω».

3. Φαίδρ. 242ab.

αἱ ἀνωτέρω περιεφθεῖσαι χαρακτηριστικαὶ ἀναλογίαι τῶν δύο τούτων διαλόγων προσφέρονται ὡς ἐπισημαντικαὶ τοῦ ὅτι ὁ ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Λυσίου λόγος ἐν τῷ «Φαίδρω» περὶ τοῦ ἔρωτος ἀνήκει εἰς τὸν Πλάτωνα, ὡς καὶ ὁ ἐν τῷ «Μενέξενῳ» ἀπαγγελθεὶς ὑπὸ τοῦ Σωκράτους ἐπιτάφιος λόγος, ὁ ἀποδιδόμενος ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὴν Ἀσπασίαν, εἶναι τοῦ Πλάτωνος. Οὕτως ἐν τῇ ἀρχῇ ἑκατέρου τῶν διαλόγων τούτων ὑπάρχει ὁμοίαι συζυγία ἐρωτήσεως καὶ ἀποκρίσεως. Ἐν μὲν τῷ «Φαίδρω» (227a) λέγεται «Ὁ φίλε Φαίδρε, ποῖ δὴ καὶ πόθεν; — Παρὰ Λυσίου, ὦ Σώκρατες, τοῦ Κεφαίλου...», ἐν δὲ τῷ «Μενέξενῳ» ὑπάρχουσιν ἐν ἀρχῇ (231a) τὰ ἑξῆς «Ἐξ ἀγορᾶς ἢ πόθεν Μενέξενος; — Ἐξ ἀγορᾶς, ὦ Σώκρατες, καὶ ἀπὸ τοῦ βουλευτηρίου».

Ἐπίσχεσι πρὸς ταῦτα καὶ ἡ ἀκόλουθος ἀναλογία τῶν ἐν τῷ «Φαίδρω» πρὸς τὰ ἐν τῷ «Μενέξενῳ». Ὁ λόγος τοῦ Λυσίου ἐν τῷ «Φαίδρω» χαρακτηρίζεται ὑπὸ τοῦ Σωκράτους ὡς λόγος γεγραμμένος, εἰσὶν δηλαδὴ ἐκ τῶν προτέρων, πρὶν ἢ αὐτὸς ἀπαγγελθῆ, εἶναι ἄρα λόγος ἄφηνος, διὰ καὶ λέγει πάντοτε τὰ αὐτὰ εἰς πάντας ἀδιακρίτως τοὺς ἐρωτῶντας αὐτόν. Ἀντιθέτως πρὸς τοῦτον τὸν λόγον τοῦ Λυσίου, τὸν ἐκ τῶν προτέρων παρεσκευασμένον, παρέχουσιν οἱ δύο ἕτεροι ἐν τῷ «Φαίδρω» λόγοι, οἱ ἀνήκοντες εἰς τὸν Σωκράτη. Οἱ λόγοι οὗτοι τοῦ Σωκράτους φέρονται ὡς μὴ ἐσχεδιασμένοι ἐκ τῶν προτέρων καὶ γεγραμμένοι, ἀλλὰ ὡς αὐτοσχέδιοι. Περὶ τοῦ αὐτοσχεδιασμοῦ τῶν λόγων τούτων λέγει εἰς τὸν Φαίδρον ὁ Σωκράτης μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Φαίδρου ἐκφώνησιν τοῦ λόγου τοῦ Λυσίου, ὅταν προσκαλεῖται ὑπὸ τοῦ Φαίδρου νὰ εἴπῃ καὶ αὐτὸς λόγον περὶ τοῦ ἔρωτος ἰαίξιον πρὸς τὸν τοῦ Λυσίου «Ἄλλ', ὦ μικαίριε Φαίδρε, γελοῖος ἔσμαι καὶ ἄγαθὸν ποιητὴν ἰδιώτης¹ αὐτοσχεδιάζων περὶ τῶν αὐτῶν» (236d)². Ὁμοίως καὶ ἐν τῷ

1. Παρόμοια πρὸς ταῦτα τὰ ὑπὸ τοῦ Σωκράτους εἶχεν εἶναι πρότερον ὁ Φαίδρος συγκρίνων τὴν μηδαμινότητα αὐτοῦ πρὸς τὴν ρητορικὴν δεινότητα τοῦ Λυσίου «...δεινότητας ὧν τῶν νῦν γράφειν, ταῦτα ἰδιώτην ὄντα ἀπορηνησενόσαι ἀξίως ἐκείνου;» (228a). — Τὸ «ἰδιώτης» καὶ τὰ ἐκ τούτου παράγωγα «ἰδιωτικὸς», «ἰδιωτικῶς» κλπ., ἔχοντα τὴν σημασίαν τοῦ ἀμειβοῦς καὶ ἀνεπιστήμονος, ἀντιτίθενται πάντοτε ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος πρὸς λέξεις σημαίνουσας τὸν ἐπιστήμονα καὶ τὸν τεχνικόν, τὸν μετὰ τέχνης (ἐπιστήμης) λέγοντα ἢ πρῶτοντά τι πρὸβλ. καὶ Εὐθύδ., 282d, ἐνθα τὸ «ἰδιωτικόν» ἀντιτίθεται πρὸς τὸ «τέχνη πραττόμενον».

2. Πρὸβλ. καὶ Εὐθύδ., 278d «Ἐάν οὖν δόξαι ἰσθῆν ἰδιωτικῶς τε καὶ γελοῖως αὐτὸ ποιεῖν, μὴ μου καταγελάτε· ὑπὸ πρῶτησίαις γὰρ τοῦ ἀκούσιου τῆς ἡμετέρας σοφίας ταλμῆσαι ἀπαντοσχεδιάσαι ἐναντίον ἡμῶν».

«Μενεξένω» οἱ ὑπὸ τῶν ἐπισήμων ρητόρων τῆς πόλεως ἀπαγγελλόμενοι ἐπιτάφιοι λόγοι εἶναι ἐσχεδιασμένοι καὶ ἐτοιμοὶ ἐκ τῶν προτέρων, ἀλλὰ καὶ ὁ αὐτοσχεδιασμὸς αὐτῶν δὲν φαίνεται, ὅτι εἶναι δύσκολος «Πόθεν, ὦγαθή; εἰσὶν ἑκάστοις τούτων (δηλ. τῶν ρητόρων) λόγοι παρεσκευασμένοι, καὶ ἅμα οὐδὲ αὐτοσχεδιάζειν τὰ γε τοιαῦτα χαλεπὸν» (Μενεξ., 235d). Καὶ ὁ λόγος τοῦ Σωκράτους ἐν «Μενεξένω», τὸν ὁποῖον ἡ Ἀσπασία δῆθεν συνέθεσε συγκολλῶσα¹ τὰ ὑπολείμματα τοῦ ἐπιταφίου λόγου, τὸν ὁποῖον ἀπήγγειλεν ὁ Περικλῆς, ἀλλὰ μὲν διεξερχομένη ἐκ τοῦ προχείρου, ἀλλὰ δὲ ἐκ τῶν προτέρων σχεδιάσασα, εἶναι λόγος αὐτοσχέδιος.

* *

Πάντες ἐκ τῶν νεωτέρων ὅσοι δέχονται, ὅτι ὁ πρῶτος ἐν τῷ «Φαίδρω» περὶ τοῦ ἔρωτος λόγος εἶναι ἔργον τοῦ Λυσίου καὶ οὐχὶ τοῦ Πλάτωνος, ἀκολουθοῦσι κυρίως εἰς τὸν Vahlen, ὁ ὁποῖος ἔγραψε περὶ τούτου καὶ ἠσχολήθη περὶ τὸ πρόβλημα τοῦτο διὰ μακρῶν². Διὰ τοῦτο ἐν τοῖς ἐξῆς θὰ διατριῶ μάλιστα περὶ τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ Vahlen, ἀγωνιζομένου νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι ὁ λόγος οὗτος εἶναι τοῦ Λυσίου. Τὰ ἐπιχειρήματα ὅμως ταῦτα τοῦ Vahlen πόρρω τῷ ὄντι ἀπέχουσι ἀπὸ τοῦ νὰ εἶναι ἰσχυρά, ἵνα στηρίξωσι τὴν γνώμην περὶ τοῦ ὅτι ὁ πρῶτος ἐν τῷ «Φαίδρω» λόγος ἀνήκει εἰς τὴν γραφίδα τοῦ Λυσίου.

Ἄλλὰ πρότερον πρέπει νὰ μνημονεύσω ἐνταῦθα τὰ περὶ τοῦ Λυσιακοῦ λόγου ὡς πρὸς τὴν πατρότητα αὐτοῦ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ Ἑρμείου, παλαιοῦ σχολιαστοῦ τοῦ Πλατωνικοῦ «Φαίδρου». Ὁ Ἑρμείας λοιπὸν ὑποστηρίζων τὴν γνώμην, ὅτι ὁ πρῶτος λόγος ἐν τῷ

1. Πρὸς τὰ ἐν Μενεξ. 236b «...περιλείμματ' ἄττα ἐξ ἐκείνου συγκολλῶσα» παραβλητέα τὰ ἐν Φαίδρ. 278e «...πρὸς ἀλλήλα κολλῶν τε καὶ ἀφαιρῶν...».

2. Γερμ. J. Vahlen, Über die Rede des Lysias in Plato's Phaedrus (ἐν Berl. Ak. Sitz. B. 1903, σ. 788 - 816).

Περὶ τὸ πρόβλημα τοῦ Λυσιακοῦ λόγου ἐν τῷ «Φαίδρω» ἠσχολήθησαν πολλοὶ τῶν τε παλαιότερων καὶ τῶν νεωτέρων φιλολόγων. Μικρὰν ἱστορίαν τοῦ ζητήματος παρέχει ὁ C. Ritter ἐν τῇ μεταφράσει τοῦ «Φαίδρου» εἰς τὴν γερμανικὴν (Platons Dialog Phaidros, übersetzt, erläutert und mit ausführlichen Register versehen von Constantin Ritter, Leipzig 1914, σ. 116, σημ. 22), ὁμοίως δὲ καὶ ὁ Bluss (Die Att. Bereds., I, σ. 423). Ὡσαύτως ἐκ τῶν ἡμετέρων παλαιότερον ἠσχολήθη περὶ τὸ θέμα τοῦτο ὁ Γεώργιος Κωνσταντινίδης (Μακεδόν) (ἐν τῷ περιοδ. «Ἀθηναίω», τόμ. 4, 1875, σ. 33 - 55, τοῦ τεύχους α'), ὁ ὁποῖος ἔδωκε καὶ περιληψὴν τῶν ἐπιχειρημάτων τῶν προγενέστερον αὐτοῦ διατριφάντων περὶ τὸν λόγον τοῦτον.

« Φαίδρω » είναι τοῦ Λυσίου, λέγει τὰ ἑξῆς: « εἰδέναι δὲ δεῖ, ὅτι αὐτοῦ Λυσίου ὁ λόγος οὕτως ἐστὶ, καὶ φέρεται ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς ταῖς ἐκείνου εὐδοκιμοῦσα καὶ αὕτη ἡ ἐπιστολή ». Ἡ πληροφορία αὕτη τοῦ Ἑρμείου περὶ τοῦ ὅτι ὁ ἐρωτικὸς λόγος τοῦ Λυσίου καταλέγεται εἰς τὰς ἐπιστολὰς αὐτοῦ δὲν εἶναι δυνατὴ νὰ στηρίξη καὶ τὸ ὅτι ὁ πρῶτος ἐρωτικὸς λόγος ἐν τῷ « Φαίδρω » εἶναι τοῦ Λυσίου διότι τῶν ἐπιστολῶν τούτων ἀμφισβητεῖται ἡ πατρότης.

Τὸ δὲ κύριον ἐπιχείρημα τοῦ Ἑρμείου ὡς πρὸς τὴν πατρότητα τοῦ Λυσιακοῦ λόγου, ἀπορροφᾶν ἐκ τῆς ἀτέχνου καὶ κακῆς συνθέσεως αὐτοῦ, μὴ δυναμένον ἄρα τοῦ λόγου ἕνεκα τούτου νὰ ἀνήκῃ εἰς τὸν Πλάτωνα, εἶναι τὰ ἑξῆς: « Ταῦτα αὐτοῦ (δηλ. τοῦ Λυσιακοῦ λόγου) πρῶτον τῆς ἀταξίας τὸ ἐν ἀρχῇ ἐπιχείρημα μὴ εἰπὼν γὰρ οὐδὲν ἔστιν ἔργον ὁ ἐρωστὴς, λέγει τίς ἔστιν, ἡπειδὴν καίσηται ἔργον τοὺς πόδας, φασὶ ἂν τις, πρῶτους τίθεικεν, τὴν δὲ κεφαλὴν ἵατερον ».

Ὁ Ἑρμείας κρίνων διὰ τούτων τὸν λόγον τοῦ Λυσίου ἀποβλέπει εἰς τὸν Πλάτωνα, τοῦ ὁποῖου τὰς κρίσεις περὶ τοῦ λόγου τοῦ Λυσίου καὶ καθόλου περὶ τοῦ λόγου ὡς ὁμοιῶντος πρὸς ζῆρον ἡλιαναιμιθάνει σχεδὸν αὐταῖς λέξεσιν, ἴδιον δὲ ἐπιχείρημα ἢ ἴδιον κρίσιν οὐδεμίαν φέρει, ὡς αὐτὸς ὁ Ἑρμείας λέγει προσθέτων: « Ὡς γὰρ αὐτὸς ὁ Πλάτων ἔφη, ζῆρον διὰ τὸν λόγον εἰσκέναι ». Οὐδὲν λοιπὸν ἐπιχείρημα ἴδιον ἄξιον προσοχῆς παρέχει ὁ Ἑρμείας κατὰ τοῦ Λυσιακοῦ λόγου ὡς μὴ ἀνήκοντος εἰς τὸν Πλάτωνα.

Ἀλλὰ ὁ Πλάτων διὰ τοῦ λόγου τοῦ Λυσίου ἠθέλησε νὰ δώσει ὡς ἐν παραδείγματι τὸν τύπον τοῦ λόγου, περὶ τοῦ ὁποῖου λέγει ἐν τῷ δευτέρῳ μέρει τοῦ διαλόγου, τοῦ λόγου δηλαδή, ὁ ὁποῖος δὲν ἔχει συμφώνως πρὸς τὰ διδάγματα αὐτοῦ τὰ ὀργανικὰ στοιχεῖα τοῦ ὁρθοῦ λόγου τοῦ ὁμοιῶντος πρὸς ζῆρον καὶ ἔχοντος ἀρχήν, μέσον καὶ τέλος. Εὐρίσκει δὲ ἔπειτα ὁ Πλάτων, ἀφοῦ πρῶτον διὰ τοῦ λόγου τοῦ Λυσίου ἔδωκε τὸ παράδειγμα τοῦ μὴ καλῶς γράφειν, τὴν εὐκαιρίαν διὰ τῶν δύο Σωκρατικῶν λόγων νὰ παρίσχη τὸν τύπον τοῦ λόγου τοῦ ἔχοντος τὰ ὀργανικὰ στοιχεῖα ζῶντος ὀργανισμοῦ καὶ ἀναπτυσσομένου κατὰ φυσικὴν ἀναγκαιότητα, τῶν μελῶν αὐτοῦ τιθεμένων τοῦ ἐνὸς ἕστερον τοῦ ἄλλου ἐξ ἀνάγκης καὶ οὐχὶ ριπτομένων εἰκῆ ὡς ἐν τῷ εἰς τὸν Μίδαν ἐπιγράμμει.

Ὁ Vahlen κατὰ τὴν προσπίθειαν αὐτοῦ νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι ὁ πρῶτος ἐρωτικὸς λόγος ἐν τῷ « Φαίδρω » εἶναι τοῦ Λυσίου, στηρίζεται κυρίως εἰς τὴν ὁμοιότητα ἢ τὴν ταυτότητα μιᾶς ἢ δύο λέξεων, αἱ ὁποῖαι ὑπάρχουσι κοινὰ ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ τοῦ « Φαίδρου » καὶ ἐν ἄλλοις

τοῦ Λυσίου, ἀφροντιστεῖ δὲ παντελῶς τῶν ἐν αὐτοῖς ἐννοιῶν, μὴ ἐξετάζων ἂν ὑπάρχη καὶ ὡς πρὸς ταύτας ὁμοιότης. Οὕτως ἐν σελίδι 801 τῆς ἀνωτέρω μνημονευθείσης πραγματείας περὶ τοῦ ἐρωτικοῦ λόγου τοῦ Λυσίου ὁ Vahlen γράφει, ὅτι τὸ ἐν τῷ « Φαίδρῳ » (233b) ἐν τῷ λόγῳ τοῦ Λυσίου λεγόμενον « ὥστε πολὺ μᾶλλον ἔλεεῖν τοῖς ἐρωμένοις ἢ ζηλοῦν αὐτοὺς προσήκει » πρέπει νὰ παραβληθῇ, ὡς συγγενὲς πρὸς ταῦτα, ἀνήκοντα ἄρα κατ' αὐτὸν πάντα εἰς τὸν Λυσίαν, πρὸς τὰ ἐξῆς χωρία ἐκ λόγων τοῦ Λυσίου VII 37 (Ἄρεοπαγιτικός περὶ τοῦ σηκοῦ ἀπολογία) « ὥστε πολὺ μᾶλλον τοῦτον παραλαμβάνειν ἐχρῆν ἢ ἐμὲ παραδοῦναι προσήκειν », XXX 33 (Κατὰ Νικομάχου) « ὥστε πολὺ μᾶλλον ὑμῖν προσήκει τιμωρεῖσθαι ἢ τούτοις βοηθεῖν », XVI 7 (Μαντιθέῳ δοκιμαζομένῳ ἀπολογία) « ὥστε πολὺ ἂν δικαιότερον ἐκείνοις... πιστεύετε », καὶ XXVIII 14 (Κατὰ Ἐργοκλέους) « ὥστε πολὺ ἂν δικαιότερον ὑμᾶς αὐτοὺς ἢ τούτους ἔλεοῖτε ».

Ὁ παραλληλισμὸς ὑπὸ τοῦ Vahlen τῶν χωρίων τούτων ἐκ λόγων τοῦ Λυσίου πρὸς τὸ ἐν « Φαίδρῳ » 233b γίνεται διὰ μόνην τὴν σύμπτωσιν ἐν αὐτοῖς τῶν λέξεων « ὥστε πολὺ μᾶλλον »¹. Ἀλλὰ πολὺ συγγενέστερον πρὸς τὸ ἀνωτέρω παρατεθὲν ἐκ τοῦ « Φαίδρου » χωρίον εἶναι τὸ ἐν τῇ « Πολιτείᾳ » 336c - 337a λεγόμενον « ἐλεεῖσθαι οἷν ἡμᾶς πολὺ μᾶλλον εἰκάς ἐστίν που ὑπὸ ὑμῶν τῶν δεινῶν ἢ χαλεπαίνεσθαι ». Ἡ συγγένεια δὲ τῶν Πλατωνικῶν τούτων χωρίων, τοῦ ἐν Φαίδρ. 233b καὶ τοῦ ἐν Πολ. 336c - 337a, δὲν ὑπάρχει μόνον διὰ τὰς δύο λέξεις « πολὺ μᾶλλον », διὰ τὰς ὁποίας, προστιθεμένης καὶ τῆς « ὥστε », συνάπτει ὁ Vahlen τὰ ἀνωτέρω παρατεθέντα ἐκ Λυσιακῶν λόγων χωρία πρὸς τὸ ἐν « Φαίδρῳ », ἀλλὰ μάλιστα καὶ κυριώτατα διὰ τὴν κοινὴν ἐννοιαν τὴν ἐνεχομένην ἐν τοῖς χωρίοις τούτοις, ἢ ὁποία ἐκφράζεται διὰ τοῦ κοινῆς ὑπάρχοντος ἐν αὐτοῖς ἀπαρεμυράτου (τοῦ « ἐλεεῖν » μὲν ἐν « Φαίδρῳ », τοῦ « ἐλεεῖσθαι » δὲ ἐν τῇ « Πολιτείᾳ »). Καὶ ὑπάρχει μὲν ἐν τῷ τρίτῳ τῷ ἐκ τοῦ « Κατὰ Ἐργοκλέους » λόγου τοῦ Λυσίου χωρίῳ, τῷ παρατιθεμένῳ ὑπὸ τοῦ Vahlen, ἡ λέξις « ἐλεοῖτε », ἢ ὁποία κεῖται καὶ ἐν τοῖς Πλατωνικοῖς χωρίοις, τὰ ὁποῖα παραλληλίζονται ὑπὸ ἡμοῦ, ἀλλὰ ἢ καθ' ὑπεροχὴν σύγκρισις αὐτῆς ἐν τῷ Λυσιακῷ τούτῳ χωρίῳ γίνεται πρὸς ἑαυτήν, δηλαδὴ καὶ ἐν τῷ πρώτῳ μέρει τῆς συγκρίσεως νοεῖται ἢ αὐτὴ λέξις « ἐλεοῖτε », ἢ ὁποία ὑπάρχει ἐν τῷ δευτέρῳ μέρει (« ὥστε πολὺ ἂν δικαιότερον ὑμᾶς αὐτοὺς (ἐνν. ἐλεοῖτε) ἢ τούτους ἐλεοῖτε »).

1. Ἐν τοῖς δυοῖν τελευταίοις χωρίοις ἡ σύμπτωσις πρὸς τὸ ἐν « Φαίδρῳ » περιορίζεται εἰς μόνους τὰς λέξεις « ὥστε πολὺ ».

Ἐν τοῖς Πλατωνικοῖς ὅμοις χωρίοις, τῷ ἐν « Φαίδρω » 233b καὶ τῷ ἐν « Πολιτείᾳ » 336e - 337a, τὸ « ἐλεεῖν » ἐν τῷ « Φαίδρω » καὶ τὸ « ἐλεεῖσθαι » ἐν τῇ « Πολιτείᾳ » συγκρίνονται ἀντισταλῶς πρὸς δύο συγγενῆ ῥήματα, τὸ « ζηλοῦν » καὶ τὸ « χαλεπαίνεσθαι ». Ἡ συγγένεια ἄρα ὑπάρχει πολὺ μᾶλλον στενωτέρα ἐν τοῖς Πλατωνικοῖς τοῦτοις χωρίοις, διαπιστοῦσα καὶ βεβαιωσα τὴν ταυτότητα τοῦ συγγραφέως, δηλαδὴ τοῦ Πλάτωνος, ἢ ἐν τῷ ἕκ τοῦ « Φαίδρου » 233b χωρίου καὶ τοῖς ἕκ λόγων τοῦ Λυσίου, τοῖς κριτικηθεμένοις ὑπὸ τοῦ Valien, χωρίοις.

Ἐν συνεχείᾳ ὁ Valien ἐν τῇ αὐτῇ σελίδι τῆς πραγματείας αὐτοῦ γράφει, ὅτι τοῦ αὐτοῦ χαρακτήρος πρὸς τὰ προηγούμενα, παρόχοντα δὴσεν καὶ ταῦτα τὴν ἰδιαιτέριαν τοῦ Λυσίου ὄψους, εἶναι καὶ τὰ ἐπόμενα δύο χωρία ἐν τῷ « Φαίδρω », ἐν τοῖς ὁποίοις ἐπαναλαμβάνονται αἱ αὐτὰ λέξεις: « ὥστε πολὺ πλείων ἑλλείξ ἐν τοῖς πολλοῖς ὄντα τυχεῖν τὸν ἄξιον τῆς σῆς φιλίας » (231de) καὶ « ὥστε πολὺ πλείων ἑλλείξ φιλιαν αὐτοῖς... γενέσθαι » (232de).

Ἐν τοῖς ἀνωτέρω κριτικηθεμένοις χωρίοις ὑπάρχει κοινὴ ἡ φράσις « ὥστε πολὺ πλείων ἑλλείξ », τοῦτο δὲ ὁ Valien συμφοίνως καὶ πρὸς τὰ προηγούμενα παραδείγματα θεωρεῖ ὡς ἐνδεικτικὸν χαρακτηριστικὸν τὸ ὄψους τοῦ Λυσίου. Ἀλλὰ ὅπως καὶ εἰς τὰ προηγηθέντα ἀνωτέρω χωρία εἶναι βεβαιότερον, ὡς ἔδειξα, ὅτι ταῦτα παρόχουσαν ἐκδηλότερον τὸν χαρακτήρα τοῦ Πλατωνικοῦ λόγου, οὕτω καὶ ἐν τοῖς χωρίοις τοῦτοις (Φαίδρ. 231de καὶ 232de) φαίνεται διανότης ἢ ὕψος τοῦ Πλατωνικοῦ λόγου. Ἡ ἐπανάληψις τῶν αὐτῶν φράσεων, ὡς ἐν τοῖς χωρίοις τοῦτοις τῆς « ὥστε πολὺ πλείων ἑλλείξ », εἶναι μάλιστα ἰδιότης χαρακτηριστικὴ τοῦ Πλατωνικοῦ λόγου, ὑπάρχει δὲ συχνὴ παρὰ τῷ Πλάτῳ. Τῆς ἰδιότητος δὲ ταύτης, ἢ ὅποια παρόχει ἓνα τῶν κρισιωτάτων χαρακτηριστικῶν τοῦ Πλατωνικοῦ λόγου, ἐκρηνῆ ἀπήχησιν καὶ ἰδιαζόντως χαρακτηριστικὴν εὑρισκομεν εἰς τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ Σωκράτους, κρίνοντος τὸν λόγον τοῦ Λυσίου μετὰ τὴν ἀπαγγελίαν αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Φαίδρου, ἐν Φαίδρ. 235a « καὶ οὖν μοι ἔδοξεν... δις καὶ τρις τὰ αὐτὰ εἰρηκεῖναι, ὡς οὐ πάνυ εὐπορῶν¹ τοῦ πολλὰ λέγειν περὶ τοῦ αὐτοῦ, ἢ ἴσως οὐδὲν αὐτῷ μέλον τοῦ τοιούτου ». Ὁ Σωκράτης λέγων ταῦτα περὶ τοῦ λόγου τοῦ Λυσίου ἀποβλέπει κυρίως εἰς ἑαυτόν, διότι τῇ ἀληθείᾳ εἰκονίζεται πάντα τὸ ὁ Σωκράτης ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος ὡς μὴ δυνάμενος νὰ μακρολογῆσθαι, ἀλλὰ τὸνναντίον ὡς δεινότετος εἰς τὸ διαλέγεσθαι. Χαρακτηριστικῶς ὁ

1. Ἡρβλ. καὶ Μενόξ. 235c « Νῦν μέντοι σῆμαι ἐγὼ τὸν αἰρηθέντα οὐ πάνυ εὐπορήσειν ».

*Αλκιβιάδης παρομοιάζων ἐν τῷ « Συμπόσιῳ » τοὺς λόγους τοῦ Σωκράτους πρὸς « σιληνοὺς διοικομένους » (221d) λέγει περὶ αὐτῶν τὰ ἑξῆς: « ...καὶ αἰεὶ διὰ τῶν αὐτῶν τὰ αὐτὰ φαίνεται λέγειν, ὥστε ἀπειρος καὶ ἀνόητος ἄνθρωπος πᾶς ἂν τῶν λόγων καταγελάσειεν » (221e). Ὁ Σωκράτης δὲ αὐτὸς ἐν τῷ « Πρωταγόρῳ » διαστάμενος πρὸς τὸν ἐξ Ἀβδήρων σοφιστῆν διὰ τὸν τρόπον τῆς « συνουσίας », ἂν δηλαδὴ αὐτὴ θὰ διεξαχθῆ διὰ μικρῶν λόγων ἐκατέρωθεν ἢ δι' ἐρωτήσεων καὶ ἀποκρίσεων ἐν διαλόγῳ, καὶ ἀναγνωρίζων τὴν ἀδυναμίαν αὐτοῦ νὰ μακρολογῆ, λέγει περὶ τοῦ ἑαυτοῦ καὶ τοῦ Πρωταγόρου: « σὺ μὲν γάρ... καὶ ἐν μακρολογία καὶ ἐν βραχυλογία οἷός τ' εἶ συνουσίας ποιεῖσθαι· σοφὸς γὰρ εἴ' ἐγὼ δὲ τὰ μακρὰ ταῦτα ἀδύνατος, ἐπεὶ ἐβουλόμην¹ οἷός τ' εἶναι » (335bc). Ὁμοίως καὶ ὁ Ἀλκιβιάδης, μετέχων τῆς ἐν τῷ « Πρωταγόρῳ » συνουσίας, ἀποκρινόμενος πρὸς τὸν Καλλίαν, μαχόμενον ὑπὲρ τοῦ Πρωταγόρου, ὁ ὁποῖος ἐπειθύμει νὰ λέγῃ διὰ μακρῶν κατὰ τὸν συνηθῆ σοφιστικὸν τρόπον, λέγει περὶ τοῦ Σωκράτους, ὅτι ἀναγνωρίζει μὲν αὐτὸς τὴν ἀδυναμίαν αὐτοῦ εἰς τὴν μακρολογίαν, τὴν ὁποίαν ἀναθέτει εἰς τὸν Πρωταγόρου, εἰς τὸ διαλέγεσθαι ὅμως καὶ εἰς τὸ « λόγον τε διδόναι καὶ δέχεσθαι » εἶναι πάντων ἀνυπέρβλητος: « Σωκράτης μὲν γὰρ ἴδε ὁμολογεῖ μὴ μετεῖναι οἷ μικρολογίας καὶ παραχωρεῖ Πρωταγόρῳ, τοῦ δὲ διαλέγεσθαι οἷός τ' εἶναι καὶ ἐπίστασθαι λόγον τε δοῦναι καὶ δέξασθαι θαυμάζομαι² ἂν εἴ τῳ ἀνθρώπῳ παραχωρεῖ » (336bc)².

Πρὸς δὲ τὸ δις λεγόμενον ἐν τῷ λόγῳ τοῦ Λυσίου ἐν « Φαίδρῳ » « ὥστε πολὺ πλείων ἔλλειψις », παρεχόμενον ὑπὸ τοῦ Vahlen διὰ τὴν ἐπανάληψιν τῶν αὐτῶν λέξεων ὡς χαρακτηριστικὸν τοῦ Λυσιακοῦ ὄρους, παρόμοια δύνανται τις νὰ ἀνεύρῃ παρὰ τῷ Πλάτωνι ἀπειράριθμα, περὶ θοντα, ὅτι καὶ ἡ ἐπανάληψις αὕτη εἶναι ἰδιάζουσα τοῦ Πλατωνικοῦ λόγου. Οὕτως ἐν τῷ « Φαίδρῳ » 235b λέγεται ὑπὸ τοῦ Φαίδρου, κρίνοντος τὸν λόγον τοῦ Λυσίου, ὀλίγον μετὰ τὴν ἐκφώνησιν αὐτοῦ: « ...ὥστε παρὰ τὰ ἐκεῖνα εἰρημμένα μηδέν' (ἂν) ποτε δύνασθαι εἰπεῖν ἄλλα πλείω καὶ πλείονος ἄξια ». Κατωτέρω δὲ ὁ Φαίδρος ἐπαναλαμβάνει τὰ αὐτὰ « ...τῶν δὲ λοιπῶν ἕτερα πλείω καὶ πλείονος ἄξια εἰπὼν τῶνδε... » (236b). Πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ Σωκράτους ἐν « Φαίδρῳ » (228a) λεγόμενα

1. Πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν ταύτην τοῦ Σωκράτους, ἐκφραζομένην εἰρωνικῶς, νὰ λέγῃ διὰ μακρῶν, παραβλητὰ τὰ ὑπὸ τοῦ Φαίδρου λεγόμενα ὁμοίως περὶ λόγου: « καὶ τοὶ ἐβουλόμην γ' ἂν μᾶλλον... » (Φαίδρ. 228a).

2. Πρὸς καὶ τὸ ἀντιθέτως λεγόμενον περὶ τοῦ Σωκράτους ἐν Φαίδρ. 238c « πάντο μὲν οὖν... παρὰ τὸ εἰσθὸς εὐροιά τις σε εἴληψεν ».

« Ὁ Φαῖδρος, εἰ ἐγὼ Φαῖδρον ἀγνοῶ, καὶ ἑμαυτοῦ ἐπιλέλημα » καὶ (228b) « ...ἐθρύπτετο ὡς δὴ οὐκ ἐπιθυμῶν λέγειν » παραβλητέα τὰ ὑπὸ τοῦ Φαῖδρου κατωτέρω αὐταῖς λέξεσιν ἐπαναλαμβάνόμενα ὡς ἀνταπόδοσις πρὸς τὸν Σωκράτη· « εἰ ἐγὼ, ὦ Σώκρατες, Σωκράτην ἀγνοῶ, καὶ ἑμαυτοῦ ἐπιλέλημα... ἐπεθύμει μὲν λέγειν, ἐθρύπτετο δὲ » (236c). Πρβλ. καὶ Μενέξ. 236ab « καὶ τί ἂν ἔχαις εἰπεῖν, εἰ δέοι σε λέγειν; — ...ἔπειτα τὰ μὲν ἐκ τοῦ παροχοῦμί μοι διήει, οἷα δέοι λέγειν... ».

* * *

Τὸ ἀνωτέρω μνημονευθὲν ἐκ τοῦ « Φαῖδρου » (231de) χωρίον « ὥστε πολὺ πλείων ἔλπις ἐν τοῖς πολλοῖς ὄντα τυχεῖν », τὸ ὁποῖον παρέχει χαρακτηριστικὴν ἰδιότητα τοῦ λόγου τοῦ Πλάτωνος τοῦ νὰ ἐπαναλαμβάνη πολλάκις τὰ αὐτὰ, ἀνήκει εἰς εὐρύτερον τμήμα τοῦ λόγου τοῦ Λυσίου, ἔχον ὡς ἐξῆς· « καὶ μὲν δὴ εἰ μὲν ἐκ τῶν ἐρώντων αἰρεῖτο, ἐξ ὀλίγων ἂν σοι ἢ ἐκλίξαι εἴη· εἰ δ' ἐκ τῶν ἄλλων τὸν αὐτῷ ἐπιτηδευότατον, ἐκ πολλῶν· ὥστε πολὺ πλείων ἔλπις ἐν τοῖς πολλοῖς ὄντα τυχεῖν τὸν ἄξιον τῆς σῆς φιλίας ».

Ὁ « μὴ ἐραστής » ἀπειθυνόμενος πρὸς τὸν ἐρώμενον ἐν τῇ ἀνωτέρω παρατεθέντι χωρίῳ λέγει, ὅτι εἰ ἐκλίξαι ὁ ἐρώμενος τὸν βέλτιστον ἐκ τοῦ κύκλου τῶν ἐρώντων, ἢ ἐκλογὴ θὰ εἶναι ἐκ μικροῦ ἀριθμοῦ ἀνθρώπων. Τοῦναντίον ὅμως εἰ ἐκλογὴ τὸν εὐαρμοστότατον εἰς ἑαυτὸν ἐκ τῶν ἄλλων, δηλαδὴ τῶν μὴ ἐρώντων, τότε ἢ ἐκλογὴ θὰ εἶναι ἐκ πολλῶν. Οὕτως ὑπάρχει κατὰ μεγαλυτέρα ἔλπις, λέγει ὁ μὴ ἐραστής, ἐκλέγων ἐκ τῶν πολλῶν ὁ ἐρώμενος νὰ εὕρη μεταξὺ αὐτῶν τὸν ἄξιον τῆς φιλίας αὐτοῦ.

Ἄλλὰ εἶναι ὅμως δυνατόν, εἰ ἢ ἐκλογὴ γίνη ἐκ τῶν μὴ ἐρώντων, οἱ ὁποῖοι εἶναι περισσότεροι τῶν ἐρώντων, νὰ ὑπάρξη ἀληθινὴ καὶ βεβαία φιλία; Ὁ « μὴ ἐραστής » ἔχει ἐτοίμην τὴν ἀπάντησιν εἰς τοῦτο, ἵνα μὴ καταλίπη εἰς τὸν ἐρώμενον ἀμφισβολίαν τινά, ὅτι ἢ ἐκ τῶν πολλῶν ἐκλογὴ, δηλαδὴ τῶν μὴ ἐρώντων, εἶναι προτιμότερα καὶ συμφερότερα εἰς αὐτόν, ἢ ἢ ἐκ τῶν ὀλίγων, τῶν ἐρώντων. Λέγει λοιπὸν πρὸς τὸν ἐρώμενον ὁ μὴ ἐραστής· « εἰ δ' ἄρα σοι τοῦτο παρέστηκεν, ὡς οὐχ οἷόν τε ἰσχυρὰν φιλίαν γενέσθαι εἰ μὴ τις ἐρῶν τυγχάνη, ἐνθυμείσθαι χρὴ ὅτι οὐτ' ἂν τοὺς οὗεις περὶ πολλοῦ ἐποιούμεθα οὐτ' ἂν τὰς πατέρας καὶ τὰς μητέρας, οὐτ' ἂν πιστοὺς φίλους ἐκεκήμεθα, οὔ οὐκ ἐξ ἐπιθυμίας τοιαύτης γέγονασιν, ἀλλ' ἐξ ἑτέρων ἐπιτηδευμάτων » (233cd).

Εἰς τὸ ἀνωτέρω ἐκ τοῦ « Φαῖδρου » (231de) « καὶ μὲν δὴ... ἐξ

ὀλίγων ἂν σοι ἢ ἔκλεξις εἶη... — τὸν ἄξιον τῆς σῆς φιλίας ») παρατεθὲν χωρίον ὑπόκειται προφανῶς ἰδέει τοῦ Δημοκρίτου, ὃ ὁποῖος ἐν τινι διασωθέντι ἀποσπάσματι αὐτοῦ φαίνεται λέγων παρόμοια πρὸς τὰ ἐν τῷ «Φαίδρω» ὑπὸ τοῦ λόγου τοῦ Λυσίου λεγόμενα.

Ὁ ἐξ Ἀβδήρων φιλόσοφος ἀντιτίθεται πρὸς τὴν ἀπόκτησιν ἰδίων τέκνων ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, διότι διαβλέπει εἰς ταύτην πολλοὺς καὶ μεγάλους κινδύνους, πολλὰς δὲ λύπας, πρὸς δὲ καὶ διότι ὀλίγα ἐκ τῶν γεννωμένων τέκνων εἶναι καλῶς τεθηλασμένα, ἀλλὰ καὶ ταῦτα ὅμως εἶναι λεπτιὰ καὶ ἀσθενῆ¹. Πρὸς τοῦτοις, λέγει ὁ Δημόκριτος, ἡ ἀνατροφή τῶν τέκνων εἶναι ἐπισηφαλής, καὶ τὴν μὲν ἐπιτυχίαν τῆς ἀνατροφῆς αὐτῶν κέκτηται τις διὰ πολλῶν ἀγώνων καὶ μεγάλων φροντίδων, εἰς δὲ τὴν ἀποτυχίαν ἀκολουθοῦσιν ὀδύνη ἀνυπέροβλητος καὶ θλίψις βαθυτάτη².

Ἄλλα ὑπάρχουσι καὶ ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκην νὰ ἀποκτήσωσι παῖδα. Εἰς τοῦτους προτείνει ὁ Δημόκριτος νὰ προσπύγωσιν εἰς τὴν ἐκλογὴν παιδὸς ἑνὸς ἐκ τῶν φίλων. Τὸ σχετικὸν ἀπόσπασμα τοῦ Δημοκρίτου ἔχει ὡς ἑξῆς³:

« ὅτεφ χρήμη τεὰ ἔστι παῖδα ποιήσασθαι, ἐκ τῶν φίλων τεύ μοι δοκεῖ ἀμεινον εἶναι, καὶ τῷ μὲν παῖς ἔσται τοιοῦτος, ὅλον ἂν βούληται ἔστι γὰρ ἐκλέξασθαι ὅλον ἐθέλει· καὶ ὅς ἂν δοκῆ ἐπιτηδευσι εἶναι, κἂν μάλιστα κατὰ φύσιν ἔποιτο, καὶ τοῦτο τοσοῦτον διαφέρει, ὅσον ἐνταῦθα μὲν ἔστι τὸν παῖδα λιβεῖν καταθύμιον ἐκ πολλῶν, ὅλον ἂν δέη, ἦν δὲ τις ποιῆται ἀπὸ θωντοῦ, πολλοὶ ἔνευσι κίνδυνοι· ἀνάγκη γάρ, ὅς ἂν γένηται, τοῦτω χρῆσθαι ».

Ὁ Δημόκριτος ἐν τῷ ἀμέσως ἀνωτέρω παρατεθέντι ἀποσπάσματι τοῦτω λέγει τὰ ἑξῆς: «Ὅστις ἔχει ἀνάγκην τινὰ νὰ ἀποκτήσῃ παῖδα, εἰς τοῦτον νομίζω, ὅτι εἶναι συμφερότερον νὰ ἀποκτήσῃ τὸν παῖδα ἐκλέγων ἐκ τινος τῶν φίλων αὐτοῦ. Εἰς τοῦτον δέ, τὸν οὕτω φροντίζοντα νὰ ἀποκτήσῃ παῖδα ἐκ τινος τῶν φίλων, θὰ ὑπάρξῃ παῖς τῆς ἀπολύτου αὐτοῦ ἀρεσκείας («...παῖς... ὅλον ἂν βούληται»). Τοῦτο θὰ συμβῆ, διότι παρέχεται εἰς αὐτὸν ἡ δυνατότης νὰ ἐκλέξῃ οἷονδήποτε καὶ ἂν θέλῃ. Καὶ θὰ ἐκλέξῃ βεβαίως οὗτος, καθόσον παρέχεται εἰς αὐτὸν τοιαύτη εὐκαιρία, ἑκείνον τὸν παῖδα, ὃ ὁποῖος φαίνεται, ὅτι εἶναι

1. Παρὰ Diels, Die Fragm. d. Vorsokr. 68 B 276 (τόμ. 2, σελ. 202, ἀπ. 276).

2. Παρὰ Diels 68 B 276 (τόμ. 2, σελ. 201, ἀπ. 276).

3. Παρὰ Diels 68 B 277 (τόμ. 2, σελ. 202, ἀπ. 277).

κατάλληλος και πρόσφορος εις αὐτόν, τοσαύτον μᾶλλον ἴσον και ἐκ φύσεως εἶναι δυνατόν νά ἀκολουθήσῃ και νά εἶναι ὅμοιος πρὸς αὐτόν. Τοῦτο δὲ ἔχει πολὺ μεγάλην σημασίαν, διότι ἐν τῇ προκειμένῃ περιστάσει εἶναι δυνατόν νά ἀποκτήσῃ τις διὰ τῆς ἐκλογῆς ἐκ πολλῶν παῖδα προσηρμοσμένον και ἀριόδιον εἰς ἑαυτόν, παῖδα δηλαδή ὁποῖου ἔχει ἀνάγκην. Ἄλλ' ἂν τις ὅμοιος ἀποκτήσῃ ἐξ ἑαυτοῦ παῖδα, γεννῶν αὐτὸς ἴδιον παῖδα, τότε οὗτος διατρέχει πολλοὺς κινδύνους· διότι εἶναι ἀνάγκη, οἰοσδήποτε και ἂν εἶναι ὁ γεννηθεὶς παῖς, νά ἔχη τοῦτον διὰ βίου.

Ἐν ἐκείνῳ τῶν χωρίων τούτων τοῦ Πλάτωνος και τοῦ Λημοκρίτου ἔχομεν μίαν ἐκλογὴν -- τὴν ἐκλογὴν ἐνὸς ἐκ πολλῶν ὁμοίων. Ἐν ἀμφοτέροις δὲ τοῖς χωρίοις τούτοις ἡ ἐκλογὴ τοῦ ἐνὸς ἐκ τῶν πολλῶν γίνεται ἔξω τῆς φύσεως, δηλαδή ἔξω ἐκείνου, τὸ ὁποῖον εἰς ἕκαστον ἀνθρώπων παρέχει ἡ φύσις κατὰ ἀναγκαιότητα¹. Ὁ μὲν « μὴ ἐραστής » ἐν τῷ « Φαίδρω » προτείνει εἰς τὸν ἐρώμενον, πρὸς τὸν ὁποῖον ἀπευθύνει τὸν λόγον, οὐχὶ τὴν ἀπόκτησιν ἐραστοῦ ἐκ τοῦ κύκλου τῶν ἐρώντων, πρὸς τοὺς ὁποῖους φέρεται ἐκ φυσικῆς ὁρμῆς ὁ ἐρώμενος ὡς πρὸς τι οἰκεῖον και συγγενές, ἀλλὰ τὴν ἐκλογὴν ἐκ τῶν μὴ ἐρώντων, πρὸς τοὺς ὁποῖους αἱ σχέσεις αὐτοῦ θὰ εἶναι ἔξω πάσης φυσικῆς ἀναγκαιότητος· ὁ δὲ Λημοκρίτος ἐν τῷ παρατεθέντι ἀποσπασματι συμβουλεύει οὐχὶ τὴν ἀπόκτησιν φυσικοῦ τέκνου, ἀλλὰ τὴν ἐκλογὴν ἐνὸς ἐκ πολλῶν ἕξων. Ὅμοιος εἰς ἀμφοτέροις τὶς περιπτώσεις ἐν τε τῷ Λημοκρίτῳ και τῷ Πλατωνικῷ κειμένῳ ἔξαιρεται οὐχὶ τὸ πρὸς τὴν φύσιν προσαρμοζόμενον και ὑπ' αὐτῆς κατ' ἀναγκαιότητα παρεχόμενον, ἀλλὰ τὸ ἐξ ἐκλογῆς και οἶονεὶ ἔξ ἀγοραῖς και πωλήσεως ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ὁμοι-

1. Τὴν φυσικὴν ἀναγκαιότητα τῶν παίδων ἀναγνωρίζει ὁ Λημοκρίτος εἰς τοὺς ἀνθρώπους και εἰς τὰ ἄλλα ζῆα, ἀλλὰ συνάπτει ταύτην μετὰ κόπων και ταλαιπωριῶν « ἀνθρώποισι τῶν ἀναγκαιῶν δοκεῖ εἶναι παῖδας κτήσασθαι ἀπὸ φύσεως και καταστάσεώς τινος ἀρχαίας. δῆλον δὲ και τοῖς ἄλλοις ζῴοις· πάντα γὰρ ἐκγονα κατὰ κατὰ φύσιν ἐπιμελείης γε [ἐπ' ἐπιμελείης ΜΑ : ἐπιμελείης Schäfer] οὐδενὸς εἶνεκα· ἀλλ' ὅταν γέννηται, ταλαιπωρεῖ και τρέφει ἕκαστον ὡς δύναται και ὑπερδέδωκε, μέχρι σμικρὰ ἢ, και ἦν τι κίβη, ἀνιάται. ἡ μὲν φύσις τοιαύτη πάντων ἐστίν ὅσα ψυχὴν ἔχει· τῷ δὲ δὴ ἀνθρώπων νομίζον ἤδη πεποιθῆται, ὥστε και ἐπιμερεῖν τινα γίνεσθαι ἀπὸ τοῦ ἐκγόνου » (παρὰ Diels 68 B 278, τόμ. 2, σελ. 202, ἀπ. 278). -- Ἀπὸ τῆς τῶν λόγων ταύτων τοῦ Λημοκρίτου εὐρίσκόμεν παρὰ τῷ Πλάτωνι. Ὡσαύτως και ὁ Πλάτων κατὰ φυσικὴν ἀναγκαιότητα προσβλέπει εἰς τὸν ἐρώτα, ὡς γέννημα φυσικόν, οὐχὶ θετὸν πράγμα, γεννῶν και αὐτὸς γνήσιαι και ὀρθαῖα πράγματα, μὴ προσκτώμενος δὲ ἔξωθεν, ἀλλὰ παρεχόμενος εἰς τοὺς ἀνθρώπους ὑπὸ τοῦ θεοῦ πρὸς εὐδαιμονίαν.

βαίως λαμβανόμενον, τὸ ἔχον κατὰ τινὰ τρόπον σχέσιν πρὸς τὴν ἐμπορίαν, οὐχὶ τὴν φύσιν.

Ἡ διαφορὰ ὑπάρχει ἐν τοῖς χωρίοις τούτοις ὡς πρὸς τὸ ἀντικείμενον τῆς ἐκλογῆς, διότι ἐν μὲν τῷ «Φαίδρω» ἡ ἐκλογὴ ἀναφέρεται εἰς ἓνα ἐκ πολλῶν «μὴ ἐραστήν», παρὰ δὲ τῷ Δημοκρίτῳ εἰς ἓνα παῖδα ἐκ πολλῶν μὴ φυσικῶν. Ἀλλὰ ἂν λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν, ὅτι παρὰ Πλάτωνι οἱ λόγοι εἶναι παῖδες¹, καὶ μάλιστα παῖδες τῆς ψυχῆς, τῶν ὁποίων γεννήτορες εἶναι «οἱ ποιηταὶ καὶ τῶν δημιουργῶν ὅσοι λέγονται εὐρετικοὶ εἶναι», ἐξασφαλίζοντες εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἀθανασίαν καὶ μνήμην καὶ εὐδαιμονίαν πολὺ μᾶλλον αὐτοὶ ἢ οἱ φυσικοὶ παῖδες², τότε θὰ ἀντιληφθῆ βαθέστερον τὴν συγγένειαν τῶν χωρίων τούτων. Ἰὰ τοῦτο τὸ ἀντικείμενον τῆς ἐκλογῆς, καθ' ὃ διαφέρει τὸ Δημοκρίτου τοῦ Πλατωνικοῦ κείμενον, οὐδεμίαν ἔχει ἰδίαν σημασίαν. Διότι ὁ κύριον καὶ οὐσιῶδες ἐν ἀμφοτέροις τοῖς χωρίοις τούτοις εἶναι τὸ ἔμα τῆς ἐκλογῆς αὐτῆς καθ' αὐτήν, τῆς ἐκλογῆς ἑνὸς ἐκ πολλῶν. Ἡ ἔκλογη — καὶ τοῦτο ἐνέχει ὡσαύτως μεγίστην σημασίαν — ἀναφέρεται εἰς πράγματα μὴ φυσικὰ καὶ γνήσια, ἀλλὰ πλαστὰ καὶ ψευδῆ, ἐν ἑνὲν τῷ Δημοκρίτῳ χωρίῳ εἰς παῖδα θεῖον, ἐν δὲ τῷ Πλατωνικῷ εἰς ὃν «μὴ ἐραστήν», ὅστις εἶναι ὁ ἀντίζυγος καὶ ἡ ἄρνησις τοῦ ἐραστοῦ ὡς φυσικοῦ ὄντος.

Ἐπάρχουσι προσέτι ἐν τοῖς χωρίοις τούτοις καὶ ἔκδηλοι λεκτικαὶ ἰμοιότητες, αἱ ὁποῖαι προστίθενται ὡς ἐπικουρητικαὶ τῆς ἐκ τοῦ περιεχομένου καὶ ἐκ τῶν ἐν αὐτοῖς ἰδεῶν ἐκφαινομένης συγγενείας αὐτῶν. Ὡς τὸ χαρακτηριστικῶς ἐν τῷ Πλατωνικῷ χωρίῳ ἀπαντᾷ ἡ λέξις «ἐκλεξις». Ὁ λεκτικὸς οὗτος τύπος, ἀπαντῶν μόνον ἐνταῦθα παρὰ τῷ Πλάτωνι, οὐδαμοῦ δὲ ἀλλαχοῦ οὐχὶ μόνον τοῦ Πλάτωνος, ἀλλὰ πάσης καθόλου τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς φιλολογίας³, εἶναι ὁ αὐτὸς καὶ ταυτοσημος πρὸς τὸν ρηματικὸν τύπον «ἐκλέξασθαι»⁴ τοῦ Δημοκρίτειου

1. Πρβλ. Φαίδρ. 261a «Πάριτε δὴ, θρέμματα γενναῖα, καλλίπαιδά τε Φαῖδρον κείθετε ὡς...», ἐνθα ὁ Σωκράτης προσφωνεῖ τοὺς λόγους καὶ ὀνομάζει αὐτοὺς μὲν «θρέμματα γενναῖα», τὸν δὲ Φαῖδρον πατέρα ὠραίων παιδῶν, δηλαδὴ ὠραίων λόγων λεχθέντων περὶ τοῦ ἔρωτος.

2. Συμπ. 208e - 209ab.

3. Παρὰ τοῖς τραγικοῖς οὐδὲ τὸ ρῆμα «ἐκλέγω» ἀπαντᾷ. Παρὰ τῷ Εὐριπίδῃ (Ἰκ. 340) ὑπάρχει μόνον ἐν τῷ στίχῳ «ἔθος τόδ' εἰς Ἑλληνας ἐξελεξάμην», ἀλλ' ὁ Hegmann ἀντὶ αὐτοῦ ἀντικατέστησε τὸ «ἐξεδειξάμην».

4. Ἡ λέξις «ἐκλεξις» ἐν τῷ Πλατωνικῷ κείμενῳ καὶ ἀντιστοίχως τὸ «ἐκλέξασθαι» τοῦ Δημοκρίτειου κείμενου εἶναι αἱ μᾶλλον βαρύνουσαι λέξεις, διότι ἐκλογὴ πρόκειται ἐν ἀμφοτέροις τούτοις τοῖς χωρίοις.

E. Γ. ΔΕΛΤΟΥ Κ. Τ. Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

κειμένου. Τὸ δὲ ῥῆμα « ἐκλέγειν » ἀπαντᾷ δὲς παρὰ τοῖς προσωκρατικοῖς λεγομένοις φιλοσόφοις, ἐνταῦθα μόνον παρὰ τῷ Λημοκρίτῳ καὶ ἄπαξ ὡσαύτως παρὰ τῷ Ἰερμακλείτῳ ὁ Σημειωτέον προσέτι, ὅτι ἡ συνώνυμος τῆς « ἐκλεξίς » λέξις « αἵρεσις » ὑπὸ τὴν σημασίαν τῆς ἐκλογῆς οὐδαμῶς ἀπαντᾷ τῶν προσωκρατικῶν. Αἰς μόνον ὑπάρχουσα ἡ λέξις αὕτη, ἐν τοῖς « Διασοῖς λόγοις »², κειμένῳ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τῶν ἀρχῶν τοῦ τετάρτου π.Χ. αἰῶνος, καὶ παρὰ τῷ Λισσίμῳ³, σημαίνει « ἄλωσις »⁴. Ἰκὲ τούτων ἄγεται εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ λέξις « ἐκλεξίς », καίπερ μὴ διασφραζομένη συχνῇ ἐν τοῖς κειμένοις τῶν Ἰωνίων φιλοσόφων ἢ ἄλλων Ἰωνίων συγγραφέων, ὡς καὶ τὸ ῥῆμα « ἐκλέγειν » εἶναι προΐδνται τῆς νέας Ἰωνικῆς διαλέκτου, ἐκ ταύτης δὲ παρέλαβεν ὁ Πλάτων. Ἀγριστολόγος ἢ Ἀττικὴ διάλεκτος ἀντὶ τῶν λέξεων « ἐκλεξίς » καὶ « ἐκλογή » μεταχειρίζεται συνηθέστερον τὴν λέξιν « αἵρεσις » καὶ τὸ συγγενὲς αὐτῆς ῥῆμα.

Ἐδύρασκονται πρὸς τούτοις ἐν τοῖς χωρίοις τούτοις καὶ ἄλλαι λεκτικαὶ ὁμοιότητες. Ἐν τῷ κειμένῳ μὲν τοῦ Ἠλιάτωνος ὑπάρχει ἡ φράσις « εἰ δ' ἐκ τῶν ἄλλων τὸν αὐτῷ ἐπιτηθειότατον, ἐκ πολλῶν », ἐν δὲ τῷ κειμένῳ τοῦ Λημοκρίτου ἡ φράσις « καὶ ὅς ἂν δοκῇ ἐπιτηθειος εἶναι... καταθέμιον ἐκ πολλῶν »⁵.

Πρὸς τὸν λόγον τοῦ Λισίου θὰ ἠδύνειτό τις πρὸς τούτοις νὰ παραβάλῃ ὑπὸ τεχνικὴν ἔποψιν καὶ τὸν λόγον τοῦ Προδίκου. Ὁ λόγος οὗτος τοῦ Κείνου σοφιστοῦ ἐν τῷ « Πρωταγόρᾳ » (337a - c), ὁ ὁποῖος, καίτοι βραχύς, παρέχεται ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος κατ' ἴην περίπου λεκτικὴν μορφήν θὰ ἠγόρευε τῷ ἄντι ὁ Προδίκος, φιληδῶν, ὡς γνωστόν, εἰς τὰς λεπτὰς διακρίσεις τῶν ἐννοιῶν τῶν λέξεων καὶ « ἐπιστάμενος διαιρεῖν ὀρθῶς τὰ ὀνόματα »⁶, ἐπιτρέπει ὡσαύτως κατὰ τινα

1. « ἐκλεξιμένος τὰς συγγραφάς » (παρὰ Diels 1, σελ. 180, στίχ. 14).

2. « Ἰλίου αἵρεσις » (παρὰ Diels 2, 406, στ. 18).

3. « αἵρεσις καὶ φρογῆς κἀθη » (παρὰ Diels 2, 250, στίχ. 32).

4. Παρὰ τῷ Κλήμεντι, Στρομ. 6, 168 (Diels 68 B 18) λέγονται τὰ ἑξῆς: « καὶ ὁ Λημοκρίτος ὁμοίως (δηλ. τῷ Ἠλίτῳ, ἐν « Ἰωνι » 63-1b) ποιητῆς δὲ ἅπαντα μὲν ἂν γράφῃ μετ' ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἱεροῦ πνεύματος, καλὰ κάρτα ἐστίν... ». Παραβλητέα πρὸς ταῦτα καὶ τὰ ἐν Φαίδρ. 245a « ὅς δ' ἂν ἄνευ μανίας Μουσῶν ἐπὶ ποιητικῆς θύρας ἀφίκηται, πεσθεὶς ὡς ἄρα ἐκ τέχνης βανός ποιητῆς ἐσόμενος, ἀτελής αὐτός τε καὶ ἡ ποιήσις ὑπὸ τῆς τῶν μαινομένων ἢ τοῦ σωφρονούντος ἠφρανίσθη ». Πρβλ. καὶ Σημ. 196e « πῶς γοῶν ποιητῆς γίγνεται ἄν ἄρουσος ἢ τὸ πρῖν, οὐ ἂν ἔρωσ ἀφῆται ». Πρβλ. καὶ Εὐθυσ. ἀπ. 663 (Σθενίσθου) « ποιητὴν δ' ἄρα | ἔρωσ διδάσκει, κἂν ἄρουσος ἢ τὸ πρῖν ».

5. Πρβλ. ἐν « Πρωταγόρᾳ » 337bc τὴν διακρίσιν τοῦ κἀδοκίμειν ἀπὸ τοῦ

τρόπον νὰ ὀδηγηθῶμεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ Πλάτων καὶ ὡς πρὸς τὸν λόγον τοῦ Λυσίου μετεχειρίσθη παρόμοια στοιχεῖα ἐκ τοῦ ρητορικοῦ χαρακτῆρος τῶν λόγων αὐτοῦ καὶ συνέφυρεν αὐτὰ ἐν τῷ ὑπ' αὐτοῦ ποιηθέντι πρώτῳ λόγῳ ἐν τῷ «Φαίδρω», ὁ ὁποῖος φέρεται ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Λυσίου.

Ὁμοίως καὶ ἐν τῷ «Συμποσίῳ» ὁ Πλάτων ἐμφανίζει τὸν Ἄγαθωνα γοργιάζοντα μιμούμενον δηλαδὴ τὸ ρητορικὸν ὕφος τοῦ ἐκ Λεοντίνων σοφιστοῦ, οὐδεὶς δὲ δύναται νὰ ἀρνηθῆ, ὅτι ἀληθῶς ὁ Ἄγαθων γοργιάζει. Ὡσαύτως καὶ ἐν τῇ «Πολιτείᾳ» ὁ Πλάτων ἐμφανίζει τὸν Θρασύμαχον ἐκφράζοντα γνώμας οἰκείας αὐτοῦ, τοῦτο ὁμοίως δὲν σημαίνει, ὅτι τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ Θρασυμάχου ἐν τῇ «Πολιτείᾳ» δὲν ἀνήκουσιν εἰς τὸν Πλάτωνα¹. Ὡς πρὸς δὲ τὸν τρόπον τῆς ἀποδόσεως ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος τῶν λόγων τῶν διαλεγομένων ἐν τοῖς διαλόγοις αὐτοῦ προσώπων κατὰ τὴν λεκτικὴν αὐτῶν μορφήν καὶ τὸ ὕφος καὶ τὰς γνώμας δύναται, μερικῶς μόνον καὶ λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς διαφορᾶς τοῦ Πλάτωνος ὡς φιλοσόφου ἀπὸ τοῦ Θουκυδίδου ὡς ἱστορικοῦ, νὰ ἰσχύσῃ τρόπον τινὰ τὸ ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου γραφόμενον περὶ τῶν λόγων τῶν ἐν τῇ συγγραφῇ αὐτοῦ ἀγορευόντων προσώπων «ἐχομένῳ ὅτι ἐγγύτατα τῆς ἑξομοίωσης γνώμης τῶν ἀληθῶς λεχθέντων»².

Περὶ τοῦ λόγου τοῦ Λυσίου ἐν τῷ «Φαίδρω» θὰ ἠδύνατό τις ὡσαύτως νὰ ἐπαναλάβῃ τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ Σωκράτους ἐν τῷ «Πρωταγόρα» (347c κέξ.) ὡς πρὸς τὴν φωνὴν τῶν ἄλλων, ὅτι δηλαδὴ ὁ Σωκράτης (καὶ ὁ Πλάτων) ἐσυνήθισε νὰ λέγῃ διὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ φωνῆς, ἀπέχων τῆς συνηθείας τῶν φράσεων καὶ ἀγοραίων ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι ἀδυνατοῦντες νὰ διατηρῶσι τὰς πρὸς ἀλλήλους ἀναστροφὰς (τὰς «συνουσίας») διὰ μόνης τῆς παρουσίας αὐτῶν, ἀναγκάζονται νὰ προσφεύγωσιν εἰς τὴν πρόσκλησιν ἀθλητρίδων καὶ ὄρχηστρίδων καὶ ψαλτριῶν. Ὁ Σωκράτης ὁμοίως καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἀναστρεφόμενοι διὰ μόνης τῆς ἰδίας αὐτῶν φωνῆς «ποιοῦνται τὰς συνουσίας», αἱ δὲ γνώμαι τῶν ἄλλων παρέχουσι μόνον τὴν ἀφορμὴν καὶ τὴν παρόρμησιν εἰς τὸν περαιτέρω διάλογον, αὐτοὶ δὲ «ἑαυτοῖς σύνεισιν δι' ἑαυτῶν», τῆς ἀληθείας καὶ ἀλλήλων «πεῖραν λαμβάνοντες». Οὕτω καὶ ὁ λόγος τοῦ

ἐπαινέσθαι καὶ τοῦ εὐφραίνεσθαι ἀπὸ τοῦ ἠδύσθαι. Πρβλ. καὶ 340a τὴν διαίρεσιν τοῦ βούλεσθαι καὶ ἐπιθυμεῖν.

1. Περὶ τῶν στοιχείων ἐκ τοῦ πρώτου καὶ τοῦ δευτέρου βιβλίου τῆς «Πολιτείας», τὰ ὁποῖα ἀνήκουσιν εἰς τὸν Θρασύμαχον, πρβλ. Σπυρ. Μαγγίναν, Ὁ ρήτωρ Θρασύμαχος καὶ ἡ θέσις αὐτοῦ ἐν τῇ Πλατωνικῇ «Πολιτείᾳ».

2. Θουκ. 1, 22, 1.

Λυσίου πρέπει να θεωρηθῆ ὡς φωνὴ τοῦ Πλάτωνος αὐτοῦ, φωνὴ οὐχ βεβαίως ἀπηχοῦσα τὴν ὁρθὴν πίστιν καὶ τὴν βασικὴν ἰδεολογίαν τοῦ Πλάτωνος, ἀλλὰ παρέχων κατὰ τὸν τρόπον τῆς δραματικῆς ποιήσεως καὶ κατὰ τὴν τεχνικὴν τῆς διαλεκτικῆς τὴν ἀρετηρίαν εἰς αὐτὸν καὶ παρασκευάζων τὴν ὁρθὴν αὐταῦ πρὸς διαλεκτικὴν πορείαν εἰς τὴν ἀνωτάτην βαθμίδα τοῦ ἔρωτος, πρὸς τὸν ἀληθινὸν ἔρωτα καὶ δι' αὐτοῦ πρὸς τὸ ὄντως ὄν. Ὁμοίως ὁ Πλάτων κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἀρχεῖται κατὰ τὸ πλεῖστον περὶ πάντων τῶν προβλημάτων, περὶ τῶν ὁποίων πραγματεύεται ἐν τοῖς διαλόγοις αὐτοῦ. "Αρχεῖται δηλαδὴ ἀπὸ τῶν κοινῆ χρητουσῶν ἀντιλήψεων, ἵνα τῇ βοηθειᾷ τῆς διαλεκτικῆς τέχνης καὶ ταύτης διώκων τὰ ἴχνη, κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ φράσιν, προχωρήσῃ καὶ ἀποκαλύψῃ τὴν ἀληθινὴν φύσιν τῶν πραγμάτων. Τοῦτ' αὐτὸ πράττει ὁ Πλάτων καὶ ἐν τῷ « Φαίδρω » καὶ ἐν τῷ « Συμποσίῳ » ὡς πρὸς τὴν ἔξέτασιν τοῦ ἔρωτος, ὁ δὲ λόγος τοῦ Λυσίου ἐν τῷ « Φαίδρω » παρέχει χαρακτηριστικῶς μίαν ὄψιν τῶν κοινῆ χρητουμένων περὶ τοῦ ἔρωτος κατὰ πολλοῖς τῶν συγχρόνων αὐτοῦ, ταῦτα δὲ ὁ Πλάτων βιάλλει εἰς τὸ στόμα τοῦ ῥήτορος Λυσίου¹.

ΣΠΥΡ. Χ. ΜΑΓΓΙΝΑΣ

1. Πάμπολλα ἄλλα στοιχεία ἀποδεικνύουσι τὸν λόγον τοῦ Λυσίου ἐν τῷ « Φαίδρω » γνήσιον προῖόν τῆς γραφίδος τοῦ Πλάτωνος. Ἄλλὰ περὶ τούτων θὰ διαλάβω διὰ μακρῶν ἐν τῷ δευτέρῳ μέρει τῆς μελέτης μου ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν « *Οἱ δύο Σωκρατικοὶ λόγοι ἐν τῷ « Φαίδρω » τοῦ Πλάτωνος* ».

Ὁ Ἔρμειος τὸ λεγόμενον ἐν τῷ λόγῳ τοῦ Λυσίου περὶ τῆς ἐκ πολλῶν ἐκλογῆς, περὶ τοῦ ὁποίου ἐγένετο ἀνωτέρω λόγος, νομίζει « καταγέλαστον ». Ἄν ὅμως ἦτο ὄντως καταγέλαστον, ὁ Πλάτων θὰ ἀντιπαρήσχετο αὐτὸ παντελῶς ἐν σιωπῇ. Ἄλλὰ πράγματι ὅμως ἀκινετῆ ὁ Πλάτων εἰς τοῦτα δι' ὄρωσιν λόγων ἐν τῷ δευτέρῳ μέρει τοῦ διαλόγου. Καὶ περὶ τούτου ὁ λόγος θὰ εἶναι ἐν τῇ ὡς ἄνω πραγματείᾳ μου.